

Dr. Kónya László Ferenc – Dr. Pusztai Adél

**A HELYI NEMZETISÉGI ÖNKORMÁNYZAT MŰKÖDÉSE,
SZERVEZÉSE ÉS A MIGRÁCIÓ KEZELÉSE**

Dr. Kónya László Ferenc – Dr. Pusztai Adél

A helyi nemzetiségi önkormányzat működése, szervezése és a migráció kezelése

Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Budapest, 2015

Nemzeti Közzolgálati Egyetem
ÁROP 2.2.22. Képzés a konvergencia régiókban lévő önkormányzatok részére

Kiadja: Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Felelős kiadó: Prof. Dr. Patyi András rektor
Borítóterv: Bíró Imre

Nyomdai előkészítés: Tordas és Társa Kft.
Nyomdai munkák: NKE Szolgáltató Kft.

© A szerzők, 2015

ISBN 978-615-5057-34-2

Tartalom

Bevezetés.....	9
1. A helyi nemzetiségi önkormányzat működése, szervezése	11
1.1 A nemzeti kisebbségek fogalma – történeti előzmények	11
1.2 A nemzetiségi jogok és a nemzetiségi önkormányzatok	12
1.3 Egyéni nemzetiségi jogok.....	13
1.4 Községi nemzetiségi jogok.....	13
1.4.1 A nemzetiségek oktatási, kulturális és médiajogai	14
1.5 A nemzetiségek önkormányzatai	16
1.5.1 A nemzetiségi önkormányzati képviselők száma	16
1.5.2 A választójog	16
1.5.2.1 A választás kitűzése	17
1.5.2.2 A választókerületek.....	18
1.5.2.3 A jelölés	18
1.5.2.4 A névjegyzék.....	19
1.5.2.5 A választási szervek	19
1.5.2.6 A jelölt bejelentése	19
1.5.2.7 A lista bejelentése.....	19
1.5.2.8 A szavazókör kialakítása, a szavazólap adattartalma	20
1.5.2.9 A választás eredményességének kritériumai	20
1.5.2.10 A megüresedett mandátum betöltése.....	20
1.5.2.11 A jogorvoslat	20
1.5.2.12 Az időközi választás.....	21
1.5.3 Az átalakult nemzetiségi önkormányzat.....	22
1.5.4 A nemzetiségi önkormányzat, a képviselő-testület megbízatásának keletkezése és megszűnése	22
1.5.5 A nemzetiségi önkormányzati képviselő	24
1.5.6 A nemzetiségi önkormányzat jogállása, jogai és kötelezettségei	24
1.5.7 A nemzetiségi önkormányzat együttműködése az állami és a helyi önkormányzati szervekkel	25
1.5.8 A helyi önkormányzat kötelezettsége.....	26
1.5.9 A nemzetiségi önkormányzat megalakulása	29
1.5.10 A nemzetiségi önkormányzat működése	31
1.5.10.1 Határozatképesség	32
1.5.10.2 A szervezeti és működési szabályzat	33
1.5.10.3 A nemzetiségi önkormányzati képviselő	34
1.5.10.3.1 A vagyony nyilatkozat-tételi kötelezettség.....	35
1.5.11 A nemzetiségi önkormányzat bizottságai.....	35
1.5.12 A nemzetiségi önkormányzat elnöke, elnökhelyettese, tanácsnoka és tagja....	36
1.5.13 A nemzetiségi önkormányzatok feladat- és hatásköre.....	37
1.5.13.1 A helyi nemzetiségi önkormányzat kötelező közfeladata:.....	37

1.5.14 Az országos nemzetiségi önkormányzat.....	38
1.5.14.1 Az országos nemzetiségi önkormányzati hivatal jogállása, feladatai	39
1.5.14.2 Az országos nemzetiségi önkormányzati hivatal vezetője.....	40
1.5.15 A nemzetiségi önkormányzatok társulásai.....	41
1.5.15.1 Intézményi társulás.....	41
1.5.16 A nemzetiségi önkormányzatok törvényességi felügyelete.....	41
1.5.17 A nemzetiségi közügyek ellátásának gazdasági alapjai.....	42
1.5.17.1 A nemzetiségi önkormányzatok vagyona, bevételei, gazdálkodása	42
1.5.17.2 A gazdálkodás és az állami támogatások felhasználásának ellenőrzése ...	44
1.5.17.3 A jogutódlás és az ideiglenes vagyonkezelés.....	44
1.5.17.4 A nemzetiségi önkormányzat költségvetése.....	46
1.5.17.4.1 A költségvetési határozat előkészítése, elfogadása:.....	47
1.5.17.5 A nemzetiségi önkormányzat átmeneti gazdálkodásának szabályai:.....	47
1.5.17.6 Összeférhetetlenségi szabályok	51
1.5.18 A nemzetiségi önkormányzatok és a központi állami szervek kapcsolata.....	51
1.5.18.1 A Kormány	52
1.5.18.2 A Kormány tagjai.....	52
Kérdések.....	53
2. A migráció kezelése	54
2.1 A migráció fajtái	54
2.1.1 A belső migráció	54
2.1.2 A turizmus és a migráció közötti kapcsolat	55
2.1.3 Hazánk általános migrációs környezete	56
2.1.4 A migrációs intézményrendszer	57
2.2 A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról	57
2.2.1 A „szabad mozgás” tartalmának és alanyi körének alakulása	57
2.2.1.1 Az Európai Unió migrációs politikájának kialakulása.....	58
2.2.2 Jogszabályi háttér.....	61
2.2.2.1 Általános idegenrendészeti szabályozás.....	61
2.2.3 A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról.....	61
2.2.4 A beutazás, valamint a tartózkodás joga	63
2.2.4.1 A beutazás, valamint a három hónapot meg nem haladó tartózkodás joga.....	63
2.2.4.2 A három hónapot meghaladó tartózkodás joga	65
2.2.5 A tartózkodási jog fennmaradása.....	67
2.2.5.1 A tartózkodási jog megszűnése.....	68
2.2.6 Az állandó tartózkodás joga.....	69
2.2.7 Az EGT-állampolgár három hónapot meghaladó tartózkodásának bejelentése és a bejelentést igazoló okmány.....	70
2.2.8 A harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag három hónapot meghaladó tartózkodási jogát igazoló okmány	71
2.2.8.1 Az EGT-állampolgár és a családtag állandó tartózkodási jogát igazoló okmány	71

2.2.9 Bejelentési kötelezettségek.....	72
2.2.10 A szabad mozgás és tartózkodás jogának közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okból történő korlátozása	72
2.2.11 A beléptetés megtagadása és a visszairányítás	73
2.2.12 A beutazási és tartózkodási tilalom.....	73
2.2.13 Az idegenrendészeti kiutasítás.....	74
2.2.13.1 A kiutasítás végrehajtása.....	76
2.2.13.2 A kitoloncolás.....	76
2.2.13.3 A kitoloncolási őrizet	77
2.2.13.4 A kifogás	77
2.2.13.5 A kitoloncolási őrizet bírósági meghosszabbítása	77
2.2.13.6 A kitoloncolási őrizet végrehajtása	78
2.2.14 Arcképmás és ujjnyomat rögzítése	78
2.2.15 A személykörözés elrendelése	79
2.2.16 Külföldreutazási korlátozás	79
2.2.17 Felelősségi szabályok.....	79
2.2.18 Adatkezelés	80
2.3 A harmadik országbeli állampolgárok beutazása és tartózkodása	81
2.3.1 Vízumpolitika	81
2.3.2 A száznolcvan napon belül kilencven napot meg nem haladó tartózkodás ...	82
2.3.2.1 A kilencven napot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízum	82
2.3.3 A száznolcvan napon belül kilencven napot meghaladó tartózkodás	83
2.3.3.1 A Schengeni Információs Rendszer (SIS).....	83
2.3.4 A kilencven napot meghaladó tartózkodásra jogosító vízumok	84
2.3.5 Tartózkodási engedély.....	85
2.3.5.1 Az EU Kék Kártya.....	85
2.3.5.2 A kilencven napot meghaladó tartózkodásra vonatkozó különös szabályok.....	87
2.3.5.3 Az összevont engedély.....	90
2.3.5.4 A munkáltatók felelőssége és bejelentési kötelezettsége	91
2.3.5.5 Ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás	91
2.3.6 A letelepedés.....	92
2.3.6.1 Ideiglenes letelepedési engedély.....	93
2.3.6.2 Nemzeti letelepedési engedély	93
2.3.6.3 EK letelepedési engedély.....	95
2.3.7 A harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó rendészeti szabályok	96
2.3.7.1 A beléptetés megtagadása és a visszairányítás.....	96
2.3.7.2 Kiutasítás és önkéntes távozás.....	96
2.3.7.3 Az idegenrendészeti kiutasítás és a beutazási és tartózkodási tilalom.....	97
2.3.7.4 A visszairányítás és a kiutasítás elrendelésére, illetve végrehajtására vonatkozó tilalom	99
2.3.7.5 Arcképmás és ujjnyomat rögzítése	100
2.3.7.6 Az őrizet.....	100
2.3.7.7 Az őrizet végrehajtása.....	101
2.3.7.8 A kijelölt helyen való tartózkodás elrendelése	102
2.3.8 A kitoloncolás.....	103

2.3.9 Külföldreutazási korlátozás	103
2.3.10 A személykörözés elrendelése	103
2.3.11 Felelősségi szabályok	104
2.3.12 Bejelentési kötelezettségek	104
2.3.12.1 A harmadik országbeli állampolgár szálláshelyének bejelentési kötelezettsége, a születés bejelentése	104
2.3.12.2 A harmadik országbeli állampolgár személyi okmányaival kapcsolatos bejelentési kötelezettségek és hatósági intézkedések; az EU Kék Kártyával rendelkező harmadik országbeli állampolgár bejelentési kötelezettsége	105
2.3.13 A hontalanstátus megállapítása és a harmadik országbeli állampolgárok úti okmánnyal ellátása	105
2.3.13.1 Hontalanság megállapítására irányuló eljárás	105
2.3.13.2 A harmadik országbeli állampolgárok úti okmánnyal ellátása	106
2.4 A menekültügy	106
2.4.1 A menekültügy szabályozása hazánkban	108
2.4.2 Az elismerését kérő személy jogállása	108
2.4.3 A menekült	109
2.4.4 Az oltalmazott	110
2.4.5 A menedékes	112
2.4.6 A befogadási feltételek	113
2.4.7 A menekültügyi őrizet	115
2.4.8 A menekült, az oltalmazott, valamint a menedékes ellátása és támogatása	117
2.4.9 A menekültügyi eljárás általános szabályai	118
2.4.10 A visszaküldés tilalmának vizsgálata	120
2.4.11 Az előzetes vizsgálati eljárás	121
2.4.12 A részletes vizsgálati eljárás	126
2.4.13 A menedékes kérelmére vonatkozó szabályok	129
2.4.14 Repülőtéri eljárás	130
2.4.15 A menekültkénti és az oltalmazottkénti elismerés visszavonása	130
2.4.16 A menedékeskénti elismerésre irányuló eljárás	131
2.4.17 A menedékeskénti elismerés visszavonása	131
2.4.18 Adatkezelés	132
2.4.19 A migrációhoz kapcsolódó speciális nemzetközi pénzügyi alapok	132
2.5 Migrációs stratégia 2014–2020	134
2.5.1 A stratégia elvei	134
2.5.2 A stratégia rendszere	135
Kérdések	137
Jogszabályok	138
Irodalomjegyzék	139

Bevezetés

*„A hovatartozást sohasem a származás dönti el. A nemzetiség kérdését az dönti el: ki hová tartozónak érzi magát. Nem az anyanyelv. Nem is az, hogy hol ringatták bölcsődet, vagy hol dombo-
rulnak őseid sírjai. Az anyanyelv, a bölcső meg a sír nagy erő, de
önmagában nem elég..., erre világosan megtanított a történelem.”*

(Benedek István)

Minden országban, így hazánkban is különböző nemzetiségű emberek élnek, egymástól sokszor erősen különböző közösséget alkotva, beleértve a nemzeti kisebbségeket, a bevándorlókat, a vendégmunkásokat, a menekülteket, a politikai menedékkertet kérőket stb. A Magyarországon élő különböző nemzetiségű emberek között megkülönböztethetjük az azon népcsoportokhoz tartozókat, akik magukat valamely nemzetiségi közösséghez tartozónak tekintik. A nemzetiségi közösség minden olyan – Magyarország területén legalább egy évszázada honos – népcsoport, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, a lakosság többi részétől saját nyelve, kultúrája és hagyományai különböztetik meg. Vannak továbbá az Európai Unió tagállamainak olyan, hazánk területén élő polgárai, akik olyan kitüntetett jogokkal rendelkeznek az uniós területén és egymás országaiban is, amelyekkel az uniós kívülről érkezők – az úgynevezett harmadik országok polgárai – nem. Ennek megfelelően jelen tankönyv első fejezete az ún. nemzetiségi közösségeket megillető jogokról szól, különös tekintettel a helyi nemzetiségi önkormányzatok működésére és szervezésére vonatkozó jogokra. A második fejezet a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek, továbbá a harmadik országbeli állampolgárok beutazásával és tartózkodásával kapcsolatos szabályokat, valamint a menekültügy kérdésével kapcsolatos rendelkezéseket tartalmazza.

Kodály Zoltán után szabadon mondjuk, hogy ne várjanak mindent e tankönyvtől, hisz ez sem taníthat meg mindenre, ami a témához szükséges. Lássanak Önök is a dologhoz...!

Jó tanulást kívánunk!

Dr. Kónya László Ferenc – Dr. Pusztai Adél

1. A helyi nemzetiségi önkormányzat működése, szervezése

1.1 A nemzeti kisebbségek fogalma – történeti előzmények

A klasszikus feudalizmus partikuláris rendszerében a nemzet fogalma nem jelent meg, az embereket sokkal inkább vallásuk, nyelvük, valamely területhez vagy valamely személyhez (földesúr, uralkodó) való kötődésük alapján különböztették meg. A nemzeti kisebbségek nemzetközi jogi fogalma közel százhusz éves múltra tekint vissza. A nemzet fogalma – mint egy nép azonosításának egységesítő elve – a XIX. századi romantika hatására keletkezett. Ez a korszak azonban már a polgári és nemzeti fejlődést hordozta, és felerősítette a birodalmakba zárt függő népek szabadságvágyát és felemelkedési törekvéseit.

A történelem tanúsága szerint azonban a nemzetiségi kérdés Európában már a XVI. században, a modern állam kialakulásával egy időben felszínre került. A területi szuverenitás fokról fokra kiszorította az etnikai és kulturális kapcsolatokat, s így a nemzeti kisebbségek – vagyis az újonnan létesített államhatárok által szétszakított népcsoportok – megjelenése teljesen természetes következmény volt. Az új államhatalmaknak újszerű kihívásokkal kellett szembenéznük, amelyekre először erőfitogtatással reagáltak, majd az újabb követelések nyomása alatt kisebb engedményekre kényszerültek.

A nemzeti kisebbség fogalma a XIX. században általában a háttérben szerepelt, és innen került előtérbe az I. világháború végén. Az 1920-as években a nemzeti kisebbség fogalma elsősorban azokra a népcsoportokra korlátozódott, amelyek az Osztrák–Magyar Monarchia felosztása következtében veszítették el eredeti nemzeti hovatartozásukat. Több millió ember került az újonnan létrehozott államok fennhatósága alá, és a bevezetett rendszabályok elsősorban a feszültségek oldására, valamint arra irányultak, hogy biztosítsák a közép- és kelet-európai térség átrendezett határainak sérthetetlenségét. A kisebbségeket kisebbségvédelmi szerződések alapján kívánták védeni. Az ezen szerződések lényegét alkotó elképzeléseket a kisebbségi csoportok olyan tagjaira vonatkoztatták (1) akik Európa térképének az I. világháborút követő átrajzolása után – mint alárendelt népek – saját korábbi államuk határain kívülre kerültek, számszerűleg is kisebbek, mint azon állam lakossága, amelynek fennhatósága alá kerültek, és (2) akik rendelkeztek azzal a három (etnikai, vallási, nyelvi) sajátossággal, amelyekre a nemzetközi garanciák vonatkoztak. Az Állandó Nemzetközi Bíróság szükségesnek tartotta a nemzeti kisebbségek fogalmának kibővítését. Eszerint a nemzeti kisebbség „olyan személyek közössége, akik egy adott országban vagy helységben (településen) élnek, saját faji (nemzeti), vallási, nyelvi és hagyománybeli identitással rendelkeznek, s e faji (nemzeti), vallási, nyelvi és hagyománybeli identitás olyan szolidaritásérzésben egyesíti őket, amely arra irányul, hogy megőrizték hagyományaikat, megtartsák és gyakorolják vallásukat, a származásuknak megfelelő szellemben biztosítsák gyermekeik nevelését és oktatását, s hogy mindebben kölcsönösen segítsék egymást.”¹

1 Girasoli, Nicola (1995): A nemzeti kisebbségek fogalmáról. Budapest, Akadémiai Kiadó.

1.2 A nemzetiségi jogok és a nemzetiségi önkormányzatok

Az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott **Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának** 27. cikke kimondja, hogy az olyan államokban, ahol nemzeti, vallási vagy nyelvi kisebbségek élnek, az ilyen kisebbségekhez tartozó személyektől nem lehet megtagadni azt a jogot, hogy csoportjuk más tagjaival együttesen saját kultúrájuk legyen, hogy saját vallásukat vallják és gyakorolják, vagy hogy saját nyelvüket használják. Az egyezségokmány a korábbiakhoz képest újat hozott a kisebbségek nemzetközi jogi megítélésében:

- a) a kisebbségek létezését mint egy államon belüli csoportét ismeri el;
- b) a kisebbségi jogokat a kisebbségi csoport számára is megadja;
- c) többet, mint a negatív diszkrimináció tilalma, elismeri a kisebbségek egyenlőségét;
- d) a kisebbségek védelme identitásuk lényegéhez (saját kultúra, vallás, nyelv) kötődik.

Az államoknak kettős kötelezettségeik vannak: a kisebbségek identitásának védelme és az identitásukhoz kapcsolódó jogok védelme és érvényre juttatása.

Magyarország a rendszerváltoztatást követően egyértelműen a fentiekben meghatározottak szerint járt el, mikor a helyi önkormányzatok – mint a hatalom vertikális megosztását biztosító autonómiák – mellett létrehozta a nemzetiségi önkormányzatok jogintézményét. Húsz évvel ezelőtt – 1994-ben – került sor először a nemzetiségi önkormányzatok választására. A nemzetiségi közösségek érdekeinek helyi szintű képviselőjére hivatott testületekről rövid időn belül bebizonyosodott, hogy a nemzetiségi jogok érvényesítésében a települési önkormányzatok partnerei, a különböző értékre és az érdekek hiteles megjelenítői lettek. Hazánk védelemben részesíti a nemzetiségeket, biztosítja saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvű oktatást, a saját nyelven való névhasználat jogát, kollektív részvételüket a közéletben, elősegíti a kulturális autonómiájuk megvalósulását, garantálja a valós közösségeik öngazgatáshoz, önkormányzatisághoz való jogát. Magyarország tiszteletben tartja az ország különböző vallási hagyományait, más népek szabadságát és kultúráját. Hazánkban minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad megvallásához és megőrzéséhez, és Magyarországon a nemzetiségek a magyar politikai közösség részei, államalkotó tényezők.

A nemzetiségi önkormányzati jogokat a **nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény (továbbiakban: Njtv.)** tartalmazza, melynek értelmében a nemzetiségi önkormányzati jogok minden olyan – Magyarország területén legalább egy évszázada honos – népcsoportot illetnek, amely az állam lakossága körében számszerű kisebbségben van, és a lakosság többi részétől saját nyelve, kultúrája és hagyományai különböztetik meg. E népcsoportok egyben olyan összetartozás-tudatról tesznek bizonyosságot, amely nyelve, kultúrája és hagyományai megőrzésére, történelmileg kialakult közösségeik érdekeinek kifejezésére és védelmére irányul. Ezeknek a feltételeknek a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán népcsoport felel meg, így az e nemzetiséghez tartozó választópolgárok közösségét illetik meg nemzetiségi önkormányzati jogok, akik ezeket a jogukat törvényben meghatározott módon, választott képviselőik útján gyakorolják. A nemzetiségi jogok és kötelezettségek vonatkozásában a felsorolt valamely nemzetiséghez az a Magyarországon lakóhellyel rendelkező személy tartozik, aki magát valamely nemzetiséghez tartozónak tekinti, és az e nemzetiséghez tartozását az Njtv.-ben meghatározott esetekben és módon kinyilvánítja. Amikor a nemzetiségi önkormányzatokat tárgyaljuk, látnunk kell, hogy a nemzetiségeket megillető jogok ennél

lényegesen szélesebbek, s a nemzetiségi önkormányzashoz való jog e jogoknak csak egyike, bár kétségtelenül a legnagyobb hatású. Minden nemzetiség jogosult arra, hogy nemzetiségi közösségként létezzen és fennmaradjon. Lényegében ennek érvényre juttatását szolgálják a nemzetiségi jogok, amelyek egyfelől – a jog alanya szerint csoportosítva – egyéni vagy közösségi, másfelől pedig – a jogok tartalmát nézve – oktatási, kulturális és médiajog lehet.

1.3 Egyéni nemzetiségi jogok

A nemzetiséghez való tartozás kinyilvánítása az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga. Így a nemzetiséghez való tartozás kérdésében nyilatkozatra senki sem kötelezhető, azonban törvény vagy a végrehajtására kiadott jogszabály egyes nemzetiségi jogok gyakorlását az egyén nyilatkozatához kötheti. A nemzetiségi önazonossághoz való jog és valamely nemzetiséghez való tartozás kinyilvánítása – a törvényben meghatározott kivétellel – nem zárja ki a kettős vagy többes kötődés elismerését. A nemzetiséghez tartozó személynek joga van:

- anyanyelvének szabad használatához szóban és írásban, történelmének, kultúrájának, hagyományainak megismeréséhez, ápolásához, gyarapításához, továbbadásához;
- megtanulni anyanyelvét, részt venni anyanyelvű köznevelésben, oktatásban és művelődésben;
- az oktatási esélyegyenlőséghez és a kulturális szolgáltatásokhoz, amelyet az állam hatékony intézkedésekkel elősegíteni köteles;
- nemzetiségi voltával kapcsolatos személyes adatok védelméhez, külön törvényben meghatározottak szerint.

Más állam állampolgárságának felvételéhez a magyar állam hozzájárulása nem szükséges, kizárólag nemzetközi szerződés vagy az adott állam jogszabálya irányadó.

1.4 Községi nemzetiségi jogok

A nemzetiségek elidegeníthetetlen közösségi joga

- önazonosságuk megőrzése, ápolása, erősítése és átörökítése,
- történelmi hagyományaik, nyelvük megőrzése és fejlesztése, tárgyi és szellemi kultúrájuk ápolása és gyarapítása.

A nemzetiségeknek a közösségi névhasználathoz fűződő jogaik gyakorlása során joguk van történelmileg kialakult helységnevek, utcanevek és egyéb, a közösség számára szánt földrajzi megjelölések használatához. A nemzetiségi közösségeknek joguk van:

- törvényi keretek között intézmények létrehozásához és működtetéséhez,
- a nemzetiséghez tartozók óvodai neveléséhez, általános iskolai neveléséhez-oktatásához, nemzetiségi kollégiumi ellátásához, gimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskolai neveléséhez-oktatásához, felsőfokú képzéséhez, továbbá jogosultak
- az országos önkormányzat útján a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás feltételeinek megteremtését kezdeményezni és kialakításában közreműködni.

Magyarország törvényeinek keretei között biztosítja a nemzetiségi közösségeknek rendezvényeik és ünnepeik zavartalan megtartásához, építészeti, kulturális, kegyeleti és vallási emlékeik, hagyományaik megőrzéséhez, ápolásához és átörökítéséhez, jelképeik használatához fűződő jogait. A nemzetiségi szervezeteket megilleti a széles körű és közvetlen nem-

zetközi kapcsolatok kiépítésének és fenntartásának joga. Külön kiemелendő, hogy a magyar szabályozás, amely konkrétan megnevezi a kisebbségek közösségi jogait, nemzetközi szempontból is előremutatónak számít, és példaként szolgálhat más országok számára is.

1.4.1 A nemzetiségek oktatási, kulturális és médiajogai

A nemzetiségek oktatási öngazgatása lényegében az anyanyelvi, illetve a nemzetiségként használt nyelven való oktatáshoz való jogot bontja ki. Az *Njtv.* értelmében nemzetiségek által használt nyelvnek számít a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma/cigány (romani, illetve beás), a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán nyelv, továbbá a roma és az örmény nemzetiség esetében a magyar nyelv is. Az állam – mely az anyanyelvet közösség-összetartó tényezőként ismeri el – támogatja a nemzetiségek által használt nyelv alkalmazását a nemzetiségi köznevelésben, többletköltségét az állam viseli.

A nemzetiséghez tartozó gyermek – a szülője (gyámja) döntésétől függően – anyanyelvű, nemzetiségi két tanítási nyelvű, nemzetiségi nyelvoktató vagy roma nemzetiségi köznevelésben vehet részt. A roma nemzetiségi nevelés, nevelés-oktatás folyhat kizárólag magyar nyelven, de a szülők igényei alapján az intézményfenntartó köteles biztosítani a roma nyelv (romani, illetve beás) oktatását is. Az anyanyelvű vagy anyanyelvi nevelés, oktatás a nemzetiségi óvodában, iskolában, iskolai osztályban vagy csoportban történhet. A településen biztosítani kell a nemzetiségi óvodai nevelést, iskolai nevelés-oktatást, ha ugyanahhoz a nemzetiséghez tartozó nyolc (gyermek) tanuló szülője a fenntartótól ezt kérte, és az óvodai csoport, iskolai osztály a *nemzeti köznevelésről szóló törvény* rendelkezései alapján megszervezhető. Ha a tanulólétszám nem teszi lehetővé a nemzetiségi óvodai nevelés, iskolai nevelés-oktatás egy településen belüli megszervezését, az érintett országos önkormányzat maga, vagy kezdeményezésére a feladatellátásra köteles szerv megteremti a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás feltételeit. A nemzetiségi nevelésben, oktatásban biztosítani kell a népismeret tárgykörébe tartozó ismeretanyag elsajátítását, így különösen a nemzetiség és az anyaország történelmének, irodalmának, földrajzának, kulturális értékeinek és hagyományainak, a nemzetiségi jogok és intézményrendszerének megismerését. Természetesen a magyar nyelv oktatását – az elsajátításához szükséges óraszámban és színvonalon – a nemzetiségi oktatás keretében is biztosítani kell.

A nemzetiségek kulturális öngazgatása a nemzetiséghez tartozók kulturális ellátásának segítségével, a nemzetiség kulturális igényeit kielégítő kulturális intézmények (könyvtár, közgyűjtemény) alapításával, fenntartásával kapcsolatos jogokat öleli fel.

A nemzetiség anyanyelvű könyvtári ellátását az *Országos Idegennyelvű Könyvtár* koordinálja, a szolgáltatásokat pedig a megyei könyvtárak és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár nyilvános könyvtári rendszeren keresztül biztosítja. Az állam támogatja

- a) a nemzetiségi kultúrák tárgyi emlékeinek gyűjtését, közgyűjtemények alapítását és gyarapítását;
- b) a nemzetiségek könyvkiadását és időszaki kiadványainak megjelentetését;
- c) a törvényeknek és közérdekű közleményeknek a nemzetiségek anyanyelvén történő ismertetését;
- d) a nemzetiség családi eseményeihez kapcsolódó, vallási közösség által végzett szertartások anyanyelven történő lebonyolítását, illetve a vallási közösségeknek a nemzetiség anyanyelvén végzett vallási tevékenységét.

A magyarországi kulturális örökség digitalizálása és archiválása során biztosítani kell a nemzetiségekkel kapcsolatos kulturális értékek digitalizálását és archiválását is. E feladatok ellátásakor ki kell kérni az érintett nemzetiségi közösség szakmai szervezeteinek véleményét.

A *nemzetiségek médiatartalom-szolgáltatással összefüggő jogai* az információkhoz való – saját anyanyelvükön történő – szabad hozzáféréshez és azok továbbadásához, a tömegkommunikációs eszközök útján való tájékozódáshoz és tájékoztatáshoz, médiaszolgáltatás és sajtótermék eléréséhez és terjesztéséhez kapcsolódnak. Magyarországon közszolgálati médiaszolgáltatás működik a nemzetiségi közösségek megőrzése és megerősítése, anyanyelvük és kultúrájuk ápolása, gazdagítása, a nemzetiségek kulturális igényeinek kielégítése céljából, ennek keretében biztosítandó:

- a nemzetiségek saját anyanyelvükön való tájékoztatása érdekében rendszeresen jelentkező nemzetiségi közszolgálati (rádiós és audiovizuális) műsorszámok készítése és közzététele,
- hogy a nemzetiségi közszolgálati műsorszámok lehetőség szerint az érintett közösség tagjai többsége számára elérhető módon és időpontban kerüljenek közzétételre, úgy, hogy az adott nemzetiség által lakott valamennyi releváns régióban elérhető legyen a szolgáltatás,
- a nemzetiségi közszolgálati műsorkészítés önálló szervezeti és költségvetési alapja,
- a nemzetiségi műsorkészítés és -terjesztés folyamatos fejlesztése,
- a nemzetiségi közösség életét, kulturális értékeit bemutató közszolgálati műsorszámok archiválása, a közszolgálati médiavagyron keretében történő megőrzése, feldolgozása és elérhetősége.

A közszolgálati médiaszolgáltató a nemzetiségi közösségek életét sokoldalúan és hitelesen bemutató, nemzetiségi témájú, magyar nyelvű műsorszámokat is készít és sugároz.

Az állam támogatja

- a nemzetiségek közösségi tömegtájékoztatási eszközökhöz való hozzáférését, és azok működtetését,
- a nemzetiségi közszolgálati műsorszámok, nemzetiségi témájú műsorszámok és a nemzetiségekkel foglalkozó sajtótermékek készítését és terjesztését,
- a nemzetiségi közösség életét, hagyományait, kultúráját bemutató filmalkotások és dokumentumfilmek elkészítését,
- a nemzetiségi anyanyelvű audiovizuális műsorszámok elkészítését,
- a közösségi, kisközösségi és egyéb – bármely módon terjesztett – médiaszolgáltatásban közzétett, nemzetiségekkel kapcsolatos rádiós és audiovizuális műsorszámok készítését és terjesztését.

A nemzetiségi műsorszámok, nyomtatott vagy internetes sajtótermékek készítése, kiadása és terjesztése érdekében állami pénzügyi támogatásban részesülő médiaszolgáltatók és a sajtótermék kiadóinak működése során biztosítani kell a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságát, a pártatlanság és a sokoldalú tájékoztatás érvényesülését. A nemzetiségek által lakott területeken az állam – nemzetközi szerződések útján is – előmozdítja az anyaországból származó rádiós és audiovizuális médiaszolgáltatások vételét, a nemzetiségek anyanyelvén közzétett közszolgálati műsorszámok elérését.

Az oktatási, a kulturális és a médiajogok érvényesülésében fontos szerepet kapnak a nemzetiségek önkormányzatai. E szerepek a véleményező, kezdeményező, koordinációs jogoktól az intézményfenntartási jogokig terjednek.

1.5 A nemzetiségek önkormányzatai

Az egyes nemzetiségek közvetlen választással a községben, a városban és a fővárosi kerületben *települési*, a fővárosban és a megyében *területi* (a továbbiakban együtt: *helyi*), valamint *országos nemzetiégi önkormányzatot* hozhatnak létre. A nemzetiégi önkormányzat nemzetiégi közszolgáltatási feladatokat ellátó, testületi formában működő, jogi személyiséggel rendelkező, demokratikus választások útján létrehozott szervezet, amely a nemzetiégi közösséget megillető jogosultságok érvényesítésére, a nemzetiségek érdekeinek védelmére és képviseletére, a feladat- és hatáskörébe tartozó nemzetiégi közügyek települési, területi vagy országos szinten történő önálló intézésére jön létre. A nemzetiégi önkormányzat jogi személy. A nemzetiégi önkormányzati feladat- és hatáskörök a nemzetiégi önkormányzat testületét illetik meg, a nemzetiégi önkormányzatot az elnök képviseli. A települési nemzetiégi önkormányzat testülete a képviselő-testület, a területi és az országos nemzetiégi önkormányzat testülete a közgyűlés.

1.5.1 A nemzetiégi önkormányzati képviselők száma

A települési nemzetiégi önkormányzatok esetében a képviselők száma a nemzetiégi névjegyzékben szereplő választópolgárok száma szerint differenciált. Ha a névjegyzékben szereplő választópolgárok száma – a választás kitűzésének napján – kevesebb mint száz fő, akkor a települési nemzetiégi önkormányzati képviselők száma három fő, egyébként pedig négy fő. A megyei, fővárosi nemzetiégi önkormányzati képviselők száma hét fő. Az országos nemzetiégi önkormányzati képviselők száma, ha – a választás kitűzésének napján – a nemzetiégi névjegyzékben szereplő választópolgárok száma:

- a) nem több mint ötezer, akkor tizenöt fő,
- b) több mint ötezer, akkor huszonhárom fő,
- c) több mint tízezer, akkor harmincegy fő,
- d) több mint huszonötezer, akkor harminckilenc fő, és ha
- e) több mint ötvenezer, akkor negyvenhét fő.

1.5.2 A választójog

Választáson választó, aki a nemzetiégi névjegyzékben szerepel. A névjegyzékbe kérelmére fel kell venni azt, aki a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán szavazati joggal rendelkezik, a törvényben meghatározott nemzetiiséghez tartozik, és e nemzetiiséghez tartozását megvallja. Egy személy egyidejűleg csak egy nemzetiiség névjegyzékében szerepelhet. A választópolgár a lakóhelye szerinti településen vagy a választás kitűzését megelőző harmincadik napig bejelentett tartózkodási helye szerinti településen szerepelhet a nemzetiégi névjegyzékben. A választáson a nemzetiégi névjegyzékbe vett választópolgár választható, ha a nemzetiégi önkormányzati képviselők megelőző két általános választásán, valamint az azokat követő időközi választásokon nem volt más nemzetiiség nemzetiégi jelöltje, továbbá nyilatkozatot tesz arról, hogy a nemzetiiség képviseletét vállalja, a nemzetiégi közösség nyelvét beszéli, kultúráját, hagyományait ismeri.

Az **Alaptörvény** szerint minden nagykorú magyar állampolgárnak, valamint az Európai

Unió más tagállamának minden, magyarországi lakóhellyel rendelkező nagykorú állampolgárának joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választó és választható legyen. A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény szerint a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán nem választható, aki jogerős ítélet alapján szabadságvesztés-büntetést vagy büntetőeljárásban elrendelt intézeti kényszergyógykezelését tölti. Természetesen a közügyektől eltiltott sem választhat, illetve nem választható. Jogrendszerünk ismeri a választójogból való kizárás intézményét. Eszerint a bíróságnak a cselekvőképeséget korlátozó gondnokság alá helyezést kimondó, a cselekvőképeséget kizáró gondnokság alá helyezést kimondó, valamint a felülvizsgálati eljárás alapján hozott ítéletében rendelkeznie kell a választójogból való kizárás kérdéséről. A bíróság azt a nagykorú személyt zárja ki a választójogból, akinek a választójog gyakorlásához szükséges belátási képessége

- pszichés állapota, szellemi fogyatkozása vagy szenvedélybetegsége miatt tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent, vagy
- pszichés állapota vagy szellemi fogyatkozása miatt tartósan teljes mértékben hiányzik.

Ha a bíróság a nagykorú személyt a választójogból nem zárja ki, a gondnokság alá helyezett személy a választójogát személyesen gyakorolja.

A nemzetiségi választópolgárként történő nyilvántartás iránti kérelemnek tartalmaznia kell

- a nemzetiség megjelölését,
- a választópolgár nyilatkozatát, amelyben megvallja az adott nemzetiséghez tartozását,
- annak megjelölését, hogy nemzetiségi választópolgárként történő névjegyzékbe vételét az országgyűlési képviselők választására is kiterjedő hatállyal kéri-e.

A nemzetiségi választópolgárként történő névjegyzékbe vétel iránti kérelmet el kell utasítani, ha a választópolgár már nemzetiségi választópolgárként szerepel a központi névjegyzékben.

A Nemzeti Választási Iroda vezeti a választójoggal nem rendelkező polgárok nyilvántartását, melybe fel kell venni azt a tizenhetedik életévét betöltött polgárt, aki

- a belátási képességének korlátozottsága miatt a választójogból kizárt,
- a büntetőeljárásban elrendelt intézeti kényszergyógykezelését tölti,
- a közügyektől eltiltott,
- a szabadságvesztés-büntetését tölti.

1.5.2.1 A választás kitűzése

Nemzetiségi önkormányzatot értelemszerűen csak ott lehet létrehozni, ahol az egy adott nemzetiséghez tartozó, megfelelő számú személyek élnek, így a nemzetiségi önkormányzati választást is csak ezeken a településeken kell kitűzni. A települési nemzetiségi önkormányzati képviselők választását ki kell tűzni, ha a településen az adott nemzetiséghez tartozó személyek száma – a legutolsó népszámlálásnak az adott nemzetiséghez tartozásra vonatkozó kérdéseire nyújtott adatszolgáltatás nemzetiségenként összesített adatai szerint – a harminc főt eléri.

A területi (megyei, fővárosi) szintű nemzetiségi önkormányzatok szempontjából értelemszerűen nincs jelentősége annak, hogy az adott megyében, illetve a fővárosban hány egy adott nemzetiséghez tartozó személy él. A területi nemzetiségi önkormányzat alakítása szempontjából annak van jelentősége, hogy hány olyan település van, ahol nemzetiségi ön-

kormányzat működhet. A nemzeti önkormányzati képviselők választását ki kell tűzni, ha a fővárosban, megyében kitűzött települési választások száma legalább tíz.

Országos szinten pedig annak nincs jelentősége, hogy hány területi nemzeti önkormányzat választható. Az országos nemzeti önkormányzati képviselők választását ki kell tűzni!

A nemzeti önkormányzati képviselők általános választását a [Nemzeti Választási Bizottság](#) tűzi ki, legkésőbb a szavazás napja előtti hetvenötödik napon, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek általános választásának napjára. Ez utóbbit a köztársasági elnöknek úgy kell – vasárnapra – kitűznie, hogy a szavazás napja a kitűzés napját követő nyolcvanadik és századik nap közé essen, azzal, hogy a szavazás napja nem eshet a [Munka törvénykönyve](#) szerinti munkaszüneti napra, továbbá húsvét- vagy pünkösdvásárnapra. Ha a választási bizottság (bírószék) megismételteti a szavazást, a határozatában az ismételt szavazást a megismételtetett szavazás napját követő harminc napon belüli időpontra tűzi ki.

1.5.2.2 A választókerületek

A települési nemzeti önkormányzati képviselők választásán a település, a fővárosi (megyei) nemzeti önkormányzati képviselők választásán a főváros (a megye) egy választókerületet alkot. Az országos nemzeti önkormányzati képviselők választásán az ország területe egy választókerületet alkot.

1.5.2.3 A jelölés

A választáson nemzeti szervezet állíthat jelöltet. Azt a szervezetet, amely jelöltet (listát) kíván állítani, jelölő szervezetként be kell jelenteni a Nemzeti Választási Bizottságnál. Jelölő szervezet az lehet, amely – a választás kitűzésekor – a [civilszervezetek bírósági nyilvántartásában](#) jogerősen, mint nemzeti szervezet szerepel. Két vagy több szervezet közös jelöltet is állíthat. A jelöléshez a nemzeti névjegyzékben szereplő választópolgárok öt százalékának, de legalább öt – a választókerületben választójoggal rendelkező – választópolgárnak az ajánlása szükséges. Jelöltet ajánlani ajánlóíven lehet. Egy választópolgár egy jelöltet ajánlhat.

A területi nemzeti önkormányzati képviselők választásán az a nemzeti szervezet állíthat listát, amely a fővárosban, megyében kitűzött települési nemzeti önkormányzati képviselők választásán legalább a választások tíz százalékában önállóan jelöltet állított, és amely a választópolgárok legalább két százalékának ajánlását összegyűjtötte.

Az országos nemzeti önkormányzati képviselők választásán az a nemzeti szervezet állíthat listát, amely a települési nemzeti önkormányzati képviselők választásán legalább a választások tíz százalékában önállóan jelöltet állított, és amely a választópolgárok legalább két százalékának ajánlását összegyűjtötte. Kitűzött települési nemzeti önkormányzati választás hiányában bármely nemzeti szervezet állíthat listát. Két vagy több nemzeti szervezet közös egyéni jelöltek alapján – ugyanazon szervezetek részvételével – közös listát állíthat. Egy nemzeti szervezet egy választókerületben csak egy – önálló vagy közös – lista állításában vehet részt. Egy listán legfeljebb háromszor annyi jelölt szerepelhet, mint a megválasztható képviselők száma. Ha a listáról egy jelölt kiesik, helyére a listán soron következő jelölt lép. Egy nemzeti szervezet csak egy nemzeti képviseletet állíthat. Egy személy csak egy települési, egy területi és egy országos önkormányzati jelölést fogadhat

el. A választást akkor lehet megtartani, ha legalább annyi jelölt van, mint a megválasztható képviselők száma. A választópolgár azon a településen szavazhat, amelynek nemzetiségi névjegyzékében szerepel.

1.5.2.4 A névjegyzék

A választópolgár azon településen szerepelhet a nemzetiségi szavazóköri névjegyzékben, ahol a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásának szavazóköri névjegyzékében szerepel vagy – időközi választás esetén – szerepelhet. Az értesítő, valamint a szavazóköri névjegyzék a nemzetiség megnevezését is tartalmazza.

1.5.2.5 A választási szervek

A nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán a következő választási bizottságok működnek:

- [Nemzeti Választási Bizottság](#),
- területi választási bizottság,
- helyi választási bizottság,
- szavazatszámoló bizottság.

A választási bizottságba a jelölő szervezet nem bízhat meg tagot. Az azon nemzetiséghez tartozó jelölő szervezet, amelynek települési önkormányzati választására a településen sor kerül, a szavazóhelyiségbe egy megfigyelőt bízhat meg. Megfigyelő csak a központi névjegyzékben a nemzetiség választópolgáraként nyilvántartott választópolgár lehet.

1.5.2.6 A jelölt bejelentése

A települési nemzetiségi önkormányzati jelöltet legkésőbb a szavazást megelőző harmincenedik napon kell bejelenteni és a jelöltet a helyi választási bizottság veszi nyilvántartásba.

A jelöltnek arról is nyilatkoznia kell, hogy

- a nemzetiség képviselőtét vállalja,
- a nemzetiségi közösség nyelvét beszéli, kultúráját és hagyományait ismeri.

A választási bizottság a jelöltek nyilvántartásában ellenőrzi, hogy a jelölt a nemzetiségi önkormányzati képviselők megelőző két általános választásán, valamint az azokat követő időközi választásokon nem volt jelölt más nemzetiség önkormányzatának választásán.

1.5.2.7 A lista bejelentése

A területi és az országos nemzetiségi önkormányzati választáson állított listát legkésőbb a szavazást megelőző harmincharmadik napon kell bejelenteni. A területi nemzetiségi önkormányzati választáson állított listát és az azon szereplő jelölteket a területi választási bizottság, az országos nemzetiségi önkormányzati választáson állított listát és az azon szereplő jelölteket a [Nemzeti Választási Bizottság](#) veszi nyilvántartásba.

A választási bizottság törli a nyilvántartásból a listát, ha a jelölő szervezet jogerősen nyilvántartásba vett, valamint a bejelentett, de még jogerősen el nem bíralt települési nemzetiségi önkormányzati jelöltjeinek száma együttesen nem éri el a törvényi minimumot.

1.5.2.8 A szavazókör kialakítása, a szavazólap adattartalma

Valamennyi nemzetiség számára közös szavazókör szolgál. A helyi választási iroda vezetőjének kezdeményezésére a **Nemzeti Választási Iroda** elnöke – a népszámlálási adatokra tekintettel – engedélyezheti, hogy a helyi választási iroda vezetője a településen több szavazókört alakítson ki. Egy nemzetiség választópolgárait egy szavazókörbe kell sorolni. Ha a nemzetiség választópolgárainak száma a településen meghaladja a százat, e választópolgárok különböző szavazókörökbe is sorolhatók, de egy szavazókörre legalább a nemzetiség harminc választópolgárának kell jutnia.

Külön szavazólap szolgál a települési, a területi és az országos nemzeti önkormányzat megválasztására. A szavazólapokon a nemzetiség megnevezését, az érvényes szavazat formájára vonatkozó tájékoztatást a nemzetiség nyelvén is fel kell tüntetni.

1.5.2.9 A választás eredményességének kritériumai

A települési nemzeti önkormányzati képviselők választása eredményes, ha legalább annyi jelölt kap szavazatot, mint a megválasztható képviselők száma. Képviselők azok a jelöltek lesznek, akik az eredményes választáson a megválasztható képviselők száma szerinti legtöbb szavazatot kapják. Szavazategyenlőség esetén sorsolással kell megállapítani, hogy az egyenlő számú szavazatot elért jelöltek közül melyik szerez mandátumot.

A területi és országos listák a rájuk leadott szavazatok arányában szereznek mandátumot. Nem szerezhet mandátumot az a lista, amely a választókerületben leadott érvényes szavazatok legalább öt százalékát – közös lista esetén legalább tíz százalékát, kettőnél több nemzetiségi szervezet által állított közös lista esetén legalább tizenöt százalékát – nem érte el. A lista által megszerzett mandátumokat a jelöltek a listán elfoglalt helyük sorrendjében szerzik meg. Ha a listán kevesebb jelölt van, mint a lista által megszerzett mandátumok száma, a ki nem osztott mandátum betöltetlen marad. Eredménytelen a választás, ha a kiosztott mandátumok száma nem éri el a testület működéséhez szükséges létszámot.

1.5.2.10 A megüresedett mandátum betöltése

Ha a települési nemzeti önkormányzati képviselő helye üresedik meg, helyére a következő legtöbb szavazatot elért jelölt lép. Az a jelölt, aki egyetlen szavazatot sem kapott, nem lehet képviselő.

A területi vagy országos listán mandátumhoz jutott nemzetiségi önkormányzati képviselő megbízatásának megszűnése esetén a mandátumot – a listán eredetileg is szereplő jelöltek közül – a listát állító nemzetiségi szervezet által megnevezett, ennek hiányában a listán soron következő jelölt szerzi meg.

1.5.2.11 A jogorvoslat

A helyi választási bizottság dönt:

- a) a szavazatszámoló bizottság tevékenysége, döntése elleni kifogásról, valamint a szavazóhelyiségben elkövetett egyéb cselekménnyel kapcsolatos kifogásról,
- b) minden olyan kifogásról, amely kifejezetten a települési nemzeti önkormányzati választáshoz kapcsolódik.

A területi választási bizottság dönt:

- a) minden olyan kifogásról, amely kifejezetten a területi nemzetiségi önkormányzati választáshoz kapcsolódik,
- b) minden olyan kifogásról, amely nem tartozik kifejezetten a települési nemzetiségi önkormányzati választáshoz, de az elkövetés helye a területi választási bizottság illetékeségi területén található,
- c) a helyi választási bizottság döntése elleni fellebbezésről.

A **Nemzeti Választási Bizottság** dönt:

- a) minden olyan kifogásról, amely kifejezetten az országos nemzetiségi önkormányzati választáshoz kapcsolódik,
- b) minden olyan kifogásról, amely nem tartozik kifejezetten a települési nemzetiségi önkormányzati választáshoz, illetve nem tartozik kifejezetten a területi nemzetiségi önkormányzati választáshoz, és az elkövetés helye nem határozható meg,
- c) a területi választási bizottság döntése elleni fellebbezésről.

1.5.2.12 Az időközi választás

Ha a megüresedett mandátumot nem lehet betölteni, mert nincs több jelölt, a mandátum a következő általános választásig betöltetlen marad, kivéve, ha a képviselők száma a képviselő-testület, közgyűlés működéséhez szükséges létszám alá csökken, mert akkor az üres helyekre időközi választást kell kitűzni.

Időközi választást kell kitűzni, ha az általános választás eredménytelen, ha az általános választást követően az önkormányzat nem alakult meg, ha a képviselő-testületet, közgyűlést feloszlatták, vagy a képviselő-testület, közgyűlés kimondta feloszlását. A fővárosi, megyei és az országos nemzetiségi önkormányzati képviselők időközi választásán azok a nemzetiségi szervezetek állíthatnak listát és közös listát, amelyek a megelőző általános választáson arra jogosultak voltak. A települési nemzetiségi önkormányzati képviselők időközi választását a helyi választási bizottság, a területi nemzetiségi önkormányzati képviselők időközi választását a területi választási bizottság, az országos nemzetiségi önkormányzati képviselők időközi választását a Nemzeti Választási Bizottság tűzi ki. Az időközi választást

- a) a mandátum megüresedésétől,
- b) ha a választás eredménytelen, vagy elegendő jelölt hiányában nem lehetett megtartani, a szavazás kitűzött napjától

számított százhusz napon belülre kell kitűzni.

Nem lehet kitűzni a nemzetiségi önkormányzati képviselők időközi választását a nemzetiségi önkormányzati képviselők általános választása évének április 1. napja és a nemzetiségi önkormányzati képviselők általános választásának napja közötti napra.

Az időközi választás előkészítésének és lebonyolításának költségeit a nemzetiségi önkormányzat költségvetéséből kell biztosítani, ha az időközi választást azért kell megtartani, mert a képviselő-testületet, közgyűlést feloszlatták, a képviselő-testület, közgyűlés kimondta feloszlását.

1.5.3 Az átalakult nemzeti önkormányzat

A nemzeti önkormányzat sajátos alakzata az átalakult nemzeti önkormányzat. A neve a keletkezésének, létrejöttének módjára utal. Az átalakult nemzeti önkormányzat az adott nemzeti nének – a fővárosi terület kivételével bármely településen – az [Njtv.](#) rendelkezései szerint átalakulással létrejövő önkormányzata.

Átalakult nemzeti önkormányzattá nyilváníthatja magát az általános vagy időközi választást követő alakuló ülésen a települési önkormányzat, ha a választás napján a településen választójoggal rendelkező polgárok névjegyzékében szereplő polgárok több mint fele az adott nemzeti választói jegyzékében szerepel, és a megválasztott képviselők több mint fele az adott nemzeti jelöltjeként indult a települési önkormányzati választáson.

Az átalakulással létrejövő nemzeti önkormányzat kettős feladatot lát el, ugyanis megmarad települési önkormányzatnak is, és emellett látja el a nemzeti önkormányzat feladatait is. Az átalakult nemzeti önkormányzat nemzeti önkormányzati jogait és kötelezettségeit, feladat- és hatáskörét a [nemzetiségek jogairól szóló törvény](#) állapítja meg, helyi önkormányzati jogaira és kötelezettségeire feladat- és hatáskörére pedig a [Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény](#) rendelkezései irányadók. A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán megválasztott polgármester jogállását az átalakulás ténye nem érinti, az átalakult nemzeti önkormányzat feladatellátását a képviselő-testület és szervei – a polgármester, a képviselő-testület bizottságai, az önkormányzati hivatal és a jegyző – biztosítja.

Ha a településen nemzeti önkormányzatot is választottak, a polgármester a helyi önkormányzati általános választást követően a települési önkormányzat képviselő-testületének alakuló ülését a települési nemzeti önkormányzat képviselő-testületének alakuló ülését megelőző időpontra hívja össze. Ha a települési önkormányzat képviselő-testülete az alakuló ülésen átalakulásról határozott, a települési nemzeti önkormányzat képviselő-testülete nem alakulhat meg. Ha a települési önkormányzat képviselő-testülete az időközi választást követő alakuló ülésen dönt az átalakulásról, a települési nemzeti önkormányzat képviselő-testületének megbízatása szünetel.

Ha az átalakult nemzeti önkormányzat képviselő-testületében a nemzeti jelöltként megválasztott képviselők aránya ötven százalék alá csökken, a képviselő-testület kizárólag a települési önkormányzat képviselő-testületeként működik tovább. Ebben az esetben a helyi választási bizottság elnöke harminc napon belüli időpontra összehívja a meg nem alakult nemzeti települési önkormányzat alakuló ülését, a települési nemzeti önkormányzat képviselő-testülete megbízatásának szünetelése véget ér, vagy megválasztott települési nemzeti önkormányzat hiányában a nemzeti önkormányzat megszűnik.

1.5.4 A nemzeti önkormányzat, a képviselő-testület megbízatásának keletkezése és megszűnése

A nemzeti önkormányzat megszűnik, ha

- a) az általános választást feltételek hiányában nem lehet kitűzni, az általános választás napján,
- b) az időközi választást feltételek hiányában nem lehet kitűzni, a választási bizottság e tény megállapító határozatának jogerőre emelkedése napján,

- c) az általános vagy az időközi választáson nincs elég jelölt, a szavazás napjaként kitűzött napon,
- d) az időközi választás eredménytelen, a választási bizottság határozatának jogerőre emelkedése napján,
- e) az időközi választáson megválasztott képviselő-testület, közgyűlés határidőben nem tartja meg alakuló ülését, a határidő lejártát követő napon.

Ha a nemzetiségi önkormányzat megszűnik, a nemzetiségi önkormányzati képviselők választására csak a következő általános választáson kerülhet sor.

A nemzetiségi önkormányzat képviselő-testületének, közgyűlésének megbízatása a nemzetiségi önkormányzati képviselők következő általános választásának napjáig tart.

A nemzetiségi önkormányzat képviselő-testületének, közgyűlésének megbízatása megszűnik

- a) ha a testület megbízatása lejárt,
- b) a nemzetiségi önkormányzat megszűnése napján,
- c) a testület feloszlata, feloszlásának kimondása vagy a képviselők számának a testület működéséhez szükséges létszám alá csökkenése miatti időközi választás napján.

A feloszlás a nemzetiségi önkormányzati testület megszűnésének egyik esete: a nemzetiségi önkormányzat testülete a megbízatásának lejártá előtt név szerinti szavazással, minősített többségű döntéssel kimondhatja a feloszlását. A feloszlás az egyetlen olyan, a testület döntésén alapuló megszűnési tényállás, amely közvetlenül eredményezi a testület megszűnését, és az időközi választás vagy az alakuló ülés eredménytelensége esetén azzal a következménnyel járhat, hogy az adott választási ciklusban nem működik az adott nemzetiségi önkormányzat. A feloszlásról szóló döntés meghozatala ezért nagyon gondos mérlegelést igényel, annak ellenére, hogy vitathatatlan, a helyi konfliktusok, döntési patthelyzetek megoldásának ez a leggyorsabb módja. Tekintettel a döntés súlyára és a nemzetiségi önkormányzatot terhelő költségvonzatára, indokolt, hogy a szervezeti és működési szabályzat – azon túl, hogy a név szerinti szavazás szabályait meghatározza – rendelkezzen a feloszlásra vonatkozó indítvány benyújtásának, kezelésének módjáról is. Amennyiben a nemzetiségi önkormányzat testülete dönt a feloszlásáról – a feloszlás szabályszerűségének egyidejű megállapítása mellett – hetvenöt napon belüli időpontra időközi választást kell kiírni, és ennek költségét a nemzetiségi önkormányzat viseli. A feloszlás szabályszerűségét a fővárosi és megyei kormányhivatal állapítja meg. Az időközi választás kitűzéséről az illetékes választási bizottság gondoskodik.

A képviselő-testület, közgyűlés feloszlása nem mondható ki a választást megelőző és azt követő hat hónapon belül. A határidő megállapításakor a feloszlásra irányuló kezdeményezés időpontját kell figyelembe venni.

A feloszlás az önkormányzás jogának helyreállítása érdekében az önkormányzás jogát korlátozó – kivételes – jogintézmény. A feloszlás szigorú garanciális szabályok és többlépcsős előkészítő eljárást követően az Országgyűlés hatáskörébe tartozó döntés. Menete:

- a fővárosi, megyei kormányhivatal a nemzetiségi önkormányzatok törvényességi felügyelete körében – a törvényességi felügyelet tapasztalataira, megállapításaira alapozva – kezdeményezi az Alaptörvénnyel ellentétesen működő képviselő-testület, közgyűlés feloszlását,
- a nemzetiségpolitikaért felelős miniszter a fővárosi és megyei kormányhivatal javaslatára kezdeményezi a Kormánytól, hogy – az Alkotmánybíróság véleményének kikérését követően – az alaptörvény-ellenesen működő nemzetiségi önkormányzati testület feloszlására vonatkozó előterjesztést nyújtson be az Országgyűléshez,

- a Kormány javaslatot terjeszt az Országgyűléshez az alaptörvény-ellenesen működő nemzeti önkormányzati testület feloszlása érdekében,
- az Országgyűlés feloszlítja azt a nemzeti önkormányzati testületet, amelynek működése alaptörvény-ellenes.

Ha az **Országgyűlés** a nemzeti önkormányzati testületet feloszlatta, a **köztársasági elnök** megbízza a fővárosi és megyei kormányhivatal vezetőjét, hogy az új képviselő-testület, közgyűlés megválasztásáig terjedő időre gyakorolja azokat a feladatokat és hatásköröket, amelyeket jogszabály, valamint a szervezeti és működési szabályzat az elnök által ellátandó feladatként állapít meg, halaszthatatlan esetben döntsön olyan ügyekben, amelyek a képviselő-testület, közgyűlés átruházható hatáskörei.

1.5.5 A nemzeti önkormányzati képviselő

A nemzeti önkormányzati képviselő megbízatása, jogai és kötelezettségei a megválasztásával keletkeznek, jogai és kötelezettségei a megbízatás megszűnésével szűnnek meg. A nemzeti önkormányzati képviselő és a nemzeti települési önkormányzati képviselő az alakuló ülésen, illetve a megválasztását követő ülésen – választása szerint – anyanyelvén vagy magyarul, vagy mindkét nyelven esküt vagy fogadalmat tesz, és erről okmányt ír alá, de az eskü (fogadalom) letételét megelőzően is gyakorolja képviselői jogait.

1.5.6 A nemzeti önkormányzat jogállása, jogai és kötelezettségei

A nemzeti önkormányzati jogok – ha a **nemzeti jogairól szóló törvény** eltérően nem rendelkezik – minden nemzeti önkormányzat tekintetében egyenlők. A nemzeti önkormányzatok feladat- és hatásköre azonban eltérő lehet.

A nemzeti önkormányzat jogi személy. A nemzeti önkormányzati feladat- és hatáskörök a nemzeti önkormányzat testületét illetik meg, a nemzeti önkormányzatot az elnök képviseli. A települési nemzeti önkormányzat testülete a képviselő-testület, a területi és az országos nemzeti önkormányzat testülete a közgyűlés.

A nemzeti önkormányzatok – települési, területi, országos nemzeti önkormányzat – között, valamint a települési önkormányzat és a településen működő nemzeti önkormányzatok között, illetve a területi (megyei, fővárosi) önkormányzat és a területi nemzeti önkormányzatok között nincs alá-fölé rendeltségi viszony.

A nemzeti önkormányzat testülete a feladat- és hatáskörét a szerveire (elnök, bizottság, országos szint esetében hivatal), valamint – törvényben meghatározottak szerint – társulására átruházhatja. Az átruházott hatáskör tovább nem ruházható át. A nemzeti önkormányzat testülete az átruházott hatáskör tekintetében utasítást adhat a hatáskör gyakorlásához, és e hatáskört visszavonhatja. Nemzeti önkormányzatnak csak az **Njtv.** törvény állapíthat meg kötelező feladat- és hatáskört, ezzel egyidejűleg a kötelező feladat- és hatáskör ellátásához az Országgyűlés biztosítja az azzal arányban álló forrást és eszközrendszert.

A nemzeti önkormányzatok a feladat- és hatáskörükbe tartozó nemzeti ügyekben – a törvény keretei között – önállóan vagy más szervekkel együttesen járhatnak el. A nemzeti önkormányzat a nemzeti közügyek intézése során feladat- és hatásköré-

ben eljárva határozatot hoz, önállóan igazgat, tulajdona tekintetében tulajdonosként jár el, önállóan megalkotja költségvetését, és ezen alapuló költségvetési gazdálkodást folytat.

1.5.7 A nemzetiségi önkormányzat együttműködése az állami és a helyi önkormányzati szervekkel

A törvény meghatározza a nemzetiségi önkormányzat más szervekkel történő együttműködésének elvi alapjait. A nemzetiségi önkormányzatok által ellátott feladat- és hatáskörök jogszerű gyakorlása alkotmánybíróági és bírósági védelemben részesül, ugyanakkor a nemzetiségi önkormányzatot kötelezettségek is terhelik, mivel a nemzetiségi önkormányzatok törvényben meghatározott jogaitak jóhiszeműen, a kölcsönös együttműködés elve alapján, rendeltetésüknek megfelelően gyakorolják.

A nemzetiségi önkormányzat feladat- és hatásköre ellátása során állami, helyi önkormányzati és egyéb szervekkel kerül kapcsolatba. A különféle együttműködési mechanizmusok során a nemzetiségi érdekek érvényesítése, érvényesíthetősége elsősorban a jogosult eszköztáráról függ, tehát attól, hogy milyen eszközök, mennyire erős jogosítványok állnak a nemzetiségi önkormányzatok rendelkezésére, másodsorban pedig attól, hogy hogyan használja ezeket az eszközöket a jogosult. Ez utóbbival egyenértékű a másik fél együttműködési szándéka, belátható ugyanis, hogy a leghatékonyabb jogorvoslati eszközök sem biztosíthatják olyan gyorsan a kívánt cél elérését, mintha nem kellett volna igénybe venni ezeket az eszközöket, tehát a felek aktív, zökkenőmentes együttműködése esetén. A törvényes működés feltétele a nemzetiségi önkormányzat kötelező feladatainak ellátása, így ha a nemzetiségi önkormányzat nem él maradéktalanul együttdöntési jogosítványaival, akkor nem működik törvényesen. Két, együttműködésre kötelezett fél kapcsolatában nemcsak azzal követhető el jogszabálysértés, ha az állam, a helyi önkormányzat vagy más szerv nem biztosítja a jogszabályban előírt együttdöntési jog gyakorlásának feltételeit, hanem úgy is, ha az egyetértési vagy véleményezési jog gyakorlója mulasztja el egyetértési, véleményezési jogát gyakorolni. Ez mulasztás, a meghozott döntés pedig a nemzetiségi önkormányzat passzivitásától, érdektelenségétől függetlenül is jogszerű.

A nemzetiségi önkormányzatok a nemzetiségi közügyek intézése érdekében jogosultak az ügyben hatáskörrel és illetékességgel rendelkező állami és önkormányzati szervek eljárásának kezdeményezésére, azoktól tájékoztatást kérhetnek, részükre javaslatot tehetnek. A kezdeményezés joga magában foglalja az állami, önkormányzati fenntartású (tulajdonban levő) intézmények működésével kapcsolatos, a nemzetiségek jogait sértő gyakorlat megszüntetésének, jogszabály vagy egyedi döntés megváltoztatásának, visszavonásának kezdeményezését is. A nemzetiségi közügy:

- 1) A törvényben biztosított egyéni és közösségi nemzetiségi jogok érvényesülése, a nemzetiséghez tartozók érdekeinek kifejezésre juttatása – különösen az anyanyelv ápolása, őrzése és gyarapítása, továbbá a nemzetiségek kulturális autonómiájának a nemzetiségi önkormányzatok által történő megvalósítása és megőrzése – érdekében a nemzetiséghez tartozók meghatározott közszolgáltatásokkal való ellátásával, ezen ügyek önálló vitelével, és az ehhez szükséges szervezeti, személyi és anyagi feltételek megteremtésével összefüggő ügy.
- 2) A közhatalmat gyakorló állami és helyi önkormányzati szervekben, továbbá a nemzetiségi önkormányzati szervekben való nemzetiségi képviselőhez és mindezek szervezeti, személyi és anyagi feltételeinek biztosításához kapcsolódó ügy.

A hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szerv vezetője a kezdeményezésről a kézhezvételtől számított harminc, testületi szerv esetén hatvan napon belül köteles érdemben határozni, illetve harminc – jogalkotással összefüggő kérdésben negyvenöt – napon belül érdemben nyilatkozni. Ha a megkeresett állami vagy önkormányzati szerv e kötelezettségének nem tesz eleget, a nemzetiégi önkormányzat jogosult a felettes szerv vagy a fővárosi és megyei kormányhivatal soron kívüli eljárását kezdeményezni. A soron kívüli eljárás eredményéről legkésőbb harminc napon belül tájékoztatni kell a kezdeményezőt. Ha a megkeresett szerv vezetője a megkeresés tárgyát illetően nem rendelkezik hatáskörrel vagy illetékességgel, köteles a megkeresést három napon belül a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervhez áttenni.

Ha a nemzetiégi önkormányzat jogainak gyakorlásához a helyi önkormányzatnak vagy szervének döntése szükséges, a nemzetiégi önkormányzat erre irányuló kezdeményezését a döntésre jogosult köteles a következő ülésén napirendre tűzni, valamint a kezdeményezés benyújtásától számított harminc, testületi döntés esetén hatvan napon belül döntést hozni.

1.5.8 A helyi önkormányzat kötelezettsége

A nemzetiégi önkormányzatok rendszere és a helyi önkormányzatok rendszere két önálló rendszer. A két rendszer két ponton kapcsolódik össze:

- a helyi nemzetiégi önkormányzat működési feltételeit a helyi önkormányzat biztosítja, tekintettel arra, hogy a nemzetiégi önkormányzatnak nincs önálló hivatala,
- a helyi önkormányzatokra vonatkozó szabályok mögöttes szabályokként funkcionálnak, figyelemmel arra, hogy a szabályozási háttér részben megegyezik.

A helyi önkormányzat kötelezettsége az önkormányzat illetékességi területén működő helyi nemzetiégi önkormányzattal szemben, hogy annak székhelyén biztosítsa az önkormányzati működés személyi és tárgyi feltételeit, továbbá gondoskodik a működéssel kapcsolatos végrehajtási feladatok ellátásáról. Az önkormányzati működés feltételei és az ezzel kapcsolatos végrehajtási feladatok:

- a helyi nemzetiégi önkormányzat részére havonta igény szerint, de legalább tizenhat órában, az önkormányzati feladat ellátásához szükséges tárgyi, technikai eszközökkel felszerelt helyiség ingyenes használata, a helyiséghez, továbbá a helyiség infrastruktúrájához kapcsolódó rezsiköltségek és fenntartási költségek viselése;
- a helyi nemzetiégi önkormányzat működéséhez (a testületi, tisztségviselői, képviselői feladatok ellátásához) szükséges tárgyi és személyi feltételek biztosítása;
- a testületi ülések előkészítése, különösen a meghívók, az előterjesztések, a testületi ülések jegyzőkönyveinek és valamennyi hivatalos levelezésnek az előkészítése és postázása;
- a testületi döntések és a tisztségviselők döntéseinek előkészítése, a testületi és tisztségviselői döntéshozatalhoz kapcsolódó nyilvántartási, sokszorosítási, postázási feladatok ellátása;
- a helyi nemzetiégi önkormányzat működésével, gazdálkodásával kapcsolatos nyilvántartási, iratkezelési feladatok ellátása;
- a jelnyelv és a speciális kommunikációs rendszer használatának biztosítása; és
- az előbbi pontokban meghatározott feladatellátáshoz kapcsolódó költségek viselése a helyi nemzetiégi önkormányzat tagja és tisztségviselője telefonhasználati költségeinek kivételével.

A fenti kötelezettségének teljesítése érdekében a helyi önkormányzat harminc napon belül biztosítja a rendeltetészerű helyiséghasználatot, valamint a helyiséghasználatra, a további feltételek biztosítására és a feladatok ellátására vonatkozóan megállapodást köt a helyi nemzetiségi önkormányzattal. A megállapodást minden év január 31. napjáig, általános vagy időközi választás esetén az alakuló ülést követő harminc napon belül felül kell vizsgálni. A helyi önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzat szervezeti és működési szabályzatában rögzíti a megállapodás szerinti működési feltételeket, a megállapodás megkötését, módosítását követő harminc napon belül. A megállapodásban rögzíteni kell:

- a helyi önkormányzat és a helyi nemzetiségi önkormányzat költségvetésének előkészítésével és megalkotásával, valamint a költségvetéssel összefüggő adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítésével, továbbá a helyi nemzetiségi önkormányzat önálló fizetési számla nyitásával, törzskönyvi nyilvántartásba vételével és adószám igénylésével kapcsolatos határidőket és együttműködési kötelezettségeket, a felelősök konkrét kijelölésével,
- a helyi nemzetiségi önkormányzat kötelezettségvállalásaival kapcsolatosan a helyi önkormányzatot terhelő ellenjegyzési, érvényesítési, utalványozási, szakmai teljesítésigazolási feladatokat, továbbá a felelősök konkrét kijelölését,
- a helyi nemzetiségi önkormányzat kötelezettségvállalásának a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott szabályait, különösen az összeférhetlenségi, nyilvántartási kötelezettségeket,
- a helyi nemzetiségi önkormányzat működési feltételeinek és gazdálkodásának eljárási és dokumentációs részletszabályaival, valamint az ezeket végző személyek kijelölésének rendjével és az adatszolgáltatási feladatok teljesítésével kapcsolatos előírásokat, feltételeket.

A helyi önkormányzat és a helyi nemzetiségi önkormányzat megállapodásában rögzíteni kell továbbá, hogy a jegyző vagy annak – a jegyzővel azonos képesítési előírásoknak megfelelő – megbízottja a helyi önkormányzat megbízásából és képviselőtében részt vesz a nemzetiségi önkormányzat testületi ülésein, és jelzi, amennyiben törvénysértést észlel.

Önkormányzati működésen értendő – a testületi üléseken és a közmeghallgatáson túl – a bizottságok működése, a tisztségviselői és képviselői megbízatás ellátása, valamint a kötelező önkormányzati feladatok ellátását szolgáló rendezvények megtartása is.

A megállapodás kötelező tartalmi elemei:

- 1) a helyi nemzetiségi önkormányzat székhelye szerinti településen az önkormányzati feladat ellátásához szükséges és tételesen felsorolt tárgyi, technikai eszközökkel felszerelt helyiség kijelölése (pontos cím és helyrajzi szám, valamint az alapterület feltüntetésével);
- 2) a helyiséghasználat időtartamának meghatározása havi bontásban, a helyi nemzetiségi önkormányzat igénye szerint, de legalább havi tizenhat órában;
- 3) az önkormányzat működéséhez, a testületi (a bizottság is ideértendő), tisztségviselői, képviselői feladatok ellátásához szükséges tárgyi és személyi feltételek felsorolása;
- 4) a testületi ülések előkészítése rendjének rögzítése (meghívók, előterjesztések, hivatalos levelezés előkészítése, a testületi ülések jegyzőkönyveinek elkészítése, postázás);
- 5) a döntések előkészítése, a döntéshozatalhoz kapcsolódó nyilvántartási, sokszorosítási, postázási feladatok rendjének rögzítése;
- 6) a nemzetiségi önkormányzat működésével, gazdálkodásával kapcsolatos nyilvántartási, iratkezelési feladatok felsorolása és a feladatellátás rendjének meghatározása;

- 7) a költségvetés előkészítésével és megalkotásával, valamint a költségvetéssel összefüggő adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítésével, továbbá a helyi nemzetiségi önkormányzat részére önálló fizetési számla nyitásával, a törzskönyvi nyilvántartásba vételével és az adószám igénylésével kapcsolatos határidők és együttműködési kötelezettségek rögzítése, a felelősök konkrét kijelölése;
- 8) a helyi nemzetiségi önkormányzat kötelezettségvállalásaival kapcsolatosan a helyi önkormányzatot terhelő ellenjegyzési, érvényesítési, utalványozási, szakmai teljesítésgazdálkodási feladatok rögzítése, továbbá a felelősök konkrét kijelölése;
- 9) a helyi nemzetiségi önkormányzat kötelezettségvállalásának a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott szabályainak rögzítése, a nyilvántartások vezetésének rendje;
- 10) a helyi nemzetiségi önkormányzat működési feltételeinek és gazdálkodásának eljárási és dokumentációs részletszabályai, valamint az ezeket végző személyek kijelölésének rendje, és az adatszolgáltatási feladatok teljesítésének rendje;
- 11) a nemzetiségi önkormányzat testületi ülésein részvételre köteles személy kijelölése (jegyző vagy megbízottja).

Amennyiben a helyi önkormányzat és a helyi nemzetiségi önkormányzat közötti megállapodás megkötésére határidőben nem kerül sor, a fővárosi és a megyei kormányhivatal soron kívüli eljárást folytat le, ennek keretében egyeztetést koordinál a felek között. Az egyeztetés eredménytelensége esetén a nemzetiségi jogok sérelmére hivatkozással a nemzetiségi önkormányzat közvetlenül is bírósághoz fordulhat. A bíróság a szerződést soron kívüli eljárásban létrehozza és tartalmát megállapítja, továbbá dönt a nemzetiségi önkormányzat kártérítési igényéről.

A törvény által meghatározott nemzetiségi jogok, különösen a kollektív nyelvhasználat, az oktatás, a nevelés, hagyományápolás és a kultúra, a helyi sajtó, az esélyegyenlőség, a társadalmi felzárkózás és a szociális ellátás kérdéskörében a nemzetiségi lakosságot e minőségében érintő helyi önkormányzati határozatot a képviselő-testület csak az e lakosságot képviselő települési nemzetiségi önkormányzat, ennek hiányában a területi nemzetiségi önkormányzat egyetértésével alkothatja meg.

A nemzetiségi intézmények vezetőinek megbízására (vezetői megbízás visszavonására) – ha nem az adott nemzetiség önkormányzata gyakorolja a megbízási jogot –, valamint a nemzetiséghez tartozók oktatási öngazdálkodására is kiterjedő fenntartói döntés meghozatalára csak az adott nemzetiség önkormányzata egyetértésével, egyházi köznevelési intézmény vagy egyházi felsőoktatási intézmény esetében az adott nemzetiség önkormányzata véleményének kikérésével kerülhet sor. Érintett települési nemzetiségi önkormányzat hiányában az érintett területi, ennek hiányában az országos önkormányzat, ennek hiányában az adott nemzetiség helyi egyesületeinek véleményét kell kikérni.

A nemzetiségi jogok védelmében, különösen a helyi kollektív nyelvhasználat, az oktatás, a nevelés, hagyományápolás és a kultúra, a helyi sajtó, az esélyegyenlőség, a társadalmi felzárkózás és a szociális ellátás tárgyában folyó hatósági eljárásokban ügyféli jogállás illeti meg az adott nemzetiség területileg illetékes települési nemzetiségi önkormányzatát, ennek hiányában a területi, ennek hiányában országos önkormányzatát.

Amennyiben a nemzetiségi jogok tárgykörében a helyi önkormányzat rendeletet alkot, a fővárosi és megyei kormányhivatal a nemzetiségi önkormányzat kezdeményezésére soron kívül felülvizsgálja a rendeletet, és megteszi a szükséges intézkedéseket. A nemzetiségi jogok sérelmére hivatkozással a települési és területi nemzetiségi önkormányzat közvetlenül is bi-

róságához fordulhat, kezdeményezése a megtámadott döntés végrehajtására halasztó hatályú.

Az egyetértési és a véleményezési jog jogosultja jogait az ez irányú kezdeményezés kézhezvételétől, vagy az egyéb módon történő tudomására jutástól számított harminc napon belül gyakorolhatja. E határidő elmulasztása jogvesztő. Az egyetértési, véleményezési jog jogosultjának nyilatkozatáról, a nyilatkozat elmulasztásáról a döntéshozót az előterjesztőnek a döntést megelőzően tájékoztatnia kell.

A nemzetiségi önkormányzatok testületei megállapodás alapján a feladat- és hatásköröket az általuk képviselt nemzetiséggel azonos (vagy attól eltérő) nemzetiségi önkormányzatra kölcsönösen átruházhatják. Az átadó és az átvevő önkormányzat, valamint az érintett országos nemzetiségi önkormányzat, önkormányzatok (kivéve, ha az országos szint maga az átvevő) megállapodást kötnek. A megállapodás kötelezően tartalmazza, hogy a megállapodással egyidejűleg:

- a megállapodás tárgyát képező feladat- és hatáskört az átvevő az átadótól átveszi,
- az átadó az ellátandó feladat- és hatáskör ellátásával arányban álló anyagi, tárgyi és pénzügyi feltételeket az átvevő rendelkezésére bocsátja,
- az átvevő tudomásul veszi, hogy az átadó – ha a feladat ellátása nehézségbe ütközik – az országos önkormányzat egyetértésével, egyoldalú nyilatkozattal visszavonhatja az átadott feladat- és hatáskört; ez esetben az átvevő az átvett vagy annak helyébe lépő vagyont, vagyონrészt – átadáskori értékben – az eredeti átadó rendelkezésére köteles bocsátani,
- az átadó és az átvevő tudomásul veszi, hogy ha bármely okból ellehetetlenül a megállapodás tárgyát képező kötelező önkormányzati feladat- és hatáskör ellátása, a hatáskört az a területileg illetékes helyi önkormányzat gyakorolja tovább, amely a jogszabály előírásai szerint köteles azt ellátni.

A megállapodás kötelező melléklete az átvétel pénzügyi megalapozottságát igazoló dokumentáció. Az átruházott hatáskör tovább nem ruházható.

Intézmény fenntartói jogának a nemzetiségi önkormányzat által történő átvétele nem eredményezheti az átvétel előtti szolgáltatások színvonalának romlását, a rendelkezésre álló személyi és tárgyi feltételek csökkenését.

A feladat- és hatáskör átadásáról szóló megállapodás végrehajtásával kapcsolatban a megállapodás résztvevői között felmerült vitáról a fővárosi és megyei kormányhivatal a felek erre irányuló kezdeményezésétől számított tizenöt munkanapon belül egyeztetést tart. Ha az egyeztetés során harminc munkanapon belül nem jön létre megegyezés, a fővárosi és megyei kormányhivatal törvényességi felügyeleti jogkörében jár el.

A fentiek nem vonatkoznak a nemzetiségek oktatási és kulturális öngazgatása keretében történő intézményfenntartói jog átvételére.

1.5.9 A nemzetiségi önkormányzat megalakulása

A nemzetiségi önkormányzat testületének alakuló ülését az illetékes választási bizottság elnöke a választást követő tizenöt, országos nemzetiségi önkormányzat esetében harminc napon belüli időpontra hívja össze. Az alakuló ülés összehívására legfeljebb további két ízben, a választás napjától számított harminc, országos nemzetiségi önkormányzat esetében negyvenöt napon belüli időpontban kerülhet sor. Az alakuló ülés összehívásának időpontját a választási bizottság az esetleges jogorvoslati eljárásra is tekintettel, annak befejezését követő időpontban

határozza meg, arra is figyelemmel, hogy szükség esetén még további két összehívási kísérletre sor kerülhessen. Ha az alakuló ülés határidőben nem kerül megtartásra, időközi választást kell kitűzni. Az időközi választás alapján összehívott alakuló ülésre az általános szabályok vonatkoznak, tehát ilyen esetben is sor kerülhet három összehívási kísérletre.

Az alakuló ülést a jelen lévő legidősebb nemzeti önkormányzati képviselő – mint korelnök – vezeti a képviselő-testület, közgyűlés elnökének megválasztásáig. Az alakuló ülésen a nemzeti önkormányzat a testületének tagjai közül megválasztja az önkormányzat elnökét, elnökhelyettesét, bizottsága tagjait, megalkotja szervezeti és működési szabályzatát, dönt a tiszteletdíjakról, illetményeikről. Az alakuló ülés akkor tekinthető megtartottnak, ha a tisztségviselők, de legalább az elnök megválasztására sor került. Eredménytelen lehet az alakuló ülés, ha

- az ülésen megjelenők száma miatt az ülés határozatképtelen, vagy
- a határozatképes ülésen a testület nem választja meg elnökét.

A nemzeti önkormányzat testületének számos olyan döntést meg kell hoznia az alakuló ülésen, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az érdemi munka megkezdhető legyen. Ilyen döntés mindenekelőtt az elnök megválasztása. Tekintettel arra, hogy az elnök személye nélkülözhetetlen a törvényes működéshez, meg nem választásához súlyos jogkövetkezmény – az eredménytelenség – fűződik. További, az alakuló ülésen meghozandó döntés az elnökhelyettes (elnökhelyettesek) megválasztása, a szervezeti és működési szabályzat megalkotása vagy módosítása, ennek keretében a bizottsági struktúra kialakítása, valamint a döntés a tiszteletdíjakról és illetményeikről.

Amennyiben az alakuló ülésen az elnök megválasztásra kerül, a további döntések hiánya nem vezet az alakuló ülés eredménytelenségéhez, azonban ezek a döntések ettől függetlenül a törvényes működés megkezdésének nélkülözhetetlen elemei. Amennyiben tehát ezeket a döntéseket határidőben nem hozza meg a testület, működése nem tekinthető törvényesnek, hosszú távon pedig működésképtelenséghez vezet.

Az alakuló ülés nyilvános ülés, azonban az elnök, elnökhelyettes megválasztására zárt ülésen, a zárt ülés megtartására vonatkozó általános szabályok szerinti rendben kerülhet sor. Amennyiben az elnök, elnökhelyettes megválasztására titkos szavazással kerül sor, indokolt erről külön jegyzőkönyv készítése, mely tartalmazza a szavazás eredményét. A jegyzőkönyvet a testületi ülés jegyzőkönyvéhez kell csatolni.

A települési és a területi nemzeti önkormányzatoknál egy elnökhelyettes választható, az országos nemzeti önkormányzat a törvény keretei közötti – de a szervezeti és működési szabályzatában meghatározott – számú, egy-négy elnökhelyettest választ. Az elnökhelyettesek megválasztásának szabályait a hatályos szervezeti és működési szabályzat tartalmazza, ha nincs ilyen, meg kell hozni ezeket a szabályokat, illetve ha szükséges, a meglévő szervezeti és működési szabályokat módosítani kell.

A 2014. évi általános nemzeti önkormányzati választás kitűzése napjától hatályos szabályok szerint az alakuló ülésen a helyi nemzeti önkormányzat képviselő-testülete, közgyűlése a tagjai közül társadalmi megbízatású elnököt, az elnök helyettesítésére, munkájának segítésére társadalmi megbízatású elnökhelyettest választ. Az országos nemzeti önkormányzat választása szerint társadalmi megbízatású és főállású elnököt és elnökhelyetteseket is választhat. Az országos nemzeti önkormányzat szervezeti és működési szabályzatában rögzíti az elnöki, elnökhelyettesi tisztség betöltésének módját.

Az országos önkormányzat közgyűlése, amennyiben nem társadalmi megbízatású elnököt, elnökhelyettest vagy elnökhelyetteseket választ, illetményt állapít meg tisztségviselői

részére. Hangsúlyozandó, hogy ellentétben a tiszteletdíjjal, a főállású elnök és elnökhelyettes részére illetmény megállapítása kötelező.

A települési nemzetiégi önkormányzat testülete által az elnökének, elnökhelyettesének, tagjának, valamint az általa létrehozott bizottság elnökének és tagjának tiszteletdíjat állapíthat meg. A helyi nemzetiégi önkormányzat elnökének tiszteletdíja nem lehet magasabb, mint a mindenkorai illetményalap, a természetbeni juttatás pedig az illetményalap ötven százaléka. A tiszteletdíj mértéke legfeljebb ötven százalékkal megemelhető, amennyiben a képviselő tanácsnoki, bizottsági elnöki vagy tagsági feladatot is ellát. A nemzetiégi önkormányzati képviselőnek a képviselő-testület, közgyűlés képviseletében vagy a képviselő-testület, közgyűlés, illetve az elnök megbízásából végzett tevékenységével összefüggő, általa előlegezett, számlával igazolt, szükséges költségét meg kell téríteni. A képviselői költségek kifizetését az elnök engedélyezi.

A helyi nemzetiégi önkormányzat elnökhelyettese részére megállapított tiszteletdíj, valamint az országos nemzetiégi önkormányzat elnökhelyettese részére megállapított tiszteletdíj vagy illetmény nem érheti el az elnök részére megállapított összeget. A helyi nemzetiégi önkormányzati bizottság elnöke, tagja esetében a tiszteletdíj nem lehet magasabb a nemzetiégi önkormányzat elnöke tiszteletdíjának ötven százaléknál. A helyi nemzetiégi önkormányzati képviselő tiszteletdíja nem lehet magasabb a nemzetiégi önkormányzat elnöke tiszteletdíjának harminc százaléknál.

Az országos önkormányzat által az elnök részére megállapított illetmény összege nem lehet magasabb a köztisztviselői illetményalap tizenkétszeresénél.

Az országos önkormányzat által megállapított tiszteletdíj összege nem lehet magasabb

- a) elnök és elnökhelyettes esetében a köztisztviselői illetményalap kilencszeresénél,
- b) a bizottság elnöke esetében a köztisztviselői illetményalap ötszörösénél,
- c) a bizottság tagja esetében a köztisztviselői illetményalap háromszorosánál,
- d) képviselő esetében a köztisztviselői illetményalap kétszeresénél.

Az elnök és az elnökhelyettes tiszteletdíjat, más járandóságot – a költségterítés kivételével – nem vehet fel a nemzetiégi önkormányzat által létrehozott (vagy az önkormányzat részvételével működő) bármely szervezetben, valamint olyan szervezetben, amelynek tevékenységében tulajdonosként (résztulajdonosként), fenntartóként (részfenntartóként) közreműködik. A nemzetiégi önkormányzati tisztségviselő, képviselő tiszteletdíja, illetménye és egyéb juttatása közérdekű adat.

1.5.10 A nemzetiégi önkormányzat működése

A nemzetiégi önkormányzat képviselő-testülete, közgyűlése szükség szerint, a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott számú, de évente legalább négy ülést tart. A szervezeti és működési szabályzatban meghatározott legalább évi négy kötelező ülésen túl az ülést össze kell hívni:

- a nemzetiégi önkormányzati képviselők több mint egynegyede (települési szint esetében legalább két képviselő),
- a nemzetiégi önkormányzat bizottsága, vagy
- a fővárosi és megyei kormányhivatal

kezdményezésére, amennyiben az indítvány tartalmazza a testületi ülés összehívásának indokát, napirendjét, pontos időpontját és helyszínét.

Az ülést az elnök hívja össze és vezeti. Akadályoztatása vagy a tisztség ideiglenes betöltetlensége esetén az ülések összehívásának és vezetésének rendjét a szervezeti és működési szabályzat tartalmazza. Az ülés összehívásával kapcsolatos technikai, adminisztrációs feladatokat (meghívó, előterjesztések írásba foglalása, postázása), valamint a jegyzőkönyv írásba foglalása, postázása, a kapcsolódó nyilvántartási feladatok ellátása azonban nem a nemzeti, hanem a helyi önkormányzat feladata

A testület ülése főszabályként nyilvános. Zárt ülés tartására csak akkor kerülhet sor, ha törvény azt adott tárgyban kifejezetten megengedi. A zárt ülésen tárgyalandó ügyek egyik típusába azok az ügyek tartoznak, melyeket „hivatalból” zárt ülésen kell megtárgyalni, ilyenek az összeférhetlenségi, a méltatlansági, a kitüntetési ügyek, valamint a vagyonnyilatkozati eljárás és a fegyelmi büntetés kiszabása. A zárt ülésen tárgyalandó ügyek másik típusába azok az ügyek tartoznak, amelyek az érintett kezdeményezése és a testület döntése alapján kerülnek zárt ülésen történő megtárgyalásra. Zárt ülést tarthatnak az érintett kezdeményezése alapján választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízás, megbízás visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor. A zárt ülésen tárgyalható harmadik ügytípus esetében a testület saját hatáskörben dönt a zárt ülés elrendeléséről. A testület zárt ülést rendelhet el, ha a nyilvános tárgyalás üzleti érdeket sértene. A testület zárt ülést tart akkor is, ha törvény az ügyet érintően a nyilvánosságot kizárja. A zárt ülésen a nemzeti önkormányzat tagjai, települési szint esetén a települési önkormányzat és a nemzeti önkormányzat szerinti megállapodásban megjelölt személy (jegyző vagy megbízottja), országos szint esetén az országos nemzeti önkormányzati hivatal vezetője, továbbá meghívása esetén az érintett és a szakértő vesz részt. Az érintett meghívását törvény kötelezővé teheti.

1.5.10.1 Határozatképesség

A nemzeti önkormányzat testülete akkor határozatképes, ha az ülésen, és az adott döntés meghozatalánál a nemzeti önkormányzati képviselők több mint fele jelen van. A határozatképesség megállapítása során a jelen lévő érintettet, a döntéshozatalból kizárt képviselőt, továbbá a be nem töltött képviselői helyet a jelenlévők létszámba bele kell számítani. A javaslat elfogadásához egyszerű többséget igénylő döntés esetén a döntéshozatalnál jelen lévő, minősített többséget igénylő döntés esetén a megválasztott képviselők több mint felének igen szavazata szükséges. Az előírt támogatottság hiányában az előterjesztett javaslat elutasítottnak tekintendő. A képviselő-testület, közgyűlés a törvény vagy a szervezeti és működési szabályzat eltérő rendelkezése hiányában egyszerű szótöbbséggel hozza meg a döntését.

A nemzeti önkormányzat minősített többséggel dönt szervezete és működése részletes szabályairól, elnevezéséről, jelképeiről, az általa képviselt nemzeti ünnepéről. Továbbá vagyonleltáráról, törzsvagyona köréről és a tulajdonát képező, vagy az állam, helyi önkormányzat, vagy más nemzeti önkormányzat által használatába adott vagyon (vagyonelemek) használatának szabályairól, gazdálkodó és más szervezet alapításáról, megszüntetéséről, átalakításáról, vagy az ezekben való részvételről, önkormányzati társulás létrehozásáról vagy társuláshoz való csatlakozásról, feladat- és hatáskör átvételéről. Illetve mindarról, amit törvény vagy a saját szervezeti és működési szabályzat ilyenként határoz meg.

A testület a határozatait nyílt szavazással hozza. Az elnök név szerinti szavazást rendel el a jelen lévő képviselők több mint felének kezdeményezésére. A nyílt szavazás módjára és

rendjére a helyi önkormányzat képviselő-testülete, közgyűlése nyílt szavazására vonatkozó törvényi rendelkezések alkalmazandóak.

Zárt ülésen tárgyalta ügyekben titkos szavazás is tartható, a jelen lévő képviselők több mint felének kezdeményezésére.

A nemzetiségi önkormányzat testületének döntéshozatalából kizárható az, akit vagy akinek hozzátartozóját az ügy személyesen érinti. A képviselő köteles bejelenteni a személyes érintettségét. A kizárásról – az érintett képviselő kezdeményezésére vagy bármely más nemzetiségi önkormányzati képviselő javaslatára – a testület dönt. A kizárt képviselő a határozatképesség szempontjából jelenlévőnek minősül.

A testület üléséről jegyzőkönyvet kell készíteni, amely közokirat. A jegyzőkönyvet az ülésen használt tárgyalási nyelven vagy – testületi döntés alapján – magyar nyelven kell elkészíteni. Tartalmazza a testületi ülés helyét és időpontját; a megjelent képviselők nevét, az ülésről történő távozásuk időpontját; a meghívottak nevét, megjelenésük tényét; a javasolt, elfogadott és tárgyalta napirendi pontokat; az előterjesztéseket; az egyes napirendi pontokhoz hozzászólók nevét, részvételük jogcímét, a hozzászólásuk, illetve az ülésen elhangzottak lényegét; a szavazásra feltett döntési javaslat pontos tartalmát; a döntéshozatalban részt vevők számát; a döntésből kizárt önkormányzati képviselő nevét és a kizárás indokát; a nemzetiségi önkormányzat és a helyi önkormányzat közötti megállapodásban megjelölt személy (jegyző vagy megbízottja) jogszabálysértésre vonatkozó jelzését; a szavazás számszerű eredményét; a hozott döntéseket. A jegyzőkönyv részét képezi az ülésre szóló meghívó, a közmeghallgatásról szóló közlemény is. A jegyzőkönyvet az ülést levezető elnök és a testület által a képviselők közül kijelölt jegyzőkönyv-hitelesítő írja alá. A települési nemzetiségi önkormányzat elnöke a jegyzőkönyvet az ülést követő tizenöt napon belül megküldi a fővárosi és megyei kormányhivatalnak, valamint a helyi önkormányzat által az említett megállapodásban megjelölt személynek.

A nemzetiségi önkormányzat testületi ülésére készült előterjesztések és jegyzőkönyvek – a zárt ülésre készült előterjesztések és jegyzőkönyvek kivételével – megtekinthetők. A zárt ülésen hozott képviselő-testületi, közgyűlési határozat nyilvános. A zárt ülésről külön jegyzőkönyv készül. A külön törvény szerinti közérdekű adat és a közérdekből nyilvános adat megismerésének lehetőségét zárt ülés tartása esetén is biztosítani kell. E jegyzőkönyv készítésére egyebekben a nyilvános ülés jegyzőkönyvére vonatkozó szabályok az irányadók.

A települési nemzetiségi önkormányzat testülete évente legalább egyszer, a szervezeti és működési szabályzatban szabályozott rendben közmeghallgatást tart, melyről jegyzőkönyv készül.

1.5.10.2 A szervezeti és működési szabályzat

Az egyes nemzetiségi önkormányzatok eltérő adottságai, a kötelező és szabadon vállalt feladatok különbözősége mind a szervezetet, mind a működést illetően sajátos szabályozást igényel, amelyre a törvény lehetőséget biztosít. A nemzetiségi önkormányzatokat viszonylag kevés kógens rendelkezés köti. E kötelező rendelkezések közül az egyik legfontosabb pontosan az, hogy részletes, mindenre kiterjedő, folyamatosan aktualizált szervezeti és működési szabályzatot kell alkotni, melyet, mint önkormányzati döntést, normatív határozatba kell foglalni. A szervezeti és működési szabályzat határozza meg a képviselő-testület szerveinek feladatait, az átruházott hatásköröket, a képviselő-testület működését érintő részletes szabályokat, a rendes és rendkívüli ülések összehívására, levezetésére vonatkozó szabályokat, a

minősített többséggel eldöntendő ügyeket, az ülések számát, a bizottságok által előterjesztendő ügyek körét. Szabályoznia kell a tisztségviselők helyettesítési rendjét, az elnöki, elnökhelyettesi tisztség egyidejű betöltöttségét, illetőleg tartós akadályoztatásuk esetére a testület összehívásának és az ülés vezetésének módját. A nyilvános testületi ülésen biztosítani kell az állampolgárok részvételének feltételeit, mind a meghívó nyilvánosságával, mind pedig a technikai feltételek biztosításával (terem megközelíthetősége, mérete). A közmeghallgatás esetében pedig fokozott jelentősége van az időben történő meghirdetésnek, a közlemény nyilvánosságának (fokozott figyelmet kell fordítani arra, hogy a nemzeti közösség tudomást szerezzen a közmeghallgatásról, ellenkező esetben az a sajnálatos megállapítás kerül a közmeghallgatás jegyzőkönyvébe, hogy a képviselő-testület tagjain kívül nem jelent meg senki a közmeghallgatáson), valamint a megfelelő helyszín biztosításának. Indokolt, ha a szervezeti és működési szabályzat részeként megalkotásra kerülő féléves/éves munkaterv tartalmazza a rendes ülések és a közmeghallgatás időpontját. Természetesen minden szükséges további esetben össze kell hívni az ülést.

1.5.10.3 A nemzeti önkormányzati képviselő

A nemzeti önkormányzati képviselő, mint a nemzeti önkormányzat testületének tagja, az adott nemzeti közösség érdekeit képviseli. Részt vesz a testület döntéseinek előkészítésében, a döntésben és a végrehajtás megszervezésében. A nemzeti önkormányzati képviselő megbízása, jogai és kötelezettségei a megválasztásával keletkeznek, jogai és kötelezettségei a megbízás megszűnésével szűnnek meg. A képviselő a testületi ülésen az elnöktől, elnökhelyettestől, a bizottság elnökétől, a helyi önkormányzat jelen lévő képviselőjétől nemzeti önkormányzati ügyben felvilágosítást kérhet. A képviselő kérelmére az ülésen szóban, vagy legkésőbb tizenöt napon belül írásban érdemi választ kell adni. Kérésére írásbeli hozzászólását a jegyzőkönyvhöz kell mellékelni, kérésére véleményét szó szerint rögzíteni kell a jegyzőkönyvben, megbízás alapján képviselheti a nemzeti önkormányzat testületét, köteles részt venni a testület munkájában. A nemzeti önkormányzati képviselőt a testületi munkában való részvételhez szükséges időtartamra munkahelyén fel kell menteni a munkavégzés alól. Az emiatt kiesett jövedelmét a nemzeti önkormányzati testület téríti meg, aminek alapján a képviselő társadalombiztosítási ellátásra is jogosult. A testület átalányt is megállapíthat.

A nemzeti önkormányzati képviselő megbízása megszűnik a megválasztását követő általános nemzeti önkormányzati választás napján, jelöltek hiányában elmaradt választás esetén az időközi választás napján. Megbízása megszűnik választójogának elvesztésével, összeférhetetlenségének kimondásával, méltatlanság megállapításával, lemondással, a képviselő-testület, közgyűlés feloszlásával, a képviselő-testület feloszlásával. Ha a nemzeti önkormányzati képviselő – annak az ülésnek az időpontjától számítva, amelyről első ízben távol maradt – egy éven át nem vesz részt a testület munkájában, valamint a képviselő halálával. Összeférhetetlenség, méltatlanság és lemondás, valamint a távolmaradás miatti megszűnés esetén a testület határozatban állapítja meg a képviselői megbízás megszűnését. Határozatát a döntéshozatalt követő munkanapon megküldi az érintett képviselőnek, a választási bizottságnak és a fővárosi és megyei kormányhivatalnak.

A képviselő az ülésén jelentheti be lemondását, ezt és a megbízás megszűnésének időpontját az ülés jegyzőkönyvében rögzíteni kell. A képviselő lemondhat írásbeli nyilatkozattal is, melyet a képviselő-testület, közgyűlés elnökének ad át vagy juttat el, azt a következő

ülésen ismertetni kell. A lemondás nem vonható vissza. A képviselő megbízatása a képviselő által meghatározott, a lemondást követő egy hónapon belüli időpontban, ennek hiányában a lemondás bejelentésének vagy az írásbeli nyilatkozat átvételének napján szűnik meg.

1.5.10.3.1 A vagyony nyilatkozat-tételi kötelezettség

A nemzetiségi önkormányzati képviselő a megválasztásától számított harminc napon belül, majd ezt követően minden év január 31-ig vagyony nyilatkozatot köteles tenni saját, és a vele közös háztartásban élő házastársának vagy élettársának, valamint gyermekének vagyónáról. Ennek elmulasztása esetén – annak benyújtásáig – a képviselő nem gyakorolhatja képviselői jogait, és nem részesülhet tiszteletdíjban, természetbeni juttatásban, költségtérítésben. A vagyony nyilatkozatot a szervezeti és működési szabályzatban erre kijelölt bizottság, vagy legalább két képviselő tartja nyilván és ellenőrzi. A képviselő vagyony nyilatkozata nyilvános, a hozzátartozó nyilatkozata azonban nem. A vagyony nyilatkozattal kapcsolatos eljárást a kijelölt bizottságnál bárki írásban kezdeményezheti. Az eljárás eredményéről a soron következő ülésén tájékoztatni kell a képviselő-testületet. A vagyony nyilatkozati eljárással kapcsolatos döntés át nem ruházható, az eljárást zárt ülés keretében tárgyalja meg a képviselő-testület.

1.5.11 A nemzetiségi önkormányzat bizottságai

A nemzetiségi önkormányzat – jogszabályi keretek között – szabadon alakíthatja ki szervezetét. A szervezeti alakítási szabadság lehetővé teszi a bizottsági struktúrának az ellátandó feladatokhoz, helyi igényekhez, sajátosságokhoz igazodó kialakítását. A törvény csak néhány garanciális jellegű kógens szabályt állapít meg. Így kizárólag az országos nemzetiségi önkormányzat esetében ír elő kötelezően létrehozandó bizottságtípust, a pénzügyi bizottságot. Figyelemmel a viszonylag alacsony képviselő-testületi létszámokra, a háromfős bizottság esetében a bizottságok tagjainak többsége nem nemzetiségi önkormányzati képviselők közül is választható. A helyi nemzetiségi önkormányzat bizottsága tagjainak száma három fő, az országosé legfeljebb öt fő lehet. A bizottság:

- a) törvény által meghatározott hatáskörében jár el (például az országos nemzetiségi önkormányzat pénzügyi bizottsága),
- b) ellátja a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott döntés-előkészítési, döntés-végrehajtási feladatokat,
- c) dönt a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott ügyekben,
- d) dönt a képviselő-testület, közgyűlés által átruházott hatáskörben.

A háromfős bizottságnak legalább egy tagja, a négy-öt fős bizottság tagjainak legalább fele a nemzetiségi önkormányzat képviselője. Ha a bizottság a nemzetiségi önkormányzat testülete által ráruházott hatáskörben döntést hoz, azt a nemzetiségi önkormányzat képviselő-testülete, közgyűlése felülvizsgálhatja. A bizottságot a nemzetiségi önkormányzat elnökének vagy bármely bizottsági tag indítványára össze kell hívni. A működésre, határozatképességre, döntéshozatalra a nemzetiségi önkormányzati testület szabályait kell alkalmazni.

A nemzetiségi önkormányzat elnöke nem lehet a bizottság elnöke, tagja. A nemzetiségi önkormányzat elnöke felfüggesztheti a bizottság döntését, ha az ellentétes a nemzetiségi önkormányzat testületének határozatával, vagy sérti a nemzetiségi önkormányzat érdekeit. A döntésről a nemzetiségi önkormányzat testülete a soron következő ülésén határoz.

A bizottság nem képviselő tagjaira a [Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény](#) rendelkezéseit kell alkalmazni.

Az országos nemzeti önkormányzat kötelezően létrehozandó pénzügyi bizottságának feladata az országos önkormányzatnál és költségvetési szerveinél az éves költségvetési tervezetnek, a féléves és éves beszámoló tervezetének véleményezése, a pénzügyi folyamatok figyelemmel kísérése és értékelése, a pénzügyi döntések (különösen hitelfelvételek) megalapozottságának vizsgálata, a pénzügyi jogszabályok és belső szabályzatok hatályosulásának vizsgálata. A bizottság vizsgálatának megállapításait haladéktalanul megküldi a közgyűlésnek. A közgyűlés a jelentésről soron kívül dönt. A döntés elmaradásáról, továbbá ha a közgyűlés a bizottság vizsgálati megállapításaival nem ért egyet, illetve a szükséges intézkedéseket nem teszi meg, a bizottság tájékoztatja a fővárosi és megyei kormányhivatalt és az [Állami Számvevőszéket](#).

1.5.12 A nemzeti önkormányzat elnöke, elnökhelyettese, tanácsnoka és tagja

Az alakuló ülésen a helyi nemzeti önkormányzat képviselő-testülete, közgyűlése a tagjai közül társadalmi megbízatású elnököt, az elnök helyettesítésére, munkájának segítésére társadalmi megbízatású elnökhelyettest választ. Az országos nemzeti önkormányzat főállású elnököt és elnökhelyetteseket is választhat. Az országos nemzeti önkormányzat szervezeti és működési szabályzatában rögzíti az elnöki, elnökhelyettesi tisztség betöltésének módját. Egyes, a közgyűlés szervezeti és működési szabályzatában meghatározott feladatok ellátásának felügyeletére az országos nemzeti önkormányzat tanácsnokot választhat, akinek tiszteletdíjat és egyéb juttatást állapíthat meg.

A települési nemzeti önkormányzat elnöke a települési önkormányzat képviselő-testületi, közgyűlési és bizottsági ülésén tanácskozási joggal vesz részt. A nemzeti önkormányzat elnöke tanácskozási joga gyakorlása során javaslatot tehet a helyi önkormányzat feladatkörébe tartozó, a nemzeti jogokat közvetlenül érintő ügy megtárgyalására. A helyi önkormányzati képviselő-testület a bizottság soron következő ülésén köteles a javaslatot, kezdeményezést megtárgyalni, döntést hozni, és annak eredményéről a benyújtástól számított negyvenöt napon belül értesíteni a nemzeti önkormányzatot.

A nemzeti önkormányzat elnöke jogosult felvilágosítást kérni a képviselő-testület, közgyűlés szerveitől a nemzeti helyzetét érintő, önkormányzati hatáskörbe tartozó ügyekben; feladata ellátásához szükséges tájékoztatást, ügyviteli közreműködést igényelni a képviselőtestület szerveitől; kezdeményezni, hogy a képviselő-testület, közgyűlés saját hatáskörben tegye meg a szükséges intézkedéseket, hatáskör hiányában kezdeményezze a hatáskörrel rendelkező szerv intézkedését a nemziséget e minőségében érintő ügyekben.

A helyi önkormányzat képviselő-testülete vagy annak szerve a testületi döntést igénylő kezdeményezést a soron következő testületi ülésen érdemben megtárgyalja, a nemzeti önkormányzat elnökének hozzászólását az ülésről készített jegyzőkönyvben rögzíti, és a testületi intézkedésről, döntéséről írásban értesíti; a felvilágosításkérés, kezdeményezés alapján – annak kézhezvételétől számított harminc napon belül – írásban, az ügy érdemében tájékoztatja a nemzeti önkormányzat elnökét a megtett intézkedésről.

1.5.13 A nemzetiségi önkormányzatok feladat- és hatásköre

A helyi nemzetiségi önkormányzat – jogszabályi keretek között – át nem ruházható hatáskörében, minősített többséggel határozza meg törvényes működésének feltételeit, így

- a) szervezete és működése részletes szabályait az alakuló ülést követő három hónapon belül, továbbá módosítja azt a szükségessé válást követő harminc napon belül,
- b) a nemzetiségi önkormányzat elnevezését, jelképeit, az általa képviselt nemzetiség ünnepeit,
- c) vagyonleltárát, törzsvagyona körét és a tulajdonát képező vagyon használatának szabályait,
- d) a használatába adott, egyéb módon rendelkezésére bocsátott állami vagy helyi önkormányzati vagyon használatára, működtetésére vonatkozó szabályokat, továbbá e körben megkötö a szükséges megállapodásokat,
- e) gazdálkodó és más szervezet alapítását vagy az ezekben való részvételt,
- f) önkormányzati társulás létrehozását vagy társuláshoz való csatlakozást,
- g) feladat- és hatáskör átvételét más önkormányzattól,
- h) amit törvény vagy a szervezeti és működési szabályzat ilyenként határoz meg.

A helyi nemzetiségi önkormányzat át nem ruházható hatáskörében dönt:

- a) elnöke, elnökhelyettese megválasztásáról,
- b) bizottság létrehozásáról,
- c) bírósági ülnökök megválasztásáról,
- d) költségvetéséről és zárszámadásáról, ellátja továbbá az ezzel kapcsolatos, az államháztartás működési rendjére vonatkozó jogszabályok szerinti adatszolgáltatási teendőket,
- e) a hatáskörébe tartozó kinevezésről, vezetőmegbízásról,
- f) pályázat, állami támogatás iránti kérelem, igénylés benyújtásáról, támogatásról történő lemondásról,
- g) olyan ügyben, amely törvény vagy a szervezeti és működési szabályzat szerint át nem ruházható hatáskörébe tartozik.

A tulajdonost megillető jogosultságokról a nemzetiségi önkormányzat testülete át nem ruházható hatáskörében, minősített többséggel határoz.

1.5.13.1 A helyi nemzetiségi önkormányzat kötelező közfeladata:

- a) a nemzetiségi feladatokat ellátó intézménye fenntartásával kapcsolatos feladatellátás,
- b) a saját kezdeményezésére más önkormányzat által átruházott feladat- és hatáskör ellátása, ideértve az átvett intézmény fenntartásával kapcsolatos feladatellátást,
- c) a más szervtől átvett intézmény fenntartásával kapcsolatos feladatok ellátása,
- d) a képviselt közösség érdekképviseletével, esélyegyenlőségének megteremtésével kapcsolatos feladatok ellátása, különös tekintettel a helyi önkormányzatnak a nemzetiségi jogok érvényesítésével kapcsolatos feladataira,
- e) a nemzetiségi önkormányzat illetékességi területén működő állami, helyi önkormányzati vagy más szerv által fenntartott intézmények működésével, feladatellátásával összefüggő, a nemzetiségi közösség kulturális autonómiájának megerősítését szolgáló döntési, együttdöntési jogok gyakorlása,
- f) a képviselt közösség kulturális autonómiájának megerősítése érdekében a közösség önszerveződésének szervezési és működtetési feladatok ellátásával történő támogatása,

- kapcsolattartás a képviselt közösség helyi nemzetiségi civilszervezeteivel, szerveződéseivel, a helyi nemzetiségi önkormányzat területén működő vallási közösségekkel,
- g) a nemzetiségi önkormányzat illetékességi területén lévő, a nemzetiségi közösséghez kötődő kulturális javak megőrzése érdekében szükséges intézkedések kezdeményezése,
 - h) közreműködés a fejlesztési tervek előkészítésében,
 - i) a nemzetiségi nyelven folyó nevelésre és oktatásra irányuló igények felmérése.

A helyi nemzetiségi önkormányzat – a rendelkezésére álló források keretei között – önként vállalt közfeladata különösen:

- nemzetiségi intézmény alapítása,
- kitüntetés alapítása, odaítélése, feltételeinek és szabályainak meghatározása,
- nemzetiségi pályázat kiírása, ösztöndíj alapítása.

A helyi nemzetiségi önkormányzat az említett feladatokon kívül – a hatósági feladatok kivételével – önként vállalt feladatot láthat el különösen a nemzetiségi oktatási és kulturális öngazgatással összefüggő ügyekben, a helyi írott és elektronikus sajtó, a hagyományápolás és közművelődés, a társadalmi felzárkózás, a szociális, ifjúsági, kulturális igazgatás és a közfoglalkoztatás területén, a településüzemeltetési és településrendezési feladatok körében.

A nemzetiségi önkormányzat, feladatainak ellátására, jogszabályi keretek között intézményt, gazdasági társaságot, más szervezetet alapíthat – ideértve az intézményátvételt is –, kinevezi ezek vezetőit, és gyakorolja a külön jogszabály szerinti alapítói jogokat. A nemzetiségi önkormányzat csak olyan gazdálkodó szervezetet alapíthat, vagy olyan működésében vehet részt, ahol felelőssége nem haladja meg a vagyoni hozzájárulásának mértékét, és vállalkozása a kötelező feladatainak ellátását nem veszélyeztetheti.

1.5.14 Az országos nemzetiségi önkormányzat

Az országos nemzetiségi önkormányzat a helyi nemzetiségi önkormányzatokhoz hasonlóan – az ott ismertetettek szerint – meghatározza törvényes működése feltételeit, illetve dönt az át nem ruházható hatáskörbe tartozó kérdésekről, azzal az eltéréssel, hogy legfeljebb négy elnökhelyettest választ, továbbá át nem ruházható hatáskörben, minősített többséggel dönt:

- a) székhelyéről,
- b) az általa képviselt nemzetiség országos ünnepeiről,
- c) a rendelkezésére álló rádió- és televíziócsatorna felhasználásának elveiről és módjáról,
- d) a rendelkezésére álló közszolgálati rádió- és televízió-műsoridő felhasználásának elveiről,
- e) a nemzetiségi közösség számára jogsegélyszolgálat létrehozásáról és működtetéséről, továbbá a települési nemzetiségi önkormányzatok számára információs szolgálat működtetéséről,
- f) a nemzetiségi utónévjegyzék összeállításáról, a nemzetiségi utónévvel kapcsolatos megkeresésekről,
- g) nemzetiségi médiumoknak az e törvény szerinti országos nemzetiségi önkormányzati állami támogatásból történő támogatásáról,
- h) egyéb, törvény által meghatározott feladat- és hatáskörébe tartozó ügyekről.

Amennyiben a településen nemzetiségi önkormányzat nem működik, az országos nemzetiségi önkormányzat látja el az adott nemzetiségi közösséggel kapcsolatosan a településen jelentkező érdekképviseleti, érdekvédelmi feladatokat.

Az országos nemzetiségi önkormányzat a megyei önkormányzat által ellátott önkormányzati feladatok kapcsán, külön törvényben meghatározott, érdek-képviselési, érdekvédelmi tevékenységet fejt ki, illetve ellátja az általa képviselt nemzetiség érdekeinek országos szintű képviseletét és védelmét, valamint a nemzetiségi kulturális autonómia fejlesztése érdekében országos szintű nemzetiségi intézményhálózatot tart fenn.

Az országos nemzetiségi önkormányzat:

- véleményt nyilvánít az általa képviselt nemzetiségeket e minőségében érintő jogszabályok tervezetéről,
- véleményt nyilvánít a nemzetiségek védelmével kapcsolatos két- és többoldalú nemzetközi megállapodások hazai végrehajtásáról és kezdeményezi az abban foglaltak érvényesítéséhez szükséges intézkedések megtételét,
- a képviselt nemzetiségek csoportjait érintő kérdésekben közigazgatási szervektől tájékoztatást kérhet, részükre javaslatot tehet, a hatáskörükbe tartozó ügyekben intézkedést kezdeményezhet,
- egyetértési jogot gyakorol – az adott nemzetiséget közvetlenül érintő kérdésekben – a fejlesztési tervekkel kapcsolatban.

A nemzetiség történelmi hagyományokkal rendelkező településeinek és építészeti emlékeinek megőrzésével és ápolásával kapcsolatos jogszabály (a helyi önkormányzati rendelet kivételével) és a **köznevelési törvény végrehajtásáról szóló kormányrendelet**ek megalkotásakor – a nemzetiséghez tartozók oktatási öngazdálkodását érintő kérdésekben – az országos önkormányzatok véleményének kikérése szükséges. Ilyen jogszabály soron kívüli felülvizsgálata érdekében a nemzetiségi jogok sérelmére hivatkozással az országos nemzetiségi önkormányzat közvetlenül bírósághoz fordulhat.

Az országos nemzetiségi önkormányzati feladat- és hatáskörök az országos nemzetiségi önkormányzat közgyűlését illetik meg. A közgyűlés a feladat- és hatáskörét az át nem ruházható hatáskörök kivételével az elnökére, bizottságára, hivatalára, valamint – az e törvényben meghatározottak szerint – társulására átruházhatja. A közgyűlés szervei: az elnök, az – egy vagy több – elnökhelyettes, a bizottság és a hivatal.

1.5.14.1 Az országos nemzetiségi önkormányzati hivatal jogállása, feladatai

A nemzetiségi önkormányzati rendszer helyi szintjén – mind a települési, mind a megyei szinten – a testületi működés hivatali-ügyviteli hátterét a helyi önkormányzat a polgármesteri (közös önkormányzati) hivatala útján biztosítja, országos szinten azonban az országos önkormányzatok mellett külön hivatalok működnek. A hivatalra a törvény önálló feladat- és hatáskört telepít, továbbá – tekintettel arra, hogy az országos nemzetiségi önkormányzati hivatal az országos nemzetiségi önkormányzat szerve – a közgyűlés – az át nem ruházható hatáskörök kivételével – a szervezeti és működési szabályzatban önálló hatáskört ruházhat rá. A szervezeti és működési szabályzatában részletesen szabályozni kell a hivatal működését. Az országos nemzetiségi önkormányzat hivatalának munkavállalói, élükön a hivatalvezetővel, a 2014. évi általános nemzetiségi önkormányzati választásokat követően közszerződési státuszba kerülnek. A hivatal az országos nemzetiségi önkormányzat által alapított, önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv, mely az országos önkormányzat szerveként előkészíti és végrehajtja annak határozatait, ellátja az országos önkormányzat gazdálkodásával kapcsolatos feladatokat. A hivatal vezetője köteles jelezni az országos önkormányzat testületének, a bizottságának és az elnöknek, ha döntéseinél jogszabálysértést

észlel. A hivatalnak az országos önkormányzat gazdálkodásával kapcsolatos feladatai különösen:

- a testületi és átruházott hatáskörben meghozott tisztségviselői határozatok végrehajtása,
- a költségvetési szervi gazdálkodás szerinti feladatok ellátása,
- az e törvény szerinti ideiglenes kezelői feladatok ellátása.

A hivatal ideiglenes kezelői feladatai, jogai és kötelezettségei:

- az országos nemzeti önkormányzat megszűnésekor a jogutódlás megtörténteig a megszűnt önkormányzat tulajdonát képező összes ingó és ingatlan vagyon ideiglenes kezelése;
- ideiglenes kezelői jogkörében a hivatal gyakorolja a megszűnt nemzeti önkormányzat intézményei (szervezetei) tekintetében a tulajdonosi, fenntartói, felügyeleti jogokat, valamint az intézményvezetők, tisztségviselők tekintetében a munkáltatói jogokat;

Az ideiglenes kezelő

- a jó gazda gondosságával jár el, megilleti a vagyon használatának, hasznosításának, valamint a hasznok szedésének joga, azzal a megkötéssel, hogy a kezelt vagyon nem idegeníthető el és nem terhelhető meg, és e vagyon tekintetében az ideiglenes kezelői jog sem engedhető át;
- folyamatban lévő perben egyezséget nem köthet, jogról nem mondhat le és jogokat nem ismerhet el;
- feladata az új közgyűlés alakuló ülését követő legfeljebb harminc napon belüli átadás-átvételig tart;
- hatásköre az új önkormányzat megalakulásával megszűnik.
- Az ideiglenes kezelői hatáskörben megtett intézkedésekről, vagyonfelhasználásról a hivatalvezető számadási kötelezettséggel tartozik a képviselő-testületnek.

1.5.14.2 Az országos nemzeti önkormányzati hivatal vezetője

Az országos nemzeti önkormányzat közgyűlése át nem ruházható hatáskörében, pályázat alapján, határozatlan időre, jogszabály által megállapított képesítési feltételeknek megfelelő hivatalvezetőt nevez ki az országos nemzeti önkormányzati hivatal élére. A kinevezés vezetői megbízásnak minősül, alkalmazni kell rá a [közzszolgálati tisztviselők jogállásáról szóló törvény](#) vezetői megbízásra vonatkozó rendelkezéseit. A hivatalvezető helyettesítésére hivatalvezető-helyettes nevezhető ki. A hivatalvezető:

- gondoskodik a közgyűlés működésével kapcsolatos feladatok ellátásáról,
- előkészíti a testületi döntéseket, tanácskozási joggal részt vesz az üléseken,
- jelzi, ha a testület döntése vagy döntéshozatali eljárása jogszabálysértő.
- évente beszámol a közgyűlésnek a hivatal tevékenységéről.

A hivatalvezető a testületi döntések előkészítése keretében ellátja az önkormányzati költségvetés, a zárszámadás és az önkormányzati pénzügyi beszámoló összeállításával kapcsolatos feladatokat is.

1.5.15 A nemzetiségi önkormányzatok társulásai

A nemzetiségi önkormányzat a feladatainak hatékonyabb ellátására szabadon társulhat más nemzetiségi önkormányzattal, illetve helyi önkormányzattal. A társulás feltételeit megállapodásban kell rögzíteni. Társulás az **Njtv.**-en kívül az **Mötv.**-ben meghatározott módon is létrehozható. A társulás nem sértheti az abban részt vevők önkormányzati jogait. A társult önkormányzatok között a társulások működése során felmerülő vitás kérdésben a bíróság dönt. A társuló önkormányzatok megállapodhatnak abban, hogy a vitás kérdésben bármelyik önkormányzat kérheti a megállapodásban megjelölt önkormányzati érdekszövetség vagy érdekszövetségek által felkért tagokból álló egyeztető bizottság állásfoglalását, továbbá hogy a kereset benyújtása előtt a társulásban részt vevő bármely önkormányzat kérheti az egyeztető bizottság állásfoglalását.

1.5.15.1 Intézményi társulás

Az érdekelt nemzetiségi önkormányzatok megállapodhatnak két vagy több községet, várost és községet ellátó egy vagy több nemzetiségi intézmény közös alapításában, fenntartásában és fejlesztésében. A megállapodásban meg kell határozni:

- a közös intézmény tevékenységi és ellátási körét,
- az egyes nemzetiségi önkormányzatok pénzügyi hozzájárulásának arányát,
- az intézmény fenntartásával kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket, valamint ezek gyakorlásának módját,
- a megállapodás felmondásának feltételeit.

Társult nemzetiségi önkormányzati testület

Az ugyanahhoz a nemzetiséghez tartozó nemzetiségi önkormányzati testületek társult nemzetiségi önkormányzati testületet alakíthatnak. A társult nemzetiségi önkormányzat működésének feltételeit az érintett helyi önkormányzatok megállapodásában meghatározott önkormányzat biztosítja. A működési feltételek biztosításában valamennyi érintett helyi önkormányzat részt vesz.

A társult nemzetiségi önkormányzat testülete az alakuló ülésén határozatba foglalja megalkakulását, székhelyét, a hozzá tartozó nemzetiségi önkormányzatok felsorolását. A társult nemzetiségi önkormányzati testület dönt a szervezetéről, működési rendjéről. A társult nemzetiségi önkormányzat testületi ülést össze kell hívni bármely részt vevő nemzetiségi önkormányzat elnökének kezdeményezésére.

1.5.16 A nemzetiségi önkormányzatok törvényességi felügyelete

Amennyiben a nemzetiségi önkormányzat e törvényen alapuló feladatellátási kötelezettségét elmulasztja, a fővárosi és megyei kormányhivatal kezdeményezi a mulasztás bíróság által történő megállapítását, egyidejűleg kezdeményezi, hogy a bíróság határidő tűzésével kötelezze a nemzetiségi önkormányzatot a kötelező feladat ellátására.

A fővárosi és megyei kormányhivatal – az elmaradt nemzetiségi önkormányzati döntés pótlása (aktuspótlás) kivételével – a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletének rendjével egyező tartalommal és módon ellátja a nemzetiségi önkormányzatok törvényes-

ségi felügyeletét. A fővárosi és megyei kormányhivatal a mérlegelési jogkörben hozott önkormányzati döntésnek kizárólag a jogszerűségét vizsgálhatja. Az országos önkormányzat és szervei törvényességi felügyeletét a Kormány által kijelölt fővárosi és megyei kormányhivatal látja el.

1.5.17 A nemzetiségi közügyek ellátásának gazdasági alapjai

1.5.17.1 A nemzetiségi önkormányzatok vagyona, bevételei, gazdálkodása

A nemzetiségi önkormányzat vagyona a nemzetiségi közügyek ellátását szolgálja. A nemzetiségi önkormányzat vagyonára a [nemzeti vagyonról szóló törvény](#) helyi önkormányzatokra vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni a következő eltéréssel: nemzetiségi önkormányzat vagyonának elkülönített része a törzsvagyon. A nemzetiségi önkormányzat a tulajdonában lévő ingó és ingatlan vagyontárgyak, valamint az őt megillető vagyoni értékű jogok köréből törzsvagyonába vonja azokat, amelyek közvetlenül a nemzetiségi közügyek ellátását szolgálják. A törzsvagyon körébe tartozó vagyonrészek közül

- forgalomképtelen az önkormányzat tulajdonába adott állami ingatlan, ingatlanrész, az önkormányzat működését és kötelező feladatainak ellátását szolgáló, nem az állam által tulajdonba adott ingatlan vagyon, vagyonrész, vagyoni értékű jog, továbbá minden más olyan ingatlan vagyon, vagyonrész, vagyoni értékű jog, amelyet törvény vagy a nemzetiségi önkormányzat át nem ruházható hatáskörében, minősített többséggel meghozott határozatában annak nyilvánít,
- korlátozottan forgalomképesek a törzsvagyonhoz tartozó mindazon vagyonrészek, amelyek nem tartoznak az a) pontban meghatározott vagyonhoz.

A törzsvagyon korlátozottan forgalomképes tárgyairól, elemeiről törvényben vagy a nemzetiségi önkormányzat át nem ruházható hatáskörében, minősített többséggel meghozott határozatában meghatározott feltételek alapján lehet rendelkezni.

A nemzetiségi önkormányzat a tulajdonába kerülő állami ingatlannal a felelős gazdálkodás szabályai szerint gazdálkodik. Amennyiben az ettől eltérő gazdálkodás következményeként az ingatlan elzálogosításra vagy hitellel megterhelésre kerül, a nemzetiségi önkormányzat új állami ingatlant ingyenes tulajdonba adással nem kaphat.

A nemzetiségi önkormányzati bevételek forrása különösen:

- a) az állam költségvetési támogatása,
- b) egyéb támogatások,
- c) a saját bevételek, vállalkozási bevételek,
- d) a vagyonának a hozadéka,
- e) az anyaországi és egyéb adományok,
- f) az átvett pénzeszközök.

Az állam támogatást nyújt:

- a) a nemzetiségi önkormányzatok részére a nemzetiségi közfeladatok ellátásához, feladatfinanszírozási rendszer keretében,
- b) a nemzetiségek oktatási és kulturális öngazdálkodása, a nemzetiségi kulturális autonómia körében megvalósuló tevékenységekhez, projektekhez,
- c) államháztartáson belüli és kívüli nemzetiségi szervezetek részére a nemzetiségek kulturális autonómiájának fejlesztéséhez.

Nemzetiségi önkormányzat által alapított, korábban állami támogatásban nem részesülő szervezet, továbbá nemzetiségi önkormányzat által újonnan létesítendő vagy meglévő szervezet átalakításával létrehozandó szervezet részére a fentebb b)-c) pontban említett állami támogatásra a nemzetiségpolitikáért felelős állami szerv és az alapító nemzetiségi önkormányzat előzetes megállapodása alapján, az államháztartás működési rendjéről szóló jogszabályok szerint kerülhet sor.

Az országos nemzetiségi önkormányzatok által működtetett intézmények – amennyiben a fenntartói jog átadásáról szóló megállapodás eltérően nem rendelkezik – a normatív állami hozzájárulás tekintetében a humán szolgáltatást ellátó egyházi intézményekkel azonos elbírálás alá esnek.

A feladatfinanszírozási rendszer célja, hogy a nemzetiségi önkormányzatok rendelkezésre álljon az általuk ellátott kötelező nemzetiségi közfeladatok ellátása működési kiadásainak fedezete. A feladatfinanszírozási rendszerben a központi költségvetés feladatalapú támogatást nyújt, amelynek következő évre történő meghatározásához a nemzetiségi önkormányzat törvényben meghatározott módon és határidőig adatot szolgáltat. Az adatszolgáltatást az államháztartásért felelős miniszter és a nemzetiségpolitikáért felelős miniszter – ágazati miniszterek javaslata alapján – kiadott útmutatójának megfelelően kell elkészíteni.

A nemzetiségi önkormányzatok a nemzetiségi oktatási és kulturális öngazdálkodás, a nemzetiségi kulturális autonómia körében kiírt állami és európai uniós pályázatokon a helyi önkormányzatokkal azonos feltételek mellett vehetnek részt.

A helyi nemzetiségi önkormányzat pénzügyi, ügyviteli, ügyintézési és egyéb alapvető feladatai egységes szabályok szerinti elvégzése, átláthatósága érdekében kapcsolódik a helyi önkormányzat által működtetett – az állami informatikai rendszerrel összekapcsolható – informatikai rendszerhez, amely a folyamatos pénzügyi állami ellenőrzés eszközeként is szolgál. A rendszerben kötelezően közzéteendő további adatok körét külön jogszabály határozza meg. Az e célnak megfelelő, az állami informatikai rendszerrel összekapcsolható informatikai rendszer megteremtésének pénzügyi és technikai feltételeit az állam biztosítja.

A nemzetiségi önkormányzatokat – törvényben meghatározott eltérésekkel – megilletik mindazok a jogok, és terhelik mindazok a kötelezettségek, amelyek a tulajdonost megilletik, illetve terhelik. Az önkormányzati gazdálkodás biztonságáért a képviselő-testület, közgyűlés a szabályszerűségéért az elnök felel. A veszteséges gazdálkodás következményeiért a központi költségvetés nem tartozik felelősséggel. A nemzetiségi önkormányzat feladata vagyónak nemzetiségi célú felhasználása, lehetőség szerint gyarapítása.

A nemzetiségi önkormányzat önálló pénzforgalmi számlát vezet. A nemzetiségi önkormányzat az önálló fizetési számla nyitása során [a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény](#) 18. §-a szerinti feltételeket teljesíti azzal, hogy létrejötte, illetve a nyilvántartásba vételére vonatkozó okmányoknak az illetékes választási bizottság igazolása, továbbá az alakuló ülés jegyzőkönyve minősül.

Amennyiben a nemzetiségi önkormányzat adott költségvetési évre vonatkozóan nem rendelkezik elfogadott költségvetéssel és zárszámadással, illetve nem tesz eleget beszámolási kötelezettségének, úgy a költségvetés és zárszámadás elfogadásának, illetve a beszámoló elkészítésének határidejét követő hónaptól az állami támogatások folyósítása felfüggesztésre kerül. A felfüggesztés megszüntetésére és a támogatás folyósítására a mulasztás megszüntetését követő hónaptól kerül sor.

1.5.17.2 A gazdálkodás és az állami támogatások felhasználásának ellenőrzése

Az országos önkormányzat pénzügyi bizottságának feladata – mint erről a bizottságoknál már szóltunk – az országos önkormányzatnál és költségvetési szerveinél az éves költségvetési tervezetnek, a féléves és éves beszámoló tervezetének véleményezése, a pénzügyi folyamatok figyelemmel kísérése és értékelése, a pénzügyi döntések (különösen hitelfelvételek) megalapozottságának vizsgálata, a pénzügyi jogszabályok és belső szabályzatok hatályosulásának vizsgálata. A bizottság a vizsgálatának megállapításait haladéktalanul megküldi a képviselő-testületnek, közgyűlésnek. A képviselő-testület, közgyűlés a jelentésről soron kívül dönt. A döntés elmaradásáról, továbbá ha a képviselő-testület, közgyűlés a bizottság vizsgálati megállapításaival nem ért egyet, illetve a szükséges intézkedéseket nem teszi meg, a bizottság tájékoztatja a fővárosi és megyei kormányhivatalt és az Állami Számvevőszéket.

Az **Állami Számvevőszék** az államháztartás gazdálkodásának ellenőrzése keretében ellenőrzi a központi költségvetés szerkezeti rendjébe tartozó fejezetek működését, a társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak és az elkülönített állami pénzalapoknak a felhasználását, valamint a helyi önkormányzatok és a nemzetiségi önkormányzatok, továbbá ezek társulásai gazdálkodását. Az Állami Számvevőszék az általa végzett ellenőrzésekről jelentést készít. A jelentés tartalmazza a feltárt tényeket, az ezeken alapuló megállapításokat, következtetéseket. A nemzetiségi önkormányzat elnöke köteles az önkormányzatra vonatkozó jelentést a képviselő-testülettel, a közgyűléssel, illetve a nemzetiségi önkormányzat testületével megismertetni.

Az e törvényben szabályozott feladat- és hatáskör átruházása esetén a szükséges vagyontárgyakat az átadó önkormányzat (helyi önkormányzat, nemzetiségi önkormányzat) az átvévő nemzetiségi önkormányzat használatába adja, külön megállapodásban foglaltaknak megfelelően. Ez nem akadályozhatja az átadó önkormányzat feladat- és hatáskörének ellátását.

Az állam az Országgyűlés által nemzetiségként elismert közösség újonnan megalakuló országos nemzetiségi önkormányzata működési feltételeinek biztosítására a megalakulást követően százötven-háromszáz négyzetméter hasznos alapterületű, önállóan használható épületet vagy épületrészt szolgáltat. Az épületet, épületrészt egyszeri ingyenes vagyontárgyakként az országos önkormányzat tulajdonába kell adni. Az egyszeri ingyenes vagyontárgyakként megszerzett épület vagy épületrész az országos önkormányzat törzsvagyonát képezi, amely a törvény erejénél fogva forgalomképtelen vagyontárgynak minősül.

1.5.17.3 A jogutódlás és az ideiglenes vagyonkezelés

A törvény egyértelműen rögzíti a nemzetiségi önkormányzat képviselő-testülete, közgyűlése megszűnésének eseteit, világosan megkülönböztetve a testület megszűnési eseteit magának az önkormányzatnak a megszűnési eseteitől. A testület megszűnése esetén mind települési, mind területi, mind pedig országos szinten is sor kerülhet időközi választások lebonyolítására, s ez minimálisra csökkenti annak veszélyét, hogy maga az önkormányzat szűnjön meg. Amennyiben erre mégis sor kerül, a nemzetiségi önkormányzat megszűnik. Adott illetékességi területen a következő általános nemzetiségi önkormányzati választásokig tehát nem működik nemzetiségi önkormányzat, helyébe majd a jogutódja – a soron következő általános választáson újonnan választott, megalakult nemzetiségi önkormányzat – lép. Ebből következően – két általános nemzetiségi önkormányzati választás között – hosszabb-rövi-

debb ideig „gazdátlanul” maradhatna a nemzetiségi önkormányzat tulajdonában, használatában lévő ingó-ingatlan vagyon is. Ennek elkerülésére alkotta meg a jogalkotó az ideiglenes kezelés jogintézményét, kimondva, hogy az időközi választás eredményeképpen felálló új testület megalakulásáig, továbbá a soron következő általános nemzetiségi önkormányzati választás eredményeképpen felálló új testület megalakulásáig a megszűnt nemzetiségi önkormányzat vagyona ideiglenes kezelésbe kerül. Ennek hatálya

- a képviselő-testület, közgyűlés megszűnésétől az időközi választás eredményeképpen felálló új testület alakuló üléséig terjedő – viszonylag rövid – időszakra terjedhet ki, továbbá
- az időközi választás eredménytelensége esetén, folytatódásként, egészen a soron következő nemzetiségi önkormányzati választás eredményeképpen megalakuló új nemzetiségi önkormányzati képviselő-testület, közgyűlés alakuló üléséig terjedő – ez két-három év is lehet – időszakra terjedhet ki.

A bármely módon megszűnő nemzetiségi önkormányzat jogutóda a soron következő általános választáson újonnan választott, megalakult nemzetiségi önkormányzat. Amennyiben a soron következő általános nemzetiségi választás eredményeképpen nem alakul meg új települési nemzetiségi önkormányzat, a megszűnt települési nemzetiségi önkormányzat vagyona az országos nemzetiségi önkormányzat tulajdonába kerül azzal, hogy az nemzetiségi célú felhasználásra kerül. Az időközi választás, illetve a soron következő általános nemzetiségi választás eredményeképpen felálló új testület megalakulásáig a megszűnt nemzetiségi önkormányzat vagyona ideiglenes kezelésbe kerül.

Az ideiglenes kezelői feladatokat a nemzetiségi önkormányzat megszűnésekor a jogutódlás megtörténteig a megszűnt települési, területi nemzetiségi önkormányzat tulajdonát képező összes ingó és ingatlan vagyon, vagyoni értékű jog tekintetében a fővárosi és megyei kormányhivatal, országos nemzetiségi önkormányzat megszűnése esetén az országos nemzetiségi önkormányzat hivatala látja el.

Ideiglenes kezelői jogkörében a fővárosi és megyei kormányhivatal (országos önkormányzati hivatal) gyakorolja a megszűnt nemzetiségi önkormányzat intézményei (szervezetei) tekintetében a tulajdonosi, fenntartói, felügyeleti jogokat, valamint az intézményvezetők, tisztségviselők tekintetében a munkáltatói jogokat.

Az ideiglenes kezelő

- a) a jó gazda gondosságával jár el,
- b) megilleti a vagyon használatának, hasznosításának, valamint a hasznok szedésének joga, azzal a megkötéssel, hogy a kezelt vagyon nem idegeníthető el és nem terhelhető meg, e vagyon tekintetében az ideiglenes kezelői jog sem engedhető át,
- c) folyamatban lévő perben egyezséget nem köthet,
- d) jogról nem mondhat le és jogokat nem ismerhet el.

Az ideiglenes kezelő feladata az új testület alakuló ülését követő legfeljebb harminc napon belüli átadás-átvételig tart.

Az ideiglenes kezelői hatáskör az új önkormányzat megalakulásával megszűnik, az ideiglenes kezelői hatáskörben megtett intézkedésekről, vagyonfelhasználásról a fővárosi és megyei kormányhivatal és a hivatalvezető számadási kötelezettséggel tartozik a képviselő-testületnek. Az elszámolás körében az átadás-átvétel során átadásra kerül a kezelt vagyon egésze vagy a helyébe lépő azonos értékű vagyon, továbbá a kezelt vagyontárgyak meglévő hasznai. Az ideiglenes kezelő a kezelt vagyonban a vagyonkezelés során beállott kárt köteles megtéríteni.

Elszámolás az önkormányzat és a képviselő-testület, közgyűlés megszűnése esetén

Az önkormányzat vagy a képviselő-testület, közgyűlés megbízásának megszűnésével egyidejűleg az elnök megbízása is megszűnik, azonban az elnök elszámolási kötelezettséggel tartozik az önkormányzati vagyon, ezen belül az állami támogatás jogszerű és időarányos felhasználásáról az új képviselő-testületnek, közgyűlésnek, ha nem alakul új képviselő-testület, közgyűlés települési és területi nemzeti önkormányzat esetén a fővárosi és megyei kormányhivatalnak, országos önkormányzat esetén az országos önkormányzati hivatalnak. Ha az elnök megbízása az önkormányzat vagy a képviselő-testület megbízásának megszűnése nélkül szűnik meg, elszámolási kötelezettség terheli az újonnan megválasztott elnök felé, ha erre nem kerül sor, a képviselő-testület felé.

A leköszönő elnök a megbízása megszűnését követő harminc napon belül, tisztségéből történő felfüggesztése esetén három napon belül átadja munkakörét az új elnöknek, vagy a szervezeti és működési szabályzatban kijelölt elnökhelyettesnek, e tisztségek egyidejű betöltetlensége esetén az országos önkormányzati hivatal vezetőjének, települési vagy területi nemzeti önkormányzat esetén a fővárosi és megyei kormányhivatalnak.

A leköszönő és az új elnököt (átvevőt) együttműködési kötelezettség terheli a szabályszerű átadás és átvétel, az ingó és ingatlan vagyon, a pénzeszközök és iratanyag átadásának és átvételének lebonyolításáért.

Elnök és elnökhelyettes egyidejű hiányában a képviselő-testület, közgyűlés tagjai egyetemlegesen felelősek az átadási-átvételi kötelezettségek teljesítéséért.

A nemzeti önkormányzati vagyon jogellenes felhasználása esetén – amennyiben a volt tisztségviselő vagy a volt képviselő személyes felelőssége nem állapítható meg – a volt elnököt, elnökhelyettes (elnökhelyetteseket) és a volt képviselő-testületi, közgyűlési tagokat egyetemleges felelősség terheli, kivéve, ha egyértelműen igazolható, hogy a jogtalan felhasználást eredményező döntés ellen szavaztak.

1.5.17.4 A nemzeti önkormányzat költségvetése

A nemzeti önkormányzat költségvetéséről határozattal dönt. A költségvetés tartalmazza:

- a) a költségvetési bevételeit és költségvetési kiadásait előirányzat-csoportok, kiemelt előirányzatok szerinti bontásban,
- b) az általa irányított költségvetési szervek engedélyezett létszámát, valamint költségvetési bevételeit és költségvetési kiadásait előirányzat-csoportok, kiemelt előirányzatok szerinti bontásban,
- c) a költségvetési egyenleg összegét,
- d) a költségvetési hiány belső finanszírozására szolgáló előző évek pénzmaradványának, vállalkozási maradványának igénybe vételét,
- e) a költségvetési hiány külső finanszírozására szolgáló finanszírozási célú pénzügyi műveletek bevételeit, kiadásait,
- f) a költségvetési év azon fejlesztési céljait, amelyek megvalósításához a [Stabilitási tv.](#) szerinti adósságot keletkeztető ügylet megkötése válik vagy válhat szükségessé, az adósságot keletkeztető ügyletek várható együttes összegével együtt,
- g) a finanszírozási célú pénzügyi műveletekkel kapcsolatos hatásköröket,
- h) elkülönítetten az évközi többletigények, valamint az elmaradt bevételek pótlására szolgáló általános tartalékot és céltartalékot.

1.5.17.4.1 A költségvetési határozat előkészítése, elfogadása:

- 1) A helyi önkormányzat polgármesteri hivatala (közös önkormányzati hivatala), illetve az országos nemzetiségi önkormányzat hivatala által elkészített, a következő évre vonatkozó költségvetési koncepciót az elnök november 30-áig – a helyi nemzetiségi önkormányzati képviselő-testület tagjai általános választásának évében legkésőbb december 15-éig – benyújtja a képviselő-testületnek, közgyűlésnek.
- 2) A helyi önkormányzat hivatala vagy az országos nemzetiségi önkormányzat hivatala által előkészített költségvetési határozat tervezetét az elnök a központi költségvetésről szóló törvény kihirdetését követő negyvenötödik napig nyújtja be a képviselő-testületnek, közgyűlésnek.
- 3) Az elnök a költségvetési határozattervezet benyújtásakor előterjeszti a nemzetiségi önkormányzat szervezeti és működési szabályzatának, más szabályzatának módosításáról szóló előterjesztéseket is, amennyiben azok a költségvetés javasolt előirányzatainak megalapozásához szükségesek.
- 4) A költségvetés előterjesztésekor a képviselő-testület részére tájékoztatásul a következő mérlegeket és kimutatásokat kell – szöveges indokolással együtt – bemutatni:
 - a) a költségvetési mérleget közgazdasági tagolásban, az előirányzat felhasználási tervét,
 - b) a többéves kihatással járó döntések számszerűsítését évenkénti bontásban és összesítve.

1.5.17.5 A nemzetiségi önkormányzat átmeneti gazdálkodásának szabályai:

- 1) Ha a költségvetésről szóló határozatot a képviselő-testület, közgyűlés a költségvetési év kezdetéig nem fogadta el, az átmeneti gazdálkodásról határozatot hozhat, amelyben felhatalmazást ad arra, hogy a nemzetiségi önkormányzat és költségvetési szervei a bevételeiket folytatólágosan beszédhessék, kiadásait teljesítsék.
- 2) A határozatban meg kell határozni a felhatalmazás időtartamát.
- 3) A felhatalmazás az új költségvetési határozat hatálybalépésének napján megszűnik.
- 4) Ha a képviselő-testület, közgyűlés a költségvetési határozatot a költségvetési év kezdetéig vagy az átmeneti gazdálkodásról szóló határozat hatályvesztéséig nem alkotta meg, vagy az átmeneti gazdálkodásról nem alkotott határozatot, vagy az hatályát veszítette, az elnök jogosult a helyi önkormányzatot megillető bevételek beszédésére és az előző évi kiadási előirányzatokon belül a kiadások arányos teljesítésére.
- 5) Az elnök az ideiglenes gazdálkodásról a képviselő-testületnek köteles beszámolni.
- 6) A képviselő-testület az új költségvetési határozatába az átmeneti gazdálkodás során beszédett bevételeket és teljesített kiadásokat beépíti.

A nemzetiségi önkormányzat elemi költségvetése is külön készítendő el, ezt az elnök hagyja jóvá, ebből az önálló elemi költségvetésből következően önálló a könyvvizetés és a beszámoló is. Mindezek elkészítése a nemzetiségi önkormányzat elnökének felelőssége, azonban ezek – jogszabályoknak megfelelő – előkészítéséről a helyi önkormányzat köteles gondoskodni.

A nemzetiségi önkormányzat költségvetési határozatában megjelenő bevételek és kiadások módosításáról, a kiadási előirányzatok közötti átcsoportosításról a képviselő-testület, közgyűlés dönt, az alábbi kivételekkel:

- a nemzetiségi önkormányzat költségvetési határozatában a képviselő-testület, közgyűlés felhatalmazást adhat az elnök számára a bevételek és kiadások módosítására és a kiadási előirányzatok közötti átcsoportosításra;

- a nemzeti önkormányzati költségvetési szerv bevételi és kiadási előirányzatai – a Kormány rendeletében meghatározott esetben – a költségvetési szerv saját hatáskörében módosíthatók, a kiadási előirányzatok egymás között átcsoportosíthatók.

Ha a nemzeti önkormányzat év közben a költségvetés készítésekor nem ismert többletbevételhez jut, vagy bevételei a tervezettől elmaradnak, e tényről az elnök a képviselő-testületet, közgyűlést tájékoztatja.

A kötelezettségvállalás

A nemzeti önkormányzat költségvetésének végrehajtását – a tervezés szabályai mellett – elsősorban a kötelezettségvállalási szabályok biztosítják. Kötelezettségvállalás minden olyan fizetési kötelezettség, amely a kötelezettséget vállaló nyilatkozatán, döntésén alapul. Ez a nyilatkozat, döntés nem feltétlenül jelenti azt, hogy a kötelezettségvállalónak érdemi mérlegelési lehetősége van (pl. kötelező felelősségbiztosítás megkötése). A fizetési kötelezettség fogalma tágabb, mint a kötelezettségvállalás fogalma, így fizetési kötelezettséget keletkeztet egy kiszabott bírság (egyéb fizetési kötelezettség), ugyanakkor a bírság kifizetése nem minősül kötelezettségvállalásnak. A kötelezettségvállalás főszabályként írásbeli és előzetes, tehát a fizetési kötelezettség teljesítését megelőzi, nem szükséges azonban előzetes írásbeli kötelezettségvállalás az olyan kifizetés teljesítéséhez, amely

- értéke a százezer forintot nem éri el,
- pénzügyi szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódik, vagy
- az előzőekben említett, úgynevezett egyéb fizetési kötelezettségnek minősül.

Az kifizetéseket nem kell megelőznie előzetes írásbeli kötelezettségvállalásnak, azonban a kötelezettségvállalások teljesítésére (érvényesítés, utalványozás) és nyilvántartására vonatkozó szabályokat alkalmazni kell. Az előzetes írásbeli kötelezettségvállalást nem igénylő kifizetések rendjét a kötelezettséget vállaló szerv belső szabályzatában rögzíti. A kötelezettségvállalások mértéke törvényi korláthoz kötött. Eltérnek a tárgyévben, és a tárgyévén túl vállalható kötelezettségek. A tárgyévben – főszabályként, jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – csak a korábbi kötelezettségvállalásokkal és más fizetési kötelezettségekkel csökkentett összegű kiadási előirányzatok (szabad előirányzatok) mértékéig kerülhet sor kötelezettségvállalásra. A költségvetési év kiadási előirányzatai terhére történő kötelezettségvállalás esetén a pénzügyi teljesítésnek – főszabályként – legkésőbb a költségvetési év december 31-éig meg kell történnie. A főszabály alóli lehetséges kivételek a következők:

- 1) a költségvetési év kiadási előirányzatai terhére abban az esetben vállalható kötelezettség, ha az abból származó valamennyi kifizetés a költségvetési évet követő év június 30-áig megtörténik;
- 2) több év előirányzatait terhelő kötelezettségvállalás esetén:
 - a) a december 31-éig esedékes fizetési kötelezettségek mértékéig a költségvetési év,
 - b) a december 31-ét követően esedékes fizetési kötelezettségek mértékéig az esedékesség szerinti év kiadási előirányzatai terhére vállalható kötelezettség.

A kötelezettségvállalásra jogosultak köre:

- a) nemzeti önkormányzat esetében a nemzeti önkormányzat elnöke vagy az általa írásban felhatalmazott nemzeti önkormányzati képviselő,
- b) a nemzeti önkormányzat költségvetési szerve esetében a szerv vezetője, vagy az általa írásban felhatalmazott, a szerv alkalmazásában álló személy.

A pénzügyi ellenjegyzés

A pénzügyi ellenjegyzés folyamatba épített, garanciális jellegű kontroll, miszerint kötelezettségvállalásra csak pénzügyi ellenjegyzés után, a pénzügyi teljesítés esedékességét megelőzően kerülhet sor, kivételt az ún. kis összegű kötelezettségvállalás képezhet. A pénzügyi ellenjegyzőnek meg kell győződnie arról, hogy a szabad előirányzat rendelkezésre áll, a tervezett kifizetési időpontokban a pénzügyi fedezet biztosított, és a kötelezettségvállalás nem sérti a gazdálkodásra vonatkozó szabályokat. Ha a kötelezettségvállalás nem felel meg a jogszabályi előírásoknak, a pénzügyi ellenjegyzőnek írásban tájékoztatnia kell a kötelezettségvállalót, a kötelezettséget vállaló szerv vezetőjét és gazdasági vezetőjét. Ha a kötelezettséget vállaló szerv vezetője a tájékoztatás ellenére írásban utasítást ad a pénzügyi ellenjegyzésre, a pénzügyi ellenjegyző köteles annak eleget tenni, és e tényről az irányító szervet (nemzetiségi önkormányzatot) haladéktalanul írásban értesíteni. A nemzetiségi önkormányzat elnöke, képviselő-testülete, közgyűlése a tájékoztatás kézhezvételétől számított nyolc munkanapon belül köteles megvizsgálni a bejelentést, és kezdeményezni az esetleges felelősségre vonást. Ha a kötelezettséget vállaló szervhez kincstári, önkormányzati biztost jelöltek ki, a kötelezettségvállaláshoz – a kötelezettségvállaló és a pénzügyi ellenjegyző aláírása mellett – a biztos külön ellenjegyzése is szükséges. A pénzügyi ellenjegyzést a kötelezettségvállalás dokumentumán a pénzügyi ellenjegyzés dátumának és a pénzügyi ellenjegyzés tényére történő utalás megjelölésével, az arra jogosult személy aláírásával kell igazolni. A pénzügyi ellenjegyzésre jogosult személyek köre:

- a) a gazdasági szervezettel rendelkező költségvetési szerv kiadási előirányzatai terhére vállalt kötelezettség esetén a gazdasági vezető vagy az általa írásban kijelölt, a költségvetési szerv alkalmazásában álló személy,
- b) a gazdasági szervezettel nem rendelkező költségvetési szerv esetén a kötelezettségvállalás ellenjegyzésére és érvényesítésre kijelölt költségvetési szerv gazdasági vezetője, vagy a gazdasági szervezettel rendelkező költségvetési szervnél foglalkoztatott, vagy a gazdasági szervezettel nem rendelkező költségvetési szervnél a pénzügyi-gazdasági feladatok ellátására kijelölt személy,
- c) a helyi nemzetiségi önkormányzat kiadási előirányzatai terhére vállalt kötelezettség esetén a helyi önkormányzat önkormányzati hivatalának gazdasági vezetője vagy az általa írásban kijelölt, az önkormányzati hivatal állományába tartozó köztisztviselő, gazdasági szervezettel nem rendelkező önkormányzati hivatal esetén a jegyző által írásban kijelölt, az önkormányzati hivatal állományába tartozó köztisztviselő,
- d) az országos nemzetiségi önkormányzat nevében vállalt kötelezettség esetén a hivatal gazdasági vezetője vagy az általa írásban kijelölt, a hivatal állományába tartozó köztisztviselő írásban jogosult.

A kötelezettségvállalás pénzügyi ellenjegyzésére feljogosított személynek a felsőoktatásban szerzett pénzügyi-számviteli végzettséggel, vagy legalább középfokú iskolai végzettséggel és emellett pénzügyi-számviteli képesítéssel kell rendelkeznie. A pénzügyi ellenjegyző a feladatai ellátásához szükség szerint szakértőt vehet igénybe.

A teljesítés igazolása

A kiadási előirányzatok terhére kifizetés elrendelésére (utalványozás) főszabályként csak a teljesítés igazolását, és az az alapján végrehajtott érvényesítést követően kerülhet sor. Kivételt tipikusan az olyan kifizetések képezhetnek, amelyek esetén a teljesítés igazolása nem értelmezhető. (A teljesítés igazolása, az érvényesítés és az utalványozás nem kizárólag a kö-

telezetségvállalások pénzügyi teljesítéséhez, hanem valamennyi kifizetéshez kapcsolódik.) A korábban említett más fizetési kötelezettségek teljesítéséhez kötelezetségvállalás és pénzügyi ellenjegyzés ugyan nem szükséges, azonban az utalványozási, érvényesítési szabályokat meg kell tartani ezek teljesítése esetén is. A teljesítés igazolása során ellenőrizhető okmányok alapján ellenőrizni és igazolni kell a kiadások teljesítésének jogosságát, összecszerűségét, ellenszolgáltatást is magában foglaló kötelezetségvállalás esetében – ha a kifizetés vagy annak egy része az ellenszolgáltatás teljesítését követően esedékes – annak teljesítését. A teljesítést az igazolás dátumának és a teljesítés tényére történő utalás megjelölésével, az arra jogosult személy aláírásával kell igazolni. A teljesítés igazolására jogosult személyeket – az adott kötelezetségvállaláshoz vagy a kötelezetségvállalások előre meghatározott csoportjaihoz kapcsolódóan – a kötelezetségvállaló írásban jelöli ki.

Az érvényesítés

Kifizetések esetén a teljesítés igazolása alapján – ha jogszabály alapján nem kötelező, annak hiányában is – az érvényesítőnek ellenőriznie kell az összecszerűséget, a fedezet meglétét és azt, hogy a megelőző ügymenetben az államháztartásról szóló törvény, az államháztartási számviteli kormányrendelet előírásait, továbbá a belső szabályzatokban foglaltakat megtartották-e. Ha az érvényesítő jogszabálysértést tapasztal, köteles ezt jelezni az utalványozónak. Az érvényesítés nem tagadható meg, ha ezt követően az utalványozó erre írásban utasítja. Az érvényesítésre jogosult személyek kijelölésére az ellenjegyzésre jogosult személyek kijelölésére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, ideértve a végzettségre vonatkozó előírásokat is.

Az utalványozás

A kiadások utalványozása az érvényesített okmány alapján történik. A bevételek utalványozására – ha az utalványozás a lentebb írtakra figyelemmel szükséges, és a kötelezettséget vállaló szerv előírta a teljesítés igazolását – a teljesítés igazolását követően kerülhet sor. Utalványozni készpénzes fizetési mód esetén az érvényesített pénztárbizonylatra rávezetett, más esetben külön írásbeli rendelkezéssel lehet. A külön írásbeli rendelkezésen fel kell tüntetni

- a) az „utalvány” szót,
- b) a költségvetési évet,
- c) a befizető, kedvezményezett megnevezését, címét,
- d) a fizetés időpontját, módját, összegét, devizanemét,
- e) a megterhelendő és a jóváírandó fizetési számla számát és megnevezését,
- f) a kötelezetségvállalás nyilvántartási számát,
- g) az utalványozó keltezéssel ellátott aláírását, és
- h) az érvényesítést.

A bevételi és kiadási pénztárbizonylatra rávezetett rendelkezésen az a)–h) pont szerinti adatokat kell feltüntetni. Nem kell utalványozni:

- a) a termék értékesítéséből, szolgáltatás nyújtásából – számla, egyszerűsített számla, számlát helyettesítő okirat, készpénzáttalás alapján – befolyó bevétel beszédését,
- b) a fizetési számla vezetésével és az azon végzett műveletekkel kapcsolatban a számlavezető által felszámított díjakkal, költségekkel kapcsolatos kiadásokat,
- c) az európai uniós forrásokból nyújtott támogatások jogszabály szerinti lebonyolítási számláról történő kifizetését, és
- d) a fedezetkezelői számláról, valamint – a fedezetkezelői számlára történő áttalás esetén – az építettői fedezetbiztosítási számláról történő kifizetéseket.

A külföldi devizanemben utalványozott összeg forintértékét a terhelési értesítő alapján kell figyelembe venni. Jogszabályban meghatározott kivétellel az utalványozásra jogosult személyekre, azok kijelölésére a kötelezettségvállalásra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

1.5.17.6 Összeférhetetlenségi szabályok

A kötelezettségvállaló és a pénzügyi ellenjegyző ugyanazon gazdasági esemény tekintetében azonos személy nem lehet. Az érvényesítő ugyanazon gazdasági esemény tekintetében nem lehet azonos a kötelezettségvállalásra, utalványozásra jogosult és a teljesítést igazoló személlyel. Kötelezettségvállalási, pénzügyi ellenjegyzési, érvényesítési, utalványozási és teljesítés igazolására irányuló feladatot nem végezhet az a személy, aki ezt a tevékenységet a **Polgári törvénykönyv** szerinti közeli hozzátartozója vagy saját maga javára látná el. A kötelezettséget vállaló szerv a kötelezettségvállalásra, pénzügyi ellenjegyzésre, teljesítés igazolására, érvényesítésre, utalványozásra jogosult személyekről és aláírásmintájukról a belső szabályzatában foglaltak szerint naprakész nyilvántartást vezet.

1.5.18 A nemzetiségi önkormányzatok és a központi állami szervek kapcsolata

Az Országgyűlés feloszlatta azt a nemzetiségi önkormányzati testületet, amelynek működése alaptörvény-ellenes.

Az Országgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a központi költségvetésről szóló törvényben a nemzetiségpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium költségvetési fejezetében megállapított,

- az országos nemzetiségi önkormányzatok működési támogatását,
- a települési és területi nemzetiségi önkormányzatok működési támogatását,
- az országos nemzetiségi önkormányzatok fenntartásában lévő intézmények és média támogatását, valamint
- a nemzetiségpolitikai tevékenység támogatását szolgáló előirányzatok évközi módosítása.

Ha a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán népcsoportokon kívül további nemzetiség kíván bizonyosságot tenni arról, hogy megfelel a feltételeknek, legalább ezer, magát e nemzetiséghez tartozó választópolgár kezdeményezheti a nemzetiség Magyarországon honos népcsoporttá nyilvánítását. A vonatkozó aláírásgyűjtő íveket az Országos Választási Bizottság elnökének kell benyújtani. Az eljárás során az országos népszavazás kezdeményezésére vonatkozó törvény rendelkezéseit kell alkalmazni azzal, hogy a kezdeményezés szervezője az a választópolgár lehet, aki a nemzetiségi önkormányzati választáson választható, és az Országos Választási Bizottság az eljárása során köteles kikérni a Magyar Tudományos Akadémia elnökének állásfoglalását a törvényi feltételek fennállásáról. Az Országgyűlés elutasító döntésének meghozatalától számított egy éven belül ismételt kérelem nem terjeszthető elő.

A köztársasági elnök, ha az Országgyűlés a nemzetiségi önkormányzati testületet feloszlatta, megbízza a fővárosi és megyei kormányhivatal vezetőjét, hogy az új képviselő-testület, közgyűlés megválasztásáig terjedő időre gyakorolja azokat a feladatokat és hatásköröket, amelyeket jogszabály, valamint a szervezeti és működési szabályzat az elnök által ellátandó feladatként állapít meg, halaszthatatlan esetben döntsön olyan ügyekben, amelyek a képviselő-testület, közgyűlés átruházható hatáskörei.

1.5.18.1 A Kormány

- kétévente áttekinti a Magyarországon élő nemzetiségek helyzetét, és arról az Országgyűlésnek beszámol,
- az e feladattal érintett miniszterek és országos hatáskörű szervek bevonásával, a fővárosi és megyei kormányhivatal közreműködésével a nemzetiségpolitikáért felelős miniszter útján segíti a nemzetiségek jogainak és sajátos érdekeinek érvényesülését, szervezi ezek feltételeinek biztosítását,
- a fővárosi és megyei kormányhivatal útján biztosítja a nemzetiségi önkormányzatok törvényességi felügyeletét,
- javaslatot terjeszt elő az Országgyűléshez az alaptörvény-ellenesen működő nemzetiségi önkormányzati testület feloszlataása érdekében,
- dönt az államigazgatási szerv és a nemzetiségi önkormányzat között keletkezett – jogilag szabályozott más eljárás keretébe nem tartozó – vitában.

1.5.18.2 A Kormány tagjai

A nemzetiségpolitikáért felelős miniszter:

- a fővárosi és megyei kormányhivatal javaslatára kezdeményezi a Kormánynál, hogy az
 - az Alkotmánybíróság véleményének kikérését követően – alaptörvény-ellenesen működő nemzetiségi önkormányzati testület feloszlataására vonatkozó előterjesztést nyújtson be az Országgyűléshez,
- előkészíti a nemzetiségek jogairól szóló jogszabályok tervezetét,
- közreműködik a nemzetiségek jogait, a nemzetiségi önkormányzatok feladat- és hatáskörét érintő jogszabályok, egyedi állami döntések tervezeteinek előkészítésében,
- a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott címen és feltételekkel a nemzetiségi önkormányzatok és más nemzetiségi szervezetek részére pénzügyi támogatást nyújt, nyújthat,
- rendeletében meghatározott feltételekkel és módon a nemzetiségi köznevelésben, közoktatásban részt vevő tanulók számára ösztöndíjat alapíthat.

A feladat- és hatáskör szerint illetékes miniszter:

- ellenőrzi a nemzetiségi önkormányzatok által fenntartott intézmények működésének szakmai követelményeire, az intézmények dolgozóinak képzési előírásaira vonatkozó jogszabályi előírások érvényesülését, az ellenőrzés eredményéről tájékoztatja a nemzetiségi önkormányzatot, javaslatot tesz a hiányosságok megszüntetésére, kezdeményezheti, hogy a nemzetiségi önkormányzati testület tárgyalja meg az ellenőrzés tapasztalatait, törvénysértés esetén tájékoztatja a fővárosi és megyei kormányhivaltat és a nemzetiségpolitikáért felelős minisztert,
- a központi költségvetésről szóló törvényben meghatározott címen és feltételekkel a nemzetiségi önkormányzatok és nemzetiségi szervezetek részére pénzügyi támogatást nyújt,
- a központi költségvetésről szóló törvényben a helyi önkormányzatok által felhasználható központosított előirányzatokból a nemzetiségi önkormányzatok részére – a helyi önkormányzatokéval megegyező feltételekkel és rendben – a nemzetiségpolitikáért felelős miniszter koordinálásával támogatást nyújt, nyújthat.

Kérdések

- 1) Mely népcsoportokat illetnek meg a nemzetiségi önkormányzati jogok?
- 2) Ismertesse az egyéni nemzetiségi jogokat!
- 3) Ismertesse a közösségi nemzetiségi jogok rendszerét!
- 4) Ismertesse a nemzetiségek oktatási, kulturális és médiajogainak tartalmát!
- 5) Ismertesse a nemzetiségek önkormányzatainak típusait, a nemzetiségi önkormányzati képviselők számát!
- 6) Ismertesse a nemzetiségi önkormányzati képviselők választásával kapcsolatos szabályokat!
- 7) Ismertesse az átalakult nemzetiségi önkormányzat megalakulására vonatkozó rendelkezéseket!
- 8) Határolja el a nemzetiségi önkormányzat, valamint a képviselő-testület megbízatása kezdetének és megszűnésének eseteit!
- 9) Ismertesse a nemzetiségi önkormányzat jogállását, részletezze jogait és kötelezettségeit!
- 10) A nemzetiségi önkormányzat együttműködése az állami és a helyi önkormányzati szervekkel!
- 11) Mutassa be a helyi önkormányzat kötelezettségét az önkormányzat illetékességi területén működő helyi nemzetiségi önkormányzattal szemben!
- 12) Ismertesse a nemzetiségi önkormányzat megalakulását!
- 13) Ismertesse a nemzetiségi önkormányzatok szervezeti és működési szabályzatának főbb tartalmi elemeit!
- 14) Ismertesse a nemzetiségi önkormányzat bizottságaira vonatkozó rendelkezéseket!
- 15) Ismertesse, hogy ki lehet a nemzetiségi önkormányzat elnöke, elnökhelyettese, tanácsnoka és tagja!
- 16) Részletesen mutassa be a nemzetiségi önkormányzatok feladat- és hatásköreit!
- 17) Ismertesse az országos nemzetiségi önkormányzati hivatal jogállását, feladatait!
- 18) Ismertesse a nemzetiségi önkormányzatok törvényességi felügyeletét!
- 19) Ismertesse a nemzetiségi önkormányzatok vagyonára, bevételeire, gazdálkodására vonatkozó rendelkezéseket!
- 20) Ismertesse a jogutódlás kérdéseit és az ideiglenes vagyonkezelés jogintézményét!
- 21) Ismertesse a nemzetiségi önkormányzatok és a központi állami szervek kapcsolatát!

2. A migráció kezelése

2.1 A migráció fajtái

A nemzetközi migráció napjaink egyik legaktuálisabb problémája, rendkívül szerteágazó jelenség. A migráció népességmozgást, népességvándorlást jelent, amelynek különböző formái különböztethetők meg. Mindenekelőtt beszélhetünk egyfelől belső (intern) és nemzetközi (extern) migrációról. A belső migráció az egy adott országon belüli népességmozgásokat (pl. falvakból városokba irányuló, vagy régiók közötti vándorlásokat) jelöli. Nemzetközi migráció esetén több különböző állam érintett a migrációban, azaz van egy „kibocsátó” és egy „fogadó” állam.

A migráció indokai szerint megkülönböztethetünk önkéntes és kényszmigrációt. Az önkéntes migrációt általában gazdasági vagy ahhoz kapcsolódó megfontolások (pl. munkaerő-migráció) vezérik. Kényszmigrációról viszont akkor beszélhetünk, ha a mozgást kiváltó döntés háttérében háború, politikai, vallási, nemzetiségi, nyelvi stb. szempontú üldözés, természeti katasztrófa áll.

Jogi szempontból megkülönböztethetünk legális vagy illegális migrációt. Legális migráció során az egyének a szükséges okmányok birtokában vándorolnak egyik államból a másikba, illegális migráció esetén pedig ezek hiányában. Ez utóbbi esetben lehet szó átszökésről vagy embercsempészetéről, és az azzal összefonódó emberkereskedelemről. Ugyanakkor az illegális migráció legelterjedtebb gyakorlata az, hogy valaki érvényes vízum birtokában, legálisán utazik be, de a vízum érvényességi idejénél tovább marad az adott országban. Így nem a beutazása, hanem a tartózkodása válik illegálissá (túltartózkodás). Ez megakadályozza a legális munkavállalást, tanulást stb., de illegális az is, ha a kérelmező már a beutazást megelőzően megtévesztette a hatóságot a vízumeljárás során. A legális/illegális migráció kérdése azzal az alaptétellel függ össze, hogy az államok meghatározhatják, hogy milyen feltételek mellett engedélyezik külföldiek számára a területükre való belépést, az ott-tartózkodást, illetve hogy milyen feltételekkel távolíthatók el a külföldiek az állam területéről. A beutazás iránya szerint megkülönböztethetjük az ún. schengeni területről, avagy harmadik országból érkezőket, a külföldi beutazók esetében a szabad mozgás jogával rendelkező személyeket és a harmadik országbeli állampolgárokat.

A KSH adatai szerint hazánkba 2012-ben 470 ezer migráns érkezett, alig négy százalékuk folyamodott menekültstátusért.

2.1.1 A belső migráció

A magyar népesség migrációs hajlandósága meglehetősen alacsony, ennek ellenére a belföldi vándormozgalom jelentős volt az 1940-es évek végétől, és számottevő mértékben hozzájárult az egyes térségek társadalmi struktúrájának átformálásához. Az 1940-es évek vége és az 1970-es évek eleje közötti időszak migrációs szempontból a megyék közötti vándorlások kora volt. Ennek első szakasza – körülbelül az 1960-as évek elejéig, közepéig – a valóban tömeges méretű vándorlás kora hazánkban. Az időszak elejére jellemző tömeges vándorlás több okra is visszavezethető. Az alapját az teremtette meg, hogy a két világháború közötti

időszakban jelentős méretű túlnépesedett területek alakultak ki, főleg az Alföldön. A föld-reform, majd az 1950-es évek első felének erőltetett iparosítása a munkahelyek igen gyors területi átrendeződésével járt. Ennek következményeként a hagyományos agrártérségekben rövid idő alatt átlagosan a felére esett vissza a munkahelyek száma. A falusi népesség lakóhelyének elhagyására kényszerült. Az elvándorolni kénytelen népesség nagyobb hányada elsősorban Budapest és agglomerációja, valamint a nehézipar régi (Miskolc, Ózd) és új központjai (Dunaújváros) környékére, valamint a bányásztelepülések térségébe koncentráldott. 1960-tól már a vándorlások intenzitásának csökkenéséről beszélhetünk.

Az 1960-as évek végére a migrációs volumenek csökkenése mellett más változások is jelentkeztek a belföldi vándormozgalomban. Ezek között kitüntetett figyelmet érdemel a vándorlási távolságok rövidülése. Az 1970-es évek elejétől a korábbi, megyék közötti migráció helyére a megyén belüli vándorlások léptek.

1990 táján új korszak vette kezdetét a belső vándormozgalomban. Az 1990 és 2006 közötti időszak egyik legfőbb jellemzője a belső mobilitás jelentős csökkenése. 1990 tájától teljesen megfordultak a vándorlási irányok: a korábbi, kevés célterületre (a főváros és agglomerációja, nehézipari és bányászati területek stb.) irányuló koncentrációs folyamatokat a dekoncentráció váltotta fel, a faluból városba irányuló vándorlás helyébe pedig a városokból történő kivándorlás lépett. Ez, a szakirodalomban szuburbanizációnak nevezett migrációs típus minőségileg új és egyre inkább meghatározó eleme a hazai vándormozgalomnak. Mindenképpen említést érdemel az a migrációs folyamat, amikor a társadalom alsó rétegei egyfajta túlélési stratégiaként hagyják el a túlságosan drága városokat, és telepednek le az olcsóbb falusi térségekben.

2.1.2 A turizmus és a migráció közötti kapcsolatok

A turizmus szempontjából elsősorban az a kérdés, hogy a migrációban részt vevők magatartása értelmezhető-e turisztikailag. További kérdés, hogy a modern életforma részeként értelmezett turizmusban való rendszeres részvétel konkurens tényezője – előmozdítója, hátráltatója – lehet-e az elvándorlási döntés meghozatalának.

A nemzetközi migrációban előfordulnak olyan esetek, amikor a költözést magában elhatározó polgár turistaként érkezik, majd ott tartózkodik a meglátogatott helyen, majd azután kér csak munkavállalási, letelepedési (tartózkodási) engedélyt. Nem ritka az a szituáció sem, amikor a költözés leendő helyét egy korábban átélt turisztikai élmény határozza meg. Ismert élethelyzet az is, amikor a beköltözést éppen egy település turizmusának fejlődése következtében beálló gazdasági növekedés, és az ezzel együttjáró munkahelyteremtés, illetve az elhelyezkedés reménye motiválja. Vagy éppen ellenkezőleg: kedvezőtlen hatások előli menekülést is kiválthat a település idegenforgalmi funkciójának erősödése az őshonos lakosság körében. Előfordulhat az is, hogy a korábbi lakóhelyét idegenforgalmi szálláshelyként továbbhasznosító állandó lakosság elköltöztetésével jár együtt a turisták tömeges megjelenése. A nyugdíjasok esetében bekövetkezhet, hogy olyan új lakóhelyet választanak maguknak, amelynek turisztikai vonzerőként is hasznosított, nyugalmat árasztó természeti környezete – vélemények szerint – kedvezően befolyásolja életük meghosszabbodását, vagy ahol a nyugdíjuk vásárlóértéke magasabb, és a megszokott életszínvonalukat tartani, esetleg növelni tudják. A turizmus migrációs hatásának tekinthető az is, amikor egy üdülő- vagy agglomerációs övezetben először kis hétvégi házat húznak fel a tulajdo-

nosok, később pedig – a terület lakóövezetté válásával – ott lesz az állandó lakóhelyként funkcionáló családi házuk.

Magyarország egyrészt a Balkánt Nyugat-Európával összekötő tranzitforgalom egyik fontos útvonala, a délszláv államok révén közel fekszik egy potenciális konfliktuszónához, másrészt Románia és Ukrajna révén olyan államokkal határos, amelyek lakosságának élet-színvonala predesztinálja a vándorlási folyamatokat, így hazánk legális vagy illegális migrációban való érintettsége elkerülhetetlen. A trianoni döntés következményeként továbbra is figyelembe kell venni a határon túli magyarság betelepülésének szándékát, amelyet az itt élő rokonoknál, ismerősöknél tartott turisztikai célú látogatások is inspirálnak. Másfelől Magyarország vonzást gyakorol az Európai Unióból vagy a tengerentúlról érkező, magyar eredet nélküli külföldiekre, továbbá az egykori magyar emigránsokra és leszármazottaikra is, akik turistaútjaik során megismerkedtek hazánk előnyeivel, és úgy dönthetnek, itt kívánnak letelepedni.

A turizmussal leginkább a fogyasztásorientált migrációs folyamatok állnak szimbiózisban, amelyek a turisztikai tér használatának gyakorlatától függően a migráció motivációjával, a tartózkodás időtartamával és a szállásként igénybevett ingatlanhoz való viszonyulással írhatók le. A fogyasztás vezérelte idegenforgalmi migráció tipikus példájának tekinthető egyrészt a korábban megvásárolt ingatlan (második otthon) használatával kombinált utazás, mely esetekben a vakáció hossza jelentősen meghaladja az üdülturizmusban szokásos időtartamot, így a migránsok a tradicionális üdülőkhöz képest szorosabb kapcsolatot tudnak kiépíteni az állandó lakossággal. Másrészt e folyamat táplálja a nyugdíjas migránsok fokozódó részvételét az idegenforgalmi értékekkel bíró területeken.

A migrációt általában olyan mozgásként írják le, amely egy területi egység átlépésével jár együtt, ugyanakkor egyfajta állandóságot is hordoz magában (az időben hosszabb tartózkodás [letelepedés] szükségességét).

2.1.3 Hazánk általános migrációs környezete

Magyarország jelenleg elsősorban tranzitország, amely a keleti és délkeleti migrációs útvonalak metszéspontjában fekszik. A korábban csatlakozott tagállamok példája alapján várható, hogy az Európai Unió tagjaként a jövőben Magyarország célszágjellege is határozottabban jelenik meg.

A Magyarországon élő külföldiek összetételét illetően sajátosság, hogy nagy többségük a szomszédos államokból érkezett határon túli magyar. Magyarország – az [Alaptörvény](#)ben is rögzítetten – felelősséget visel a határain kívüli magyarok sorsáért. Az etnikai azonosság, a közös nyelv, kultúra, történelem következtében a határon túli magyarok által dominált hazai migráns közösség a magyarországi migrációs helyzetet pozitívan befolyásolja, nem okoz olyan társadalmi problémákat, mint például az eltérő kultúrájú, illetve vallású bevándorlópopulációk Nyugat-Európa országaiban. Erre figyelemmel hazánk fontosnak tartja azoknak a személyeknek a megszólítását, és a lehetőségek megismertetését velük, akik érintettek lehetnek a kedvezményes honosításban. Magyarország minden lehetséges eszközzel segíti a határon túli magyarok beutazását. Magyarország migrációs prioritásai megvalósítása érdekében összetett eszközrendszert alkalmaz.

Hazánk az Európai Unió tagállamaként bizonyos migrációhoz kapcsolódó hatásköreit azonban közösen gyakorolja az uniós tagállamokkal. Ennek megfelelően Magyarország a

vízumpolitika, a legális migráció és mobilitás, az illegális migráció, a nemzetközi védelem, valamint – összhangban az Európai Unió migrációra vonatkozó külkapcsolati stratégiájával – a migráció és a mobilitás fejlesztési hatásának optimalizálása témakörében figyelemmel van az uniós célkitűzésekre és az igénybe vehető eszközrendszerre.

2.1.4 A migrációs intézményrendszer

A hazai migrációs igazgatás intézményrendszere sokszereplős: a kormányzati struktúrában a belügyi szakterület hierarchikus felépítése mellett több tárca mellérendelt társfelelősségével, valamint számos nemzetközi kormányközi, illetve nem kormányzati szervezet (NGO) közreműködésével jellemezhető. Az idegenrendészetért és menekültügyért, valamint a külföldiek társadalmi beilleszkedésének elősegítéséért felelős Belügyminisztérium szerepe elsődleges, ez irányítja az idegenrendészeti és menekültügyi jogalkalmazásért felelős végrehajtó szerveket. A Külügyminisztérium felel a schengeni vízumügyekért, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, a nemzetpolitika, az állampolgárság szabályozása és az egyszerűsített honosítás kérdéseiről, a Nemzetgazdasági Minisztérium felelős a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi munkavállalásának engedélyezése, szakhatósági közreműködés, kvótamegállapítás kérdéseiről. A jogalkalmazás szintjén a két meghatározó szerv a belügyminiszter által irányított idegenrendészeti hatóság, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, valamint a rendőrség. A [Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal](#) és területi szervei ellátják a schengeni vízumkiadás eljárásában a vízumkonzultáció feladatait, továbbá hatáskörébe tartozik a tartózkodási és letelepedési engedélyek kiállítása, valamint a külföldiekkel szemben elrendelhető kényszerintézkedések széles spektruma, a menekültügyi és a hontalanság megállapítására irányuló eljárás lefolytatása, az elismert menekülteknek/oltalmazottnak/befogadottnak bizonyos ellátások biztosítása, a külföldiek úti okmánnyal történő ellátása, illetve a honosítás és az állampolgárság megállapítása is. A rendőrség migrációs vonatkozású feladatai – az államhatár őrzése és a határforgalom ellenőrzése mellett – a mélységi ellenőrzésre, egyes esetekben az idegenrendészeti kiutasításra és az őrizet elrendelésére, valamint a kitoloncolások fogantatására terjednek ki.

2.2 A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról

2.2.1 A „szabad mozgás” tartalmának és alanyi körének alakulása

A szabad mozgás jogosultságának egyik eleme a *formalitások nélküli határátlépés*, amelynek gyökerei azonban az Európai Unió előtti időszakba vezetnek. 1958-ban a *Benelux Uniót* megalapító egyezmény 1. cikke célként fogalmazta meg a személyek szabad mozgásának megvalósítását a szerződő felek, azaz Belgium, Hollandia és Luxemburg között, a 2. cikk pedig kimondta, hogy a három ország állampolgárai szabadon beléphetnek a másik fél területére, és ott tartózkodhatnak. Közös utazási övezet került kialakításra az Egyesült Királyság és Írország között, valamint az Északi Útlevelel Unió részes államaiban is (Dánia, Finnország, Izland, Norvégia és Svédország), ahol útlevelel vagy személyazonosító igazolvány felmutatása nélkül lehetséges volt a régió belső határainak átlépése, és az egységes munkaerőpiacnak

köszönhetően több százezres nagyságúvá vált a belső skandináv vándorlás, amelyet mind az idegenrendészeti, mind az állampolgársági jogszabályok elősegítettek.

Bár az Európai Gazdasági Közösségben az 1980-as évek legelején már felmerült a belső határok felszámolásának gondolata, a tagállamok még nem kívántak lemondani a közösségen kívülről érkező külföldiek belépésének ellenőrzéséről. Az *első schengeni megállapodás* még csak *egyszerűsítette a határátlépés* formalitásait, viszont már kilátásba helyezte a határok teljes lebontását is, amellet hogy a közrend és a közbiztonság védelmét, a kábítószer-kereskedelem és az illegális migráció elleni harcban történő együttműködést is szabályozta. A schengeni térségen belül mára már mindenki szabadon mozoghat, mert a *schengeni egyezmény biztosítja az unió belső határainak ellenőrzés nélküli átlépését*, és megteremti a biztonsághoz kapcsolódó rendszereket. Ilyen struktúra a mélységi határ-ellenőrzési rendszer, a strasbourg-i központú Schengeni Információs Rendszer (SISone4ALL, illetve az utódja, a *SIS II*), amely egy közös kereső- és tájékoztató rendszer, és a SIRENE-hálózat (Supplementary Information Request at the National Entry).

A „szabad mozgás” fogalmát azonban más megközelítésből is értelmezhetjük, amely további feltételként jelenik meg a határokon való áthaladáshoz képest: ugyanis arról szól, hogy a közösségi munkavállalók, vállalkozók, diákok stb. milyen feltételek alapján telepedhetnek le hosszabb időre is egy tagállamban. Az európai integráció legfontosabb alapító szerződése már a kezdetek kezdetén érintették a személyek szabad mozgásának kérdéskörét, már az 1952. július 25-én hatályba lépett, ötven évre kötött, azaz már hatályát veszített Európai Szén- és Acélközösségről szóló szerződés is tartalmazott a szén- és acéliparban foglalkoztatott tagállami állampolgárságú munkavállalók szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseket. Az 1958. január 1-jén hatályba lépett *Európai Atomenergia-közösséget alapító szerződés* pedig a nukleáris piacon foglalkoztatott tagállami állampolgárok szabad mozgására vonatkozóan tartalmaz szabályozást.

2.2.1.1 Az Európai Unió migrációs politikájának kialakulása

1986-ban az *Egységes Európai Okmány*, a római szerződést módosítva, elsőként mondta ki általános jelleggel a *személyek szabad mozgásának szükségességét*. Ennek nyomán került sor a tanács három – a tartózkodási jogról, a szakmai tevékenységüket megszüntetett munkavállalók és önálló vállalkozók tartózkodási jogáról, valamint a diákok tartózkodási jogáról szóló – irányelvének kibocsátására, melyek végrehajtásának határideje 1992. június 30-a volt, és amelyek alapján a diákok, a nyugdíjasok, a magukat önerőből eltartók és családtagjaik is bekerültek a „szabadon mozgó személy” kategóriájába.

Az 1992. február 7-én, Maastrichtban aláírt, és 1993. november 1-jén hatályba lépett *Európai Unióról szóló szerződés új alapokra helyezte az európai integrációt*: a szerződés által bevezetett többpilléres megoldás lényege, hogy az unió az európai közösségeknél (ESZAK, Euratom, EKG) szélesebb hatáskörökkel rendelkezik, viszont az új hatáskörök többségét a tagállamok közösen, alapvetően kormányközi alapon gyakorolják. Az egyes pillérek az unió működésének különböző területeit testesítik meg: az első pillér a gazdaságpolitikával (európai közösségek), a második pillér a kül- és biztonságpolitikai együttműködéssel, a harmadik pillér pedig a bel- és igazságügyi együttműködéssel foglalkozott.

A döntéshozatal módja is eltér az egyes pillérekben, hiszen míg a közösségek, azaz az első pillér a bizottság szinte kizárólagos döntéskézdeményezési jogára épül, addig ez a második pillérben nem kizárólagos, a harmadikban pedig csupán kivételes. Ugyanígy a tanács több-

ségi döntéshozatala, amely igen gyakori az első pillérben, a másodikban ritka, a harmadik pillérben pedig kizárt. A második és harmadik pillérben a parlament nem vesz részt aktívan a döntéshozatali eljárásban, és ezen pillérekre nem terjed ki a bíróság hatásköre sem, mely utóbbi aztán a harmadik pillér tekintetében az [amszterdami szerződéssel](#) hatáskört nyert. Az EU-szerződés az igazságügyi és belügyi együttműködésről szóló VI. címében (azaz a harmadik pillérben) helyezte el a személyek szabad mozgása kérdéskörének a harmadik államok polgáira vonatkozó területeit.

Az [EU-szerződés](#) a közös vízümpolitika kivételével tehát a migrációt nem vonta az európai közösségek hatáskörébe, ugyanis ez a terület mélyen érintette a tagállamok szuverenitását, ezért azt a saját fennhatóságuk alatt tartották. Csupán az Európai Unió közös érdekű ügyének minősítették, fenntartva a lehetőséget, hogy a közösség szerveinek hatáskörét a későbbiekben kiterjesszék rá. A maastrichti szerződésnek a római szerződést módosító II. címe a római szerződésbe beiktatott egy új cikket, amely felhatalmazza a tanácsot, hogy a bizottság javaslata alapján, a parlamenttel konzultálva meghatározza azon harmadik országok körét, amelyek állampolgárainak vízummal kell rendelkezniük a közösség külső határainak átlépéséhez. Ez a rendelkezés nem az érdemi követelmények egységesítését jelentette, csupán azt, hogy a listán szereplő országok állampolgáraitól *minden tagállam köteles megkövetelni a vízumot, amelyet saját nemzeti jogszabályai alapján ad ki*. Ugyanezen cikk felhatalmazza a tanácsot, hogy ha harmadik államban bekövetkezett szükséghelyzet ezen állam állampolgárainak hirtelen beáramlásával fenyeget, akkor a bizottság javaslatára minősített többségi döntéssel a szükséghelyzetet produkáló állam polgáiraival szemben vízumkötelezettséget vezessen be. A tagállami állampolgárok szabad mozgását illetően a módosított EK-szerződés kimondta, hogy „a e szerződésben és a végrehajtására hozott intézkedésekben megállapított korlátozásokkal és feltételekkel minden uniós polgárnak joga van a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz”. Vagyis *a maastrichti szerződés a szabad mozgás és letelepedés jogát jelentősen kitágította*, bevezette ugyanis az uniós polgárság fogalmát, és kimondta az uniós polgárok jogát arra, hogy szabadon mozogjanak és letelepedjenek a tagállamok területén, a szerződés rendelkezéseinek és azok végrehajtási szabályainak keretei között. A maastrichti szerződés tehát létrehozta az uniós polgárjogot, azonban ezen jogok érvényesítésének gyakorlati megvalósítását az Európai Közösség szerveinek kezébe helyezte, hogy azok alkossák meg tagállami egyetértéssel a közösség területére történő belépés és tartózkodás egyre liberálisabb rendjét. A gyakorlati szabályozási keretek azonban – a szabad mozgás jogának területén – érdemben nem változtak: a szabályozás csak tagállami munkavállalók, önálló vállalkozók, diákok, nyugdíjasok és magukat önerőből eltartók és családtagjaik szabad mozgásával foglalkozott, vagyis a közösségi szabályozás érintetlen maradt.

A maastrichti szerződés előremutató, de valójában kis gyakorlati jelentőséggel bíró rendelkezéseihez képest forradalminak tekinthető az 1997. október 2-án aláírt és 1999. május 1-jén hatályba lépett [amszterdami szerződés](#), amely a IV. cím alatt „Vízumok, menekültügy, bevándorlás és a személyek szabad mozgására vonatkozó egyéb politikák” főcímmel új címet vezetett be az EK-szerződésbe, módosította továbbá a célkitűzéseket is, melyek szerint az unió célként tűzi ki maga elé az uniónak mint a szabadság, a biztonság és a jog övezetének fenntartását és fejlesztését, ahol a személyek szabad mozgását a külső határok ellenőrzésére, a bevándorlásra és a menedéjkjogra vonatkozó megfelelő intézkedésekkel, valamint a bűnözés elhárításával és leküzdésével összefüggésben biztosítja. Az új cím szerkezetileg az unió első pillérében helyezkedik el, s ez azt jelenti, hogy a kérdéskör többé már nem az unió harmadik pillérének kormányközi együttműködése keretében szabályozott, hanem a

közösség rendes döntéshozatali eljárása érvényes rá, azaz a bizottság, a tanács és a parlament együttesen alkotja meg az irányadó jogszabályokat. A jogalkotási felhatalmazás az alábbi területekre terjed ki:

- *a belső és külső határok ellenőrzésének vonatkozásában*: a három hónapnál nem hosszabb tartózkodásra jogosító vízumra vonatkozó szabályokra, a vízumköteles és vízummentes országok listájának elkészítésére, a vízumkiadás eljárására és feltételeire, valamint az egységes vízumformátumra és az egységes vízumra vonatkozó szabályokra, visszairányítási szabályokra;
- *a menekültügy tekintetében*: a menedékkérelmeket elbíráló tagállam meghatározására vonatkozó kritériumokra, a menedékkérők tagállami befogadására, illetve menekültként történő elismerésére vonatkozó minimumszabályokra, a menekültek, lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek, valamint egyéb okból nemzetközi védelemre szoruló személyek tekintetében az ideiglenes védelem nyújtására vonatkozó minimumszabályokra;
- *a bevándorlási politika területén*: a belépés és tartózkodás feltételeire, a huzamos idejű tartózkodásra jogosító vízumok és tartózkodási engedélyek tagállami kiállításának eljárására vonatkozó szabályokra, az illegális bevándorlásra és jogellenes tartózkodásra, valamelyik tagállam területén már jogszerűen tartózkodó harmadik állam állampolgárainak másik tagállam területén való jogszerű tartózkodásának rendezésére, a harmadik országok állampolgáira vonatkozó, a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködési politikára.
- A személyek szabad mozgása kérdéskörének az első pillérbe történő átemelése azzal a logikus következménnyel járt, hogy a már tizenhárom tagállam által aláírt, ráadásul az állampolgárok számára az integráció egyik legkézzelfoghatóbb eredményét, a belső határok felszámolását biztosító schengeni egyezmény is az unió intézményi körébe került, mégpedig az amszterdami szerződéshez csatolt jegyzőkönyv formájában. A **schengeni acquis** – amellyel kapcsolatban a szerződő felek tudomásul vették, hogy az európai integráció megerősítésére, valamint arra törekszik, hogy az Európai Unió minél gyorsabban válhasson a szabadság, a biztonság és az igazságosság térségévé – alkalmazását akkor tekintik lehetségesnek, ha az összhangban áll a közösség jogával.

Az Európai Tanács által megfogalmazott, 1999-es tamperei, valamint az azt követő, 2004-ben, **Hágában elfogadott program** határozta meg a szabadságon, a biztonságon és a jogon alapuló térség kialakításához szükséges konkrét feladatokat. A hágai program pontos iránymutatásai között kiemelt területként említi az EU polgárainak a tagállamok területén történő szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát, amelyet az uniós polgárság központi jogaként aposztrofál. Ezenfelül az Európai Tanács hangsúlyozta a belső határellenőrzés mihamarabbi megszüntetésének, a külső határok integrált irányítási rendszere további fokozatos létrehozásának, valamint az unió külső határai ellenőrzése és őrzete megerősítésének fontosságát. Külön kiemeli a program a biometria és az információs rendszerek, valamint a vízumpolitika jelentőségét.

2.2.2 Jogszabályi háttér

2.2.2.1 Általános idegenrendészeti szabályozás

Az idegenrendészeti eljárásról nem lehet egységes egészként beszélni, hiszen az idegenrendészeti jogszabályok egymással szorosan összefüggő eljárások sorozatát szabályozzák. Az [Alaptörvény](#) „Szabadság és felelősség” fejezetének XIV. cikk (1) bekezdése kimondja, hogy „Magyarország területén tartózkodó külföldit csak törvényes határozat alapján lehet kiutasítani. Tilos a csoportos kiutasítás.” A XXVII. cikk szerint pedig „mindenkinek, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén, joga van a szabad mozgáshoz és tartózkodási helye szabad megválasztásához.” Ezzel az Alaptörvénybe átkerült az Alkotmány szabályozása, ugyanakkor a sarkalatos törvények között nem jelenik meg az idegenrendészeti és a menekültügyi törvény.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 13. § (2) bekezdésének c) pontja alapján a külföldiek beutazásával és magyarországi tartózkodásával kapcsolatos eljárásokban, valamint a menedékjogi eljárásban a Ket. szabályait csak akkor kell alkalmazni, ha az ügyfajta-ra vonatkozó törvény eltérő szabályokat nem állapít meg, azaz az idegenrendészeti szabályozáshoz képest a Ket. szubszidiárius. A külföldiek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2001. évi XXXIX. törvény tartalmazta mind az [Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban](#) részes államok állampolgárainak, mind a harmadik országbeli állampolgárok beutazására és tartózkodására vonatkozó szabályokat, ez a megoldás azonban a státusok különbözősége miatt problémákat vetett fel. Az [unió polgárainak és családtagjaiknak a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogáról](#) szóló 2004/38/EK irányelv egységes keretbe foglalta az EGT állampolgáira és családtagjaikra vonatkozó korábbi szektorális megközelítésű szabályozást, még inkább egyértelművé téve, hogy elkülönült, privilegizált jogállású alanyi kör-ről van szó. Az irányelv hazai jogba történő átültetésekor indokoltta vált tehát a két személyi körre vonatkozó rendelkezéseket külön törvényben szabályozni, s ez jelentős paradigmaváltást jelentett a korábbi, egységes idegenrendészeti kódex szemléletével szemben.

A 2001. évi XXXIX. törvény helyébe – főszabályként – egyrészt a [harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról](#) szóló 2007. évi II. törvény (a továbbiakban: *Harmtv.*), másrészt a 2004/38/EK irányelvet átültető, [szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról](#) szóló 2007. évi I. törvény (a továbbiakban: *Szmtv.*) lépett. A *Harmtv.* honosította meg a magyar jogrendszerben a harmadik országbeli állampolgárok uniós fogalmát. A szabályozás döntő mértékben elválasztotta a két törvény személyi körét.

2.2.3 A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról

A kezdeti gazdasági szempontokon messze túlmutatóan a személyek szabad áramlása – részben az Európai Bíróság jogértelmező tevékenységének köszönhetően – jelentős változáson ment keresztül, a szabad mozgás univerzális joggá vált. Alapvetően eltér a koncepciója az idegenrendészet hagyományos szabályozásától, alapjaiban más filozófiát követ, az EGT-

állampolgárok és a harmadik ország állampolgárságával rendelkező személyek beutazási és tartózkodási feltételei jelentősen eltérnek egymástól, okmányaik, bejelentési kötelezettségeik különbözőek, így az EGT-állampolgárok és családtagjaik beutazásának és tartózkodásának szabályait a 2001. évi XXXIX. törvény után már önálló törvényben volt célszerű szabályozni. Az Szmtv. által átültetett 2004/38/EK irányelv gyakorlatilag az Európai Bíróság esetjogában kialakított elveket, valamint az EGT-állampolgárokra és családtagjaikra vonatkozó korábbi, széttagolt szabályozást foglalja össze. Az Szmtv. az uniós polgárok körénél tágabb személyi körnek biztosítja a szabad mozgás és tartózkodás jogának gyakorlását:

- A magyar állampolgár kivételével az Európai Unió tagállama és az **Európai Gazdasági Térségről² szóló megállapodásban** részes más állam állampolgárának, továbbá az Európai Közösség³ és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján a szabad mozgás és tartózkodás joga tekintetében az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárával azonos jogállású személynek (a továbbiakban: *EGT-állampolgár*).
- Az EGT-állampolgár magyar állampolgársággal nem rendelkező, az EGT-állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó családtagjának (a továbbiakban: *az EGT-állampolgár családtagja*). *Családtagnak minősül:* az EGT-állampolgár házastársa, a magyar állampolgár házastársa, az EGT-állampolgár vagy házastársa 21. életévet be nem töltött vagy eltartott leszármazója, a magyar állampolgár vagy házastársa 21. életévet be nem töltött vagy eltartott leszármazója – ha a törvény másként nem rendelkezik –, az EGT-állampolgár vagy házastársa eltartott felmenője, valamint a magyar állampolgár vagy házastársa felmenője, a kiskorú magyar állampolgár felett szülői felügyeleti joggal rendelkező személy, akinek az eljáró hatóság családtagként való beutazását és tartózkodását engedélyezi, az EGT-állampolgár harmadik országbeli állampolgár élettársa, amennyiben magyar hatóság vagy az Európai Unió más tagállamának hatósága előtt regisztrált élettársi kapcsolatot létesített.
- A magyar állampolgár magyar állampolgársággal nem rendelkező, a magyar állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó családtagjának (a továbbiakban: *a magyar állampolgár családtagja*).
- Továbbá annak az EGT-állampolgárt vagy magyar állampolgárt kísérő vagy hozzá csatlakozó személynek, aki
 - a magyar állampolgár eltartottja, vagy vele legalább egy éve egy háztartásban él, illetve akiről súlyos egészségügyi okból a magyar állampolgár személyesen gondoskodik,

2 Az Európai Gazdasági Térség az EU és az Európai Szabadkereskedelmi Társulás tagjai által létrehozott intézmény, az EU Egységes Piacának kiterjesztése. Az Európai Gazdasági Térség kiterjeszti az Európai Közösség egységes közös piacát azoknak az országoknak a piacgazdaságára, amelyek nem kívánnak az EU politikai közösségében tagként részt venni. Az Európai Gazdasági Térség tagjai az EU tagállamai mellett az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) tagjai közül: Izland, Norvégia és Liechtenstein. Az EFTA negyedik tagja, Svájc az unió piacához kétoldalú szerződésekkel kapcsolódik.

3 Az Európai Közösség (EK) egy nemzetközi szervezet. Az EK-et a maastrichti szerződés hozta létre 1992-ben az Európai Gazdasági Közösségből (EGK), úgy hogy nevéből kivette a „gazdasági” jelzőt. Az EGK-hoz hasonlóan célja a tőke, a munkaerő, az áruk és a szolgáltatások szabad áramlásának megteremtése, az egységes belső piac létrehozása, a nemzeti gazdaságpolitikák összehangolása az EU-ban. A 12 alapító tag: Belgium, Dánia, Egyesült Királyság, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Luxemburg, Németország, Olaszország, Portugália, Spanyolország.

- abban az országban, ahonnan érkeznek, az EGT-állampolgár eltartottja volt, vagy vele egy háztartásban élt, illetve akiről súlyos egészségügyi okból az EGT-állampolgár személyesen gondoskodik, és a hatóság családtagként való beutazását és tartózkodását engedélyezi.

Az *Szmtv.*-t a diplomáciai vagy egyéb személyes mentességet élvező, illetve nemzetközi szerződés alapján beutazó EGT-állampolgárakra akkor kell alkalmazni, ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik. Az *Szmtv.* hatálya nem terjed ki a külön törvény alapján a magyar menekültügyi hatóság által menekültként elismert, illetve ideiglenes vagy kiegészítő védelemben részesített személyre.

A szabad mozgás és tartózkodás jogával tehát jóval szélesebb kör rendelkezik, mint a korábbi törvény szerint. Az *Szmtv.* személyi hatálya kiterjed a magyar állampolgárok magyar állampolgársággal nem rendelkező családtagjaira is, holott ez nem volt jogharmonizációs kötelezettség. A *Morson- és a Jhanjan-ügyekben*⁴ az Európai Bíróság kimondta, hogy közösségi jogi relevancia hiányában a nemzeti jog hatáskörébe tartozik a tagállam állampolgárainak családtaggyűjtése. Ugyanakkor, ahogy a miniszteri indokolás kifejti, az Európai Bíróság a *Singh-ügy*⁵ kapcsán kimondta, hogy amennyiben a saját állampolgár más tagállamban tartózkodott, és onnan tér vissza az állampolgársága szerinti tagállamba, akkor családtagjának legalább ugyanazon jogokat kell biztosítani, mintha az Európai Unió más tagállamába utaznának. Az *Szmtv.* koncepciója az volt, hogy a magyar állampolgárok családtagjai Magyarországra történő beutazásuk, valamint a Magyar Köztársaság területén való tartózkodásuk során ne kerüljenek hátrányosabb helyzetbe, mint az EGT-állampolgárok családtagjai, ennek megfelelően a jogharmonizációs kötelezettségen túl az irányelv alanyi körére vonatkozó jogokat kiterjesztette a magyar állampolgárok családtagjaira is.

A szabályozás a magyar állampolgárok családtagjainak tágabb körére terjed ki, mint az EGT-állampolgárok családtagjainak köre. A magyar állampolgárok esetében családtag a magyar állampolgár vagy házastársa nem eltartott felmenője is, valamint az a személy is, aki a kiskorú magyar állampolgár felett szülői felügyeleti joggal rendelkezik. Az *Szmtv.* az irányelvnek megfelelően biztosítja az EGT-állampolgároknak, hogy érvényes úti okmánnyal vagy személyazonosító igazolvánnyal lépjenek hazánk területére. Ezzel szemben a harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag érvényes úti okmánnyal és érvényes vízummal (kivéve, ha uniós vagy nemzetközi jogon alapuló vízummentesség áll fenn, vagy a családtag rendelkezik tartózkodási jogot igazoló okmánnyal) jogosult beutazni. Az *Szmtv.* a „kvázicsaládtagokra” is kiterjeszti ezt a jogosultságot.

2.2.4 A beutazás, valamint a tartózkodás joga

2.2.4.1 A beutazás, valamint a három hónapot meg nem haladó tartózkodás joga

Az EGT-állampolgár érvényes úti okmánnyal (Magyarország által az államhatár átlépésére jogosító okmányként elismert útlevél, igazolvány vagy irat, amely birtokosának személyazonosságát és állampolgárságát [hontalanságát] igazolja) vagy személyazonosító igazolvány-

4 Elestina Esselina Christina Morson v State of the Netherlands and Head of the Plaatselijke Politie within the meaning of the Vreemdelingenwet; Sweradje Jhanjan v State of the Netherlands (C-35 és 36/82)

5 The Queen v Immigration Appeal Tribunal et Surinder Singh (C-370/90)

nyal, továbbá – nemzetközi szerződés által meghatározott körben – lejárt érvényességű úti okmánnyal, lejárt érvényességű személyazonosító igazolvánnyal vagy beutazás céljából elismert egyéb okmánnyal jogosult beutazni Magyarország területére.

Az EGT-állampolgárt, illetve a magyar állampolgárt kísérő vagy Magyarország területén tartózkodó EGT-állampolgárhoz, illetve magyar állampolgárhoz csatlakozó harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag érvényes úti okmánnyal és – amennyiben közvetlenül alkalmazandó európai közösségi jogi aktus vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik – érvényes, három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízummal jogosult beutazni Magyarország területére. Harmadik ország állampolgárságával rendelkező személynek minősül a magyar állampolgár kivételével minden olyan személy, aki nem EGT-állampolgár, ideértve a hontalant is.

Érvényes úti okmánnyal és – amennyiben közvetlenül alkalmazandó európai közösségi jogi aktus vagy nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik – érvényes, három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízummal, családtagként jogosult beutazni Magyarország területére az a harmadik ország állampolgárságával rendelkező személy is, aki

- a magyar állampolgár eltartottja, vagy vele legalább egy éve egy háztartásban él, illetve akiről súlyos egészségügyi okból a magyar állampolgár személyesen gondoskodik, vagy
- abban az országban, ahonnan érkeznek, az EGT-állampolgár eltartottja volt, vagy vele egy háztartásban élt, illetve akiről súlyos egészségügyi okból az EGT-állampolgár személyesen gondoskodik.

Az előző bekezdésben meghatározott személy vízum nélkül utazhat be Magyarország területére, ha rendelkezik az Szmtv.-ben meghatározott tartózkodási jogot igazoló okmánnyal, illetve az [Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban](#) részes állam által az EGT-állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja részére kiadott tartózkodási kártyával.

Meghatározott esetekben – a közbiztonság és a nemzetbiztonság védelme érdekében – a három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízum csak a központi vízumhatóság hozzájárulásával adható ki. A központi vízumhatóság a vízum kiadásához való hozzájárulás megadása előtt köteles egyeztetni azon schengeni államok⁶ központi hatóságaival, amelyek az egyeztetést kérik. Amennyiben a három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízumot kérelmező a családi kapcsolatot a beutazás engedélyezése érdekében létesítette, az [Szmtv.](#)-ben, illetve az [Szmtv. végrehajtási rendeletében](#) meghatározott kedvezmények a kérelmezőre nem alkalmazhatók. A három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízum a harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagot többszöri beutazásra és az első beutazás napjától számított bármely hat hónapos időszakban három hónapos tartózkodásra jogosítja.

A beutazástól számított három hónapot meg nem haladó tartózkodás joga az EGT-állampolgárt érvényes úti okmány vagy személyazonosító igazolvány, továbbá nemzetközi

6 Schengeni állam: az Európai Unióról szóló szerződéshez, valamint az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez és az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, a schengeni vívmányoknak az Európai Unió keretében történő beillesztéséről szóló jegyzőkönyv (a továbbiakban: Schengeni Jegyzőkönyv) 1. cikkében, illetve az 1999/435/EK tanácsi határozatban meghatározott schengeni vívmányokat, valamint az Európai Unió intézményei által az ezek hatálya alá tartozó területen hozott további intézkedéseket teljes körűen alkalmazó európai uniós tagállam, és a Schengeni Jegyzőkönyv 6. cikke alapján az Európai Unió Tanácsával kötött, a schengeni vívmányok végrehajtásában, alkalmazásában és fejlesztésében való részvételéről szóló megállapodásban részes más állam.

szereződés által meghatározott körben lejárt érvényességű úti okmány, lejárt érvényességű személyazonosító igazolvány vagy beutazás céljából elismert egyéb okmány; a harmadik ország állampolgárságával rendelkező, jogszerűen beutazó családtagot érvényes úti okmány birtokában megilleti mindaddig, amíg tartózkodása nem jelent indokolatlan terhet Magyarország szociális ellátórendszerére.

2.2.4.2 A három hónapot meghaladó tartózkodás joga

A három hónapot meghaladó tartózkodásra az EGT-állampolgárok következőkben felsorolt köre jogosult:

- 1) Akinek tartózkodási célja *keresőtevékenység folytatása*,⁷ azaz az álláskereső is ebbe a csoportba tartoznak. Az [Szmtv.](#) az Európai Bíróság már idézett ítéletének megfelelően nem határozza meg, hogy mennyi ideig lehet jogszerűen munkát keresni, a gyakorlat körülbelül hat hónapot biztosít. Az irányelv a munkavállaló és az egyéni vállalkozó kategóriáját különbözteti meg, az Szmtv. a keresőtevékenység folytatásaként vonja össze ezeket a fogalmakat. Az Szmtv. végrehajtási rendelete, a [113/2007. \(V. 24.\) Korm. rendelet \(a továbbiakban Szmtv. vhr.\)](#) szerint a keresőtevékenységet, a munkavégzésre irányuló jogviszony keletkezését vagy a jövedelemszerző tevékenységet (társasági szerződés, cégkivonat stb.) igazoló okirattal, érvényes vállalkozói igazolvánnyal lehet igazolni. Az uniós jognak és bírósági gyakorlatnak megfelelően ezek a dokumentumok inkább formálisak, az effektív tevékenységre nem utalnak, így a visszaéléseknek is tág teret nyithatnak.
- 2) Aki a tartózkodás teljes időtartamára *elegendő forrással rendelkezik* önmaga és családtagjai számára ahhoz, hogy tartózkodásuk ne jelentsen indokolatlan terhet Magyarország szociális ellátórendszerére, és külön jogszabályban meghatározottak szerint biztosítási jogviszony keretében jogosult az egészségbiztosítási szolgáltatások igénybevételére, vagy azok fedezetéről a jogszabályok rendelkezései szerint maga gondoskodik.
- 3) Aki *tanulmányok* – ideértve a szakképzést, továbbá a felnőttképzést, ha annak képzési programja akkreditált – *folytatása* céljából felvételt nyert a [nemzeti köznevelésről szóló törvény](#), illetve a [nemzeti felsőoktatásról szóló törvény](#) hatálya alá tartozó oktatási intézménybe, és tartózkodása teljes időtartama során elegendő forrással rendelkezik önmaga és családtagjai számára ahhoz, hogy tartózkodásuk ne jelentsen indokolatlan terhet Magyarország szociális ellátórendszerére, valamint külön jogszabályban meghatározottak szerint biztosítási jogviszony keretében jogosult az egészségbiztosítási szolgáltatások igénybevételére, vagy azok fedezetéről a jogszabályok rendelkezései szerint maga gondoskodik.

Ha az EGT-állampolgár teljesíti az 1) vagy 2) pontban meghatározott feltételeket, családtagja tartózkodásra jogosult. A 3) pontban meghatározott feltételeket teljesítő EGT-állampolgárnak a házastársa, valamint eltartott gyermeke jogosult tartózkodásra. Különböség még

⁷ Keresőtevékenységet folytat: aki jogszabályban meghatározott foglalkoztatási jogviszonya alapján, ellenérték fejében, más részére és vele alá-fölé rendeltségi kapcsolatban végez munkát, akinek a tevékenysége jogszabály szerint önállóan végezhető és ellenérték fejében történik, ha az egészségbiztosítási, illetve a nyugdíj-biztosítási szolgáltatások fedezetéről a jogszabályok rendelkezései szerint maga gondoskodik, vagy az előző körbe nem tartozó személy, aki gazdasági társaság, szövetkezet vagy egyéb – jövedelemszerzési céllal létrejött – jogi személy tulajdonosaként, ügyvezetőjeként, vezetői, képvisleti vagy felügyeleti szerve tagjaként végzi tevékenységét.

a tanulók és a saját magukat eltartók között, hogy utóbbiaknak bizonyítaniuk kell a megfelelő anyagi források folyamatos meglétét a tartózkodási jog gyakorlásához, a diákok esetében pedig az igazolandó, hogy valóban tanulmányi céllal szándékoznak a fogadó tagállamban tartózkodni, és a beutazáskor rendelkeznek a megfelelő forrásokkal. Ennek megfelelően a diákoknak az [Szmtv. vhr.](#) alapján elegendő egy nyilatkozatot tenniük arról, hogy elegendő forrással rendelkeznek.

A keresőtevékenységet folytató magyar állampolgárnak a családtagja jogosult a három hónapot meghaladó tartózkodásra. A magyar állampolgárnak az a családtagja is jogosult a három hónapot meghaladó tartózkodásra, aki vagy akire nézve a magyar állampolgár

- elegendő forrással rendelkezik ahhoz, hogy tartózkodása ne jelentsen indokolatlan terhet Magyarország szociális ellátórendszerére, és
- biztosítási jogviszony keretében jogosult az egészségbiztosítási szolgáltatások igénybevételére, vagy azok fedezetéről maga gondoskodik.

A kiskorú magyar állampolgár felett szülői felügyeleti joggal rendelkező személy részére a három hónapot meghaladó tartózkodás a fenti feltételek hiányában is engedélyezhető.

Az [Szmtv.](#) szerint a magyar állampolgárral vagy az EGT-állampolgárral „szorosabb kapcsolatot” fenntartó személy családtagként történő tartózkodását engedélyezheti az idegenrendészeti hatóság. A *szorosabb kapcsolat* az eltartottságot vagy közös háztartást, vagy súlyos egészségügyi okból a személyes gondoskodást jelentheti, így a hatályos magyar szabályozás jelentősen túlerjeszkedett az irányelven, gyakorlatilag diszkrecionális döntés alapján bárkit megilletet a családtag státusza. A fenti személyi kör az [Szmtv. vhr.](#) alapján okirattal köteles igazolni, hogy tartási vagy életjáradéki szerződés, illetve külön törvényben meghatározott tartási kötelezettség vagy eltartási nyilatkozat alapján magyar állampolgár eltartottja, illetőleg jogszabály vagy szerződés alapján az EGT-állampolgár a tartására köteles; a kezelőorvos által kiállított igazolással köteles igazolni, hogy súlyos egészségügyi okból az EGT-állampolgár, illetve a magyar állampolgár személyes ápolására szorul; arra hivatkozva, hogy – abban az országban, ahonnan érkeznek – az EGT-állampolgárral legalább egy évig egy háztartásban élt, köteles ezt okirattal – különösen az erről kiállított hatósági bizonyítvánnyal – igazolni. A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal a személyi adat- és lakcímnyilvántartásból adatot igényel arra vonatkozóan, hogy a kérelmezőnek legalább egy éve a magyar állampolgár lakóhelyével vagy tartózkodási helyével azonos-e a lakóhelye vagy tartózkodási helye.

A magyar állampolgárral vagy az EGT-állampolgárral „szorosabb kapcsolatot” fenntartó személy tartózkodási joga megszűnik, ha az életközösség már nem áll fenn. A fenti feltételeket teljesítő személy jogszerű tartózkodása alatt a családtag jogállásával rendelkezik, azzal a kivétellel, hogy tartózkodási jogát e jogcímen nem tartja meg a magyar állampolgár halála vagy állampolgárságának megszűnése esetén, valamint az EGT-állampolgár halála, tartózkodási jogának megszűnése esetén, vagy ha az EGT-állampolgár a tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott. Az eljáró hatóság a gyámhatóság kezdeményezésére hivatalból engedélyezi annak a magyar állampolgár által eltartott, vele egy háztartásban élő kiskorú gyermeknek a családtagként való tartózkodását, aki Magyarországon született, állampolgársága ismeretlen, és nincs olyan szülője, aki a gyermek felett szülői felügyeleti joggal rendelkezik.

2.2.5 A tartózkodási jog fennmaradása

Méltánytalan lenne, ha az EGT-állampolgár életében történt legkisebb változás is megszüntetné a tartózkodási jogosultságát, ez ellentétben állna az uniós polgárság szellemiségével. A közösségi jog fejlődése már viszonylag korán megteremtette a lehetőséget, hogy például munkahelyi baleset esetén is fennmaradjon a tartózkodási jog.

Az EGT-állampolgár a keresőtevékenysége megszűnése esetén a keresőtevékenység tényén alapuló tartózkodási jogát megtartja, ha

- balesettel vagy egészségkárosodással összefüggő és gyógykezelést igénylő állapota miatt keresőképtelen,
- keresőtevékenysége megszűnését követően külön törvényben meghatározott álláskeresővé vált, vagy
- szakmai tevékenysége gyakorlásához szakképzésben vesz részt, feltéve, hogy a szakképzéshez előírt gyakorlatot a keresőtevékenységével összefüggésben szerezte.

Az álláskeresővé vált EGT-állampolgár a keresőtevékenységén alapuló tartózkodási jogát, amennyiben a keresőtevékenység időtartama az egy évet meghaladta, korlátlan ideig tartja meg, amennyiben a keresőtevékenység időtartama az egy évet nem haladta meg, a külön törvényben meghatározott álláskeresési támogatás folyósításának időtartamára, de legalább hat hónapig tartja meg.

A családtagok tartózkodási jogának fokozott védelme érvényesül abban az esetben, ha a magyar állampolgár meghal, a házasságot felbontják vagy érvénytelenítik, illetve ha az EGT-állampolgár meghal, tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott, vagy a házasságot felbontják vagy érvénytelenítik. A családtagként tartózkodó EGT-állampolgár tartózkodási joga is fennmaradhat az általános szabályok teljesítése esetén, amennyiben az EGT-állampolgár meghal, felhagy a tartózkodási jogával, vagy a házasság megszűnik. Tehát például az EGT-állampolgár házastárs munkába állásával biztosítja a tartózkodási joga fennmaradását, de elképzelhető az is, hogy más EGT-állampolgár vagy magyar állampolgár családtagjaként maradhat fenn ez a jog.

A harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag tartózkodási joga az EGT-állampolgár vagy a magyar állampolgár halála esetén családtagként fennmarad, amennyiben

- keresőtevékenységet folytat,
- elegendő forrással rendelkezik önmaga és családtagjai számára ahhoz, hogy tartózkodásuk ne jelentsen indokolatlan terhet Magyarország szociális ellátórendszerére, és külön jogszabályban meghatározottak szerint biztosítási jogviszony keretében jogosult az egészségbiztosítási szolgáltatások igénybevételére, vagy azok fedezetéről a jogszabályok rendelkezései szerint maga gondoskodik, vagy
- más tartózkodási joggal rendelkező személy családtagjaként gyakorolja tovább a tartózkodás jogát.

A harmadik ország állampolgárságával rendelkező házastárs tartózkodási joga a házasság felbontása vagy érvénytelenítése esetén családtagként marad fenn, ha

- a házasság jogerős felbontását vagy érvénytelenítését megelőzően a házasság legalább két évig fennállt, és a volt házastárs a házasság fennállása alatt legalább egy évig Magyarország területén tartózkodott az EGT-állampolgár vagy a magyar állampolgár családtagjaként,
- bírósági döntés szerint a volt házastárs is gyakorolja a szülői felügyeleti jogot az EGT-állampolgár – Magyarország területén tartózkodó – gyermeke felett, vagy megegyezés alapján felelős a kiskorú felügyeletéért,

- azt rendkívüli méltánylást érdemlő körülmények indokolják, különösen, ha sérelmére az EGT-állampolgár vagy a magyar állampolgár házastárs a házasság fennállása alatt szándékos bűncselekményt követett el, vagy a házasságkötés előtt letelepedett jogállással rendelkezett, vagy
- megegyezés vagy bírósági döntés alapján a volt házastárs rendelkezik a kiskorú gyermek láthatásának jogával, feltéve, hogy a megegyezés vagy a bíróság rendelkezése szerint a láthatásra Magyarország területén kerül sor.

Ha az EGT-állampolgár meghal, tartózkodási joga megszűnik, vagy tartózkodási jogának gyakorlásával felhagy, gyermeke tartózkodási joga – életkorától függetlenül – a tanulmányainak befejezéséig fennmarad, ha tanulmányait már megkezdte, és megszakítás nélkül folytatja. A gyermek felett szülői felügyeleti jogot gyakorló másik szülő tartózkodási joga a kiskorú gyermek tanulmányainak befejezéséig marad fenn.

2.2.5.1 A tartózkodási jog megszűnése

Az eljáró hatóság határozatban megállapítja, hogy az EGT-állampolgár vagy a családtag Magyarország területén tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott, ha az állandó tartózkodási jog megszerzéséig egy éven belül több mint hat hónapra elhagyta Magyarország területét. Ez a rendelkezés nem alkalmazható, ha a távollét oka

- kötelező katonai szolgálat vagy
- egyszeri, legfeljebb tizenkét hónapig folyamatosan fennálló fontos ok, különösen terhesség, szülés, súlyos betegség, tanulmányok folytatása, szakképzés vagy kiküldetés.

Az EGT-állampolgár vagy a családtag tartózkodási joga megszűnik, ha

- a tartózkodási jog gyakorlásának feltételeit már nem teljesíti,
- a tartózkodási jogot igazoló okmány megszerzése érdekében olyan hamis adatot, valótlan tényről közölt, amelyre vonatkozóan a büntetőjogi felelősségét jogerős bírósági ítélet megállapította, vagy
- beutazási és tartózkodási tilalom elrendelése esetén.

Az eljáró hatóság ezekben az esetekben a tartózkodási jog megszűnését megállapító határozatot hoz. A harmadik országbeli állampolgár családtag tartózkodási joga megszűnik akkor is, ha a családi kapcsolat létesítése a tartózkodási jog megszerzése érdekében történt. A harmadik ország állampolgárságával rendelkező, szülői felügyeleti joggal rendelkező személy tartózkodási joga megszűnik, ha a szülői felügyelet joga megszűnik, és más jogcímen e személy további tartózkodásra nem jogosult.

A tartózkodási jog megszűnése esetén az EGT-állampolgár köteles Magyarország területét elhagyni. A tartózkodási jog megszűnése esetén a harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag köteles Magyarország területét elhagyni, kivéve, ha külön törvény alapján tartózkodásra jogosító engedélyt kap. Az ország elhagyására irányuló kötelezettséget a határozat jogerőre emelkedését követő harmadik hónap utolsó napjáig kell teljesíteni.

2.2.6 Az állandó tartózkodás joga

Az *Szmtv.* egyik nívuma az állandó tartózkodás jogának biztosítása, amely a társadalmi kohézió előmozdítását célozza.

Állandó tartózkodásra jogosult:

- az az EGT-állampolgár, aki öt éven át megszakítás nélkül, jogszerűen Magyarország területén tartózkodott,
- az a családtag, aki öt éven át megszakítás nélkül, jogszerűen Magyarország területén tartózkodott,
- az a személy, aki az EGT-állampolgárra vagy a magyar állampolgárra tekintettel fennmaradó tartózkodási joggal rendelkezik, és öt éven át megszakítás nélkül, jogszerűen Magyarország területén tartózkodott, valamint
- az állandó tartózkodásra jogosult szülőnek Magyarország területén született gyermeke,
- a magyar állampolgár családtagja – a házastárs kivételével –, ha megszakítás nélkül legalább egy éve magyar állampolgárral családi életközösségben él,
- a magyar állampolgár házastársa, feltéve, hogy a házasságot a kérelem benyújtását megelőzően legalább két éve megkötötték, és azóta életközösségük folyamatosan fennáll.

Ha az EGT-állampolgár vagy a családtag Magyarország területén tartózkodási jogának gyakorlásával felhagyott, és Magyarország területére három hónapot meghaladó időre visszatér, az állandó tartózkodási jog megszerzéséhez szükséges időtartam újrakezdődik. Az ellenkező bizonyításáig a Magyarország területén való, megszakítás nélküli tartózkodás első napja a tartózkodás bejelentésének vagy a tartózkodási kártya kiadása iránti kérelem benyújtásának napja.

Nem minősül a tartózkodás megszakításának:

- az évente legfeljebb hat hónapig tartó, Magyarország területén kívüli tartózkodás,
- a kötelező katonai szolgálat miatti távollét,
- az egyszeri, legfeljebb tizenkét hónapig folyamatosan fennálló fontos ok, különösen a terhesség, szülés, súlyos betegség, tanulmányok folytatása, szakképzés vagy kiküldetés miatti távollét.

A tartózkodás megszakításának minősül, ha az EGT-állampolgár vagy a családtag felhagy tartózkodási jogának gyakorlásával Magyarország területén.

A Magyarország területén keresőtevékenység folytatása céljából tartózkodó EGT-állampolgár az ötéves tartózkodási idő letelte előtt állandó tartózkodásra jogosult, ha

- a beutazásától számított több mint három évig megszakítás nélkül Magyarország területén tartózkodott, és keresőtevékenysége befejezésekor elérte az öregségi nyugdíj jogosultságra megállapított életkort, vagy keresőtevékenységét azért szüntette meg, hogy korengedményes nyugdíjba vonuljon, feltéve, hogy legalább az öregségi vagy korengedményes nyugdíjba vonulást megelőző tizenkét hónapban Magyarországon végzett keresőtevékenységet;
- beutazásától számított több mint két éven át megszakítás nélkül keresőtevékenység folytatása céljából tartózkodott Magyarország területén, és keresőtevékenységével bal-esettel vagy egészségkárosodással összefüggő és gyógykezelést igénylő állapota következtében hagyott fel;
- keresőképtelensége olyan munkahelyi baleset vagy foglalkozási megbetegedés következménye, amely alapján külön jogszabályban meghatározott ellátásra jogosult; vagy

- legalább három évig megszakítás nélkül folytatta keresőtevékenységét Magyarország területén, ezt követően keresőtevékenységet folytat egy másik, az [Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás](#)ban részes állam területén, de megtartja Magyarország területén lévő lakóhelyét.

A keresőtevékenység folytatásának időtartamába beleszámít az az időszak is, amely alatt az EGT-állampolgár

- külön törvényben meghatározottak szerint álláskeresőnek minősül, vagy
- betegség vagy baleset következtében nem folytat keresőtevékenységet,
- rajta kívül álló ok miatt nem folytat keresőtevékenységet.

A keresőtevékenység folytatásának időtartamába beleszámít az [Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás](#)ban részes tagállam területén folytatott keresőtevékenység időtartama is.

Ha a keresőtevékenység folytatása céljából tartózkodó EGT-állampolgár házastársa magyar állampolgár, az EGT-állampolgár a tartózkodási, illetve keresőtevékenység folytatásával kapcsolatos időtartamra vonatkozó feltételek hiányában is állandó tartózkodásra jogosult, ha

- öregségi vagy korengedményes nyugdíjra szerzett jogosultságot, vagy keresőtevékenységével balesettel vagy egészségkárosodással összefüggő és gyógykezelést igénylő állapota következtében hagyott fel.

Ha az EGT-állampolgár megszerezte az állandó tartózkodás jogát, a családtagjaként tartózkodási joggal rendelkező személy is állandó tartózkodásra jogosult.

Ha a Magyarországon keresőtevékenységet folytató EGT-állampolgár azt megelőzően meghal, hogy az állandó tartózkodás jogát megszerezte volna, a családtagjaként tartózkodási joggal rendelkező személy állandó tartózkodásra jogosult, ha

- az EGT-állampolgár a halálát megelőzően két évig megszakítás nélkül Magyarország területén tartózkodott, vagy
- az EGT-állampolgár halála munkahelyi baleset vagy foglalkozási megbetegedés következménye.

Az EGT-állampolgárnak vagy harmadik országbeli állampolgár családtagjának állandó tartózkodási joga megszűnik két év folyamatos távolléttel.

A magyar állampolgár harmadik országbeli családtagjának állandó tartózkodási joga megszűnik:

- két év folyamatos távolléttel;
- beutazási és tartózkodási tilalom elrendelése esetén;
- ha a családi kapcsolat létesítése a tartózkodási jog megszerzése érdekében történt; vagy
- ha az állandó tartózkodási jogot igazoló okmány megszerzése érdekében olyan hamis adatot, valótlan tényt közölt, amelyre vonatkozóan a büntetőjogi felelősségét jogerős bírósági ítélet megállapította.

Az állandó tartózkodási jog megszűnését az eljáró hatóság határozattal állapítja meg.

2.2.7 Az EGT-állampolgár három hónapot meghaladó tartózkodásának bejelentése és a bejelentést igazoló okmány

Az EGT-állampolgár három hónapot meghaladó tartózkodás esetén – legkésőbb a beutazástól számított kilencvenharmadik napon – köteles a tartózkodását személyes adatainak közlésével bejelenteni. A tartózkodás bejelentésekor be kell mutatni, illetve csatolni kell a

tartózkodási feltételek fennállását igazoló – külön jogszabályban meghatározott – okiratokat. A feltételek igazolása esetén a *tartózkodás bejelentéséről szóló igazolást* (a továbbiakban: *regisztrációs igazolás*) az eljáró hatóság azonnal kiállítja. A regisztrációs igazolás a bejelentkezés tényét és időpontját tanúsítja. A regisztrációs igazolás érvénytelen, ha a tartózkodási jog megszűnt.

2.2.8 A harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag három hónapot meghaladó tartózkodási jogát igazoló okmány

A harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag három hónapot meghaladó tartózkodási jogát az eljáró hatóság által kiállított okmány (a továbbiakban: *tartózkodási kártya*) tanúsítja, amelynek kiadását legkésőbb a beutazástól vagy a tartózkodási jogot megalapozó tény keletkezésétől számított kilencvenharmadik napon kell kérelmezni. A kérelem benyújtásakor be kell mutatni, illetve csatolni kell a tartózkodási feltételek fennállását igazoló – külön jogszabályban meghatározott – okiratokat. Az eljáró hatóság a kérelem benyújtásával egyidejűleg igazolást ad ki, amely tanúsítja a harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag tartózkodási jogát. Az igazolást három hónapos érvényességgel kell kiállítani, amely a kérelem jogerős elbírálásáig alkalmanként legfeljebb három hónappal meghosszabbítható.

A tartózkodási kártya kiadása iránti kérelmet az eljáró hatóság a tartózkodási kártya kiadásával teljesíti, vagy azt határozattal utasítja el, az eljárásban az eljáró hatóság az érdemi döntést a kérelem benyújtásától számított három hónapon belül hozza meg. A tartózkodási kártya az érvényességi ideje alatt igazolja a tartózkodási jog fennállását.

Az EGT-állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja tartózkodási kártyájának érvényességi ideje a tartózkodási joggal rendelkező EGT-állampolgár tartózkodásának időtartamához igazodik. A tartózkodási kártyát legfeljebb öt éves érvényességgel kell kiállítani. A magyar állampolgár harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagja tartózkodási kártyájának érvényességi ideje öt év. A tartózkodási kártya érvénytelen, ha birtokosa Magyarország területén a tartózkodási joga gyakorlásával felhagyott, vagy a tartózkodási joga megszűnt.

2.2.8.1 Az EGT-állampolgár és a családtag állandó tartózkodási jogát igazoló okmány

Az EGT-állampolgár és a családtag állandó tartózkodási jogát az eljáró hatóság által kiállított okmány (a továbbiakban: *állandó tartózkodási kártya*) tanúsítja. Az állandó tartózkodási kártya kiadása iránti kérelmet az eljáró hatóság az állandó tartózkodási kártya kiadásával teljesíti, vagy azt határozattal utasítja el. A harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag köteles az állandó tartózkodási kártya kiállítása iránti kérelmet a tartózkodási kártya érvényességének lejártá előtt benyújtani. Ha a kérelmező a tartózkodási kártya érvényességének lejártá után nyújtja be a kérelmet, és magát kimenteni nem tudja, az állandó tartózkodás jogának fennállását igazolnia kell. Az eljáró hatóság a kérelem benyújtásáról a benyújtással egyidejűleg igazolást ad ki, amely az állandó tartózkodási kártya kiállításáig tanúsítja a harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag tartózkodási jogát. Az állandó tartózkodási kártya érvénytelen, ha az állandó tartózkodási jog megszűnt.

2.2.9 Bejelentési kötelezettségek

Az EGT-állampolgár, valamint a családtag Magyarország területén lévő első lakóhelyét, korábbi szokásos tartózkodási hely szerinti országát a regisztrációs igazolás, illetve a tartózkodási kártya kiállításával kapcsolatos eljárásban jelenti be. Az eljáró hatóság a személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolvány kiadása céljából az EGT-állampolgár, valamint a családtag nyilvántartott személyazonosító adatairól és lakcímadatairól, valamint regisztrációs igazolásának vagy tartózkodási kártyájának adatairól értesíti a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szervet.

A harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag az elveszett, eltulajdonított, megsemmisült vagy lejárt úti okmány helyett – ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik – köteles új úti okmányt beszerezni. Az EGT-állampolgár az elveszett, eltulajdonított, megsemmisült vagy lejárt úti okmánya helyett akkor köteles új úti okmányt beszerezni, ha érvényes személyazonosító igazolvánnyal nem rendelkezik.

Ha az EGT-állampolgár vagy a családtag felhagy tartózkodási jogának gyakorlásával, vagy Magyarország területét végleg elhagyja, ennek tényét, valamint a következő szokásos tartózkodási hely szerinti országát az eljáró hatóságnak bejelentheti, és a tartózkodási jogot igazoló okmányát leadhatja. A tartózkodási jogcímben bekövetkezett változást a családtag köteles bejelenteni és a további tartózkodás feltételeit igazolni.

Az EGT-állampolgár, valamint a családtag a személyazonosság, illetve a tartózkodás jogszerezésének ellenőrzésére feljogosított hatóság felhívására a tartózkodási jogot igazoló okmányát köteles bemutatni. Az EGT-állampolgár, valamint a családtag a tartózkodás jogát az e fejezetben meghatározott okmányokon kívül bármely más, hitelt érdemlő módon is igazolhatja.

2.2.10 A szabad mozgás és tartózkodás jogának közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okból történő korlátozása

Az [Szmtv.](#) hatálya alá tartozó személyek beutazáshoz és tartózkodáshoz való joga az arányosság elvének betartásával és az érintettnek kizárólag olyan személyes magatartása alapján korlátozható, amely valódi, közvetlen és súlyos veszélyt jelent a közrendre, a közbiztonságra, a nemzetbiztonságra vagy a közegészségügyre.

A visszairányítás, illetve a kiutasítás nem rendelhető el és nem hajtható végre olyan ország területére, amely az érintett tekintetében nem minősül biztonságos származási vagy biztonságos harmadik országnak, így különösen oda, ahol faji, vallási, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása vagy politikai véleménye miatt üldöztetés veszélyének lenne kitéve, továbbá olyan állam területére vagy olyan terület határára sem, ahol nyomós oknál fogva tartani lehet attól, hogy a visszairányított, illetve a kiutasított személyt az a veszély fenyegeti, hogy halálra ítélik, kínozzák vagy más embertelen bánásmódnak, büntetésnek vetik alá [[Alaptörvény](#) XIV. cikk (2) bek. non-refoulement].

Ha az érintett menekültügyi eljárás alatt áll, a visszairányítás és a kiutasítás csak a menekültügyi hatóság kérelmet elutasító jogerős és végrehajtható határozata alapján hajtható végre.

2.2.11 A beléptetés megtagadása és a visszairányítás

Az *Szmtv.* szerint a tartózkodási jog korlátozásának eszközei a visszairányítás, a kiutasítás, a beutazási és tartózkodási tilalom elrendelése, valamint a bíróság által elrendelt kiutasítás végrehajtása.

A határforgalmat ellenőrző hatóság a beutazni kívánó EGT-állampolgár, illetve a családtag államhatáron történő beléptetését megtagadhatja, ha nem felel meg a beutazási feltételeknek (például érvényes úti okmány, személyazonosító igazolvány, tartózkodásra jogosító vízum), vagy beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt áll. A beléptetés megtagadása esetén az EGT-állampolgárt, illetve a családtagot *vissza kell irányítani*

- annak az országnak a területére, ahonnan érkezett,
- annak az országnak a területére, amely visszafogadni köteles,
- annak az országnak a területére, ahol szokásos tartózkodási helye van, vagy
- bármely más államba, ahova beutazhat.

A visszairányítást indokolt határozattal kell elrendelni, és a közléssel egyidejűleg intézkedni kell a végrehajtás iránt. A visszairányítást elrendelő határozat ellen fellebbezésnek nincs helye.

Ha a beléptetés megtagadására a meghatározott beutazási feltételek hiánya miatt kerül sor, a határforgalmat ellenőrző hatóság – kérelemre – biztosítja az EGT-állampolgár, illetve a családtag számára annak a lehetőségét, hogy a visszairányítás elrendelésétől számított hetvenkét órán belül a szükséges dokumentumokat megszerezze, vagy más módon bizonyítsa a beutazáshoz való jogának fennállását. Visszairányítás elrendelése esetén a visszairányított személy köteles a tovább- vagy visszainduló járművön tartózkodni, vagy a visszaszállítására köteles szállító vállalat egy másik induló járatára átszállni. A visszairányított személy a visszairányítás végrehajtásáig, de legfeljebb hetvenkét óráig köteles a határforgalmat ellenőrző hatóság rendelkezése szerint a Magyarország határterületén kijelölt helyen tartózkodni, ha

- a visszairányítás nem hajtható végre, vagy
- a visszairányított személy kérelmet terjesztett elő a szükséges dokumentumok beszerzése céljából.

Ha a visszairányított személy a visszairányítás elrendelésétől számított hetvenkét órán belül a szükséges dokumentumokat megszerzi, vagy más módon bizonyítja a beutazáshoz való jogának fennállását, a visszairányítást elrendelő határozat érvényét veszti. Ha a visszairányítást hetvenkét órán belül nem lehet végrehajtani, a beléptetést követően a visszairányított személyt az eljáró hatóság kiutasíthatja.

2.2.12 A beutazási és tartózkodási tilalom

Beutazási és tartózkodási tilalmat kell elrendelni azzal szemben,

- a) akinek a beutazására és tartózkodására vonatkozó tilalom érvényesítésére Magyarország nemzetközi jogi kötelezettséget vállalt, vagy
- b) akinek a beutazására és tartózkodására vonatkozó tilalom érvényesítéséről az Európai Unió Tanácsa döntött.

A beutazási és tartózkodási tilalmat az ismeretlen helyen, illetve nem Magyarország területén tartózkodó személlyel szemben az eljáró hatóság határozattal rendeli el. A beutazási

és tartózkodási tilalom elrendeléséről az adatkezelő szervet értesíteni kell. Ha a kiutasítást a bíróság rendelte el, a beutazási és tartózkodási tilalom nyilvántartásba vételéről a kiutasítást végrehajtó hatóság gondoskodik.

A fentiek alapján elrendelt *beutazási és tartózkodási tilalom időtartamát* az elrendelő hatóság határozza meg, amely *első* alkalommal legfeljebb három év lehet, majd alkalmanként legfeljebb további három évvel meghosszabbítható, amennyiben annak feltételei a beutazási és tartózkodási tilalom lejártakor továbbra is fennállnak. A beutazási és tartózkodási tilalmat meg kell szüntetni, ha elrendelésének oka megszűnt. A fenti esetekben elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom ellen jogorvoslatnak nincs helye.

2.2.13 Az idegenrendészeti kiutasítás

Az eljáró hatóság – a közegészségügyi hatóság kezdeményezésére – közegészségügyi okból kiutasíthatja azt az EGT-állampolgárt vagy azt a családtagot, aki külön jogszabályban meghatározott közegészséget veszélyeztető betegségben szenved, fertőzőképes, illetve kórokozó-hordozó állapotban van, és ezekre tekintettel nem veti alá magát kötelező ellátásnak, kivéve, ha a beutazást követő három hónap elteltével válik beteggé vagy fertőzőképessé, illetve alakul ki a kórokozó-hordozó állapot.

Az eljáró hatóság kiutasíthatja azt az EGT-állampolgárt vagy azt a családtagot,

- a) aki a Magyarország területének elhagyására vonatkozó kötelezettségének az előírt határidőn belül nem tett eleget,
- b) akinek a beutazási vagy tartózkodási joga nem áll fenn, de aki ennek ellenére a beutazási vagy tartózkodási joga igazolása céljából az eljáró hatóság előtt hamis adatra vagy valótlan tényre hivatkozott,
- c) akinek beutazása vagy tartózkodása valódi, közvetlen és súlyos veszélyt jelent Magyarország nemzetbiztonságára (ebben az esetben az idegenrendészeti kiutasítást feladatuk ellátása céljából meghatározott rendvédelmi szervek is kezdeményezhetik).

Büntetőeljárás során hozott jogerős ítélet önmagában nem képezheti az előző bekezdés c) pontja alapján elrendelt kiutasító döntés meghozatalának alapját. Az állandó tartózkodási joggal rendelkező EGT-állampolgár vagy családtag – a c) pontban meghatározott eset kivételével – nem utasítható ki Magyarország területéről.

Az idegenrendészeti kiutasítás elrendelésével együtt – az a) és b) pontban meghatározott esetek kivételével – egytől öt évig terjedő időtartamú beutazási és tartózkodási tilalmat kell elrendelni. Az a) és b) pont alapján elrendelt idegenrendészeti kiutasítással együtt az EGT-állampolgár vagy a családtag részére meg kell állapítani az ország elhagyására vonatkozó kötelezettséget.

Ha a kiutasítást közegészségügyi okból rendelik el, a beutazási és tartózkodási tilalom időtartamára a közegészségügyi hatóság javaslatot tesz. Ha a kiutasítást a c) pont alapján rendeli el az eljáró hatóság, a beutazási és tartózkodási tilalom időtartamára az elrendelést kezdeményező rendvédelmi szerv javaslatot tesz.

A kiutasítással együtt elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom időtartamát a kiutasítás végrehajtásának napjától kell számítani. A kiutasítással együtt elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom indokoltságát a kiutasítás végrehajtásának napjától számított két év elteltével kérelemre felül kell vizsgálni.

A beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésének nincs helye, ha

- a kiutasításra azért kerül sor, mert a visszairányítást – a visszairányított személynek fel nem róható okból – nem lehetett végrehajtani, vagy
- a kiutasítást kiskorúval szemben rendelték el.

Az idegenrendészeti kiutasítás nem rendelhető el azzal az EGT-állampolgárral, illetve azzal a családtaggal szemben, aki

- több mint tíz éve jogszerűen tartózkodik Magyarország területén, vagy
- kiskorú, kivéve, ha a kiutasítás a kiskorú érdekében történik.

A kiutasítást elrendelő határozat meghozatala előtt a következő szempontokat kell mérlegelni:

- a) az elkövetett cselekmény jellegét és súlyát,
- b) az érintett személy életkorát, egészségi állapotát,
- c) az érintett személy családi körülményeit, a családi kapcsolat fennállásának időtartamát,
- d) az érintett személy gyermekeinek számát és életkorát, a velük való kapcsolattartás módját és gyakoriságát,
- e) amennyiben van olyan másik állam, ahol a családi együttélés folytatása nem ütközik jogi akadályba, azoknak a nehézségeknek a számbavételét, amelyekkel a családtagoknak kellene szembenézniük, ha annak az államnak a területén kényszerülnének letelepedni,
- f) az érintett személy gazdasági helyzetét,
- h) az érintett személy magyarországi tartózkodásának időtartamát,
- i) az érintett személy társadalmi és kulturális integrációját, illetve a származási országgal fennálló kapcsolatainak szorosságát.

A közérdekhez – mint a tartózkodás egyik korlátjához – kapcsolódik a híres *Van Duyn-ügy*.⁸ A holland állampolgár, Van Duyn nem tartózkodhatott Nagy-Britannia területén, mert a Szcientológiai Egyháznál kívánt dolgozni. Ezt a szervezetet a brit kormány társadalmi szempontból károsnak ítélte, ugyanakkor semmilyen jogi korlátozást vagy hátrányt nem fogantatott vele vagy követőivel szemben. Az Európai Bíróság ebben az ügyben teljes mértékig igazat adott a brit kormánynak. A bíróság az *Adoui és Cornaille-ügyben*⁹ a korlátozások határainak meghúzásánál már a diszkriminációmentességből vezette le az érveit: „egy adott magatartást nem lehet eléggé súlyosnak tekinteni ahhoz, hogy egy másik tagállam állampolgárának a tagállam területére való befogadás vagy ott-tartózkodása esetére korlátozásokat indokoljon, abban az esetben, ha az első állam ugyanazon saját állampolgárainak betudható magatartással összefüggésben nem fogantatott megtorló vagy más reális és hatékony intézkedéseket, amelyeknek rendeltetése a szóban forgó magatartás elleni küzdelem”.

Az önállóan elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt álló EGT-állampolgár vagy a családtag kizárólag az elrendelő hatóságnak a bíróság kezdeményezésére kiadott hozzájárulásával utazhat be Magyarország területére. A kiutasítást, valamint a beutazási és tartózkodási tilalmat elrendelő határozat ellen fellebbezésnek helye nincs.

Az idegenrendészeti kiutasítással együtt elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt álló EGT-állampolgár vagy a családtag a kiutasítás végrehajtásától számított egy év elteltével kérheti a beutazási és tartózkodási tilalom törlését az egészségi állapotában vagy családi körülményeiben bekövetkezett olyan változásra hivatkozva, amely Magyarország területén való tartózkodását indokolja. A kérelemről az eljáró hatóság három hónapon belül

⁸ Yvonne van Duyn v Home Office (C-41/74)

⁹ Rezguia Adoui v Belgian State and City of Liège; Dominique Cornuaille v Belgian State (C-115 és 116/81)

határoz. Ha az eljáró hatóság a beutazási és tartózkodási tilalom hatályát megszünteti, intézkedik a beutazási és tartózkodási tilalom törlése iránt.

Az idegenrendészeti kiutasítás végrehajtásának biztosítása érdekében az eljáró hatóság az EGT-állampolgár, illetve a családtag úti okmányát elveheti, amely intézkedéssel szemben külön jogorvoslatnak nincs helye.

2.2.13.1 A kiutasítás végrehajtása

A bíróság által elrendelt kiutasítást az eljáró hatóság végzéssel hajtja végre, amellyel szemben végrehajtási kifogás terjeszthető elő. Ha a kiutasítás végrehajtásának akadálya van, azt a bíróság által elrendelt kiutasítás végrehajtásakor is figyelembe kell venni. A végrehajtási akadály fennállását ebben az esetben a büntetés-végrehajtási bíró állapítja meg. A kiutasított közvetlenül kérelemmel fordulhat a büntetés-végrehajtási bíróhoz a kiutasítási akadály megállapítása érdekében. A büntetés-végrehajtási bíró eljárásának a kiutasítás végrehajtására hasznosító hatálya van. A bíróság által elrendelt kiutasítás végrehajtásának biztosítása érdekében az eljáró hatóság az EGT-állampolgár, illetve a családtag úti okmányát elveheti, amely intézkedéssel szemben külön jogorvoslatnak nincs helye. Ha a kiutasítást elrendelő bírósági ítélet végrehajtásáig – a szabadságvesztés-büntetés kivételével – az ítélet meghozatalától számított több mint két év telt el, az eljáró hatóság kezdeményezi a kiutasítást elrendelő bíróságnál az ítélet felülvizsgálatát. A bíróság megvizsgálja, hogy a kiutasítás elrendelése óta történt-e jelentős változás a kiutasított körülményeiben, illetve hogy az érintett személy jelentős és tényleges veszélyt jelent-e a közrendre és közbiztonságra, majd dönt a kiutasítás fenntartásáról vagy törléséről.

2.2.13.2 A kitoloncolás

A bírósági kiutasítást – a visszairányítási és kiutasítási tilalom (faji, vallási, nemzeti hovatartozás stb. okából) figyelembevételével – a kiutasított személy hatósági kíséretével (a továbbiakban: kitoloncolás) kell végrehajtani, ha vele szemben a bíróság a szabad mozgás és tartózkodás jogának hiányában végleges hatályú kiutasítást alkalmazhatna.

A bírósági és az idegenrendészeti kiutasítás kitoloncolással hajtható végre, ha a kiutasított személy:

- szándékosan elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés-büntetésből szabadult, vagy
- vele szemben az idegenrendészeti kiutasítás okai (idegenrendészeti kiutasítás alcím a)-c) pontjai) alapján rendelték el idegenrendészeti kiutasítást, és az ország elhagyására irányuló kötelezettségének a kiutasítást elrendelő határozat jogerőre emelkedését követő első hónap utolsó napjáig nem tett eleget.

A kitoloncolásról az idegenrendészeti kiutasítást elrendelő határozatban vagy önálló határozatban kell rendelkezni. A kitoloncolást elrendelő határozat vagy végzés végrehajtásának felfüggesztése nem kérelmezhető. A kitoloncolás foganatosításának módja ellen az érintett végrehajtási kifogást terjeszthet elő.

A kitoloncolást félbe kell szakítani, ha

- a kitoloncolt célországba történő beutazása megghiúsult, vagy
- a kitoloncolás a kitoloncolt sürgős orvosi beavatkozást igénylő állapota miatt nem hajtható végre.

2.2.13.3 A kitoloncolási őrizet

Az eljáró hatóság a kitoloncolás végrehajtásának biztosítása érdekében őrizetbe (a továbbiakban: kitoloncolási őrizet) veszi azt az EGT-állampolgárt, illetve a családtagot, akinek kitoloncolását azért rendelte el, mert vele szemben a bíróság a szabad mozgás és tartózkodás jogának hiányában végleges hatályú kiutasítást alkalmazhatna. Kiskorút nem lehet kitoloncolási őrizetbe venni. A kitoloncolási őrizetet az eljáró hatóság legfeljebb hetvenkét órára rendelheti el, de ezt a kitoloncolási őrizet helye szerint illetékes járásbíróság a kitoloncolás végrehajtásáig, de alkalmanként legfeljebb harminc nappal meghosszabbíthatja.

A kitoloncolási őrizetet határozattal kell elrendelni, és a közléssel egyidejűleg végre kell hajtani. A kitoloncolási őrizetet azonnal meg kell szüntetni, ha elrendelésének oka megszűnt, vagy nyilvánvalóvá válik, hogy a kiutasítást nem lehet végrehajtani, vagy az elrendeléstől számított három hónap eltelt.

2.2.13.4 A kifogás

Az EGT-állampolgár vagy a családtag a kitoloncolási őrizet elrendelésére irányuló eljárás felfüggesztését nem kérheti. A kitoloncolási őrizetet elrendelő határozat ellen fellebbezésnek nincs helye. A kitoloncolási őrizetet elrendelő határozat bírósági felülvizsgálata iránt az őrizetbe vett személy az elrendeléstől számított hetvenkét órán belül kifogást nyújthat be.

A kitoloncolási őrizetbe vett személy kifogással élhet, amennyiben az idegenrendészeti hatóság a kitoloncolási őrizet végrehajtása során meghatározott kötelezettségét elmulasztotta. A kifogást a kitoloncolási őrizet helye szerint illetékes járásbíróság bírálja el. A bíróság a kifogást haladéktalanul, de legkésőbb a kitoloncolási őrizet hetvenkét órán túli meghosszabbításával egyidejűleg bírálja el.

A bíróság döntése alapján

- a) a törvénytörtő kitoloncolási őrizetet azonnal meg kell szüntetni,
- b) az elmulasztott intézkedést pótolni kell, illetve a jogsértő állapotot meg kell szüntetni.

A kifogás elbírálásával egyidejűleg az eljáró hatóság indítványára a bíróság dönt a kitoloncolási őrizet hetvenkét órán túli meghosszabbításáról.

2.2.13.5 A kitoloncolási őrizet bírósági meghosszabbítása

A kitoloncolási őrizetbe vételt elrendelő hatóság az őrizet hetvenkét órán túli meghosszabbítását az elrendeléstől számított huszonnégy órán belül indítványozza a járásbíróságnál. Az eljáró hatóság az indítványt megindokolja. A bíróság a kitoloncolási őrizetet alkalmanként legfeljebb harminc nappal hosszabbíthatja meg. A kitoloncolási őrizet további harminc nappal történő meghosszabbítását az eljáró hatóság indítványozhatja a bíróságnál úgy, hogy az indítvány a meghosszabbítás esedékességének napját megelőző nyolc munkanapon belül a bírósághoz megérkezzen. A bíróság a kitoloncolási őrizet meghosszabbítására irányuló indítványról haladéktalanul határoz.

2.2.13.6 A kitoloncolási őrizet végrehajtása

A kitoloncolási őrizetben lévő személyt – befogadásakor – jogairól és kötelezettségeiről anyanyelvén vagy az általa ismert más nyelven tájékoztatni kell. A kitoloncolási őrizetet elrendelő hatóság az őrizetben lévő személy kérelmére köteles késelem nélkül értesíteni az őrizetbe vett személy magyarországi konzuli vagy diplomáciai képviselőjét ellátó szervet. Az elrendelő hatóságnak ideiglenes intézkedésként haladéktalanul gondoskodnia kell az őrizetbe vett személy felügyelet nélkül marad, illetve eltartott családtagja elhelyezéséről, valamint őrizetlenül hagyott értéktárgyai biztonságba helyezéséről. A kitoloncolási őrizetet az eljáró hatóság az erre a célra kijelölt helyen fogatosítja.

A kitoloncolási őrizetben lévő személy jogosult:

- a) elhelyezésre, ételmezésre, saját ruházat viselésére – szükség esetén az évszaknak megfelelő ruházatra –, valamint egészségügyi sürgősségi és alapellátásra,
- b) képviselőjével, illetve a konzuli képviselőt ellátó szerv tagjával ellenőrzés nélküli, valamint hozzátartozójával ellenőrzés melletti kapcsolattartásra,
- c) a külön jogszabályban meghatározottak szerint csomag átvételére és küldésére, levelezés folytatására és látogató fogadására,
- d) az ételmezésének saját költségén történő kiegészítésére,
- e) a külön jogszabályban meghatározottak szerint vallásának gyakorlására,
- f) a rendelkezésre álló közművelődési lehetőségek igénybevitelére,
- g) kifogás, kérés, panasz, közérdekű bejelentés megtételére,
- h) napi legalább egy óra időtartamú szabad levegőn tartózkodásra.

A kitoloncolási őrizetben lévő személy köteles:

- a) a kitoloncolási őrizet végrehajtására szolgáló létesítmény rendjét megtartani, az ezzel összefüggő utasításoknak eleget tenni,
- b) olyan magatartást tanúsítani, amely a többi kitoloncolási őrizetben lévő személy jogait nem sérti, nyugalma nem zavarja,
- c) az általa használt helyiségek tisztán tartásában díjazás nélkül közreműködni,
- d) a személyét érintő vizsgálatoknak alávetni magát, ruházata átvizsgálását és a birtokában nem tartható személyes tárgyak elvételét tűrni.

2.2.14 Arcképmás és ujjnyomat rögzítése

A beutazási és tartózkodási tilalom betartásának ellenőrzése céljából az idegenrendészeti kiutasítást elrendelő vagy a bírósági kiutasítást végrehajtó hatóság rögzíti annak a személynek az arcképmását, valamint ujjnyomatát, akit a bíróság kiutasított, vagy akivel szemben az eljáró hatóság a kiutasítással együtt beutazási és tartózkodási tilalmat rendelt el. Az előzőekben meghatározott személy az arcképmása, valamint ujjnyomata rögzítését tűrni köteles.

2.2.15 A személykörözés elrendelése

Az eljáró hatóság elrendelheti a körözését azon ismeretlen helyen tartózkodó EGT-állampolgárnak vagy családtagnak, aki

- a kitoloncolási őrizetből megszökött, vagy
- a visszairányítás végrehajtásáig kijelölt tartózkodási helyről ismeretlen helyre távozott.

A körözést határozattal kell elrendelni, melyet vissza kell vonni, ha elrendelésének oka megszűnt.

2.2.16 Külföldreutazási korlátozás

Az eljáró hatóság külföldreutazási korlátozást rendel el azzal az EGT-állampolgárral vagy családtaggal szemben, akinek úti okmánya visszatartása érdekében a bíróság, illetve az ügyész az eljáró hatóságot a külföldre utazásról szóló törvény alapján értesítette. Az értesítés alapján az eljáró hatóság külföldreutazási korlátozást elrendelő határozatában az EGT-állampolgár vagy családtag úti okmányát visszatartja. A határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak. Az eljáró hatóság a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság külföldreutazási korlátozás feloldása érdekében megküldött értesítése alapján a külföldreutazási korlátozást haladéktalanul törli, és az EGT-állampolgár vagy családtag visszatartott úti okmányát visszaadja.

2.2.17 Felelősségi szabályok

A harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagot légi vagy vízi úton, illetve menetrend szerint közlekedő járatokkal közúton Magyarország területére, illetve területén át más célállamba szállító természetes vagy jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság, aki vagy amely gazdasági célú személyszállítási tevékenység végzésére jogosult (a továbbiakban: *fuvarozó*), köteles a szállítást megelőzően megbizonyosodni arról, hogy a harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag rendelkezik-e a beutazáshoz vagy átutazáshoz érvényes úti okmánnyal, illetve három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízummal. Amennyiben a fuvarozó ezen kötelezettségét nem teljesíti, **közrendvédelmi bírsággal** kell sújtani, a bírság megfizetésének kötelezettsége alól a fuvarozó akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy ellenőrzési kötelezettségének a tőle elvárható gondossággal eleget tett.

A fuvarozó köteles gondoskodni a harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag légi vagy vízi úton, közúton, illetve vasúton történő, haladéktalan visszaszállításáról abba az országba, ahonnan hozta, vagy amely köteles befogadni, ha

- a) az általa szállított utasnak Magyarország területére történő beléptetését az **Szmtv.**-ben meghatározott valamely feltétel hiánya miatt tagadták meg,
- b) az általa szállított átutazó utast más célállamba történő beléptetésének megtagadása miatt Magyarország területére visszairányították, vagy
- c) a más célállamba történő szállítást vállaló fuvarozó megtagadja az utasnak a járműre történő felvételét.

Ha a visszaszállítás azonnal nem hajtható végre, a visszaszállításig a harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag tartózkodásával összefüggésben felmerülő költsé-

geket a fuvarozó viseli. A munkáltató az EGT-állampolgár vagy a családtag magyarországi munkavállalásának megghiúsulását, valamint foglalkoztatásának megszüntetését három munkanapon belül köteles bejelenteni az eljáró hatóságnak, a kötelezettségét elmulasztó munkáltatót az eljáró hatóság közrendvédelmi bírsággal sújthatja.

2.2.18 Adatkezelés

A tartózkodás jogszerűségének nyomon követése érdekében az idegenrendészeti hatóság a központi idegenrendészeti nyilvántartás elkülönített részeként az EGT-állampolgárok és a családtagok adatairól a következő *résznyilvántartásokat* vezeti:

- a) a regisztrációs igazolással ellátott EGT-állampolgárok nyilvántartása,
- b) a tartózkodási kártyával rendelkezők nyilvántartása,
- c) az állandó tartózkodási kártyával rendelkezők nyilvántartása,
- d) a kiutasított vagy beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt álló EGT-állampolgárok és családtagok nyilvántartása,
- e) a személyes szabadságukban korlátozott EGT-állampolgárok és családtagok nyilvántartása,
- f) az úti okmány, a személyazonosító igazolvány vagy a tartózkodásra jogosító okmány elvesztését, eltulajdonítását bejelentő EGT-állampolgárok és családtagok nyilvántartása,
- g) a három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízummal rendelkező harmadik országbeli állampolgár családtagok nyilvántartása.

A fent meghatározott nyilvántartások – a természetes személyazonosító adatok kivételével – közhiteles hatósági nyilvántartásnak minősülnek.

A tartózkodási jogot igazoló okmányokról vezetett résznyilvántartásokban az adatok a tartózkodási jog megszűnésétől vagy a tartózkodási jog gyakorlásával való felhagyás megállapításától számított öt évig kezelhetők. Az eljáró hatóság az [Szmtv.](#)-ben meghatározott feladatának ellátása céljából és adatkörben a fenti résznyilvántartásokból – meghatározott kivétellel – az igazságszolgáltatási és a büntetőrendészeti szervek, a nemzetbiztonsági szolgálatok, az adóhatóság, az állampolgársági ügyekben eljáró szerv, az állampolgársági ügyekért felelős miniszter, a menekültügyi hatóság, a munkaügyi hatóság, a nevek és állampolgárságra vagy hontalanstátus-adatokra vonatkozó résznyilvántartásokból a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szerv, a helyi önkormányzat hatósági feladatot ellátó szerve, a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala, a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv részére az adatszolgáltatás céljának és jogalapjának megjelölése mellett szolgáltatott adatot.

Nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó európai közösségi jogi aktusa alapján az abban meghatározott adatátvitelre jogosult szerv részére szolgáltatott adat. Az [Szmtv.](#) alapján kezelt adatok statisztikai célra felhasználhatók, és azokról személyazonosításra alkalmatlan módon a központi idegenrendészeti nyilvántartást kezelő szerv statisztikai célra adatokat szolgáltathat. A résznyilvántartásokból teljesített adatszolgáltatásról adattovábbítási nyilvántartást kell vezetni. Az adattovábbítási nyilvántartást a nyilvántartás kezelője vezeti. Az adattovábbítási nyilvántartásból – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az érintett jogosult megismerni, hogy adatszolgáltatás alanya volt-e, abba az eljáró hatóság, valamint a Nemzeti Adatvédelmi és Információs szabadság Hatóság tekinthet be. Az adattovábbítási nyilvántartást az adattovábbítástól számított öt évig meg kell őrizni.

2.3 A harmadik országbeli állampolgárok beutazása és tartózkodása

Magyarország a harmadik országbeli állampolgárok számára a (Harmtv.) szerint biztosítja a be- és kiutazás, valamint a tartózkodás jogának gyakorlását. Harmadik országbeli állampolgárnak minősül a nem magyar állampolgár és a hontalan, amennyiben nem rendelkezik az ún. szabad mozgás és tartózkodás jogával. Hontalan az a személy, akit saját joga szerint egyetlen állam sem ismer el állampolgárának. Szabad mozgás és tartózkodás jogával az EGT-állampolgárok rendelkeznek.

2.3.1 Vízumpolitika

A vízumpolitika által érintett személyi körbe a vízumot kérelmező, illetve vízum birtokában Magyarországra beutazó, és itt legfeljebb három hónapig tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok tartoznak. A vízumpolitika alakításának szoros kapcsolata és kihatása van a legális, illetve illegális migrációra, valamint a nemzetpolitika érvényesítésére is. Ha egy harmadik országbeli állampolgár Magyarországra vízummal utazik be, akkor legfeljebb három hónapig tartózkodhat legálisan az országban.

A vízumpolitika és a vízumkiadás a migrációs politika első elemét jelenti. Ahhoz ugyanis, hogy egy harmadik országbeli állampolgár legálisan hosszabb ideig tartózkodjon Magyarországon, és munkát vállaljon, esetleg vállalkozásba kezdjen, szükséges lehet egy ezt megelőző rövidebb idejű beutazás, amikor állásinterjún vesz részt, feltérképezi az üzleti lehetőségeket. Ezt ma jellemzően turizmus céljából kiállított *schengeni (C típusú) vízummal* belépve teszik meg annak ellenére, hogy a beutazás tényleges, valós célja nem a turizmus.

Magyarország 2007 decembere óta tagja a belső határellenőrzés nélküli *schengeni övezetnek*, ezért nem alakíthatja önállóan a vízumok kiadásának szabályait. A harmadik országbeli állampolgárok hat hónapon belül három hónapot meg nem haladó tartózkodás céljából történő beutazására a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról szóló 2006. március 15-i [562/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet](#), valamint a vízumkötelezettek esetében a *Közösségi Vízumkódex létrehozásáról szóló 810/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet* (Vízumkódex) előírásait kell alkalmazni.

Ezzel függ össze, hogy Magyarország arról sem dönthet önállóan, hogy mely harmadik országok állampolgárait engedi be területére vízummentesen. Ezt az Európai Unió a külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról szóló, 2001. március 15-i [539/2001/EK tanácsi rendeletben](#) határozza meg.

Az adott közösségi keretek között azonban Magyarországnak lehetősége van arra, hogy vízumrendészeti tevékenységében érvényre juttassa külpolitikai, külgazdasági, akulturális, tudományos és oktatási kapcsolatok fejlesztéséhez fűződő kormányzati érdekeit. A vízumpolitika sok esetben meghatározó eleme egy adott országgal vagy egy egész térséggel fennálló kapcsolatrendszerünknek, így kiemelt feladat a külpolitika, a gazdaság, vagy éppen a kultúra, az oktatás szempontjából különösen fontos országokkal, térségekkel fennálló kapcsolatok fejlesztésének előmozdítása. Hazánk vízumrendészeti tevékenysége során *kettős elvárásnak felel meg*: összhangban áll a schengeni biztonsági követelményekkel, de egyúttal elősegíti a magyar érdekek szempontjából fontos, vízumkötelezett személyi kör beutazását.

A vízumkiállítás sok esetben megalapozza egy külföldi állampolgár első benyomását, képét Magyarországról, kiemelten fontos tehát, hogy a vízumkérelmek elbírálása ügyfélbarát, transzparens és korszerű eljárással és környezetben, magasan képzett és felkészült konzuli tisztviselők és vízumügyintézők által valósuljon meg, így járulva hozzá hazánk Európán kívüli gazdasági és kulturális kapcsolatainak erősítéséhez. Magyarország legfontosabb célkitűzése a vízumpolitikában, hogy a magyar nemzetiségű, magyarul beszélő, de magyar állampolgársággal nem rendelkező személyek számára a legkedvezőbb elbánást biztosítsa a vízumkiadás során.

2.3.2 A száznolcvan napon belül kilencven napot meg nem haladó tartózkodás

A harmadik országbeli állampolgár az első beutazástól számított száznolcvan napon belül kilencven napot meg nem haladó, tervezett tartózkodás céljából a [Schengeni határ-ellenőrzési kódex](#)ben foglalt feltételek szerint utazhat be Magyarország területére és tartózkodhat kilencven napot meg nem haladó időtartamig hazánk területén. Ha valamely közvetlenül alkalmazandó európai közösségi jogi aktus, nemzetközi szerződés, törvény vagy kormányrendelet másként nem rendelkezik, a harmadik országbeli állampolgár kilencven napot meg nem haladó tartózkodás céljából történő beutazásához és tartózkodásához vízum szükséges. A *vízumkötelesség* tehát a főszabály.

2.3.2.1 A kilencven napot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízum

A kilencven napot meg nem haladó, tervezett tartózkodásra jogosító vízumot a [Vízumkódex](#)ben foglalt eljárások és feltételek szerint adják ki, azzal, hogy meghatározott esetekben a vízum csak a központi vízumhatóság hozzájárulásával bocsátható ki. A központi vízumhatóság a hozzájárulás megadása előtt köteles egyeztetni azon schengeni államok központi hatóságaival, amelyek az egyeztetést kérik. A kérelem elutasítása, a vízum megsemmisítése, valamint a vízum visszavonása tárgyában hozott döntés ellen fellebbezésnek van helye. A fellebbezés tárgyában hozott elutasító döntéssel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye. A bírósági felülvizsgálat iránti kérelmet a döntés közlésétől számított három napon belül, az elsőfokú hatóságnál kell benyújtani, amely a kérelmet az ügy irataival és ellenkérelmével együtt haladéktalanul megküldi a bíróságnak. A bíróság a kérelemről nyolc napon belül, nemperes eljárásban határoz, az eljárásra a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság kizárólagosan illetékes. A bíróság döntése ellen további jogorvoslatnak helye nincs. Más schengeni állam vízumkiadásra feljogosított diplomáciai vagy konzuli képviselte is kiadhat három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízumot Magyarország nevében, illetve a vízumkiadásra feljogosított magyar diplomáciai vagy konzuli képviselő más schengeni állam nevében is kiadhat vízumot.

A schengeni államok a következők:

Ausztria, Belgium, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Németország, Görögország, Magyarország, Izland, Olaszország, Lettország, Liechtenstein, Litvánia, Luxemburg, Málta, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Portugália, Szlovákia, Szlovénia, Spanyolország, Svédország, Svájc.

2.3.3 A száznolcvan napon belül kilencven napot meghaladó tartózkodás

A száznolcvan napon belül kilencven napot meghaladó tartózkodás céljából az a harmadik országbeli állampolgár utazhat be, illetve tartózkodhat három hónapot meghaladó időtartamig Magyarország területén, aki

- a) rendelkezik érvényes úti okmánnyal;
- b) rendelkezik:
 - ba) száznolcvan napon belül kilencven napot meghaladó tartózkodásra jogosító vízummal,
 - bb) tartózkodási engedéllyel,
 - bc) bevándorlási engedéllyel,
 - bd) letelepedési engedéllyel,
 - be) ideiglenes letelepedési engedéllyel,
 - bf) nemzeti letelepedési engedéllyel,
 - bg) EK letelepedési engedéllyel;
- c) rendelkezik a vissza- vagy továbbutazáshoz szükséges engedéllyel;
- d) igazolja beutazása és tartózkodása célját;
- e) Magyarország területén rendelkezik szálláshellyel vagy lakóhellyel;
- f) tartózkodása teljes időtartamára rendelkezik a lakhatását és megélhetését, valamint a kiutazás költségeit is biztosító anyagi fedezettel;
- g) az egészségügyi ellátások teljes körére biztosítottnak minősül, vagy egészségügyi ellátásának költségeit biztosítani tudja;
- h) nem áll kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt, illetve beutazása és tartózkodása nem veszélyezteti Magyarország közbiztonságát, nemzetbiztonságát vagy közegészségügyi érdekeit;
- i) nem áll beutazási és tartózkodási tilalmat elrendelő SIS-jelzés hatálya alatt.

A feltételek hiányában a beutazás és tartózkodás csak kivételesen, nemzetközi kötelezettség teljesítése céljából, halaszthatatlan humanitárius okból vagy nemzeti érdekből engedélyezhető. Az a harmadik országbeli állampolgár, aki rendelkezik valamely, a b) pontban felsorolt engedéllyel, a beutazáskor mentesül a c)-g) pontban foglalt feltételek igazolása alól.

2.3.3.1 A Schengeni Információs Rendszer (SIS)

A [schengeni megállapodás](#) és a [schengeni végrehajtási egyezmény](#) lehetővé teszi a személyek szabad mozgását biztosító térség létrehozását, ahol a tagállamok közötti belső határokon megszűnik az ellenőrzés, a schengeni térségbe történő belépés esetén pedig minden külső határátkelőhelyen azonos szabályok szerint történik a határellenőrzés. A schengeni térségen belül egyes tagországok rendvédelmi szervei ún. mélységi ellenőrzést hajthatnak végre, melynek során ellenőrizhetik a tagállamok és a harmadik országok állampolgárait is. Ezt a schengeni tagállamok adatszolgáltatásából létrejött, és az egymás közötti adatcserét szolgáló Schengeni Információs Rendszer ([Schengen Information System](#) – SIS) teszi lehetővé.

A SIS adatbázisában a következő adatok szerepelnek:

- harmadik állambeli, azaz nem schengeni tagállambeli állampolgárok tekintetében beutazási és tartózkodási tilalmat elrendelő figyelmeztető jelzések,
- letartóztatandó és európai elfogatóparancs alapján átadásra vagy kiadásra kerülő személyekre vonatkozó figyelmeztető jelzések,

- eltűnt személyekre vonatkozóan kiadott figyelmeztető jelzések,
- bírósági eljárásban keresett személyekre (büntetőeljárásban, bíróság által idézett személyekre, büntetés letöltésére felhívott személyekre, tanúkra) vonatkozó figyelmeztető jelzések,
- lefoglalandó vagy büntetőeljárásban bizonyítékként felhasználandó tárgyakra vonatkozó figyelmeztető jelzések.

A SIS a kijelölt rendőri, határ-ellenőrzési, idegenrendészeti, vízumkiadó, vám- és igazságügyi szervek, a forgalmi engedélyek kiadására hatáskörrel rendelkező hatóságok, továbbá az Európai Rendőrségi Hivatal (Europol) és az Európai Igazságügyi Együttműködési Egység (Eurojust) számára biztosítja – szigorúan célhoz kötötten, hatáskörükhöz igazodóan – a személyekre, tárgyakra vagy gépjárművekre vonatkozóan bevitt figyelmeztető jelzésekhez való hozzáférést.

2.3.4 A kilencven napot meghaladó tartózkodásra jogosító vízumok

Száznolcvan napon belül kilencven napot meghaladó tartózkodásra jogosító vízum:

- a) a tartózkodási engedély átvételére jogosító vízum, amely egyszeri, tartózkodási engedély átvétele vagy nemzeti letelepedési engedély átvétele céljából történő beutazásra, és legfeljebb harmincnapos tartózkodásra jogosít Magyarország területén, érvényességi ideje legfeljebb egy év;
- b) szezonális munkavállalási vízum, amely egyszeri vagy többszöri beutazásra és három hónapot meghaladó, de legfeljebb hat hónapos, szezonális munkavállalási célú tartózkodásra jogosít, érvényességi ideje legfeljebb egy év;
- c) nemzeti vízum, amely – nemzetközi szerződés alapján – többszöri beutazásra és három hónapot meghaladó időtartamú tartózkodásra jogosít Magyarország területén, érvényességi ideje legfeljebb öt év.

A tartózkodási engedély átvételére jogosító vízum érvénytelen, ha a kiadása alapjául szolgáló tartózkodási engedélyt visszavonták vagy visszavonásának lenne helye.

Szezonális munkavállalási vízumot, illetve nemzeti vízumot az a harmadik országbeli állampolgár kaphat, aki rendelkezik érvényes úti okmánnyal, valamint

- rendelkezik a vissza- vagy továbbutazáshoz szükséges engedéllyel;
- igazolja beutazása és tartózkodása célját;
- Magyarország területén szálláshellyel vagy lakóhellyel rendelkezik;
- tartózkodása teljes időtartamára rendelkezik a lakhatását és megélhetését, valamint a kiutazás költségeit is biztosító anyagi fedezettel;
- az egészségügyi ellátások teljes körére biztosítottnak minősül, vagy egészségügyi ellátásának költségeit biztosítani tudja;
- nem áll kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt, illetve beutazása és tartózkodása nem veszélyezteti Magyarország közbiztonságát, nemzetbiztonságát vagy közegészségügyi érdekeit;
- nem áll beutazási és tartózkodási tilalmat elrendelő SIS figyelmeztető jelzés hatálya alatt.

A szezonális munkavállalási vízum, valamint a nemzeti vízum kiadását meg kell tagadni, illetve a kiadott vízumot vissza kell vonni, ha a harmadik országbeli állampolgár

- a) nem felel meg valamely feltételnek;
- b) a tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében az eljáró hatósággal hamis adatot, valótlan tényrt közölt.

A szezonális munkavállalási vízum, valamint a nemzeti vízum iránti kérelem, illetve a vízum visszavonása tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek nincs helye.

2.3.5 Tartózkodási engedély

A harmadik országbeli állampolgár a vízumban foglalt tartózkodási idő lejártát követően Magyarország területén történő tartózkodásra tartózkodási engedéllyel jogosult, amely három hónapot meghaladó, de legfeljebb kettő év határozott időtartamú tartózkodásra jogosít Magyarország területén. A tartózkodási engedély két évvel meghosszabbítható.

A harmadik országbeli állampolgár, méltányossági kérelme elfogadása esetén, Magyarország területén terjeszthet elő tartózkodási engedély kiadása iránti kérelmet.

Tartózkodási engedélyt az a harmadik országbeli állampolgár kaphat, aki eleget tesz a beutazási feltételeknek és

- a) nemzeti tartózkodási engedély iránti kérelem esetén rendelkezik érvényes nemzeti vízummal, illetve
- b) tartózkodási engedély meghosszabbítása iránti kérelem esetén rendelkezik érvényes tartózkodási engedéllyel.

A tartózkodási engedély kiadását vagy meghosszabbítását meg kell tagadni, illetve a kiadott tartózkodási engedélyt vissza kell vonni, ha a harmadik országbeli állampolgár

- a) nem felel meg valamely beutazási feltételnek;
- b) a tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében az eljáró hatósággal hamis adatot, valótlan tényről közölt, vagy a tartózkodási cél vonatkozásában az eljáró hatóságot megtévesztette;
- c) közegészséget veszélyeztető betegségben szenved, és nem veti alá magát kötelező és rendszeres egészségügyi ellátásnak, vagy Magyarország területén történő tartózkodása alatt az egészségügyre vonatkozó hatályos magyar jogszabályok előírásait nem tartja be;
- d) a családi kapcsolatot a családi együttélés céljára szolgáló tartózkodási engedély kiadása érdekében hozta létre.

2.3.5.1 Az EU Kék Kártya

Az EU Kék Kártya olyan engedély, amely *magas szintű képzettséggel* rendelkező birtokosát valamely tagállam területén történő tartózkodásra, és egyúttal magas szintű képzettséget igénylő (felsőfokú szakmai képesítés), a jogszabályban foglalt feltételek szerinti munkavállalásra jogosítja. *Felsőfokú szakmai képesítés:* a felsőfokú végzettséget és szakképzettséget tanúsító felsőfokú képesítés a munkaszerződésben vagy a kötelező érvényű állásajánlatban meghatározott szakma vagy ágazat szempontjából szükséges felsőfokú végzettséghez kapcsolódó szakképzettséggel egyenértékű.

EU Kék Kártyát az a harmadik országbeli állampolgár kap, aki rendelkezik érvényes úti okmánnyal, igazolja beutazása és tartózkodása célját, nem áll kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt, illetve beutazása és tartózkodása nem veszélyezteti Magyarország közbiztonságát, nemzetbiztonságát vagy közegészségügyi érdekeit, ha

- foglalkoztatása jogszabályban meghatározott szempontok alapján, valamint hazai foglalkoztatáspolitikai érdekből támogatott,

- az egészségügyi ellátások teljes körére biztosítottnak minősül, vagy kérelmezte azt minden olyan időszakra vonatkozóan, amikor a foglalkoztatásra irányuló jogviszonyból eredően nem minősül biztosítottnak, és
- Magyarország területén valós lakcímadatot szálláshelyként bejelentett.

Nem kaphat EU Kék Kártyát:

- a) az, aki menekültkénti elismerését kérte, vagy ideiglenes vagy kiegészítő védelmet kért,
- b) akit hazánk menekültként ismert el, vagy ideiglenes vagy kiegészítő védelemben részesített,
- c) a befogadott,
- d) az, aki kutatás céljából kiállított tartózkodási engedéllyel rendelkezik,
- e) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy,
- f) az, aki az Európai Unió más tagállama által kiadott huzamos tartózkodói jogállást igazoló EK tartózkodási engedéllyel rendelkezik,
- g) az, aki nemzetközi megállapodásban foglalt kötelezettségvállalás alapján utazott be Magyarország területére,
- h) az, aki Magyarország területén szezonális munkavállalási vízummal tartózkodik, illetve az Európai Unió más tagállamában szezonális munkát végez,
- i) a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló, 1996. december 16-i [96/71/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv](#) hatálya alá tartozó harmadik országbeli állampolgár, aki Magyarország területén kiküldetésben tartózkodik.

Az EU Kék Kártyát legalább egy évre kell kiállítani, érvényességi ideje legfeljebb négy év, amely alkalmanként legfeljebb négy évvel meghosszabbítható. Amennyiben a foglalkoztatásra irányuló szerződés ennél rövidebb időtartamra szól, az EU Kék Kártyát a foglalkoztatásra irányuló szerződés szerinti jogviszony időtartamát három hónappal meghaladó időtartamra kell kiállítani.

Az [EU Kék Kártya](#) a kiadásától számított kétéves időszak alatt kizárólag

- a) a kiadását megalapozó munkaviszonyban, vagy
- b) hazai foglalkoztatáspolitikai érdek mérlegelése alapján engedélyezett munkaviszonyban való, magas szintű képzettséget igénylő munkavállalásra jogosít.

Az EU Kék Kártya meghosszabbítását meg kell tagadni, illetve a kiadott EU Kék Kártyát vissza kell vonni, ha a harmadik országbeli állampolgár

- a) nem felel meg, vagy az EU Kék Kártya kiadásakor nem felelt meg valamely feltételnek,
- b) a munkakörhöz szükséges felsőfokú szakmai képesítéssel nem rendelkezik,
- c) megélhetése Magyarország területén nem biztosított,
- d) a tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében az eljáró hatósággal hamis adatot, valótlan tényt közölt, vagy a tartózkodási cél vonatkozásában az eljáró hatóságot megtévesztette, illetve tartózkodásának célja az engedélyezettől eltér,
- e) legalább egymást követő három hónapon keresztül nem áll foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban,
- f) foglalkoztatásra irányuló jogviszonya az EU Kék Kártya érvényességi ideje alatt legalább két alkalommal megszűnt, vagy
- g) az EU Kék Kártya kiadását követő két évben előzetes írásbeli engedély nélkül végzett a korábban engedélyezettektől eltérő munkát.

2.3.5.2 A kilencven napot meghaladó tartózkodásra vonatkozó különös szabályok

A száznolcvan napon belül kilencven napot meghaladó tartózkodásra vonatkozó különös szabályok szerint *családi együttélés* biztosítása céljából tartózkodási engedélyt kaphat az, aki tartózkodási, bevándorlási, letelepedési, ideiglenes letelepedési, nemzeti letelepedési vagy EK letelepedési engedéllyel, illetve tartózkodási kártyával vagy állandó tartózkodási kártyával rendelkező személy – mint családgyesítő – családtagja.

Családi együttélés biztosítása céljából tartózkodási engedélyt kaphat:

- a menekültként elismert személy családtagja, valamint
- a menekültként elismert kísérő nélküli kiskorú szülője, gyámja.

A menekültként elismert személyhez történő családgyesítés nem tagadható meg pusztán amiatt, mert a családi kapcsolat fennállásának igazolására okirat nem áll rendelkezésre. Családi együttélés biztosítása céljából tartózkodási engedélyt kaphat a családgyesítő vagy házastársa, illetve a menekültként elismert személy

- eltartott szülője,
- testvére és egyenes ági rokona, ha egészségi állapota miatt képtelen önmagáról gondoskodni.

A menekültként elismert személy házastársa családgyesítési célú tartózkodási engedélyt akkor kaphat, amennyiben a házasságot a menekültként elismert személy Magyarország területére történő beutazását megelőzően kötötték. A nemzeti vízummal vagy tartózkodási engedéllyel rendelkező Magyarország területén született gyermeke részére családi együttélés céljából tartózkodási engedélyt kell kiállítani.

A családgyesítés céljából kiállított tartózkodási engedély érvényességi ideje:

- legfeljebb négy év, amely alkalmanként legfeljebb négy évvel meghosszabbítható, ha a családgyesítő EU Kék Kártyával rendelkezik,
- legfeljebb öt év, amely alkalmanként legfeljebb öt évvel meghosszabbítható, ha a családgyesítő EK letelepedési engedéllyel rendelkezik, vagy
- legfeljebb három év, amely alkalmanként legfeljebb három évvel meghosszabbítható.

Keresőtevékenység folytatása céljából tartózkodási engedélyt az kaphat, akinek célja, hogy

- a) a foglalkoztatásra irányuló jogviszonya alapján, ellenérték fejében, más részére, illetve irányítása alatt tényleges munkát végezzen;
- b) jogszabály szerint önállóan, ellenérték fejében végezhető tevékenységet folytasson;
- c) a b) pont hatálya alá nem tartozó esetben, gazdasági társaság, szövetkezet vagy egyéb – jövedelemszerzési céllal létrejött – jogi személy tulajdonosaként, vezető tisztségviselőjeként, vezetői, képviselői vagy felügyeleti szerve tagjaként végezze tevékenységét.

Keresőtevékenységet az a harmadik országbeli állampolgár folytathat, aki

- a) szezonális munkavállalási vízummal vagy
- b) humanitárius célból kiadott tartózkodási engedéllyel rendelkezik, továbbá az, aki
- c) keresőtevékenység folytatása céljából, családgyesítés céljából vagy tanulmányi célból kiadott tartózkodási engedéllyel, vagy
- d) EU Kék Kártyával rendelkezik.

A tanulmányi célú tartózkodási engedéllyel rendelkező keresőtevékenységet a szorgalmi időszakban hetente legfeljebb huszonnégy órában, szorgalmi időszakon kívül évente legfeljebb kilencven napon vagy hatvanhat munkanapon végezhet teljes munkaidőben. A keresőtevékenység folytatása céljából kiadott tartózkodási engedély érvényességi ideje legfeljebb három év, amely alkalmanként legfeljebb három évvel meghosszabbítható.

Tanulmányi célból tartózkodási engedélyt kaphat, aki Magyarországon köznevelési intézménnyel nappali rendszerű iskolai oktatás vagy nappali oktatás munkarendje szerint létesít, létesített tanulói jogviszonyt, vagy felsőoktatási intézmény teljes idejű nappali képzése keretében tanulmányok folytatása, illetve a tanulmányok folytatását előkészítő képzésben való részvétel érdekében kíván Magyarországon tartózkodni, és igazolja, hogy a tanulmányok folytatásához megfelelő nyelvismerettel rendelkezik.

A tanulmányi célból kiadott tartózkodási engedély érvényességi ideje

- a) ha a képzés időtartama két évnél rövidebb, a képzés időtartamához igazodik;
- b) ha a képzés időtartama két év vagy annál hosszabb, akkor legalább egy, de legfeljebb két év, amely alkalmanként legalább egy, legfeljebb két évvel meghosszabbítható.

A tanulmányi célból kiadott tartózkodási engedély érvényességi ideje nem haladhatja meg a kérelmező úti okmányának érvényességi idejét.

Hivatalos célból tartózkodási engedélyt az kaphat, aki

- a) diplomáciai mentességet élvező személyként vagy családtagjaként,
- b) külföldi állam, illetve nemzetközi szervezet hivatalos küldöttégének tagjaként,
- c) sajtótudósítóként,
- d) nemzetközi szerződés, valamint kormány szintű nemzetközi segélyprogram keretében tanulmányi, oktatási, tudományos, képzési, továbbképzési célból,
- e) nemzetközi szerződés alapján, a Magyarországon működő tudományos, oktatási, kulturális intézmények személyzetének tagjaként beutazó személyként kíván Magyarországon tartózkodni.

A hivatalos célú tartózkodási engedély érvényességi ideje a hivatalos szolgálat vagy a képzés, továbbképzés időtartamával egyezik meg, de legfeljebb három év, amely alkalmanként a hivatalos szolgálat vagy képzés, továbbképzés érvényességi idejéhez igazodó időtartammal, de legfeljebb három évvel meghosszabbítható.

Gyógykezelés céljából tartózkodási engedélyt az kaphat, aki

- a) gyógykezelés céljából kíván Magyarországon tartózkodni,
- b) kiskorú gyermekét vagy egy másik, önmaga ellátására képtelen családtagját kíséri Magyarországon területére gyógykezelés céljából.

A gyógykezelési célú tartózkodási engedély érvényességi ideje a gyógykezelés időtartamához igazodik, de legfeljebb két év, amely alkalmanként a gyógykezelés időtartamához igazodó időtartammal, de legfeljebb két évvel meghosszabbítható.

Látogatás céljából tartózkodási engedélyt az kaphat, aki külön jogszabályban meghatározott meghívólevéllel rendelkezik. A látogatási célú tartózkodási engedély érvényességi ideje a meghívólevélben foglalt kötelezettségvállalás időtartamához igazodik, de legfeljebb egy év, amely látogatás céljából nem hosszabbítható meg.

Önkéntes tevékenység folytatása céljából tartózkodási engedélyt az a harmadik országbeli állampolgár kaphat, aki a fogadó szervezettel kötött önkéntes szerződés alapján közérdekű önkéntes tevékenység folytatása céljából kíván Magyarországon tartózkodni. A kiadott tartózkodási engedély érvényességi ideje az önkéntes tevékenység időtartamához igazodik, de legfeljebb két év, és nem hosszabbítható meg.

Nemzeti vízumot, illetve nemzeti tartózkodási engedélyt az a nemzetközi szerződésben meghatározott személy kaphat, aki

- a) a magyar nyelv megőrzése, ápolása,
- b) a kulturális, nemzeti önazonosság megőrzése,
- c) államilag elismert közép- vagy felsőfokú oktatásban való részvételen kívül oktatás, illetve tanulmányokkal összefüggő ismeretek gyarapítása,
- d) családi kapcsolatok erősítése érdekében kíván Magyarország területén tartózkodni (a család egyesítését kivéve).

A nemzeti tartózkodási engedély érvényességi ideje legfeljebb öt év, amely alkalmanként legfeljebb öt évvel meghosszabbítható. A nemzeti vízum kiváló példája annak, hogy egy adott ország – jelen esetben Magyarország – hogyan tudja elősegíteni vízumpolitikájával, anélkül hogy más személyeknek hátrányt okozna, a hozzá valamilyen formában kötődő személyeknek a területén való tartózkodását.

Egyéb célból tartózkodási engedélyt kaphat az, akinek beutazásához és tartózkodásához magyarországi befektetéseire tekintettel nemzetgazdasági érdek fűződik.

Humanitárius célból tartózkodási engedéllyel kell ellátni

- akit Magyarország hontalanként ismert el;
- akit Magyarország befogadottként ismert el;
- törvényben foglaltak alapján azt a harmadik országbeli állampolgárt, aki a menekültügyi hatóságtól menekültkénti elismerését kérte, vagy a menekültügyi hatóságtól ideiglenes vagy kiegészítő védelmet kért;
- azt a harmadik országbeli állampolgárt, aki Magyarország területén született, és azt követően a magyar jog szerint érte felelős személy felügyelete nélkül maradt, illetve a kíséző nélküli kiskorút;
- jelentős bűnüldözési vagy nemzetbiztonsági érdekből az ügyész, a bíróság, illetve a rendvédelmi és nemzetbiztonsági szerv, továbbá a Nemzeti Adó- és Vámhivatal nyomozó hatósága indítványára azt a harmadik országbeli állampolgárt, illetve rá tekintettel más harmadik országbeli állampolgárt, aki bűncselekmény felderítése érdekében a hatóságokkal – a bizonyítást jelentősen elősegítő módon – együttműködik;
- a bíróság indítványára azt a harmadik országbeli állampolgárt, akit különösen kizsákmányoló foglalkoztatási feltételek mellett, illetve azt a kiskorút, harmadik országbeli állampolgárt, akit érvényes tartózkodási engedély vagy más, tartózkodásra jogosító engedély nélkül foglalkoztattak.

A humanitárius célból kiadott tartózkodási engedély érvényességi ideje

- a) a hontalanként elismert esetében három év, amely alkalmanként legfeljebb egy évvel meghosszabbítható;
- b) a b) és a d) pontban foglalt esetekben egy év, amely alkalmanként legfeljebb egy évvel meghosszabbítható;
- c) a c) és az e) pontban foglalt esetekben legfeljebb hat hónap, amely alkalmanként legfeljebb hat hónappal meghosszabbítható;
- d) az f) pontban foglalt esetben legfeljebb hat hónap, amely alkalmanként legfeljebb hat hónappal meghosszabbítható, a harmadik országbeli állampolgár által a munkáltatójával szemben az elmaradt járandóságának kifizetése érdekében indított eljárás jogerős befejezéséig.

A humanitárius célból kiadott tartózkodási engedély nem hosszabbítható meg, illetve vissza kell vonni, ha

- a kiadására okot adó körülmény már nem áll fenn;

- a harmadik országbeli állampolgár tartózkodási jogosultság megszerzése érdekében az eljáró hatósággal hamis adatot, valótlan tényt közölt;
- a visszavonást a kiadást indítványozó hatóság vagy szerv az a) pontban meghatározott vagy más okból kezdeményezi.

Ha a tartózkodási engedély humanitárius célból történő kiadására az arra feljogosított hatóság vagy szerv indítványa alapján kerül sor, a tartózkodási engedély visszavonása, meghosszabbítása vagy a meghosszabbítás megtagadása az indítványozásra jogosult hatóság vagy szerv kezdeményezésére vagy hozzájárulásával történhet.

2.3.5.3 Az összevont engedély

A tartózkodási engedély kiadása vagy meghosszabbítása összevont kérelmezési eljárás keretében történik, ha a keresőtevékenység folytatása céljából kiállított tartózkodási engedély iránti kérelmet előterjesztő tartózkodása meghatározott foglalkoztatóval foglalkoztatási jogviszony létesítésére irányul. Összevont kérelmezési eljárás keretében történik továbbá akkor is, ha a kérelmező foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt kíván létesíteni, és

- családi együttélés biztosítása céljából kiállított tartózkodási engedély, vagy
- [EU Kék Kártya](#) iránti kérelmet terjeszt elő.

Összevont kérelmezési eljárás keretében történik a tartózkodási engedély kiadása vagy meghosszabbítása akkor is, ha a kérelmező foglalkoztatásra irányuló jogviszonyt kíván létesíteni, és

- családi együttélés biztosítása céljából kiadott tartózkodási engedéllyel,
- EU Kék Kártyával,
- keresőtevékenység folytatása céljából kiadott tartózkodási engedéllyel, vagy
- humanitárius célú tartózkodási engedéllyel rendelkezik.

Nem alkalmazható az összevont kérelmezési eljárás

- a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyre,
- a munkavállalók szolgáltatások nyújtása keretében történő kiküldetéséről szóló irányelv (96/71/EK) hatálya alá tartozó harmadik országbeli állampolgárra, aki Magyarország területén kiküldetésben tartózkodik,
- arra, aki Magyarország területén szezonális munkavállalási vízummal tartózkodik, illetve az Európai Unió más tagállamában szezonális munkát végez,
- a vállalaton belül áthelyezett munkavállalóként, au pairként vagy tengerészként Magyarország területén tartózkodni szándékozó, illetve tartózkodó harmadik országbeli állampolgárra,
- arra a harmadik országbeli állampolgárra, aki a menekültügyi hatóságtól menekültkénti elismerését kérte, vagy a menekültügyi hatóságtól ideiglenes vagy kiegészítő védelmet kért,
- arra, akit Magyarország menekültként ismert el, avagy ideiglenes vagy kiegészítő védelemben részesített,
- a befogadottra,
- arra a harmadik országbeli állampolgárra, aki az Európai Unió más tagállama által kiadott huzamos tartózkodói jogállást igazoló EK tartózkodási engedéllyel rendelkezik,
- arra a harmadik országbeli állampolgárra, akinek tartózkodási célja, hogy jogszabály szerint, önállóan, ellenérték fejében végezhető tevékenységet folytasson,

- arra a harmadik országbeli állampolgárra, akinek tartózkodási célja tanulmányok folytatása, valamint
- arra a harmadik országbeli állampolgárra, aki keresőtevékenységet folytathat.

Ha a tartózkodási engedély kiadása és meghosszabbítása összevont kérelmezési eljárás keretében történik, az eljáró hatóság az érdemi döntést a kérelem benyújtásától számított kilencven napon belül hozza meg. A tartózkodási engedélyt *összevont engedélyként* állítja ki a hatóság.

A hatóság összevont engedélyt akkor adhat ki, ha a kérelmező

- foglalkoztatása jogszabályban meghatározott szempontok alapján, valamint hazai foglalkoztatáspolitikai érdekből támogatott, és
- a törvényben meghatározott tartózkodási feltételeket teljesíti.

Az összevont engedély érvényességi ideje – a családi együttélés biztosítása céljából kiadott tartózkodási engedély, az [EU Kék Kártya](#), valamint a humanitárius tartózkodási engedély kivételével – legfeljebb két év, amely alkalmanként legfeljebb két évvel meghosszabbítható.

2.3.5.4 A munkáltatók felelőssége és bejelentési kötelezettsége

A munkáltatók felelőssége és bejelentési kötelezettsége, hogy legkésőbb a munkába lépés napján köteles meggyőződni arról, hogy a munkavállaló érvényes tartózkodási engedéllyel vagy keresőtevékenység folytatására jogosító engedéllyel rendelkezik-e; a tartózkodásra jogosító engedély másolatát a foglalkoztatás időtartama alatt köteles megőrizni. A munkáltató öt napon belül köteles bejelenteni az idegenrendészeti hatóságnak a harmadik országbeli állampolgár foglalkoztatásának megkezdését, ha az engedélyezett munkáját nem kezdi meg, vagy a munkavégzés a munkavállalási engedély érvényességi idején belül megszűnik.

2.3.5.5 Ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás

Ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolással kell ellátni azt a harmadik országbeli állampolgárt

- 1) aki tartózkodási engedély iránti kérelmet nyújtott be, és az engedély kiadásáig nemzeti vízumának vagy korábbi tartózkodási engedélyének érvényességi ideje lejárt;
- 2) aki Magyarország területén ideiglenes letelepedési engedély iránti kérelmet nyújtott be;
- 3) aki azért tartózkodik a jogszerű tartózkodás időtartamát meghaladóan Magyarország területén, mert kiutazását nem önhibájából eredő személyes vagy elháríthatatlan ok fennállása akadályozza;
- 4) aki Magyarország területén jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár szülő gyermekeként Magyarország területén született;
- 5) aki emberkereskedelem áldozata, az áldozatsegítő hatóság indítványára, a gondolkodási idő tartamára;
- 6) akinek beutazását a törvényben meghatározott feltételek hiányában csak kivételesen engedélyezik;
- 7) akinek az úti okmányát külön törvény alapján visszatartották, és nem rendelkezik Magyarország területén történő tartózkodásra jogosító engedéllyel;
- 8) akivel szemben jogellenes beutazás, illetve tartózkodás miatt idegenrendészeti eljárás van folyamatban;

- 9) aki hontalansága megállapítását kérte, az eljárás időtartamára;
- 10) akit kijelölt helyen való tartózkodásra köteleztek;
- 11) aki az Európai Unió más tagállamában magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából tartózkodási engedélyt kérelmezett, és az [EU Kék Kártya](#) érvényességi idejének lejártát vagy az okmány visszavonását követően Magyarország területére visszatért a munkanélküliség időtartamára.

Az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás érvényességi ideje főszabály szerint legfeljebb három hónap, amely alkalmanként legfeljebb három hónappal meghosszabbítható. Az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás nem hosszabbítható meg, illetve azt vissza kell vonni, ha a kiállítására okot adó körülmény már nem áll fenn. Az ideiglenes tartózkodásra jogosító igazolás kizárólag Magyarország területén történő tartózkodásra jogosít, ki- és visszautazást nem tesz lehetővé.

2.3.6 A letelepedés

Letelepedett az a harmadik országbeli állampolgár, aki e törvény hatálybalépése előtt

- a) letelepedési engedélyt,
- b) ideiglenes letelepedési engedélyt,
- c) nemzeti letelepedési engedélyt,
- d) EK letelepedési engedélyt kapott.

A letelepedett harmadik országbeli állampolgár az [Alaptörvény](#)ben és a jogszabályokban biztosított jogosultságokkal rendelkezik, az ideiglenesen letelepedett kivételével Magyarország területén határozatlan időtartamú tartózkodásra jogosult. A letelepedettet megilletik a tartózkodási engedéllyel rendelkezők külön jogszabályok szerinti jogosultságai is.

Az a harmadik országbeli állampolgár kaphat ideiglenes letelepedési engedélyt, nemzeti letelepedési engedélyt vagy EK letelepedési engedélyt,

- a) akinek Magyarország területén lakhatása és megélhetése biztosított,
- b) aki az egészségügyi ellátások teljes körére biztosítottak minősül, vagy egészségügyi ellátásának költségeit biztosítani tudja, és
- c) akivel szemben az e törvényben meghatározott kizáró ok nem áll fenn.

Nem kaphat ideiglenes letelepedési engedélyt, nemzeti letelepedési engedélyt vagy EK letelepedési engedélyt az a harmadik országbeli állampolgár,

- a) akinek a letelepedése veszélyezteti Magyarország közbiztonságát vagy nemzetbiztonságát,
- b) aki kiutasítás vagy beutazási és tartózkodási tilalom, illetve beutazási és tartózkodási tilalmat elrendelő SIS figyelmeztető jelzés hatálya alatt áll,
- c) aki az engedély megszerzése érdekében hamis adatot, valótlan tényt közölt, vagy az eljáró hatóságot megtévesztette.

Ha a letelepedett vagy bevándorolt harmadik országbeli állampolgárnak Magyarország területén harmadik országbeli állampolgár gyermeke született, a születés bejelentését követően a gyermek részére ideiglenes letelepedési engedéllyel rendelkező szülő esetén ideiglenes letelepedési engedélyt; bevándorlási engedéllyel, letelepedési engedéllyel, nemzeti letelepedési engedéllyel vagy EK letelepedési engedéllyel rendelkező szülő esetén nemzeti letelepedési engedélyt kell kiállítani.

2.3.6.1 Ideiglenes letelepedési engedély

Az Európai Unió tagállama által a harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak kiállított huzamos tartózkodói jogállást igazoló EK tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár ideiglenes letelepedési engedélyt kap, ha

- a) keresőtevékenység folytatása céljából, kivéve a szezonális munkavállalás esetét,
- b) tanulmányok folytatása vagy szakképzés céljából vagy
- c) egyéb, igazolt célból kíván Magyarország területén tartózkodni, és amennyiben a jogszabályban meghatározott egyéb feltételeket teljesíti.

A harmadik országbeli állampolgárral ideiglenes letelepedési engedélyt együtt kérelmező harmadik országbeli családtag, valamint az ideiglenes letelepedési engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár családtagja ideiglenes letelepedési engedélyt kap, amennyiben a családi kapcsolat az Európai Unió huzamos tartózkodói jogállást igazoló EK tartózkodási engedélyt kiállító tagállamában már fennállt, és amennyiben a jogszabályban meghatározott egyéb feltételeket teljesíti. Az ideiglenes letelepedési engedély érvényességi ideje legfeljebb öt év, amely alkalmanként legfeljebb öt évvel meghosszabbítható. A családtag ideiglenes letelepedési engedélyének érvényessége megegyezik a harmadik országbeli állampolgár ideiglenes letelepedési engedélyének érvényességével.

Az ideiglenes letelepedési engedély visszavonható, ha a harmadik országbeli állampolgár Magyarországon történő lakhatása és megélhetése nem biztosított, vagy az egészségügyi ellátások teljes körére nem minősül biztosítottnak. Az ideiglenes letelepedési engedélyt vissza kell vonni, ha a harmadik országbeli állampolgárt kiutasították, vagy vele szemben beutazási és tartózkodási tilalmat rendeltek el.

A harmadik országbeli állampolgár családtagja részére kiállított ideiglenes letelepedési engedélyt vissza kell vonni, ha

- a) a harmadik országbeli állampolgár ideiglenes letelepedési engedélyét visszavonták,
- b) a családi kapcsolat megszűnt, kivéve, ha a harmadik országbeli állampolgár halálát követően a családtag Magyarországon történő lakhatása és megélhetése biztosított, vagy egészségügyi ellátások teljes körére biztosítottnak minősül.

Amennyiben a huzamos tartózkodói jogállást igazoló EK tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárt az Európai Unió tagállama menekültként elismerte vagy kiegészítő védelemben részesítette, az idegenrendészeti hatóság az ideiglenes letelepedési engedély kiállítása előtt megkeresi az EK tartózkodási engedélyt kiállító tagállamot annak ellenőrzése érdekében, hogy a menekültkénti elismerés vagy kiegészítő védelem továbbra is fennáll-e.

2.3.6.2 Nemzeti letelepedési engedély

Magyarországon történő letelepedés céljából nemzeti letelepedési engedélyt az a harmadik országbeli állampolgár kaphat, aki tartózkodási engedéllyel vagy ideiglenes letelepedési engedéllyel rendelkezik, és

- a) a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább három éven át jogszerűen és megszakítás nélkül Magyarország területén tartózkodott;
- b) a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább egy éve eltartott felmenőként családi életközösségben él a bevándorolt, letelepedett, illetve menekültként elismert harmadik országbeli állampolgárral;

- c) bevándorolt, letelepedett, illetve menekültként elismert harmadik országbeli állampolgár házastársa, feltéve, hogy a házasságot már a kérelem benyújtását megelőzően legalább két éve megkötötték;
- d) magyar állampolgár volt, de állampolgársága megszűnt, illetve akinek felmenője magyar állampolgár vagy magyar állampolgár volt;
- e) a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább hat hónapja rendelkezik tartózkodási engedéllyel;
- f) a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább hat hónapja rendelkezik tartózkodási engedéllyel és letelepedéséhez nemzetgazdasági érdek fűződik;
- g) bevándorolt, letelepedett, illetve menekültként elismert harmadik országbeli állampolgár kiskorú gyermeke.

A nemzeti vízumhoz hasonlóan itt is megemlíthetjük a jogintézmény nemzeti vízumpolitikai jelentőségét.

Nem minősül Magyarország területén történő tartózkodás megszakításának Magyarország területének alkalmanként négy hónapnál rövidebb időre történő elhagyása, amennyiben a külföldi tartózkodások összidőtartama a kérelem benyújtását megelőző három év alatt nem haladja meg a kétszázhetven napot. Az idegenrendészeti hatóság hosszabb megszakítás esetén is engedélyezheti a harmadik országbeli állampolgár letelepedését, amennyiben a tartózkodás megszakítására méltányolható okból – különösen külföldi gyógykezelés, illetve a harmadik országbeli állampolgár keresőtevékenységével összefüggő külföldi kiküldetések miatt – került sor.

A menekültként elismert harmadik országbeli állampolgár a nemzeti letelepedési engedélyt tartózkodási vízum vagy tartózkodási engedély hiányában is kérelmezheti. Nem kaphat nemzeti letelepedési engedélyt az a harmadik országbeli állampolgár, aki büntetett előéletű, és a büntetett előlethez fűződő hátrányok alól nem mentesült.

Különös méltánylást érdemlő körülmény esetén (a kérelmező egyéni körülményei, családi kapcsolatai és egészségügyi állapota, valamint Magyarország gazdasági, nemzetpolitikai, tudományos, kulturális és sportérdeke) a harmadik országbeli állampolgár az idegenrendszertért és menekültügyért felelős miniszter döntése alapján a [Harmtv.](#)-ben meghatározott feltételek hiányában is kaphat nemzeti letelepedési engedélyt.

A letelepedési, nemzeti letelepedési vagy bevándorlási engedélyt az idegenrendészeti hatóság visszavonhatja, ha

- a) az engedélyezés alapjául szolgáló feltételek olyan jelentősen megváltoztak, hogy ez az engedély kiadását már kizárná, feltéve, hogy az engedély kiadásától számítva öt év még nem telt el;
- b) családi kapcsolatra tekintettel kiadott engedély esetén a házasság az engedély kézhezvételétől számított három éven belül nem a házastárs halála miatt szűnt meg, vagy a harmadik országbeli állampolgár szülői felügyeleti joga megszűnt, kivéve, ha a harmadik országbeli állampolgár már négy éve letelepedettként vagy bevándoroltként Magyarország területén tartózkodik;
- c) a harmadik országbeli állampolgár Magyarország területét hat hónapnál hosszabb ideig elhagyta.

Az idegenrendészeti hatóság az engedélyt visszavonja, ha

- a) az engedély megszerzése érdekében a harmadik országbeli állampolgár az idegenrendészeti hatósággal hamis adatot, valótlan tényt közölt;
- b) a kiskorú harmadik országbeli állampolgár esetében a szülői felügyelet jogát gyakorló harmadik országbeli állampolgár szülőnek Magyarország területén történő tartózkodás

- dásra jogosító engedélyét az idegenrendészeti hatóság visszavonta, és a kiskorú további tartózkodásának feltételei a szülői felügyeletet gyakorló másik szülőnél Magyarország területén nem biztosítottak;
- c) a harmadik országbeli állampolgár családi kapcsolatra tekintettel kiadott engedélye esetén magyar állampolgár házastársa Magyarország területét a külföldi letelepedés szándékával elhagyta, vagy a harmadik országbeli házastárs Magyarország területén történő jogszerű tartózkodása megszűnt;
 - d) a harmadik országbeli állampolgárt kiutasították, vagy vele szemben beutazási és tartózkodási tilalmat rendeltek el.

2.3.6.3 EK letelepedési engedély

Magyarország területén történő huzamos tartózkodás céljából EK letelepedési engedélyt kap az a harmadik országbeli állampolgár, aki

- a) a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább öt éven át jogszerűen és megszakítás nélkül Magyarország területén tartózkodott, vagy
- b) EU Kék Kártyával rendelkezik, és a kérelem benyújtását közvetlenül megelőzően legalább két évig jogszerűen és megszakítás nélkül Magyarország területén tartózkodott, és legalább öt évig jogszerűen és megszakítás nélkül az Európai Unió tagállamainak területén tartózkodott.

Nem kaphat EK letelepedési engedélyt:

- a) a felsőfokú tanulmányok folytatása, illetve szakképzés céljából Magyarország területén tartózkodó harmadik országbeli állampolgár;
- b) a szezonális munkavállalás céljából vagy önkéntesként Magyarország területén tartózkodó harmadik országbeli állampolgár;
- c) a diplomáciai vagy egyéb személyes mentesség alapján Magyarország területén tartózkodó harmadik országbeli állampolgár;
- d) a kérelme jogerős elbírálásáig az a harmadik országbeli állampolgár, aki a magyar menekültügyi hatóságtól menekültkénti elismerését kérte, vagy a menekültügyi hatóságtól ideiglenes vagy kiegészítő védelmet kért;
- e) a befogadott;
- f) a menekültügyi hatóság vagy bíróság vagy az Európai Unió tagállama által menekültként elismert vagy kiegészítő védelemben részesített harmadik országbeli állampolgár, ezen jogállása alapján, aki már nem rendelkezik menekült jogállással vagy nem áll kiegészítő védelem hatálya alatt; valamint
- g) az ideiglenes védelemben részesített harmadik országbeli állampolgár.

A harmadik országbeli állampolgár korábbi jogszerű tartózkodásának időtartama a fenti öt, illetve két éven át tartó jogszerű és megszakítás nélküli tartózkodás időtartamába nem számít bele. Az az időtartam, amely során a harmadik országbeli állampolgár menekültként elismert, illetve ideiglenes vagy kiegészítő védelemben részesített személyként tartózkodott Magyarország területén, a fenti időtartamokba beleszámít.

Nem minősül Magyarország területén történő tartózkodás megszakításának

- a) az öt éven át jogszerűen és megszakítás nélkül Magyarország területén történő tartózkodás esetében az ország alkalmanként hat hónapnál rövidebb időre történő elhagyása, amennyiben a külföldi tartózkodások együttes időtartama öt év alatt nem haladja meg a háromszáz napot;

b) az EU Kék Kártyával jogszerűen és megszakítás nélkül Magyarország területén történő tartózkodás esetében az Európai Unió tagállamai területének alkalmanként tizenkét hónapnál rövidebb időre történő elhagyása, amennyiben a külföldi tartózkodások együttes időtartama öt év alatt nem haladja meg a tizennyolc hónapot.

Az idegenrendészeti hatóság az EK letelepedési engedélyt visszavonja, ha

- a) a harmadik országbeli állampolgár az Európai Unió tagállamainak területét tizenkét hónapnál hosszabb ideig elhagyta;
- b) a harmadik országbeli állampolgár az Európai Unió másik tagállamában szerez huza-mos tartózkodói jogállást;
- c) a harmadik országbeli állampolgár hat évet meghaladóan nem tartózkodik Magyaror-szág területén;
- d) az engedély megszerzése érdekében a harmadik országbeli állampolgár az idegenren-dészeti hatósággal hamis adatot, valótlan tényt közölt;
- e) a harmadik országbeli állampolgárt kiutasították, vagy vele szemben beutazási és tar-tózkodási tilalmat rendeltek el;
- f) a harmadik országbeli állampolgár [EU Kék Kártya](#) birtokosaként vagy annak család-tagjaként szerezte meg az EK letelepedési engedélyt, és az Európai Unió tagállamainak területét egymást követő huszonnégy hónapnál hosszabb ideig elhagyta.

Az idegenrendészeti hatóság az EK letelepedési engedélyt visszavonhatja, ha a harmadik országbeli állampolgár már nem rendelkezik menekült jogállással vagy nem áll kiegészítő védelem hatálya alatt.

2.3.7 A harmadik országbeli állampolgárookra vonatkozó rendészeti szabályok

2.3.7.1 A beléptetés megtagadása és a visszairányítás

A határforgalmat ellenőrző hatóság a három hónapot meg nem haladó időtartamú tartózko-dás céljából beutazni kívánó harmadik országbeli állampolgár államhatáron történő belép-tetését a [Schengeni határ-ellenőrzési kódex](#) rendelkezései alapján megtagadja, és – érdekei-nek figyelembevételével – visszairányítja

- a) annak az országnak a területére, ahonnan érkezett;
- b) annak az országnak a területére, amely a harmadik országbeli állampolgárt visszafo-gadni köteles;
- c) annak az országnak a területére, ahol a harmadik országbeli állampolgár szokásos tar-tózkodási helye van;
- d) bármely más államba, ahova a harmadik országbeli állampolgár beutazhat.

Ha a beléptetés megtagadására azért került sor, mert a harmadik országbeli állampolgár beutazási és tartózkodási tilalom hatálya alatt áll, az e törvény alapján kiadott vízum érvény-telen.

2.3.7.2 Kiutasítás és önkéntes távozás

Amennyiben az idegenrendészeti hatóság megállapítja, hogy a Magyarország területén jog-szerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár tartózkodásra a továbbiakban már nem jogosult, a tartózkodási engedély kérelmét elutasító vagy a tartózkodásra jogosító ok-

mányát visszavonó határozatában, a harmadik országbeli állampolgárt – az e törvényben meghatározott esetek kivételével – az Európai Unió tagállamainak területéről kiutasítja. A harmadik országbeli állampolgár a kiutasítással szemben jogorvoslattal a tartózkodási engedély kérelmét elutasító vagy a tartózkodásra jogosító okmányt visszavonó határozattal szembeni jogorvoslat során élhet.

Amennyiben a bíróság kiutasításbüntetést alkalmaz, vagy az idegenrendészeti hatóság megállapítja, hogy a kiutasítás [Harmtv.](#)-ben meghatározott feltételei fennállnak, az idegenrendészeti hatóság a döntésében a harmadik országbeli állampolgárt – az e törvényben meghatározott esetek kivételével – az Európai Unió tagállamainak területéről kiutasítja.

Az önkéntes távozásra nem kell határidőt meghatározni, vagy az idegenrendészeti hatóság az Európai Unió területe elhagyásának határnapját a kiutasító határozat közlésétől számított hetedik napnál korábbi napra is meghatározhatja, ha a harmadik országbeli állampolgár

- a) tartózkodási jogosultsága megszűnésének oka az, hogy a harmadik országbeli állampolgár kiutasítás, beutazási és tartózkodási tilalom, illetve beutazási és tartózkodási tilalmat elrendelő SIS figyelmeztető jelzés hatálya alatt áll;
- b) tartózkodási engedély iránti kérelmét azért utasította el a hatóság, mert hamis adatot vagy valótlán tényt közölt;
- c) a családi kapcsolatot a családi együttélés céljára szolgáló tartózkodási engedély kiadása érdekében hozta létre;
- d) az Európai Unió területének önkéntes elhagyását kifejezetten megtagadja, vagy más alapos ok miatt feltehető, hogy a kiutasító döntésnek nem fog eleget tenni;
- e) magyarországi tartózkodása veszélyezteti a közrendet, a közbiztonságot vagy a nemzetbiztonságot.

2.3.7.3 Az idegenrendészeti kiutasítás és a beutazási és tartózkodási tilalom

Az idegenrendészeti hatóság önálló beutazási és tartózkodási tilalmat rendel el azzal az ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodó harmadik országbeli állampolgárral szemben,

- a) akinek a beutazására és tartózkodására vonatkozó tilalom érvényesítésére Magyarország nemzetközi jogi kötelezettséget vállalt;
- b) akinek a beutazására és tartózkodására vonatkozó tilalom érvényesítéséről az Európai Unió Tanácsa döntött;
- c) akinek a beutazása és a tartózkodása a nemzetbiztonságot, a közbiztonságot vagy a közrendet sérti vagy veszélyezteti;
- d) aki a magyar állam által számára megtérítési kötelezettséggel megelőlegezett költséget nem térítette vissza;
- e) aki a kiszabott helyszíni bírságot, szabálysértési bírságot az előírt határidőig nem fizette meg, illetve annak végrehajtására nincs lehetőség (az önálló beutazási és tartózkodási tilalom az utóbbi három esetben legfeljebb három évre rendelhető el, és alkalmanként legfeljebb további három évvel hosszabbítható meg).

Az idegenrendészeti hatóság idegenrendészeti kiutasítást rendel el azzal a harmadik országbeli állampolgárral szemben,

- a) aki jogellenesen lépte át Magyarország államhatárát, vagy azt megkísérelte;
- b) aki az e törvényben meghatározott tartózkodási feltételeket nem teljesíti;
- c) aki az előírt munkavállalási engedély vagy az e törvényben előírt engedély nélkül folytatott keresőtevékenységet;

- d) akinek a beutazása és tartózkodása a nemzetbiztonságot, a közbiztonságot vagy a közrendet sérti vagy veszélyezteti; vagy
- e) akinek a beutazása és tartózkodása a közegészséget sérti vagy veszélyezteti.

A nemzetközi jogi kötelezettségvállalás vagy az Európai Unió Tanácsa által történő döntés alapján önállóan elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom időtartama az elrendelés alapjául szolgáló kötelezettség vagy tilalom időtartamához igazodik.

A családi kapcsolatára tekintettel tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár idegenrendészeti kiutasítását elrendelő határozat meghozatala előtt az idegenrendészeti hatóság a következő szempontokat mérlegeli:

- a) a tartózkodás időtartama;
- b) a harmadik országbeli állampolgár kora, családi körülményei, kiutasításának lehetséges következményei a családtagjaira nézve;
- c) a harmadik országbeli állampolgár kötődése Magyarországhoz, illetve származási országához fűződő kapcsolatainak hiánya.

Az a harmadik országbeli állampolgár, aki

- a) bevándoroltként vagy letelepedettként tartózkodik Magyarország területén;
- b) bevándorolt vagy letelepedett harmadik országbeli állampolgárral házassági vagy családi életközösségben él, és tartózkodási engedéllyel rendelkezik, csak akkor utasítható ki, ha további tartózkodása a nemzetbiztonságot, a közbiztonságot vagy a közrendet súlyosan sérti.

Idegenrendészeti kiutasítás, valamint önálló beutazási és tartózkodási tilalom nem alkalmazható olyan bűncselekmény elkövetése miatt, amelynek elbírálása során az eljáró bíróság büntetésként nem rendelt el kiutasítást a harmadik országbeli állampolgárral szemben.

Az Európai Unió tagállama által kiadott, a tagállam területén tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár csak akkor utasítható ki, ha

- a) az idegenrendészeti hatóság írásbeli felszólítása ellenére Magyarország területét haldéktalanul nem hagyta el, vagy
- b) Magyarország területén történő tartózkodása a nemzetbiztonságot, a közbiztonságot vagy a közrendet sérti.

Az Európai Unió tagállama által kiadott, a tagállam területén tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgárt az idegenrendészeti hatóság Magyarország területéről utasítja ki, elsődlegesen azon tagállamba, amelynek területére a tartózkodási engedélye érvényes. Az Európai Unió valamely tagállama által kiállított EU Kék Kártyával rendelkező harmadik országbeli állampolgárt azon tagállamba kell kiutasítani, amely az EU Kék Kártyát kiadta, még abban az esetben is, ha az [EU Kék Kártya](#) érvényességi ideje a magyarországi tartózkodás alatt lejárt. Amennyiben az EU Kék Kártyával rendelkező harmadik országbeli állampolgárt az Európai Unió valamely tagállama kiutasítja, abban az esetben is lehetővé kell tenni a visszatérését Magyarország területére, ha az EU Kék Kártya érvényességi ideje lejárt.

Ha az idegenrendészeti hatóság a harmadik országbeli állampolgár kiutasításától eltekint, és a harmadik országbeli állampolgár nem rendelkezik a tartózkodás törvényi feltételeivel, az idegenrendészeti hatóság humanitárius tartózkodási engedéllyel látja el.

Az idegenrendészeti hatóság nem utasítja ki azt a harmadik országbeli állampolgárt, akit az Európai Unió más tagállamának hatósága határozatával

- a) a nemzetbiztonság vagy a közbiztonság súlyos és tényleges megsértése vagy veszélyeztetése,

- b) a határozatot hozó állam törvénye alapján legalább egyévi szabadságvesztés-büntetéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény elkövetéséért kiszabott bírósági ítélet,
- c) súlyos bűncselekmény elkövetésének gyanúja, vagy
- d) a külföldiek beutazására vagy tartózkodására vonatkozó jogszabályok súlyos megsértése miatt utasított ki.

A kiutasítással együtt vagy az önálló határozatban elrendelt beutazási és tartózkodási tilalom időtartamát években kell meghatározni, és legfeljebb öt évre kell elrendelni. A beutazási és tartózkodási tilalom legfeljebb tíz évre rendelhető el, ha a harmadik országbeli állampolgár tartózkodása Magyarország területén a közrendet, a közbiztonságot vagy a nemzetbiztonságot jelentősen veszélyeztetné.

A beutazási és tartózkodási tilalmat az idegenrendészeti hatóság – hivatalból vagy kérelemre – visszavonhatja, ha

- a) a harmadik országbeli állampolgárral szemben kiutasítással együtt beutazási és tartózkodási tilalom elrendelésére került sor, és a harmadik országbeli állampolgár bizonyítani tudja, hogy a kiutasító határozatnak teljes mértékben eleget téve elhagyta az Európai Unió tagállamainak területét, vagy
- b) további fenntartása az elrendelésére okot adó körülmények jelentős megváltozására figyelemmel nem indokolt.

A kiutasítást elsősorban visszafogadási egyezmény rendelkezései alapján kell végrehajtani. A kiutasítás végrehajtásának biztosítása érdekében az idegenrendészeti hatóság a harmadik országbeli állampolgár úti okmányát elveheti, s ezzel szemben külön jogorvoslatnak nincs helye. Ha a harmadik országbeli állampolgár kiutasítására irányuló eljárás során a [dublini rendeletek](#) alkalmazásának feltételei állnak fenn, és a harmadik országbeli állampolgár a menedékjogi törvény szerinti elismerés iránti kérelmet nem terjesztett elő, az idegenrendészeti hatóság kezdeményezi a dublini eljárás lefolytatását, és annak befejezéséig az idegenrendészeti eljárást felfüggeszti.

2.3.7.4 A visszairányítás és a kiutasítás elrendelésére, illetve végrehajtására vonatkozó tilalom

A visszairányítás, illetve a kiutasítás nem rendelhető el és nem hajtható végre olyan ország területére, amely az érintett tekintetében nem minősül biztonságos származási vagy biztonságos harmadik országnak, így különösen oda, ahol a harmadik országbeli állampolgár faji, vallási, nemzeti hovatartozása, egy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása vagy politikai véleménye miatt üldöztetés veszélyének lenne kitéve, továbbá olyan állam területére vagy olyan terület határára sem, ahol nyomós oknál fogva tartani lehet attól, hogy a visszairányított, illetve a kiutasított harmadik országbeli állampolgár az [Alaptörvény](#) XIV. cikk (2) bekezdésében¹⁰ meghatározott magatartásnak lenne kitéve (*non-refoulement*).

Ha a harmadik országbeli állampolgár menekültügyi eljárás alatt áll, a visszairányítás, illetve a kiutasítás nem rendelhető el és nem hajtható végre, amennyiben a harmadik országbeli állampolgár külön törvényben meghatározottak szerint jogosult Magyarország területén való tartózkodásra. Az idegenrendészeti hatóság a *non-refoulement* követelményét

¹⁰ Magyarország – ha sem származási országuk, sem más ország nem nyújt számukra védelmet – kérelemre menedékjogot biztosít azoknak a nem magyar állampolgároknak, akiket hazájukban vagy a szokásos tartózkodási helyük szerinti országban faji, nemzeti hovatartozásuk, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk, vallási, illetve politikai meggyőződésük miatt üldöznek, vagy az üldöztetéstől való félelmük megalapozott.

a visszairányítás, illetve a kiutasítás elrendelésével és végrehajtásával kapcsolatos eljárásában köteles vizsgálni.

Amennyiben nincs olyan biztonságos ország, amely az érintett harmadik országbeli állampolgárt befogadja, a visszairányítás végrehajtásának vagy a kiutasítás végrehajtásának tilalma esetén az idegenrendészeti hatóság a harmadik országbeli állampolgárt befogadottként ismeri el, és intézkedik a humanitárius tartózkodási engedély kiadásáról. A befogadottkénti elismerés feltételeinek megszűnése esetén az idegenrendészeti hatóság a befogadottstátust visszavonja. A befogadottstátust abban az esetben is vissza kell vonni, ha a harmadik országbeli állampolgár

- más jogcímen szerzett tartózkodási jogosultságot, vagy
- a befogadottstátus felülvizsgálatára folytatott eljárás során az eljáró idegenrendészeti hatóság felhívására – a felhívástól számított – három hónapon belül nem jelenik meg az eljáró hatóság előtt.

2.3.7.5 Arcképmás és ujjnyomat rögzítése

A többszöri eljárás megakadályozása, valamint a személyazonosság megállapítása céljából a kiutasítást előkészítő őrizetet, az idegenrendészeti kiutasítást, a kijelölt helyen való tartózkodást, valamint az idegenrendészeti őrizetet elrendelő, illetve a bírósági kiutasítást végrehajtó hatóság rögzíti a harmadik országbeli állampolgár arcképmását, valamint ujjnyomatát, amelyet tűrni köteles.

2.3.7.6 Az őrizet

Az idegenrendészeti hatóság a kitoloncolás végrehajtásának biztosítása érdekében idegenrendészeti őrizetbe veheti azt a harmadik országbeli állampolgárt, aki

- a) a hatóság elől elrejtőzött, vagy a kitoloncolás végrehajtását más módon akadályozza,
- b) a távozást megtagadja, vagy más alapos ok miatt feltehető, hogy a kiutasítás végrehajtását késlelteti vagy megghiúsítja, illetve szökésének veszélye áll fenn,
- c) a kötelező tartózkodásra kijelölt helyen előírt magatartási szabályokat súlyosan vagy ismételten megsértette,
- d) a számára előírt hatóság előtti megjelenési kötelezettséget felszólításra sem teljesítette, és ezzel akadályozza az idegenrendészeti eljárás lefolytatását, vagy
- e) szándékos bűncselekmény elkövetése miatt kiszabott szabadságvesztés-büntetésből szabadult.

Az idegenrendészeti őrizetet határozattal kell elrendelni, *legfeljebb hetvenkét órára*, amelyet az őrizet helye szerint illetékes járásbíróság a harmadik országbeli állampolgár kitoloncolásáig, alkalmanként *legfeljebb hatvan nappal meghosszabbíthat*.

Az idegenrendészeti őrizet hat hónap elteltével további, legfeljebb hat hónappal meghosszabbítható, ha a kiutasítás végrehajtása minden szükséges intézkedés megtétele ellenére azért tart tovább hat hónapnál, mert

- a) az érintett harmadik országbeli állampolgár nem működik együtt a hatósággal, vagy
- b) a kitoloncoláshoz szükséges okmányok beszerzése a harmadik országbeli állampolgár származási országának, vagy az őt visszafogadási egyezmény alapján visszafogadni vagy egyébként befogadni köteles állam hatóságainak eljárása miatt elhúzódik.

Az idegenrendészeti őrizetet meg kell szüntetni, ha

- a) a kiutasítás végrehajtásának feltételei biztosítottak,
- b) nyilvánvalóvá válik, hogy a kiutasítást nem lehet végrehajtani,
- c) az őrizet elrendelésétől számítva hat hónap eltelt,
- d) a harmadik országbeli állampolgár nemzetközi védelem iránti kérelme alapján, a törvényben meghatározottak szerint jogosult a Magyarország területén való tartózkodásra, vagy
- e) a harmadik országbeli állampolgár menekültügyi őrizet hatálya alá kerül.

Nem rendelhető el kiutasítást előkészítő őrizet vagy idegenrendészeti őrizet (a továbbiakban együtt: őrizet) kizárólag azon az alapon, hogy a harmadik országbeli állampolgár menedékjog iránti kérelmet terjesztett elő.

2.3.7.7 Az őrizet végrehajtása

Az őrizetben lévő harmadik országbeli állampolgárt jogairól és kötelezettségeiről anyanyelvén vagy az általa ismert más nyelven tájékoztatni kell. Az őrizetet az idegenrendészeti hatóság az erre a célra kijelölt helyen foganatosítja, a végrehajtása során a házastársak kivételével a férfiakat a nőktől, valamint a kiskorú gyermekkel rendelkező családokat – a magánélet megfelelő védelmének biztosításával – a többi őrizettestől el kell különíteni.

Az őrizetben lévő harmadik országbeli állampolgár jogosult:

- a) elhelyezésre, étellemezésre, saját ruházat viselésére – szükség esetén az évszaknak megfelelő ruházatra –, valamint a külön jogszabályban meghatározott egészségügyi ellátásra;
- b) képviselőjével, illetve a konzuli képviselte tagjával ellenőrzés nélküli, valamint hozzátartozójával ellenőrzés melletti kapcsolattartásra;
- c) a külön jogszabályban meghatározottak szerint csomag átvételére és küldésére, levelezés folytatására és látogató fogadására;
- d) az étellemezésének saját költségén történő kiegészítésére;
- e) vallásának gyakorlására, ideértve a vallási előírásoknak megfelelő étkezést is;
- f) a rendelkezésre álló közművelődési lehetőségek igénybe vételére;
- g) kifogás,érés, panasz, közérdekű bejelentés megtételére;
- h) napi legalább egy óra időtartamú szabad levegőn tartózkodásra;
- i) a kiskorú őrizetes jogosult továbbá szabadidős tevékenységek végzésére, beleértve a korának megfelelő játék- és rekreációs tevékenységeket;
- j) a kiskorú őrizetes részére az őrizet időtartamának függvényében biztosítani kell a korának megfelelő oktatást.

Az őrizetben lévő harmadik országbeli állampolgár köteles:

- a) az őrizet végrehajtására szolgáló létesítmény rendjét megtartani, az ezzel összefüggő utasításoknak eleget tenni;
- b) olyan magatartást tanúsítani, amely a többi őrizetben lévő személy jogait nem sérti, nyugalma nem zavarja;
- c) az általa használt helyiségek tisztán tartásában díjazás nélkül közreműködni;
- d) a személyét érintő vizsgálatoknak alávetni magát, a ruházat átvizsgálását és a birtokban nem tartható személyes tárgyak elvételét tűrni.

2.3.7.8 A kijelölt helyen való tartózkodás elrendelése

Az idegenrendészeti hatóság a harmadik országbeli állampolgár kijelölt helyen való tartózkodását rendelheti el, ha

- a) a harmadik országbeli állampolgár visszairányítását vagy kiutasítását Magyarország nemzetközi egyezményben vállalt kötelezettsége miatt nem lehet elrendelni, illetve végrehajtani;
- b) kiskorú, és vele szemben őrizet elrendelésének lenne helye;
- c) vele szemben őrizet elrendelésének lenne helye, és vele együtt Magyarország területén tartózkodó kiskorú gyermeke az őrizet elrendelése esetén felügyelet nélkül maradna;
- d) az őrizet határideje letelt, de az őrizet elrendelésére alapul szolgáló ok továbbra is fennáll;
- e) a harmadik országbeli állampolgár humanitárius célú tartózkodási engedéllyel rendelkezik;
- f) a harmadik országbeli állampolgár kiutasítás hatálya alatt áll, és a megélhetéséhez szükséges anyagi és lakhatási feltételekkel nem rendelkezik;
- g) vele szemben idegenrendészeti őrizet elrendelésének lenne helye, és az őrizet rá nézve – különös tekintettel egészségi állapotára, életkorára – aránytalanul súlyos hátránnyal járna.

A határozat rendelkező részében meg kell határozni:

- a) a kötelező tartózkodás helyét;
- b) a tartózkodás magatartási szabályait;
- c) ha a tartózkodási hely nem közösségi szállás vagy befogadóállomás, a hatóság előtti időszakonkénti megjelenésre való kötelezést.

A kötelező tartózkodási helyet közösségi szálláson vagy befogadóállomáson lehet kijelölni, ha a harmadik országbeli állampolgár magát eltartani nem képes, megfelelő lakással, anyagi fedezettel vagy jövedelemmel, eltartásra köteles meghívóval, eltartásra kötelezhető hozzátartozóval nem rendelkezik. A közösségi szálláson vagy befogadóállomáson történő tartózkodással összefüggésben felmerülő költségeket – a humanitárius célú tartózkodási engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár kivételével – a harmadik országbeli állampolgár viseli.

Az idegenrendészeti hatóság a harmadik országbeli állampolgár kijelölt helyen való tartózkodását határozattal megszünteti, ha

- a) a harmadik országbeli állampolgár engedély nélkül ismeretlen helyre távozott, és egy hónap elteltével nem tér vissza,
- b) a kijelölt helyen való tartózkodás elrendelésének oka megszűnt, vagy
- c) a közösségi szálláson vagy befogadóállomáson történő kötelező tartózkodás elrendelésétől számítva két hónap eltelt.

Ha a közösségi szálláson vagy befogadóállomáson történő kötelező tartózkodás elrendelésétől számítva két hónap eltelt, de a kijelölt helyen való tartózkodás elrendelésének feltételei fennállnak, a harmadik országbeli állampolgár számára más tartózkodási helyet kell kijelölni.

2.3.8 A kitoloncolás

A visszairányítást, illetve a kiutasítást elrendelő bírósági vagy idegenrendészeti hatósági határozatot hatósági kísérettel (a továbbiakban: kitoloncolás) kell végrehajtani, ha a harmadik országbeli állampolgár

- a) szándékosan elkövetett bűncselekmény miatt kiszabott szabadságvesztés-büntetésből szabadult;
- c) kiutazásának ellenőrzése a nemzetbiztonság, nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettség érvényesítése, illetve a közbiztonság vagy a közrend védelme érdekében szükséges;
- d) a kiutasító határozatban meghatározott határnapot követő napig az Európai Unió tagállamainak területét nem hagyta el.

A kitoloncolást félbe kell szakítani, ha

- a) a kitoloncolt célországba történő beutazása megghiúsult,
- b) az a kitoloncolt sürgős orvosi beavatkozást igénylő állapota miatt nem hajtható végre,
- c) a külön jogszabályban meghatározottak szerint a kitoloncolás végrehajtásának más állam (a továbbiakban: felkért állam) területén történő biztosítása esetén a légi átszállításhoz a felkért állam nem járult hozzá, vagy visszavonta hozzájárulását,
- d) a kitoloncolt engedély nélkül lépett be a felkért állam területére az átszállítás folyamán.

2.3.9 Külföldreutazási korlátozás

Az idegenrendészeti hatóság külföldreutazási korlátozást rendel el azzal a harmadik országbeli állampolgárral szemben, akinek úti okmánya visszatartása érdekében a bíróság, illetve az ügyész az idegenrendészeti hatóságot a külföldre utazásról szóló törvény alapján értesítette. Az idegenrendészeti hatóság külföldreutazási korlátozást elrendelő határozatában a harmadik országbeli állampolgár úti okmányát visszatartja. Az idegenrendészeti hatóság a külföldreutazási korlátozást haladéktalanul törli, és a harmadik országbeli állampolgár visszatartott úti okmányát visszaadja, a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság külföldreutazási korlátozás feloldása érdekében megküldött értesítése alapján.

2.3.10 A személykörözés elrendelése

Az idegenrendészeti hatóság annak az ismeretlen helyen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárnak a körözését rendelheti el, aki

- a) e fejezetben meghatározott idegenrendészeti eljárás alatt áll;
- b) az őrizetből megszökött vagy az idegenrendészeti eljárásban számára elrendelt kötelező tartózkodási helyet az előírt magatartási szabályok megszegésével elhagyta;
- c) a jogerős kiutasítás végrehajtásának nem tett eleget.

A körözést vissza kell vonni, ha az elrendelésének oka megszűnt.

2.3.11 Felelősségi szabályok

A harmadik országbeli állampolgárt légi vagy vízi úton, illetve menetrend szerint közlekedő járással közúton Magyarország területére, illetve területén át más célállamba szállító fuvarozónak a szállítást megelőzően meg kell bizonyosodnia arról, hogy a harmadik országbeli állampolgár rendelkezik-e a beutazáshoz vagy átutazáshoz érvényes úti okmánnyal, illetve három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízummal.

A harmadik országbeli állampolgárt légi vagy vízi úton, illetve közúton vagy vasúton szállító fuvarozó köteles gondoskodni a haladéktalan visszaszállításról abba az országba, ahonnan utasát hozta, vagy amely köteles a harmadik országbeli állampolgárt befogadni, ha

- a) az általa szállított utas Magyarország területére történő beléptetését a törvényben meghatározott valamely feltétel hiánya miatt tagadták meg;
- b) az általa szállított átutazó utast más célállamba történő beléptetésének megtagadása miatt Magyarország területére visszairányították; vagy
- c) a más célállamba történő szállítást vállaló fuvarozó megtagadja az általa szállított utasnak a járműre történő felvételét.

Ha a visszaszállítás azonnal nem hajtható végre, a visszaszállításig a harmadik országbeli állampolgár tartózkodásával összefüggésben felmerülő költségeket a fuvarozó viseli. A kötelezettségét nem teljesítő fuvarozót – külön jogszabályban meghatározott – **közrendvédelmi bírsággal** kell sújtani. A légi fuvarozót a határforgalmat ellenőrző hatóság kezdeményezésére az idegenrendészeti hatóság a jogszabályban meghatározott közrendvédelmi bírsággal sújtja, ha a légi fuvarozó – **a légiközlekedésről szóló törvényben** meghatározott kötelezettségét megszegve – nem szolgáltat adatot azokról az utasokról, akiket nem az Európai Unió valamely tagállamának vagy valamely schengeni állam területéről szállít Magyarország területére.

A munkáltató legkésőbb a harmadik országbeli állampolgár munkába lépésének napján köteles meggyőződni arról, hogy a harmadik országbeli állampolgár érvényes tartózkodási engedéllyel vagy más tartózkodásra jogosító engedéllyel, valamint az e törvény alapján keresőtevékenység folytatására jogosító engedéllyel rendelkezik-e. A munkáltató öt napon belül köteles bejelenteni az idegenrendészeti hatóságnak a harmadik országbeli állampolgár foglalkoztatásának megkezdését. A munkáltató öt napon belül köteles bejelenteni az idegenrendészeti hatóságnak, amennyiben a harmadik országbeli állampolgár az engedélyezett munkáját nem kezdi meg, illetve a munkavégzés a munkavállalási engedély érvényességi idején belül megszűnik. Az idegenrendészeti hatóság a kötelezettséget elmulasztó munkáltatót a foglalkoztatott harmadik országbeli állampolgárok számával arányos mértékű – jogszabályban meghatározott – **közrendvédelmi bírsággal** sújtja.

2.3.12 Bejelentési kötelezettségek

2.3.12.1 A harmadik országbeli állampolgár szálláshelyének bejelentési kötelezettsége, a születés bejelentése

A harmadik országbeli állampolgár a szálláshelyét köteles a következő adatok közlésével az idegenrendészeti hatóságnak bejelenteni:

- a) a természetes személyazonosító adatok;
- b) az úti okmány azonosító adatai;

- c) a szálláshely címe;
- d) a szálláshely igénybevételének kezdő és várható befejező időpontja;
- e) a vízum vagy tartózkodási engedély száma és
- f) a beutazás időpontja, helye.

Ha a három hónapot meg nem haladó tartózkodásra jogosító vízummal, három hónapot meghaladó tartózkodásra jogosító vízummal, tartózkodási engedéllyel rendelkező, illetve a bevándorolt vagy letelepedett harmadik országbeli állampolgárnak Magyarország területén harmadik országbeli állampolgár gyermeke születik, ennek tényét köteles a következő adatok közlésével bejelenteni:

- a) a gyermek természetes személyazonosító adatai;
- b) a gyermek úti okmányának azonosító adatai;
- c) a gyermek szálláshelyének címe vagy laci címe.

2.3.12.2 A harmadik országbeli állampolgár személyi okmányaival kapcsolatos bejelentési kötelezettségek és hatósági intézkedések; az EU Kék Kártyával rendelkező harmadik országbeli állampolgár bejelentési kötelezettsége

A harmadik országbeli állampolgár köteles úti okmányának, valamint tartózkodásra jogosító engedélyének elvesztését, eltulajdonítását vagy megsemmisülését az idegenrendészeti hatóságnál haladéktalanul bejelenteni. A bejelentésről az idegenrendészeti hatóság igazolást állít ki. Az elveszett, eltulajdonított, megsemmisült vagy lejárt úti okmány helyett – ha nemzetközi szerződés másként nem rendelkezik – a harmadik országbeli állampolgár köteles új úti okmányt beszerezni. A harmadik országbeli állampolgár az új úti okmány, valamint – a bejelentésről szóló – igazolás vagy a lejárt úti okmány birtokában hagyhatja el az ország területét.

Az EU Kék Kártyával rendelkező harmadik országbeli állampolgár köteles a foglalkoztatásra irányuló jogviszony megszűnését, az azt követő újabb foglalkoztatásra irányuló jogviszony keletkezését annak kezdő, illetve befejező időpontjától számított öt napon belül bejelenteni az idegenrendészeti hatóságnak.

2.3.13 A hontalanstátus megállapítása és a harmadik országbeli állampolgárok úti okmánnyal ellátása

2.3.13.1 Hontalanság megállapítására irányuló eljárás

A hontalanság megállapítására irányuló eljárás Magyarország területén jogszerűen tartózkodó kérelmező által az idegenrendészeti hatóságnál benyújtott kérelemre indul, amelyet a hontalankénti elismerését kérő (a továbbiakban: kérelmező) szóban vagy írásban terjeszthet elő.

A hontalanság megállapítására irányuló kérelmet *határozattal el kell utasítani*, amennyiben a kérelmező

- a) a 2002. évi II. törvénnyel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében New Yorkban, 1954. szeptember 28-án létrejött, [a hontalan személyek jogállásáról szóló egyezmény](#) 1. cikk 2. bekezdésének hatálya alá tartozik, vagy
- b) állampolgárságát szándékosan, a hontalanstátus megszerzésének céljából szüntette meg.

Az idegenrendészeti hatóság az eljárást megszünteti, ha a kérelmező

- a) meghal;
- b) kérelmét írásban visszavonja;
- c) a személyes meghallgatáson ismételt írásbeli felhívásra nem jelenik meg, és távollmaradását kimenteni nem tudja;
- d) ismeretlen helyre távozott, és ezzel az eljárás lefolytatását megghiúsította.

A hontalanság megállapítására irányuló eljárás során a kérelmezőnek a hontalanságát igazolnia vagy valószínűsítienie kell, különösen:

- a) a születési helye,
- b) a korábbi lakó- vagy tartózkodási helye, továbbá
- c) a családtagjai, illetve szülei állampolgársága szerinti állam vonatkozásában.

Az **Egyesült Nemzetek Szervezete Menekültügyi Főbiztosságának** képviselője a hontalanság megállapítására irányuló eljárásban, annak bármely szakaszában részt vehet. Ennek keretében

- a) jelen lehet a kérelmező meghallgatásán;
- b) a kérelmezőnek igazgatási segítséget nyújthat;
- c) betekinthez az eljárás irataiba, azokról másolatot készíthet;
- d) az idegenrendészeti hatóság megküldi részére a közigazgatási, illetve a bírósági határozatot.

2.3.13.2 A harmadik országbeli állampolgárok úti okmánnyal ellátása

Magyarország külképviselete úti okmányt ad ki egyszeri utazásra annak a Magyarországon által hontalanként elismert, bevándorolt, illetve letelepedett harmadik országbeli állampolgárnak, akinek külföldön elveszett vagy megsemmisült úti okmánya külföldön nem, vagy csak aránytalan nehézségek árán pótolható, és emiatt Magyarország területére történő visszatérésére nincs lehetőség. Az idegenrendészeti hatóság a bevándorolt, illetve a letelepedett harmadik országbeli állampolgárt – kérelmére, külföldre utazás céljából – Magyarország területére visszatérésre jogosító úti okmánnyal láthatja el, ha származási országa érvényes úti okmányával nem rendelkezik, és az rajta kívül álló okból nem pótolható. Az úti okmány a kiállításától számított egy évig érvényes.

Az idegenrendészeti hatóság egyszeri utazásra jogosító úti okmányt adhat ki a harmadik országbeli állampolgár részére az állandó tartózkodási helye szerinti országba történő visszatéréséhez, ha elveszett vagy megsemmisült úti okmánya nem pótolható. Az idegenrendészeti hatóság a Magyarországon tartózkodó hontalant – kérelmére, külföldre utazás céljából – az érvényesség idején belül Magyarország területére történő visszatérésre jogosító úti okmánnyal látja el. Az úti okmány a kiállításától számított egy évig érvényes.

2.4 A menekültügy

Menekültnek azon természetes személyeket tekintjük, akik hazájukat elhagyva más állam területén kérnek védelmet, amely védelem felöleli az életfeltételek biztosítását, az alapvető jogok elismerését és a kiutasítás/visszaküldés elleni garanciát. Ez a menedéknyújtás jelenti a területi menedékjogot, amikor is egy állam a saját területén biztosít menedéket üldözött külföldi személyeknek. Emellett ismert a diplomáciai menedékjog fogalma is, amely esetben az

állam diplomáciai képviselőjének helyiségébe fogadja be az üldözött személyt. Menekültek a történelem során mindig léteztek, a kérdés azonban a XX. század eseményei (világháborúk, forradalmak, természeti katasztrófák stb.) hatására vált világméretű tömegjelenséggé.

Elsősorban az államok joga meghatározni, hogy kit és milyen feltételekkel minősítsenek menekültnek, azonban a menekültkérdés szabályozásában a nemzetközi jogalkotás is részt vesz, mintegy korlátozva ezáltal az államok döntési szabadságát: a menekült fogalmát nemzetközi szerződések határozzák meg, és nemzetközi kooperáció is megvalósul a menekültek problémájának kezelésére. Magyarország is segíti a hazájukat elhagyni kényszerülőket, védelmezi emberi jogait és alapvető szabadságukat. E körben figyelembe kell venni, hogy hazánknak – mint az Európai Unió tagállamának – figyelembe kell vennie az unió menekültpolitikáját. [A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény](#) (a továbbiakban: Met.) rendelkezik a témában, amely szabályozza a Magyarország által nyújtott menedékjog tartalmát, a menekültként, oltalmazottként, valamint menedékesként történő elismerés feltételeit, továbbá az elismerésre, illetve annak visszavonására irányuló eljárást. A [Met.](#) rendelkezéseit – mint ahogy arra az alapelvek is utalnak – a menekültek helyzetére vonatkozó, 1951. július 28-án elfogadott egyezményrel, valamint a menekültek helyzetére vonatkozó, 1967. január 31-én létrejött jegyzőkönyvvel (a továbbiakban: [genfi egyezmény](#)), valamint [az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt egyezmény](#)rel összhangban kell alkalmazni.

A menekültek védelmét célzó nemzetközi törvények, egyezmények és irányelvek kidolgozásának folyamatát a XX. század elején indította el az ENSZ elődje, a Nemzetek Szövetsége. A folyamat eredményeképpen 1951. július 28-án egy különleges ENSZ-konferencia résztvevői elfogadták [a menekültek jogállásáról szóló egyezményt](#). Ma az 1951. évi menekültügyi egyezmény a nemzetközi menekültvédelem legfontosabb dokumentuma. Az egyezmény meghatározza azokat a kritériumokat, amelyek alapján valaki menekültnek minősül, valamint definiálja, milyen jogvédelem, támogatás és szociális jogok illetik meg a menekülteket az egyezményt aláíró államokban. Az egyezmény egyértelműen leszögezi, hogy a menekült nem küldhető vissza abba az országba, ahol üldöztetésnek lehet kitéve. Az egyezmény meghatározza a menekült kötelezettségeit is a befogadó állammal szemben, és leszögezi, hogy bizonyos kategóriákba tartozó személyek – például háborús bűnösök – nem kaphatnak menekültstátust. Az [1951. évi menekültügyi egyezmény](#) megállapítja, hogy a menekültprobléma nemzetközi léptékű, ezért kiemeli a nemzetközi együttműködés szerepét, valamint annak fontosságát, hogy az államok megosszák egymás között a helyzet kezelésével járó terheket. Az 1951. évi egyezmény többé-kevésbé a II. világháborús menekültek védelmére korlátozódott. Az 1967. évi kiegészítő jegyzőkönyv kiterjesztette az egyezmény hatókörét, és ezáltal egyetemes joganyaggá tette az egyezményt annak tudatában, hogy a kényszerszállás világméretű jelenséggé nőtte ki magát. Az 1951. évi egyezménynek nem volt célja a kényszerszállás okainak kezelése, ideértve az emberi jogok megsértését az érintett országokban és a politikai vagy fegyveres konfliktusokat. A jegyzőkönyv célja e problémák következményeinek enyhítése volt az áldozatoknak nyújtott bizonyos fokú nemzetközi védelem és az új életük felépítéséhez nyújtott támogatás révén. Fontos, hogy a menekültekre vonatkozó, egyezményben szereplő fogalommeghatározás kizárja az úgynevezett gazdasági menekülteket az egyezmény alkalmazása alól, holott – mint közismert – ez a kategória a legnépesebb. A menekültek szemszögéből különösen fontos [a kínzás és más kegyetlen, ember-telen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni 1984. évi nemzetközi egyezmény](#) 3. cikke, melynek értelmében egyetlen szerződő állam sem köteles kiutasítani, hazatoloncolni

vagy kiadni valakit egy másik olyan államnak, ahol nyomós okoknál fogva tartani lehet attól a veszélytől, hogy az illető személyt megkínózzák. [A gyermek jogairól szóló 1989. évi egyezmény](#) foglalkozik a menekült gyermekek státusával. Kimondja, hogy az egyezményben részes államoknak meg kell tenniük a megfelelő intézkedéseket, hogy az a gyermek, aki menekült helyzetének elismerését kéri, vagy menekültnek tekintendő, megkapja az elismert jogok élvezetéhez szükséges védelmet és humanitárius támogatást.

2.4.1 A menekültügy szabályozása hazánkban

A Magyarország által menekültként, oltalmazottként, valamint menedékesként elismert személy menedékjogot élvez. A menedékjogban részesültnek jogcíme van a Magyarország területén való tartózkodásra, és egyidejűleg védelemben részesül a visszaküldés, a kiutasítás és a kiadatás ellen.

Magyarország menekültként ismeri el, és kérelmére menedékjogot biztosít annak a külföldinek, akit hazájában vagy a szokásos tartózkodási helye szerinti országban faji, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, vallási, illetve politikai meggyőződése miatt üldöznek, vagy az üldöztetéstől való félelme megalapozott, feltéve, hogy sem származási országa, sem más ország nem nyújt védelmet számára. Az üldözéstől való megalapozott félelem alapulhat olyan eseményeken is, amelyek azt követően következtek be, hogy a külföldi a származási országát elhagyta, vagy a külföldi olyan tevékenységén, amelyet a származási országa elhagyását követően fejtett ki. Az ismételt kérelmet benyújtó kérelmező nem ismerhető el menekültként, amennyiben az üldöztetés veszélye olyan körülményeken alapul, amelyeket a származási ország elhagyását követően a kérelmező maga idézett elő, és a kérelem elutasítása nem ütközik a [genfi egyezmény](#)be. Külföldi az a nem magyar állampolgár, aki valamely más állam polgára vagy hontalan (olyan személy, akit saját jog szerint egyetlen állam sem ismer el állampolgárának).

2.4.2 Az elismerését kérő személy jogállása

A menekültügyi hatóság – a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal – menekültügyi eljárás keretében vizsgálja az elismerést kérő kérelmét. Az eljárás kérelemre indul, és annak megállapítására irányul, hogy fennállnak-e az elismerését kérő külföldi *menekültként, oltalmazottként vagy menedékesként* történő elismerésének feltételei.

Az elismerését kérő jogosult:

- a) a Magyarország területén való tartózkodásra, a tartózkodásra jogosító engedélyre;
- b) ellátásra, támogatásra és szállásra;
- c) munkavégzésre (kilenc hónapon belül a befogadóállomás területén, azt követően a külföldiekre vonatkozó általános szabályok szerint);
- d) az [Egyesült Nemzetek Szervezete Menekültügyi Főbiztosságával](#), illetve más nemzetközi szervezettel vagy civilszervezettel való kapcsolat felvételére és fenntartására.

Az elismerését kérő köteles

- a) a hatósággal együttműködni, így különösen feltárni a menekülésének körülményeit, személyes adatait közölni és személyazonosságának tisztázását elősegíteni, okmányait átadni;

- b) nyilatkozni vagyonáról, jövedelméről;
- c) a számára kijelölt szálláshelyen életvitelszerűen tartózkodni, és ott a tartózkodásra irányadó magatartási szabályokat megtartani;
- d) egészségügyi szűrésnek, gyógykezelésnek, a hiányzó védőoltások pótlásának alávetni magát.

Ha a menekültkénti elismerését kérő származási országa szerepel a biztonságos származási országok európai uniós vagy nemzeti listáján, az elismerését kérőnek kell bizonyítania, hogy vonatkozásában származási országa nem felel meg a biztonságos származási országokra meghatározott feltételeknek.

2.4.3 A menekült

A hatóság – menekültkénti elismerést kizáró okok hiányában – menekültként ismeri el azt a külföldit, aki igazolja vagy valószínűsíti, hogy faji, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása, vallási, illetve politikai meggyőződése miatt üldözik, vagy az üldöztetéstől való féltelme megalapozott. A család egységének biztosítása céljából – menekültkénti elismerést kizáró okok hiányában – kérelmére menekültként kell elismerni a menekültként elismert családtagját is. Ha a menekültként elismertnek Magyarország területén gyermeke születik, kérelmére a gyermeket menekültként kell elismerni.

Az idegenrendészetért és menekültügyért felelős miniszter a menekültkénti elismerés feltételei fennállásának hiányában kivételes méltányosságból menekültként ismerheti el azt a külföldit, akinek az elismerését humanitárius ok indokolja, feltéve, hogy a menekültkénti elismerését kizáró ok nem áll fenn. A miniszter menekültként ismerheti el azt a más állam hatósága vagy az [Egyesült Nemzetek Szervezete Menekültügyi Főbiztossága](#) által menekültként elismert külföldit, akire nézve a hatóság a genfi egyezmény alkalmazhatóságát megállapította.

Nem lehet menekültként elismerni azt, akire nézve a [genfi egyezmény](#) 1. cikk D., E. vagy F. pontjában szereplő kizáró okok valamelyike fennáll. A D. pont szerint: *„Az Egyezmény nem alkalmazható azokra a személyekre, akik jelenleg nem az Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztosától, hanem az Egyesült Nemzetek valamely más szervétől vagy ügynökségétől kapnak védelmet vagy támogatást.”* Az E. pont szerint: *„Az Egyezmény nem alkalmazható olyan személyre, akinek a tartózkodási helye szerinti ország illetékes hatóságai olyan jogokat és kötelezettségeket biztosítanak, amelyek az adott ország állampolgárságának birtoklásához fűződnek.”* Az F. pont szerint pedig: *„Az Egyezmény rendelkezései nem alkalmazhatók az olyan személyre, akiről alapos okkal feltételezhető, hogy*

- a) Béke elleni, háborús-, vagy emberiség elleni, az ilyen bűncselekményekről rendelkező nemzetközi okmányokban meghatározott bűncselekményt követett el;
- b) A menedéket nyújtó országon kívül, az országba menekültként történő befogadását megelőzően súlyos, nem politikai bűncselekményt követett el;
- c) Az Egyesült Nemzetek céljaiba és elveibe ütköző cselekményekben bűnös.”

Súlyos, nem politikai bűncselekménynek minősül az a cselekmény, amelynek elkövetésénél – figyelemmel az összes körülményre, így a bűncselekmény által elérni kívánt célra, a bűncselekmény indítékára, az elkövetés módjára, a felhasznált vagy felhasználni kívánt eszközre – a bűncselekmény köztörvényi jellege túlnyomó a politikai jelleghez képest, és amelyre a magyar jog ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztés-büntetés kiszabását rendeli.

A menekültet a magyar állampolgár jogai illetik meg és kötelezettségei terhelik, azzal, hogy:

- a) a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választása, valamint a helyi népszavazás és népi kezdeményezés kivételével nem rendelkezik választójoggal;
- b) nem tölthet be olyan munkakört, illetve feladatkört, továbbá nem viselhet olyan tisztséget, amelynek ellátását jogszabály magyar állampolgársághoz köti.

A menekült jogosult:

- a) személyazonosító igazolványra és a **genfi egyezmény**ben foglalt kétnyelvű úti okmányra, ha ezt nemzetbiztonsági vagy közrendi érdek ki nem zárja,
- b) ellátásra, támogatásra és szállásra, valamint
- c) a társadalmi beilleszkedését elősegítő támogatásokra.

A menekült köteles

- a) a hatósággal együttműködni;
- b) egészségügyi szűrésnek, gyógykezelésnek, hiányzó védőoltások pótlásának alávetni magát;
- c) Magyarország jogszabályait megtartani.

A menekült jogállás jellemzően ideiglenes. Megszűnik, ha a menekült magyar állampolgárságot szerez, vagy ha a menekültkénti elismerést a hatóság visszavonja. A menekültkénti elismerést vissza kell vonni, ha a menekült:

- a) származási országa védelmét önkéntesen ismét igénybe veszi;
- b) az elvesztett állampolgárságát önkéntesen visszaszerezte;
- c) új állampolgárságot szerzett, és élvezzi az új állampolgársága szerinti ország védelmét;
- d) önkéntesen visszatelepült abba az országba, amelyet elhagyott, vagy amelyen kívül tartózkodott az üldözéstől való félelmében;
- e) a menekültkénti elismerésének alapjául szolgáló körülmények megszűntek;
- f) a menekültjogállásról írásban lemond;
- g) elismerésére kizáró ok fennállása ellenére került sor, vagy ilyen kizáró ok áll fenn;
- h) elismerésének feltételei már az elismerő határozat meghozatalakor sem álltak fenn;
- i) az eljárás során lényeges tényt vagy tényeket elhallgatott, vagy ilyen tényre vagy tényekre vonatkozó valótlan nyilatkozatot tett, illetve hamis vagy hamisított dokumentumokat használt fel, feltéve, hogy ez a menekültkénti elismerését érdemben befolyásolta.

A hatóság az elismerést visszavonja továbbá akkor is, ha a menekültet a bíróság jogerős határozatában olyan bűncselekmény elkövetése miatt ítéli el, amelyre a törvény ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztés-büntetést rendel.

2.4.4 Az oltalmazott

Magyarország oltalmazottként kiegészítő védelemben részesíti azt a külföldit, aki nem felel meg a menekültkénti elismerés feltételeinek, de fennáll annak a veszélye, hogy származási országába történő visszatérése esetén őt súlyos sérelem érné, és nem tudja, vagy az e veszélytől való félelmében nem kívánja a származási országa védelmét igénybe venni. A súlyos sérelemtől vagy veszélytől való félelem alapulhat olyan eseményeken is, amelyek azt követően követ-

keztek be, hogy a külföldi a származási országát elhagyta, vagy a külföldi olyan tevékenységén, amelyet a származási országa elhagyását követően fejtett ki. A hatóság az ilyen külföldit – kizáró okok hiányában – oltalmazottként ismeri el. A család egységének biztosítása céljából – kizáró okok hiányában – kérelmére oltalmazottként kell elismerni az oltalmazott családtagját is, ha

- a) az elismerés iránt közös kérelmet nyújtottak be, vagy
- b) a családtag az elismerés iránti kérelmet az oltalmazott hozzájárulásával, de az őt oltalmazottként elismerő határozat meghozatala előtt nyújtotta be.

Ha az oltalmazottnak Magyarország területén gyermeke születik, kérelmére a gyermeket oltalmazottként kell elismerni. A hatóság az oltalmazottkénti elismerés feltételeinek fennállását az elismerést követően legalább ötévente felülvizsgálja.

Nem lehet oltalmazottként elismerni azt a külföldit:

- a) akiről megalapozottan feltételezhető, hogy
 - aa) nemzetközi dokumentumokban meghatározott béke elleni, háborús vagy emberiesség elleni bűncselekményt követett el;
 - ab) olyan bűncselekményt követett el, amelyre a magyar jog ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztés-büntetés kiszabását rendeli;
 - ac) az Egyesült Nemzetek céljaiba és elveibe ütköző bűncselekményt követett el;
- b) akinek Magyarország területén való tartózkodása a nemzetbiztonságot sérti.

Ha az elismerését kérő származási országa szerepel a biztonságos származási országok európai uniós vagy nemzeti listáján, az elismerését kérőnek kell bizonyítania, hogy vonatkozásában származási országa nem felel meg a biztonságos származási országokra meghatározott feltételeknek. Ha az elismerését kérő Magyarország területére érkezését megelőzően biztonságos harmadik ország területén tartózkodott vagy átutazott, az elismerését kérőnek kell bizonyítania, hogy ebben az országban nem volt lehetősége hatékony védelemre. Biztonságos harmadik ország az az ország, amelyre vonatkozóan a hatóság meggyőződött arról, hogy a kérelmező az alábbi elvekkel összhangban lévő bánásmódban részesül:

- a) az életét és a szabadságát nem fenyegeti veszély faji, vallási okból, nemzeti hovatartozása, valamely társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai meggyőződés miatt, illetve nincs kitéve súlyos sérelem veszélyének;
- b) a genfi egyezményrel összhangban tiszteletben tartják a visszaküldés tilalmának elvét;
- c) elismerik és alkalmazzák a nemzetközi jog azon szabályát, amely szerint a kérelmező olyan ország területére nem utasítható ki, ahol az a veszély fenyegeti, hogy halálra ítélik, kínozzák vagy más embertelen bánásmódnak, büntetésnek vetik alá;
- d) ha nemzetbiztonsági vagy közrendi érdek a kiállítását nem zárja ki;
- e) a menekültkénti elismerés kérelmezésének lehetősége biztosított, és a menekültkénti elismerés esetén biztosított a genfi egyezményrel összhangban álló védelem.

Az oltalmazottat, ha törvény vagy kormányrendelet kifejezetten eltérően nem rendelkezik, a menekült jogai illetik meg és kötelezettségei terhelik, azzal, hogy az oltalmazott:

- a) nem a **genfi egyezmény**ben foglalt kétnyelvű úti okmányra, hanem jogszabályban meghatározott más úti okmányra jogosult, melynek kiállítása nemzetbiztonsági vagy közrendi érdekből megtagadható,
- b) nem rendelkezik választójoggal, továbbá
- c) nem illetik meg a menekülthez vonatkozó kedvezményes honosítási feltételek.

Az oltalmazotti jogállás megszűnésének esetei megegyeznek a menekült jogállás megszűnésének eseteivel, azzal, hogy van egy további esete, mikor az oltalmazott a menekültkénti elismerést szerzi meg.

2.4.5 A menedékes

Magyarország menedékesként ideiglenes védelemben részesíti azt a külföldit, aki a Magyarország területére tömegesen menekülők olyan csoportjába tartozik, amelyet

- a) az Európai Unió Tanácsa – a [2001/55/EK tanácsi irányelvben](#) meghatározott eljárás szerint – ideiglenes védelemre jogosultként elismert, vagy
- b) az Országgyűlés ismert el ideiglenes védelemre jogosultként, mivel tagjai hazájukból fegyveres konfliktus, polgárháború vagy etnikai összecsapás, illetve az emberi jogok általános, módszeres vagy durva megsértése miatt kényszerültek elmenekülni.

A hatóság – kizáró ok hiányában – menedékesként ismeri el azt a külföldit, aki igazolja vagy valószínűsíti, hogy a tömegesen menekülők csoportjába tartozik, és rá nézve a fenti-ekben hivatkozott feltétel fennáll. A család egységének biztosítása céljából – kizáró ok hiányában – kérelmére menedékesként kell elismerni a menedékes azon családtagját is, akit az Európai Unió más tagállama részesít ideiglenes védelemben, feltéve, hogy az elismeréssel a menedékes egyetért.

Nem lehet menedékesként elismerni azt a külföldit,

- a) akiről megalapozottan feltételezhető, hogy
 - aa) nemzetközi dokumentumokban meghatározott béke elleni, háborús vagy emberiség elleni bűncselekményt követett el;
 - ab) a menedékeskénti elismerés iránti kérelem benyújtását megelőzően, Magyarország területén kívül súlyos, nem politikai bűncselekményt követett el;
 - ac) az Egyesült Nemzetek céljaiba és elveibe ütköző bűncselekményt követett el;
- b) akinek Magyarország területén való tartózkodása nemzetbiztonsági érdeket sért;
- c) akiről jogerős bírói ítélet megállapította, hogy olyan bűncselekményt követett el, amelyre a magyar jog ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztés-büntetés kiszabását rendeli.

Súlyos, nem politikai bűncselekménynek minősül az a cselekmény, amelynek elkövetésénél – figyelemmel az összes körülményre, így a bűncselekmény által elérni kívánt célra, a bűncselekmény indítékára, az elkövetés módjára, a felhasznált vagy felhasználni kívánt eszközre – a bűncselekmény köztörvényi jellege túlnyomó a politikai jelleghez képest, és amelyre a magyar jog ötévi vagy azt meghaladó szabadságvesztés-büntetés kiszabását rendeli.

A menedékes jogosult:

- a) személyazonosságát igazoló okmánya;
- b) egyszeri kiutazásra és visszatérésre jogosító úti okmánya;
- c) jogszabályban meghatározott feltételek szerint ellátásra, támogatásra és szállásra;
- d) a külföldiekre vonatkozó általános szabályok szerinti munkavégzésre.

A menedékes köteles:

- a) szálláshelyét, valamint annak megváltozását a hatóságnak bejelenteni;
- b) a hatósággal együttműködni;
- c) egészségügyi szűrésnek, gyógykezelésnek, hiányzó védőoltások pótlásának alávetni magát;
- d) Magyarország jogszabályait megtartani.

A [2001/55/EK tanácsi irányelv](#) szerinti menedékeskénti ideiglenes védelem időtartama egy év. Amennyiben az Európai Unió Tanácsa az ideiglenes védelemre jogosultként történő elismerés fenntartásáról határoz, az ideiglenes védelem a tanácsi határozatban foglalt

időtartammal meghosszabbodik. Az Országgyűlés döntésén alapuló ideiglenes védelem az Országgyűlés határozatában foglalt időtartam lejártáig vagy tény bekövetkeztéig áll fenn. Amennyiben az Országgyűlés az ideiglenes védelem fenntartásáról határoz, az ideiglenes védelem az Országgyűlés határozatában foglalt időtartammal meghosszabbodik.

A menedékes jogállás megszűnik, ha

- a) az ideiglenes védelem időtartama lejár, vagy – az Országgyűlés döntésén alapuló elismerés esetén – az Országgyűlés által megjelölt tény bekövetkezik;
- b) az Európai Unió Tanácsa a menedékes elismerést visszavonja;
- c) a menedékes Magyarországon letelepedett jogállást szerez;
- d) a menedékest a hatóság menekültként vagy oltalmazottként ismeri el;
- e) a menedékeskénti elismerést a hatóság visszavonja.

A menedékeskénti elismerést vissza kell vonni, ha

- a) a menedékest – beleegyezésével – a [2001/55/EK irányelvet](#) alkalmazó más állam részéssíti ideiglenes védelemben;
- b) az elismerésre kizáró ok fennállása ellenére került sor, vagy a menedékessel szemben ilyen kizáró ok áll fenn;
- c) a menedékes jogállásáról írásban lemond;
- d) az elismerés feltételei már az elismerő határozat meghozatalakor sem álltak fenn.

2.4.6 A befogadási feltételek

A befogadási feltételek magukban foglalják a menekültkénti, oltalmazottkénti, illetve menedékeskénti elismerését kérő személy befogadásának anyagi feltételeit, valamint az elismerését kérő mozgásszabadságával, egészségügyi és szociális ellátásával, valamint oktatásával kapcsolatos valamennyi jogosultságot és intézkedést. Az elismerését kérő – ha rászorult – térítésmentesen jogosult meghatározott befogadási feltételekre.

A befogadás során nyújtott ellátások és támogatások rendszere:

- a) a befogadás anyagi feltételeinek biztosítása,
- b) egészségügyi ellátás,
- c) oktatási-nevelési költségek megtérítése,
- d) pénzbeli támogatások.

A befogadás anyagi feltételeinek formái:

- a) a befogadóállomáson nyújtott elhelyezés és ellátás,
- b) a szabad felhasználású havi költőpénz,
- c) részesítés adományokból,
- d) utazási kedvezmények igénybevétele,
- e) a köztemetés költségeinek viselése.

Pénzbeli támogatások:

- a) a beiskolázási támogatás,
- b) az ország végleges elhagyásának támogatása.

A befogadóállomáson nyújtott elhelyezés és ellátás keretében a következőket kell biztosítani:

- a) szállás,
- b) napi háromszori étkezés, vagy ennek megfelelő értékű étkezési hozzájárulás, valamint
- c) személyes használatra evő- és tisztálkodási eszközök, vagy ennek megfelelő értékű higiénés hozzájárulás, valamint ruházat.

Az ötödik életévét betöltött számára a közoktatásban való részvételt elősegítő felkészítő nyelvi képzést is biztosítani kell. Az étkezési és higiénés hozzájárulás kérelemre nyújtható, amennyiben a természetbeni ellátások önellátás keretében történő biztosításának feltételei a befogadóállomáson fennállnak. Az, aki belső foglalkoztatás keretében a befogadóállomás karbantartásához, állagmegővéséhez, az ellátáshoz munkavégzésével hozzájárul, juttatásban részesülhet. Az elismerését kérő szabad felhasználású havi költségekben részesül, valamint a felajánlott adományokból részesülhet.

Ha az elismerését kérő – különösen tartós munkavállalása esetén – nem minősül rászorultnak, a hatóság megkövetelheti a befogadás anyagi feltételeinek, illetve az egészségügyi ellátás költségeinek részben vagy egészben történő megtérítését. Amennyiben utóbb bizonyosodik, hogy az elismerését kérő rendelkezett a befogadás anyagi feltételei, illetve az egészségügyi ellátás fedezetével, miközben ezeket számára a hatóság biztosította, a hatóság elrendelheti a költségek visszatérítését.

A befogadási feltételek biztosítása során figyelemmel kell lenni a különleges bánásmódot igénylő személy (a kísérő nélküli kiskorú, az idős, a fogyatékkal élő személy, a várandós nő stb.) sajátos szükségleteire. Az elismerését kérő számára biztosított, a befogadás anyagi feltételei korlátozhatók, illetve – kivételes és kellően indokolt esetben – megvonhatók, ha az elismerését kérő:

- a) a befogadóállomást vagy a kijelölt tartózkodási helyet engedély nélkül huszonnégy órát meghaladó időtartamra elhagyja,
- b) a számára engedélyezett magánszállásról ismeretlen helyre távozott, és az eltávozástól számítva tizenöt nap eltelt,
- c) ismételten, változatlan ténybeli alapon nyújt be elismerés iránti kérelmet,
- d) a menekültügyi eljárással összefüggő jelentkezési kötelezettségének nem tesz eleget, nem szolgáltat adatot vagy információt, illetve a személyes meghallgatásokon nem jelenik meg, vagy
- e) elhallgatta, hogy pénzforrásokkal rendelkezik, és így jogtalanul vette igénybe a befogadás anyagi feltételeit.

A hatóság szankcióként más szálláshelyet jelölhet ki, ha az elismerését kérő

- a) a kijelölt szálláshelyen irányadó magatartási szabályokat súlyosan megszegi, vagy
- b) súlyosan erőszakos magatartást tanúsít.

A befogadás anyagi feltételeit korlátozó vagy megvonó döntés meghozatala során

- a) a hatóságnak figyelemmel kell lennie az elismerését kérő egyéni helyzetére, továbbá
- b) a korlátozásnak vagy megvonásnak arányban kell állnia az elkövetett szabályszegéssel.

A befogadás anyagi feltételeinek korlátozásáról vagy megvonásáról, illetve a jogkövetkezményről a hatóság határozattal dönt, mellyel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye. A felülvizsgálati kérelmet a határozat közlésétől számított három napon belül a hatóságnál kell benyújtani, amely azt az ügy irataival és ellenkérelmével együtt haladéktalanul megküldi a bíróságnak. A felülvizsgálati kérelem benyújtásának a végrehajtására nincs halasztó hatálya.

A kérelemről a bíróság – a beérkezésétől számított hat munkanapon belül – nemperes eljárásban, a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. Az eljárásban szükség esetén személyes meghallgatásnak van helye. A bíróság a hatóság döntését megváltoztathatja. A bíróság eljárást befejező döntésével szemben jogorvoslatnak nincs helye.

A sürgősségi egészségügyi ellátást a befogadás anyagi feltételeinek korlátozása vagy meg-

vonása esetében is biztosítani kell. Ha a hatóság a különleges bánásmódot igénylő személy elhelyezési jogosultságát megvonta, intézkedik a menedékkérő más formában, a szociális intézményrendszer keretében történő elhelyezése iránt.

2.4.7 A menekültügyi őrizet

A hatóság az eljárás lefolytatása, illetve – ha a dublini eljárás során megkeresett tagállam a kérelmező átvételére köteles – az átadás érdekében, menekültügyi őrizetbe veheti azt az elismerését kérőt, akinek tartózkodási jogcíme kizárólag az elismerés iránti kérelem benyújtásán alapul, ha

- a) személyazonossága, illetve állampolgársága nem tisztázott, ennek megállapítása érdekében,
- b) a hatóság elől elrejtőzött vagy a menekültügyi eljárás lefolytatását más módon akadályozza,
- c) alapos ok miatt feltehető, hogy a menekültügyi eljárás lefolytatását késlelteti vagy meghiúsítja, illetve szökésének veszélye áll fenn, a menekültügyi eljárás lefolytatásához szükséges adatok megállapítása érdekében,
- d) az őrizetbe vétele a nemzetbiztonság, illetve a közbiztonság vagy a közrend védelme érdekében szükséges,
- e) a kérelem előterjesztésére repülőtéri eljárásban került sor, vagy
- f) a számára előírt megjelenési kötelezettséget az elismerését kérő felszólításra sem teljesítette, és ezzel akadályozza a dublini eljárás lefolytatását.

Az őrizet elrendelésére egyedi mérlegelés esetén, és kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha annak célja a rendelkezésre állást biztosító intézkedés alkalmazásával nem biztosítható. A rendelkezésre állást biztosító intézkedés olyan intézkedés, amelyben a hatóság rendelkezik:

- a) az elismerését kérő hatóság előtti rendszeres jelentkezési kötelezettségéről,
- b) a kijelölt tartózkodási hely elrendeléséről, vagy
- c) a menekültügyi óvadék alkalmazásáról.

Az őrizetet – legfeljebb hetvenkét órára – határozattal kell elrendelni, és azt a közléssel egyidejűleg végre kell hajtani. A hatóság az őrizet hetvenkét órán túli meghosszabbítását az elrendeléstől számított huszonnégy órán belül indítványozhatja az őrizet helye szerint illetékes járásbíróságnál. A bíróság legfeljebb hatvan nappal hosszabbíthatja meg az őrizet időtartamát, amely időtartam a hatóság kezdeményezésére legfeljebb két alkalommal, újabb hatvan nappal hosszabbítható meg úgy, hogy az őrizet időtartama ez esetben sem haladhatja meg a hat hónapot. A menekültügyi őrizet hat hónapnál – a kiskorú gyermekkel rendelkező család esetében harminc napnál – nem tarthat tovább.

Az őrizetet haladéktalanul meg kell szüntetni, ha

- a) az elrendelésétől számítva hat hónap – a kiskorú gyermekkel rendelkező család esetében harminc nap – eltelt,
- b) az elrendelésének oka megszűnt,
- c) megállapításra kerül, hogy az őrizetbe vett elismerését kérő kísérő nélküli kiskorú,
- d) az őrizetbe vett elismerését kérő egészségügyi állapota miatt huzamos kórházi kezelést igényel,
- e) a dublini eljárásban történő átadás vagy visszaadás végrehajtásának feltételei biztosítottak, vagy
- f) nyilvánvalóvá válik, hogy a dublini átadást nem lehet végrehajtani.

Az őrizetet – az őrizet végrehajtására szolgáló – kijelölt intézményben hajtják végre. Nem rendelhető el őrizet a kísérő nélküli kiskorú elismerését kérővel szemben. A kiskorú gyermekkel rendelkező családdal szemben őrizet pedig csak végső intézkedésként, – a gyermek mindenekfelett álló érdekét elsődlegesen figyelembe véve – rendelhető el. Az elismerését kérő a rendelkezésre állást biztosító intézkedés alkalmazására, illetve az őrizet elrendelésére irányuló eljárás felfüggesztését nem kérheti.

Az elismerését kérő a rendelkezésre állást biztosító intézkedés alkalmazásával, illetve az őrizet elrendelésével szemben kifogással élhet. A kifogást az elismerését kérő tartózkodási helye szerint illetékes járásbíróság nyolc napon belül bírálja el. A bíróság döntése alapján az elmulasztott intézkedést pótolni kell, illetve a jogsértő állapotot meg kell szüntetni. A bíróság a kifogás elbírálásával, valamint a menekültügyi őrizet meghosszabbításával kapcsolatos eljárásában egyesbíróként jár el, és végzéssel határoz.

A bírósági eljárás során az elismerését kérőt csak jogi képviselő képviselheti. A bíróság az elismerését kérő számára ügygondnokot rendel ki, ha az a magyar nyelvet nem ismeri, és képviselétéről meghatalmazott útján nem tud gondoskodni.

Személyes meghallgatást kell tartani:

- a) az őrizet tartamának a bíróság részéről történő első meghosszabbításakor, valamint
- b) a kifogással, illetve az őrizet további meghosszabbításával kapcsolatos eljárásban, ha személyes meghallgatását az érintett kéri.

A személyes meghallgatást a bíróság mellőzheti, ha

- a) az elismerését kérő a megjelenésre fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátása miatt képtelen, vagy
- b) a kifogás vagy az indítvány nem a jogosulttól származik.

A személyes meghallgatáson az elismerését kérő, illetve a hatóság a bizonyítékait írásban előterjesztheti vagy szóban előadhatja. A bíróság végzését az elismerését kérővel és a hatósággal, valamint a jogi képviselőjével, illetve az ügygondnokával kell közölni. A végzést kihirdetés útján kell közölni, és azt az írásba foglalást követően haladéktalanul kézbesíteni kell. A bíróság döntése ellen jogorvoslatnak nincs helye. A bírósági eljárás tárgyi költségmentes.

Az őrizetben lévő elismerését kérőt jogairól és kötelezettségeiről anyanyelvén vagy az általa ismert más nyelven tájékoztatni kell. Az őrizetbe vételt elrendelő hatóságnak ideiglenes intézkedésként haladéktalanul gondoskodnia kell az őrizetbe vett felügyelet nélkül maradt, illetve eltartott családtagja elhelyezéséről, továbbá az őrizetlenül hagyott értéktárgyainak biztonságba helyezéséről. Az őrizet végrehajtása során – a házastársak kivételével – a férfiakat a nőktől, valamint a kiskorú gyermekkel rendelkező családokat a többi őrizettestől el kell különíteni.

A különleges bánásmódot igénylő személyek elhelyezéséről sajátos szükségleteikre – különösen a korukra, valamint az egészségügyi (és ennek részeként mentális) állapotukra – figyelemmel kell gondoskodni. Az őrizetben lévő – a befogadás anyagi feltételei mellett – jogosult

- a) a hozzátartozójával, illetve konzuli képviselete tagjával történő, ellenőrzés nélküli kapcsolattartásra,
- b) a jogszabályban meghatározottak szerint csomag átvételére és küldésére, levelezés folytatására és látogató fogadására,
- c) az élelmezésének saját költségén történő kiegészítésére,
- d) vallásának gyakorlására, ideértve a vallási előírásoknak megfelelő étkezést is,

- e) a rendelkezésre álló közművelődési lehetőségek igénybevételére,
 - f) kifogás, kérdés, panasz, közérdekű bejelentés megtételére, valamint
 - g) napi legalább egy óra időtartamban a szabad levegőn tartózkodásra.
- A menekültügyi őrizetben lévő elismerését kérő köteles
- a) a menekültügyi őrizet végrehajtására szolgáló létesítmény rendjét megtartani,
 - b) olyan magatartást tanúsítani, amely a többi őrizetben lévő személy jogait nem sérti, illetve nyugalmát nem zavarja,
 - c) az általa használt helyiségek tisztán tartásában díjazás nélkül közreműködni,
 - d) a személyét érintő vizsgálatoknak alávetni magát, a ruházat átvizsgálását és a birtokban nem tartható személyes tárgyak elvételét tűrni,
 - e) az általa szándékosan okozott kárt megtéríteni, valamint
 - f) a tartására és ellátására fordított költséget megtéríteni, kivéve, ha ügyében menekült-kénti vagy oltalmazottkénti elismerő vagy visszaküldési tilalmat megállapító döntés született.

Ha a hatóság a tájékoztatási, az elkülönítési stb. kötelezettségét elmulasztotta, az őrizetbe vett az őrizet végrehajtására szolgáló intézmény vezetőjénél panasszal élhet. A panasz elutasításával szemben a személy nyolc napon belül a hatóság vezetőjéhez fordulhat.

A hatóság hivatalból vizsgálja, hogy fennállnak-e a menekültügyi óvadék letételének feltételei. Ha az elismerését kérő rendelkezésre állása a hatóság mérlegelése alapján óvadék letételével biztosítható, erről a hatóság határozatot hoz. Az eljárás bármely szakaszában engedélyezhető az óvadék letétele. Az óvadék letételét követően a hatóság az elismerését kérő számára tartózkodási helyet jelöl ki, valamint tájékoztatja a rendelkezésre állással kapcsolatos kötelezettségeiről, amelyek megsértése esetén a menekültügyi óvadékot az elismerését kérő nem követelheti vissza. Ha az elismerését kérő eleget tesz rendelkezésreállási kötelezettségének, a menekültügyi eljárás jogerős befejezését követően a menekültügyi óvadékot az elismerését kérő részére vissza kell adni.

2.4.8 A menekült, az oltalmazott, valamint a menedékes ellátása és támogatása

A menekültet, az oltalmazottat és a menedékest az alábbi ellátások és támogatások illetik meg:

- a) a befogadás anyagi feltételeinek további biztosítása,
- b) egészségügyi ellátás,
- c) oktatási, nevelési költségek megtérítése,
- d) pénzügyi támogatások,
- e) társadalmi beilleszkedést elősegítő támogatások.

A befogadás anyagi feltételeinek formái:

- a) a befogadóállomáson nyújtott elhelyezés és ellátás,
- b) szabad felhasználású havi költőpénz,
- c) részesítés adományokból,
- d) utazási kedvezmények igénybevétele.

Pénzügyi támogatások:

- a) beiskolázási támogatás,
- b) a letelepedéshez nyújtott egyszeri támogatás,

- c) az okmányok fordítási költségeinek megtérítése,
- d) az ország végleges elhagyásának támogatása.

A társadalmi beilleszkedést elősegítő támogatások:

- a) ingyenes magyar nyelvoktatás,
- b) rendszeres létfenntartási támogatás,
- c) lakhatási támogatás,
- d) menekültek és oltalmazottak lakáscélú támogatása.

A menedékes nem jogosult a letelepedéshez nyújtott egyszeri támogatásra, a lakhatási támogatásra, valamint a menekültek és oltalmazottak lakáscélú támogatására. A menedékes - rászorultsága esetén - jogosult a befogadás anyagi feltételeire, ellátásra és támogatásra. A hatóság, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala az ilyen ügyekben határozattal dönt, amellyel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye. A bíróság a hatóságok döntését megváltoztathatja.

A személy számára biztosított befogadás anyagi feltételei, valamint a meghatározott ellátások és támogatások korlátozhatók vagy megvonhatók, ha az érintett:

- a) a befogadóállomáson irányadó magatartási szabályokat ismételten vagy súlyosan megszegi,
- b) az együttműködési kötelezettségét ismételten vagy súlyosan megszegi,
- c) a befogadás anyagi feltételeire, illetve a támogatásra és ellátásra való jogosultság megszerzése érdekében vagyoniára, illetve jövedelmére vonatkozóan valótlan nyilatkozatot tesz, vagy a nyilatkozattételt megtagadja, vagy
- d) súlyosan erőszakos magatartást tanúsít.

A befogadás anyagi feltételei, illetve az ellátások és támogatások korlátozásáról vagy megvonásáról a hatóság határozattal dönt, mellyel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye. A bíróság a hatóság határozatát megváltoztathatja. A bíróság eljárást befejező döntésével szemben jogorvoslatnak nincs helye.

A felülvizsgálati kérelmet a határozat közlésétől számított három napon belül a hatóságnál kell benyújtani. A hatóság a felülvizsgálati kérelmet az ügy irataival és ellenkérelmével együtt haladéktalanul megküldi a bíróságnak. A kérelem benyújtásának a végrehajtására nincs halasztó hatálya. A kérelemről a bíróság - a beérkezésétől számított hat munkanapon belül - nemperes eljárásban, a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. Az eljárásban szükség esetén személyes meghallgatásnak van helye.

2.4.9 A menekültügyi eljárás általános szabályai

A menekültügyi eljárás az elismerés iránti kérelemre indul, és annak megállapítására irányul, hogy fennállnak-e az elismerését kérő külföldi menekültként, oltalmazottként vagy menedékesként történő elismerésének feltételei. A hatósági és a bírósági eljárás a kérelem első alkalommal történő benyújtása esetén tárgyi költségmentes.

Az elismerését kérő az eljárásban személyesen jár el. Az eljárásban a korlátozott cselekvőképességgel rendelkező személyt is megilleti az eljárási képesség. A kérelem előterjesztésekor az elismerését kérőnek a hatóság előtt személyesen meg kell jelennie. Ha a cselekvőképtelen személy személyesen kíván elismerés iránti kérelmet előterjeszteni, a hatóság köteles a törvényes képviselőjét bevonni, ennek hiányában ügygondnok kirendelését kérni. Ha az elismerését

kérő kíséző nélküli kiskorú, a hatóság haladéktalanul intézkedik a kiskorú képviselőtét ellátó ügygondnok kirendelése iránt, kivéve, ha az elismerését kérő minden valószínűség szerint elér nagykorúságát, mielőtt a hatóság az ügy érdemére vonatkozó döntését meghozná.

Családtagok közös kérelmezése esetén az elismerés iránti kérelmet az eljárási képességgel rendelkező elismerését kérő a családtagjaira is kiterjedően nyújtja be. A közös kérelem kiterjed a cselekvőképes vagy korlátozottan cselekvőképes családtagra, ha a közös kérelmezéshez legkésőbb személyes meghallgatásakor írásban hozzájárul, a cselekvőképtelen családtagra pedig a törvényes képviselő vagy az ügygondnok írásbeli hozzájárulásával terjed ki.

A hatóság a kérelem benyújtásakor, illetve a menekültügyi őrizet elrendelésekor intézkedik az elismerését kérő arcképmásának, valamint ujjnyomatának rögzítése iránt.

A kíséző nélküli kiskorú, valamint a fogvatartott elismerését kérő ügyében a menekültügyi eljárást soron kívül kell lefolytatni. Amennyiben az elismerését kérő európai elfogatóparancs hatálya alatt áll, a hatóság érdemi döntését az átadás végrehajtása előtt hozza meg, a döntéssel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelemnek az átadás végrehajtására nincs halasztó hatálya.

Az elismerését kérő az eljárásban – szóban és írásban – használhatja az anyanyelvét vagy azt a nyelvet, amelyet megért. A hatóság köteles őt eljárási jogairól, kötelezettségeiről, továbbá a kötelezettség megszegésének jogkövetkezményeiről – az anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven – a kérelem benyújtásával egyidejűleg írásban tájékoztatni. A tájékoztatást és annak tudomásulvételét jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A menekültügyi eljárásban a tolmácsolás, továbbá a jeltolmácsolás költségeit a hatóság viseli.

A hatóság a döntés közléséről annak meghozatalát követő nyolc napon belül köteles gondoskodni. A *határozatot* az elismerését kérővel az anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven szóban és egyidejűleg írásban is közölni kell. A *végzést* az elismerését kérővel írásban kell közölni. A hirdetmény útján közölt döntést a hirdetmény kifüggesztését követő nyolcadik napon kell közölni. A hirdetmény nem tartalmazhatja az ügy tárgyát, az elismerését kérő személyes adatai közül pedig kizárólag családi és utóneve tüntethető fel. A hirdetmény kizárólag a hatóság hirdetőtábláján helyezhető el.

Az elismerését kérőnek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy saját költségén, illetve rászorultsága esetén díjmentesen jogi segítséget vegyen igénybe, vagy elfogadjon valamely jogvédelemmel foglalkozó bejegyzett egyesület ingyenes jogi segítségét.

Az elismerését kérő által megbízott, jogi segítséget nyújtó személy

- a) jelen lehet az elismerését kérő személyes meghallgatásán;
- b) a menekültügyi eljárás során keletkezett iratokba betekinthez, azokról másolatot készíthet;
- c) az elismerését kérővel való kapcsolattartás érdekében beléphet az elismerését kérő elhelyezésére szolgáló intézmény területére, ha pedig az elismerését kérőt fogva tartják, a fogva tartás helyére.

Az **Egyesült Nemzetek Szervezete Menekültügyi Főbiztosság**ának képviselője a menekültügyi eljárásban részt vehet. Ennek keretében

- a) az elismerését kérő beleegyezésével
 - aa) jelen lehet az elismerését kérő személyes meghallgatásán;
 - ab) betekinthez a menekültügyi eljárás során keletkezett iratokba, azokról másolatot készíthet;
- ac) a menekültügyi eljárás menetéről és a meghozott határozatokról – ideértve a bírósági határozatokat is – a hatóság tájékoztatja;

- b) az elismerés iránti kérelemmel kapcsolatos véleményét az eljárás bármely szakaszában előadhatja;
- c) az elismerését kérő elhelyezésére szolgáló intézmények területére, fogva tartás esetén pedig a fogva tartás helyére beléphet.

Az elismerését kérő az eljárás során köteles túrni

- a) csomagjának, ruházatának, járművének átvizsgálását;
- b) arcképmásának, továbbá ujjnyomatának rögzítését.

Az elismerés iránti kérelemre vonatkozó döntés az elismerését kérő egyéni helyzetének értékelésén alapul. Az eljárás során különösen az alábbi bizonyítási eszközök használhatók fel:

- a) az elismerését kérő által feltárt, menekülésre okot adó tények és körülmények, valamint az ezeket alátámasztó iratok;
- b) az elismerését kérő által rendelkezésre bocsátott úti okmány vagy egyéb olyan okmány, amelyből személyazonosságára, illetve állampolgárságára következtetni lehet;
- c) az elismerését kérő származási országára vonatkozó valamennyi releváns és időszerű információ, ideértve a származási ország jogszabályi vagy egyéb, a jogalanyokra nézve kötelező rendelkezéseit, valamint azok alkalmazási módját is.

A hatóság és szükség esetén a bíróság köteles beszerezni a miniszter irányítása alatt álló országinformáció szolgáltatásáért felelős szerv jelentését.

Magyar hatóság, illetve bíróság nem léphet kapcsolatba

- a) az elismerését kérő származási országával,
- b) olyan országgal, amelyről feltételezhető, hogy információt továbbít a származási országba,
- c) olyan személlyel vagy szervezettel, akiről vagy amelyről feltételezhető, hogy az elismerését kérőt üldözte, üldöznél vagy információt továbbítana az elismerését kérő üldözőinek, ha a kapcsolatfelvétel eredményeként az üldözők tudomást szereznének arról, hogy az elismerését kérő elismerés iránti kérelmet nyújtott be, vagy a kapcsolatfelvétel következtében az elismerését kérő, illetve valamely családtagja testi épségét vagy az elismerését kérő származási országában élő családtagjának szabadságát vagy biztonságát veszély fenyegetné.

Az elismerését kérő személyes meghallgatása a menekültügyi eljárásban kötelező, és arról jegyzőkönyvet kell felvenni. Ettől el lehet tekinteni, ha az elismerését kérő nincs meghallgatható állapotban. Az eljárási képességgel rendelkező családtaggal együtt érkező, tizennegyedik életévét be nem töltött elismerését kérőt akkor lehet meghallgatni, ha személyes meghallgatása a tényállás tisztázása érdekében nélkülözhetetlen.

Amennyiben a magát kiskorúnak valló elismerését kérő kiskorúságát illetően kétség merül fel, életkora megállapítása céljából orvosszakértői vizsgálat kezdeményezhető. Ha az elismerését kérő, a törvényes képviselő vagy az ügygondnok a kiskorúság megállapítására irányuló szakértői vizsgálatához nem járul hozzá, az elismerését kérőre nézve a kiskorúakra vonatkozó rendelkezések – a törvényes képviselő bevonására, illetve az ügygondnok kirendelésére vonatkozó rendelkezések kivételével – nem alkalmazhatók.

2.4.10 A visszaküldés tilalmának vizsgálata

A visszaküldés tilalma fennáll, ha az elismerését kérő származási országában faji, illetve vallási okok, nemzeti hovatartozása, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozása vagy politikai meggyőződése miatt üldöztetés veszélyének lenne kitéve, és nincs olyan biztonsá-

gos harmadik ország, amely őt befogadja. A kísérő nélküli kiskorú esetében a visszaküldés tilalma akkor is fennáll, ha a család egyesítése, illetve az állami vagy más intézményi gondoskodás sem a származási országában, sem az őt befogadó más államban nem biztosított.

A hatóság az elismerés iránti kérelem elutasítására, valamint az elismerés visszavonására vonatkozó döntésében megállapítja a visszaküldés tilalmának fennállását vagy fenn nem állását.

A visszaküldési tilalom fennállása esetén a hatóság javaslatára az idegenrendészeti hatóság a külföldit befogadottként ismeri el. A tilalom fenn nem állása esetén a hatóság az elismerés iránti kérelmet elutasító döntésében rendelkezik a külföldi humanitárius célból kiadott tartózkodási engedélyének visszavonásáról, valamint a külföldi Magyarország által kiadott úti okmányának, személyazonosító igazolványának, személyi azonosítót és lakcímet igazoló hatósági igazolványának elvételéről.

A hatóság nem állapíthatja meg a visszaküldés tilalmának fennállását vagy fenn nem állását, ha a kérelmező származási országa nem igazolt vagy valószínűsített.

A hatóság által lefolytatott eljárásban nincs helye

- a) fellebbezésnek, újrafelvételi eljárásnak;
- b) az eljárás kérelemre történő felfüggesztésének;
- c) elektronikus kapcsolattartásnak;
- d) a jogszabálysértő döntés visszavonásáról rendelkező döntés elleni jogorvoslatnak;
- e) kézbesítési ügygondnok kijelölésének.

2.4.11 Az előzetes vizsgálati eljárás

A hatóság az elismerés iránti kérelmet a benyújtását követően előzetes vizsgálatnak veti alá, az eljárást harminc napon belül kell lefolytatni. Az ügyintézési határidő nem hosszabbítható meg.

A hatóság a kérelmezőt az előzetes vizsgálati eljárást lezáró döntés vagy a kérelmező átadásáról hozott végzés jogerőre emelkedéséig befogadóállomáson helyezi el, kivéve, ha

- a) a kérelmező személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, intézkedés, büntetés vagy idegenrendészeti eljárásban elrendelt személyi szabadságot korlátozó intézkedés hatálya alatt áll,
- b) fennállnak a menekültügyi őrizet elrendelésének feltételei, vagy
- c) a kérelmező jogszerűen tartózkodik Magyarország területén, és nem kéri a befogadóállomáson történő elhelyezését.

A hatóság a kísérő nélküli kiskorú gyermekvédelmi intézményben történő elhelyezéséről intézkedik.

Az előzetes vizsgálati eljárás során a hatóság megvizsgálja, hogy fennállnak-e a [dublini rendeletek](#) alkalmazásának feltételei. Ha a hatóság megállapítja, hogy a dublini eljárás folytatásának van helye, a dublini eljárás befejezéséig az előzetes vizsgálati eljárást végzéssel felfüggeszti, mellyel szemben jogorvoslatnak nincs helye.

A dublini rendeletekben lefektetett eljárás a – harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében – benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására és a kérelmező átadására-átvételére irányuló eljárás. Ennek lényege:

A tagállamok megvizsgálják a harmadik országok minden olyan állampolgárának kérelmét, aki egy tagállam határán vagy területén menedékjogot kér. A kérelmet az alábbiakban ismertetettek szerint felelős tagállam köteles megvizsgálni:

- a) Amennyiben a menedékkérő kísérő nélküli kiskorú, az a kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam, ahol a menedékkérő családtagja jogszerűen tartózkodik. Családtag hiányában az a tagállam, ahol a kiskorú benyújtotta menedékjog iránti kérelmét.
- b) Amennyiben a menedékkérőnek olyan családtagja van, akinek menekültként való tartózkodását egy tagállamban engedélyezték, az a tagállam lesz a menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős, feltéve, hogy az érintett személyek így kívánják. Amennyiben a menedékkérőnek van olyan családtagja valamely tagállamban, akinek kérelméről még nem született érdemi elsőfokú határozat, az a tagállam lesz a menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős, feltéve, hogy az érintett személyek így kívánják.
- c) Amennyiben a menedékkérő rendelkezik érvényes tartózkodásra jogosító engedéllyel, az azt kibocsátó tagállam lesz a menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős.
- d) Amennyiben a menedékkérőnek érvényes vízuma van, a vízumot kibocsátó tagállam felelős a menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért, kivéve, ha a vízumot egy másik tagállam nevében eljárva, vagy annak írásbeli engedélye alapján adták ki. Ilyen esetben az utóbbi tagállam a menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős.
- e) Amennyiben a menedékkérő különböző tagállamok által kiállított több tartózkodásra jogosító engedéllyel vagy vízummal rendelkezik, a tagállamok a következő sorrendben felelősek a menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért:
 - 1. az a tagállam, amely a leghosszabb tartózkodásra jogosító tartózkodásra jogosító engedélyt állította ki, vagy – amennyiben az érvényességi időtartamok azonosak – az a tagállam, amely a legkésőbbi lejáratú idővel állította ki a tartózkodásra jogosító engedélyt;
 - 2. az a tagállam, amelyik a legkésőbbi lejáratú idejű vízumot állította ki, ha a különböző vízumok azonos típusúak;
 - 3. különböző típusú vízumok esetén az a tagállam, amely a legkésőbbi lejáratú idejű vízumot bocsátotta ki, vagy – amennyiben az érvényességi időtartamok azonosak – az a tagállam, amely a legkésőbbi lejáratú idővel állította ki a vízumot;
 - 4. amennyiben a menedékkérő csak egy vagy több olyan tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkezik, amelyek legfeljebb két éve jártak le, illetve egy vagy több olyan vízummal, amelyek legfeljebb hat hónapja jártak le, és amelyek lehetővé tették számára, hogy ténylegesen belépjen egy tagállam területére, az 1., 2., 3. pontokban foglaltakat kell alkalmazni, amíg a kérelmező a tagállamok területét el nem hagyja;
 - 5. amennyiben a menedékkérő egy vagy több olyan tartózkodási okmánnyal rendelkezik, amelyek több mint két éve jártak le, illetve egy vagy több olyan vízuma van, amelyek több mint hat hónapja jártak le, és amelyek lehetővé tették számára, hogy ténylegesen belépjen egy tagállam területére, és feltéve, hogy a tagállamok területét nem hagyta el, az a tagállam a felelős, ahol a kérelmet a menedékkérő benyújtotta. Az a tény, hogy a tartózkodásra jogosító engedélyt vagy a vízumot hamis vagy fiktíven személyazonosság alapján, vagy koholt, hamisított vagy érvénytelen okmányok bemutatása nyomán adták ki, nem mentesíti a kibocsátó tagállamot a rá háruló felelősség alól. Ugyanakkor a tartózkodásra jogosító engedélyt vagy vízumot kibocsátó tagállam nem felelős, ha bizonyítani tudja, hogy a hamisítást az okmány vagy a vízum kiadása után követték el.
- f) Amennyiben bizonyíték alapján megállapítást nyer, hogy a menedékkérő harmadik országból érkezve jogellenesen lépte át egy tagállam határát szárazföldön, tengeri vagy a légi úton, az a tagállam felelős a menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért, amely-

nek területére így lépett be. Ez a felelősség tizenkét hónappal a jogellenes határátlépést követően megszűnik.

- g) Ha egy tagállam az f) pont szerint nem, vagy tovább már nem minősül felelősnek, és a bizonyíték vagy közvetett bizonyíték alapján megállapítást nyer, hogy a menedékkérő – aki szabálytalanul lépett a tagállamok területére, vagy akinek belépési körülményei nem állapíthatók meg – a kérelem benyújtásának időpontját megelőzően már legalább öt hónapig folyamatosan egy tagállamban élt, ez a tagállam felelős a menedékgig iránti kérelem megvizsgálásáért. Amennyiben a menedékgig kérelmezője legalább öt hónapos időszakokon keresztül tartózkodott különböző tagállamokban, az a tagállam felelős a kérelem megvizsgálásáért, amelyben legutóbb ennyi időt töltött.
- h) Amennyiben egy harmadik ország állampolgára olyan tagállam területére lép, ahol vízummentességet élvez, ez a tagállam felelős a menedékgig iránti kérelem megvizsgálásáért. Ez az elv nem alkalmazandó, ha a harmadik ország állampolgára menedékgig iránti kérelmét egy olyan másik tagállamban nyújtja be, ahol a tagállam területére való belépéséhez szintén vízummentességet élvez. Ebben az esetben az utóbbi tagállam felelős a menedékgig iránti kérelem megvizsgálásáért.
- g) Amennyiben a harmadik ország állampolgára egy tagállam repülőterének nemzetközi tranzitterületén nyújtja be menedékgig iránti kérelmét, ez a tagállam felelős a menedékgig iránti kérelem megvizsgálásáért.
- h) Amennyiben a felsorolt feltételek alapján egyetlen tagállam sem határozható meg felelősként a menedékgig iránti kérelem megvizsgálásáért, az első olyan tagállam felelős a menedékgig iránti kérelem megvizsgálásáért, amelynél a menedékgig iránti kérelmet benyújtották.
- i) Amennyiben egy család több tagja egyidejűleg vagy egymáshoz elég közeli időpontokban nyújt be menedékgig iránti kérelmet ugyanabban a tagállamban ahhoz, hogy a felelős tagállam meghatározására vonatkozó eljárást együtt folytassák le, és amennyiben az e rendeletben megállapított feltételek alkalmazása különválasztásukhoz vezetne, a felelős tagállamot a következő rendelkezések alapján határozzák meg:
 - 1. az a tagállam felelős a család valamennyi tagja menedékgig iránti kérelmének megvizsgálásáért, amely a feltételek szerint a legtöbb családtag átvételéért felelős;
 - 2. ennek hiányában az a tagállam felelős, amely a feltételek szerint a legidősebb családtag kérelmének megvizsgálásáért felelős.

Ha a dublini eljárás során megkeresett tagállam a kérelmező átvételére és a kérelem vizsgálatára köteles, a hatóság a kérelmező átadásáról végzéssel dönt. Az átadásról hozott végzés közlését követően a kérelem visszavonásának nincs helye. A hatóság az átadásról hozott végzésben rendelkezik arról, hogy a külföldi az átadás végrehajtásáig, de legfeljebb hetvenkét óráig a számára kijelölt tartózkodási helyet az átadás végrehajtásának biztosítása érdekében nem hagyhatja el. Az átadásról rendelkező végzéssel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye. A felülvizsgálati kérelmet a végzés közlésétől számított három napon belül a hatóságnál kell benyújtani. A hatóság a felülvizsgálati kérelmet az ügy irataival és ellenkérelmével együtt haladéktalanul megküldi a bíróságnak. A felülvizsgálati kérelemről a bíróság – a felülvizsgálati kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül – nemperes eljárásban, a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. Az eljárásban személyes meghallgatásnak, valamint a bíróság eljárást befejező döntésével szemben jogorvoslatnak nincs helye. A bírósági felülvizsgálat során az átadásról rendelkező végzés végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelemnek a végzés végrehajtására nincs halasztó hatálya.

Ha a dublini eljárás a kérelmező átadásával zárul, az előzetes vizsgálati eljárást a kérelmező átadásának időpontjában meg kell szüntetni. Az eljárást megszüntető végzéssel szemben jogorvoslatnak nincs helye.

Ha a kérelmezőt és a kérelem vizsgálatát a megkeresett tagállam nem veszi át, az előzetes vizsgálati eljárást az alábbiak szerint folytatni kell.

Ha a **dublini rendeletek** alkalmazásának feltételei nem állnak fenn, a hatóság dönt a kérelem elfogadhatósága kérdésében, valamint arról, hogy fennállnak-e a kérelem nyilvánvaló megalapozatlansága megállapításának feltételei.

Elfogadhatatlan a kérelem, ha

- a) a kérelmező az Európai Unió valamely tagállamának állampolgára;
- b) a kérelmezőt más tagállam menekültként ismerte el;
- c) a kérelmezőt valamely harmadik ország menekültként ismerte el, feltéve, hogy ez a védelem a kérelem elbírálásakor is fennáll, és a szóban forgó harmadik ország a kérelmezőt visszafogadja;
- d) a jogerős elutasító döntést követően ugyanaz a személy azonos ténybeli alapon nyújt be kérelmet;
- e) a kérelmező vonatkozásában van olyan ország, amely rá nézve biztonságos harmadik országnak minősül.

Az e) pont alapján a kérelem elfogadhatatlanságának megállapítására csak abban az esetben kerülhet sor, ha a kérelmező

- a) biztonságos harmadik országban tartózkodott, és lehetősége lett volna ebben az országban megfelelő hatékony védelem igénylésére. Biztonságos harmadik ország az az ország, amelyre vonatkozóan a hatóság meggyőződött arról, hogy a kérelmező az alábbi elvekkel összhangban lévő bánásmódban részesül:
 - az életét és a szabadságát nem fenyegeti veszély faji, vallási okból, nemzeti hovatartozása, valamely társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai meggyőződés miatt, illetve nincs kitéve súlyos sérelem veszélyének;
 - a genfi egyezményrel összhangban tiszteletben tartják a visszaküldés tilalmának elvét;
 - elismerik és alkalmazzák a nemzetközi jog azon szabályát, amely szerint a kérelmező olyan ország területére nem utasítható ki, ahol az **Alaptörvény** XIV. cikk (2) bekezdésében meghatározott magatartásnak lenne kitéve; és
 - biztosított a menekültkénti elismerés kérelmezésének lehetősége, valamint a menekültkénti elismerés esetén a genfi egyezményrel összhangban álló védelem;
- b) annak területén átutazott, és lehetősége lett volna ebben az országban a fentieknek megfelelő, hatékony védelem igénylésére;
- c) ott rokonai kapcsolatokkal rendelkezik és az ország területére beléphet; vagy
- d) a biztonságos harmadik ország az elismerését kérő kiadatását kéri.

A kérelem nyilvánvalóan megalapozatlan, ha a kérelmező

- a) az elismerés szempontjából csak kevésbé lényeges vagy lényegtelen információkat közöl;
- b) nem tudja igazolni vagy valószínűsíteni származási országát; vagy
- c) ésszerű időn belül nem terjesztett elő elismerés iránti kérelmet, bár módja lett volna azt korábban benyújtani, és a késedelem kimentésére nem tud ésszerű okot előadni.

Amennyiben a kérelem alapját részben vagy egészben azok a körülmények jelentik, hogy az üldözéstől való megalapozott félelem olyan eseményeken alapul, amelyek azt követően következtek be, hogy a külföldi a származási országát elhagyta, vagy a külföldi olyan tevé-

kenységén, amelyet a származási országa elhagyását követően fejtett ki, az ésszerű időt e körülmények beálltától kell számolni.

Az előzetes vizsgálati eljárás megszűnik, ha a kérelmező meghal. A hatóság az előzetes vizsgálati eljárást megszünteti, ha a kérelmező kérelmét írásban visszavonja.

A hatóság a rendelkezésre álló adatok alapján dönt, vagy az előzetes vizsgálati eljárást megszünteti, ha a kérelmező

- a) a nyilatkozattételt megtagadja, és ezzel a kérelem elfogadhatóságának vagy nyilvánvaló megalapozatlanságának elbírálását megakadályozza;
- b) a személyes meghallgatáson írásbeli felszólításra nem jelenik meg, és távolmaradását megfelelően nem igazolja;
- c) ismeretlen helyre távozott;
- d) kiutasításának vagy kiadatásának végrehajtására került sor; vagy
- e) ujjnyomatának vagy arcképmásának rögzítését megakadályozza vagy lehetetlenné teszi.

A hatóság az előzetes vizsgálati eljárást megszüntető végzésében rendelkezik a külföldi humanitárius célból kiadott tartózkodási engedélyének visszavonásáról. Az előzetes vizsgálati eljárást megszüntető végzéssel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye.

A hatóság a kérelmet részletes vizsgálat nélkül elutasítja, ha:

- a) a kérelmező az Európai Unió valamely tagállamának állampolgára;
- b) a kérelmezőt más tagállam menekültként ismerte el;
- c) a kérelmezőt valamely harmadik ország menekültként ismerte el, feltéve, hogy ez a védelem a kérelem elbírálásakor is fennáll, és a szóban forgó harmadik ország a kérelmezőt visszafogadja;
- d) a jogerős elutasító döntést követően ugyanaz a személy azonos ténybeli alapon nyújt be kérelmet;
- e) a kérelmező vonatkozásában van olyan ország, amely rá nézve biztonságos harmadik országnak minősül.

Elutasítja továbbá, ha a kérelem nyilvánvalóan megalapozatlan. A hatóság a kérelmet elfogadhatatlanság miatt végzéssel, nyilvánvaló megalapozatlanság miatt határozattal utasítja el. A döntéssel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye. A kérelmet három napon belül a hatóságnál kell benyújtani. A hatóság a kérelmet az ügy irataival és ellenkérelmével együtt haladéktalanul megküldi a bíróságnak. A felülvizsgálati kérelem benyújtásának a hatósági döntés végrehajtására halasztó hatálya van.

A felülvizsgálati kérelemről a bíróság – a felülvizsgálati kérelem beérkezésétől számított nyolc napon belül – nemperes eljárásban, a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. Az eljárásban szükség esetén személyes meghallgatásnak van helye.

A bíróság a hatóság döntését megváltoztathatja. A bíróság eljárást befejező döntésével szemben jogorvoslatnak nincs helye.

Ha a kérelmező második kérelmét azt követően nyújtja be, hogy első kérelme tárgyában, a kérelem írásban történő visszavonásától eltérő okból, jogerős megszüntető döntés született, a hatóság megvizsgálja, hogy a korábbi döntést követően felmerültek-e olyan új körülmények vagy tények, amelyek alapján a kérelmező menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerésének lenne helye.

Ha a hatóság a kérelem elfogadhatatlanságát vagy nyilvánvaló megalapozatlanságát állapítja meg, a kérelmezőt a döntés közlését követően nem illetik meg a Magyarország területén való tartózkodásra, tartózkodásra jogosító engedélyre, ellátásra, támogatásra és szállásra, munkavégzésre vonatkozó jogosultságok.

Ha a kérelmezőnek korábbi kérelme tárgyában jogerős elutasító, illetve a kérelem visszavonása miatt jogerős megszüntető döntés született, és magyar hatóság vagy bíróság döntésében a visszaküldés tilalmának fennállását nem állapította meg

- a) a kérelem benyújtásának nincs halasztó hatálya
 - aa) a kiutasítás végrehajtására;
 - ab) a külföldi kiadatási eljárásban történő átadására;
- b) a külföldit nem illetik meg a Magyarország területén való tartózkodásra, ellátásra, támogatásra és szállásra, munkavégzésre vonatkozó jogosultságok.

Amennyiben a hatóság a kérelem elfogadhatóságát állapítja meg, és a kérelem nem nyilvánvalóan megalapozatlan, a kérelmet részletes vizsgálati eljárásra utalja. A részletes vizsgálati eljárásra utaló végzéssel szemben jogorvoslatnak nincs helye.

2.4.12 A részletes vizsgálati eljárás

A hatóság a kérelmet részletes vizsgálati eljárásra utaló végzésében a kérelmező részére szálláshelyként – kérelmére – magánszálláshelyet, ennek hiányában befogadóállomást vagy más szálláshelyet jelöl ki, kivéve, ha a kérelmező személyi szabadságot korlátozó intézkedés hatálya alatt áll. A kísérő nélküli kiskorú szálláshelyeként gyermekvédelmi intézményt kell kijelölni.

A kérelmező az eljárás, valamint a bírósági felülvizsgálat ideje alatt köteles a számára kijelölt szálláshelyen életvitelszerűen tartózkodni.

A részletes vizsgálati eljárást, melyben a rendvédelmi szervek szakhatóságként vesznek részt, két hónapon belül kell lefolytatni.

A hatóság a részletes vizsgálati eljárás során megvizsgálja, hogy

- a) fennállnak-e a kérelmező menekültkénti elismerésének feltételei, továbbá
- b) nem áll-e fenn a kérelmező menekültkénti elismerését kizáró ok.

Ha a menekültkénti elismerés iránti kérelem az elismerés feltételei fennállásának hiánya vagy kizáró ok fennállása miatt alaptalan, a hatóság megvizsgálja, hogy

- a) fennállnak-e a kérelmező oltalmazottkénti elismerésének feltételei, továbbá
- b) nem áll-e fenn a kérelmező oltalmazottkénti elismerését kizáró ok.

Alaptalan a kérelem, ha a menekültkénti elismerés feltételei nem állnak fenn, vagy a menekültkénti elismerés kizárt.

Az elismerés feltételei fennállásának hiányára utal különösen, ha a kérelmező

- a) származási országa biztonságos származási országnak tekinthető;
- b) nem tárja fel a menekülésre okot adó tényeket és körülményeket, vagy nyilatkozata olyan mértékben összefüggéstelen vagy ellentmondásos, hogy abból nem lehet arra következtetni, hogy őt üldözés vagy súlyos sérelem érte, vagy ezek veszélye áll fenn;
- c) a személyazonosító adataira, az állampolgárságára vonatkozóan szándékosan hamis adatot közöl;
- d) személyazonosságának igazolására, illetve a beutazáshoz szándékosan hamis vagy meghamisított okmányt használ fel, és az okmány valótlan tartalmához ragaszkodik;
- e) úti okmányát vagy személyazonosságának megállapítására alkalmas más okmányát a hatóság elől elrejt, megsemmisíti, illetve a személyazonosságának megállapítására irányuló eljárási cselekményeket szándékosan akadályozza;
- f) lényeges információk elhallgatásával, illetve dokumentumok visszatartásával a hatóság félrevezetését kísérli meg;

g) kizárólag azért nyújt be kérelmet, hogy késleltesse a kiutasítását elrendelő határozat végrehajtását.

Ha orvosszakértői vélemény megállapítja, hogy a nyilatkozat összefüggéstelen és ellentmondásos voltát a kérelmező egészségi vagy pszichés állapotából eredő ok indokolja, akkor abból nem lehet a menekültkénti, illetve az oltalmazottkénti elismerés feltételei fennállásának hiányára következtetni.

Az elismerés feltételeinek vizsgálata során üldözésnek kell tekinteni azokat a cselekményeket, amelyek jellegüknél, ismétlődésüknél vagy összeadódó hatásuknál fogva olyan mértékben súlyosak, hogy az alapvető emberi jogokat súlyosan sértik.

Az üldözés különösen a következő cselekmények formájában jelenhet meg:

- a) pszichikai vagy fizikai erőszak alkalmazása, ideértve a szexuális erőszakot is;
- b) az érintett személy nemi hovatartozása miatt elkövetett cselekmények;
- c) az érintett személy gyermekkorával összefüggésben elkövetett cselekmények;
- d) olyan jogszabályi rendelkezések vagy hatósági intézkedések, amelyek önmagukban hátrányosan megkülönböztető jellegűek, vagy amelyeket hátrányosan megkülönböztető módon alkalmaznak;
- e) a büntetőeljárás során alkalmazott aránytalanság vagy hátrányos megkülönböztetés, ideértve az aránytalanul súlyos vagy hátrányosan megkülönböztető jellegű büntetést is;
- f) a bírósági jogvédelem megtagadása, amennyiben mindez aránytalanul súlyos vagy hátrányosan megkülönböztető jellegű eredménnyel jár;
- g) konfliktushelyzetben történő katonai szolgálatmegtagadás miatt kilátásba helyezett büntetés, feltéve, hogy a katonai szolgálat teljesítése bűncselekményt vagy a menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerést kizáró okok közé tartozó cselekményt valósítana meg.

Az elismerés feltételeinek vizsgálata során súlyos sérelemnek tekintendő

- a) a halálbüntetéssel fenyegetés;
- b) a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés alkalmazása;
- c) a polgári személy életének vagy testi épségének súlyos fenyegetettsége, amely nemzetközi vagy belső fegyveres konfliktus során alkalmazott megkülönböztetés nélküli erőszak következménye.

Az elismerés feltételeinek vizsgálata során az üldöztetés, illetve a súlyos sérelem háttérben állhat

- a) az az állam, ahonnan a kérelmező menekülni kényszerült;
- b) az a) pont szerinti államot vagy annak jelentős részét ellenőrzése alatt tartó párt vagy szervezet;
- c) az a) vagy b) pontban foglaltaktól független személy vagy szervezet, feltéve, hogy az a) pont szerinti állam és a b) pont szerinti párt vagy szervezet, illetve valamely, az államterület egy jelentős részét ellenőrzés alatt tartó nemzetközi szervezet nem tud vagy nem kíván az üldözéssel, illetve a súlyos sérelemmel szemben védelmet nyújtani.

Az elismerés feltételeinek vizsgálata során az üldöztetés vagy súlyos sérelem elleni védelem akkor tekinthető biztosítottnak, ha a védelmet az alábbiak nyújtják:

- a) az állam vagy
- b) az államot vagy az államterület egy jelentős részét ellenőrzésük alatt tartó pártok vagy szervezetek, ideértve a nemzetközi szervezeteket is, feltéve, hogy hajlandóak és képesek védelmet nyújtani.

A védelemnek hatékonynak és tartósnak kell lennie, ez általában akkor biztosított, ha

- a) a fentiekben meghatározott szereplők – az üldöztetésnek, illetve súlyos sérelmet okozó minősülő cselekmények felderítéséhez, büntetőeljárás útján történő üldözéséhez és szankcionálásához szükséges hatékony jogszabályokkal – megfelelő lépéseket tesznek az üldöztetés, illetve a súlyos sérelem megakadályozása érdekében, valamint
- b) a kérelmező a védelemhez hozzáférhet.

A védelem akkor is biztosítottnak tekinthető, ha abban az államban, ahonnan a kérelmező menekülni kényszerül, az ország egy részében nem áll fenn az üldöztetéstől való megalapozott félelem követelménye, illetve a súlyos sérelem tényleges veszélye, és a kérelmezőtől ésszerűen elvárható, hogy az érintett országrészben maradjon.

Az üldözési okok vizsgálata során

- a) a *faj* fogalma magában foglalja különösen a bőrszín, származás, illetve meghatározott etnikai csoporthoz való tartozás szempontjait;
- b) a *vallás* fogalma magában foglalja különösen a teista, nem teista és ateista meggyőződéseket, a magánjellegű, illetve nyilvános vallási szertartásokon – akár egyedül, akár másokkal – való részvételt, illetve az ilyen szertartásokon történő részvételtől való tartózkodást, továbbá más vallásos jellegű tevékenységet vagy véleménynyilvánítást, bármilyen vallásos hiten alapuló, illetve e hit által megkövetelt személyes vagy közösségi magatartásformát;
- c) a *nemzeti hovatartozás* fogalma nem korlátozódik az állampolgárságra vagy annak hiányára, hanem magában foglalja különösen az olyan csoporthoz való tartozást is, amelyet annak kulturális, etnikai, illetve nyelvi identitása, közös földrajzi vagy politikai származása, illetve egy másik állam lakosságához fűződő viszonya határoz meg.
- d) valamely csoport különösen akkor minősül *meghatározott társadalmi csoportnak*, ha:
 - da) a csoport tagjai olyan velük született jellemző tulajdonsággal vagy meg nem változtatható közös háttérrel rendelkeznek, vagy olyan közös meggyőződésük, illetve jellemző tulajdonságaik vannak, amelyek olyannyira alapvetőek az önazonosság, illetve a lelkiismeret szabadsága szempontjából, hogy az érintett személyeket nem lehet ezek feladására kényszeríteni, vagy
 - db) a csoport az érintett országban egyértelműen elkülöníthető identitással rendelkezik, mivel a csoportot az azt körülvevő társadalom különbözöként kezeli;
- e) a *politikai vélemény* fogalma különösen azt foglalja magában, hogy a kérelmező egy olyan ügyben, amely a kérelmező üldözőjével, annak politikájával vagy eljárásával kapcsolatos, meghatározott véleményt vagy meggyőződést képvisel, függetlenül attól, hogy a kérelmező az adott vélemény vagy meggyőződés alapján cselekedett-e.

A származási ország körülményeitől függően meghatározott társadalmi csoportnak minősülhet az olyan csoport is, amely tagjainak közös jellemzője a *szexuális irányultság*on vagy a *nemi hovatartozáson* alapul. A szexuális irányultság nem foglalja magában a magyar jog szerint bűncselekménynek minősülő, az elkövető szexuális irányultságával összefüggő cselekményeket. Annak értékelésekor, hogy a kérelmező üldöztetéstől való félelme megalapozott-e, nincs jelentősége annak, hogy a kérelmező ténylegesen rendelkezik-e az üldözés alapjául szolgáló faji, vallási, társadalmi vagy politikai jellemzőkkel, illetve nemzeti hovatartozással, ha üldözője úgy tekinti, hogy e jellemzőkkel rendelkezik. A kérelmező menekültkénti elismerésének feltételei akkor állnak fenn, ha az üldözési okok és az üldözésnek minősülő cselekmények között összefüggés állapítható meg. A részletes vizsgálati eljárás megszűnik, ha a kérelmező meghalt. A hatóság a részletes

vizsgálati eljárást megszünteti, ha olyan feltételek fennállását állapítja meg, amelyek az előzetes vizsgálati eljárást megszüntető feltételeknek – ennek részletezését ott leírtuk – minősülnek.

A hatóság a rendelkezésre álló adatok alapján dönt, vagy a részletes vizsgálati eljárást megszünteti, ha

- a kérelmező a nyilatkozattételt megtagadja, és ezzel a kérelem elbírálását megakadályozza;
- a személyes meghallgatáson írásbeli felszólításra – igazoltan – nem jelenik meg;
- ismeretlen helyre távozott;
- kiutasításának vagy kiadatásának végrehajtására került sor;
- ujjnyomatának vagy arcképmásának rögzítését megakadályozza vagy lehetetlenné teszi;
- a kérelem részletes vizsgálati eljárás nélküli elutasításának lett volna helye.

A megszüntető végzéssel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye. Ha a hatóság megállapítja a kérelem alaptalanságát, a kérelmet elutasítja. A kérelmet elutasító határozattal szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye.

A keresetlevelet a határozat közlésétől számított nyolc napon belül, a hatóságnál kell benyújtani. A hatóság a keresetlevelet az ügy irataival és ellenkérelmével együtt haladéktalanul megküldi a bíróságnak. A keresetlevél benyújtásának a hatóság határozatának végrehajtására halasztó hatálya van. A keresetről a bíróság hatvan napon belül, peres eljárásban dönt. Ha a kérelmező személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, intézkedés vagy büntetés, illetve idegenrendészeti eljárásban elrendelt személyi szabadságot korlátozó intézkedés hatálya alatt áll, a bíróság soron kívül jár el.

A bírósági eljárásban a kérelmező személyes meghallgatása kötelező. A személyes meghallgatást a bíróság mellőzi, ha

- a) a kérelmező a szálláshelyéről nem idézhető,
- b) a kérelmező ismeretlen helyre távozott, vagy
- c) az ismételt kérelem a korábbival azonos ténybeli alapon nyugszik.

A bíróság a hatóság határozatát megváltoztathatja. A bíróság eljárást befejező döntésével szemben jogorvoslatnak nincs helye. A hatóság tájékoztatási kötelezettsége akkor is fennáll, ha a bíróság a hatóság határozatát megváltoztatja, és a kérelmezőt menekültként vagy oltalmazottként elismeri. A hatóság az elismerésről szóló határozat közlésével egyidejűleg a menekültként vagy oltalmazottként elismert külföldit, az anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven, írásban tájékoztatja a jogairól és kötelezettségeiről.

A kivételes méltányosságból történő menekültkénti elismerés során a miniszter hivatalból jár el. A miniszter határozatával szemben jogorvoslatnak nincs helye. Ha a részletes vizsgálati eljárás során a dublini eljárás lefolytatásának feltételei állnak fenn, akkor az előzetes vizsgálatnál elmondottakat (az eljárás felfüggesztése, a tagállam megkeresése, átadásról való döntés, őrizet) kell megfelelően alkalmazni.

2.4.13 A menedékes kérelmére vonatkozó szabályok

Ha a menedékes az ideiglenes védelem lejártát megelőzően menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerés iránti kérelmet nyújt be, menedékes jogállása a kérelem elbírálása alatt, továbbá a kérelem elutasítása esetén az ideiglenes védelem lejártáig fennmarad, feltéve, hogy menedékeskénti elismerésének visszavonására nem kerül sor. A benyújtott kérelmet akkor

is el kell bírálni, ha az ideiglenes védelem a menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerésre irányuló eljárás időtartama alatt megszűnik. Ebben az esetben a kérelmezőt az elismerését kérő jogai illetik meg, illetve annak kötelezettségei terhelik.

2.4.14 Repülőtéri eljárás

Ha a külföldi a kérelmét a Magyarország területére történő beléptetés előtt, a nemzetközi légi forgalmi határátkelőhelyen nyújtja be, akkor a kérelmezőt nem illetik meg a Magyarország területén való tartózkodásra, valamint a Magyarország területén való tartózkodásra jogosító engedélyre és a munkavégzésre vonatkozó jogosultságok. A hatóság a kérelmezőt a repülőtér tranzitterületén található szálláshelyen helyezi el. Az előzetes vizsgálati eljárást nyolc napon belül le kell folytatni, a hozott döntés közléséről a hatóság haladéktalanul gondoskodik.

A kérelmezőt Magyarország területére be kell léptetni, ha

- a) az előzetes vizsgálati eljárás részletes vizsgálati eljárásra utaló végzéssel zárul, vagy
- b) a kérelem benyújtásától számított nyolc nap eltelt.

2.4.15 A menekültkénti és az oltalmazottkénti elismerés visszavonása

A menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerés visszavonására irányuló eljárás - a jogállásról írásban történő lemondás esetét kivéve - hivatalból indul. Ha a hatóság a menekültkénti vagy az oltalmazottkénti elismerés feltételei fennállásának felülvizsgálata során azt állapítja meg, hogy az elismerés visszavonásának van helye, erről a menekültet vagy az oltalmazottat írásban tájékoztatja, és ezzel egyidejűleg - határidő tűzésével - felhívja, hogy jelölje meg azokat az okokat, amelyek igazolják vagy valószínűsítik a menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerés feltételeinek fennállását, illetve azt, hogy az elismerést kizáró ok nem áll fenn.

A menekültet vagy az oltalmazottat a hatóság személyesen meghallgatja. A személyes meghallgatást a hatóság mellőzi, ha a külföldi

- a) a lakóhelyéről nem idézhető,
- b) ismeretlen helyre távozott, vagy
- c) a személyes meghallgatáson írásbeli felszólításra nem jelenik meg, és távolmaradását megfelelően nem igazolja.

Ha a hatóság megállapítja, hogy az elismerés visszavonására okot adó körülmény nem áll fenn, az eljárást megszünteti. Az eljárást megszüntető végzéssel szemben jogorvoslatnak nincs helye. Ha a hatóság valamely megszüntető ok fennállását állapítja meg, a menekültkénti, illetve az oltalmazottkénti elismerést visszavonja. A menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerést visszavonó határozattal szemben - a jogállásról történő lemondáson alapuló visszavonás esetét kivéve - bírósági felülvizsgálatnak van helye.

A keresetlevelet a határozat közlésétől számított tizenöt napon belül a hatóságnál kell benyújtani, melynek a hatósági határozat végrehajtására halasztó hatálya van. A hatóság a keresetlevelet az ügy irataival és ellenkérelmével együtt haladéktalanul megküldi a bíróságnak. A keresetről a bíróság - a keresetlevél beérkezésétől számított hatvan napon belül - peres eljárásban dönt.

A bírósági eljárásban a kérelmező személyes meghallgatása kötelező. A személyes meghallgatást a bíróság mellőzi, ha a külföldi

- a) a lakóhelyéről nem idézhető, vagy
- b) ismeretlen helyre távozott.

A bíróság eljárást befejező döntésével szemben jogorvoslatnak nincs helye.

2.4.16 A menedékeskénti elismerésre irányuló eljárás

Magyarország menedékesként ideiglenes védelemben részesíti azt a külföldit, aki a Magyarország területére tömegesen menekülők olyan csoportjába tartozik, amelyet az Európai Unió Tanácsa, illetve az Országgyűlés – a Kormány előterjesztése alapján – ideiglenes védelemre jogosultként ismer el. A határozat tartalmazza azt az időtartamot, amelynek lejártával, illetve annak a ténynek a megjelölését, amelynek bekövetkeztével az ideiglenes védelem megszűnik.

A menedékeskénti elismerésre irányuló eljárásban a hatóságnak és a bíróságnak nem kell beszereznie országinformáció szolgáltatásért felelős szerv jelentését.

A menedékeskénti elismerését kérőnek azt kell igazolnia vagy valószínűsítania, hogy az Európai Unió Tanácsa vagy az Országgyűlés határozata ideiglenes védelemre jogosultként elismert, tömegesen menekülő személyek csoportjába tartozik. Alaptalan a menedékeskénti elismerés iránti kérelem, ha a kérelmező

- a) nem igazolja vagy valószínűsíti, hogy a védelemre jogosult csoport tagja, vagy
- b) menedékeskénti elismerése kizárt.

A külföldi menedékeskénti elismerésére irányuló eljárást negyvenöt napon belül kell lefolytatni. Az ügyintézési határidő nem hosszabbítható meg.

A hatóság a menedékeskénti elismerésre irányuló eljárás során köteles beszerezni a rendvédelmi szerv szakhatósági állásfoglalását, a megkeresett szerv köteles a megkeresésének harminc napon belül eleget tenni. A szakhatósági eljárás ügyintézési határideje nem hosszabbítható meg.

Ha a hatóság a kérelem alaptalanságát állapítja meg, a kérelmet elutasítja, mellyel szemben bírósági felülvizsgálatnak van helye. A keresetlevelet a határozat közlésétől számított nyolc napon belül, a hatóságnál kell benyújtani.

A hatóság a kérelemnek helyt adó határozat közlésével egyidejűleg a menedékesként elismert külföldit – az anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven – írásban tájékoztatja a jogairól és kötelezettségeiről.

2.4.17 A menedékeskénti elismerés visszavonása

A menedékeskénti elismerés visszavonására irányuló eljárás hivatalból indul, kivéve, ha a menedékesként elismert külföldit beleegyezésével más állam részesíti ideiglenes védelemben, illetve ha a menedékes mond le jogállásáról. Ha a hatóság valamely megszüntető ok fennállását állapítja meg, akkor a menedékeskénti elismerést visszavonja. A menedékeskénti elismerést visszavonó határozattal szemben jogorvoslatnak van helye, kivéve, ha a menedékesként elismert külföldit beleegyezésével más állam részesíti ideiglenes védelemben.

2.4.18 Adatkezelés

A hatóság a menekült, az oltalmazott, a menedékes, valamint az elismerését kérő személyes adatait, a tartózkodásukkal és az őket megillető ellátással és támogatással összefüggő adatokat, továbbá az azokban bekövetkezett változásokat

- a) a menekült, az oltalmazott, illetve a menedékes jogállás fennállásának megállapítása és az ahhoz fűződő jogosultságok biztosítása,
- b) az ellátásra és támogatásra való jogosultság megállapítása,
- c) személyazonosítás,
- d) a párhuzamos eljárások megakadályozása, valamint
- e) a kérelem többszöri benyújtásának megállapítása céljából a menekültügyi nyilvántartásban kezeli.

A befogadóállomás – az állomáson elhelyezett személyek jogosultságainak biztosítása, valamint az ellátásra és támogatásra való jogosultság megállapítása céljából – nyilvántartást vezet

- a) a befogadóállomáson elhelyezettek természetes személyazonosító adatairól, valamint
- b) a befogadóállomás által nyújtott ellátás, illetve támogatás mértékéről és időtartamáról.

A befogadóállomáson elhelyezett személy adatait a befogadóállomás végleges elhagyását követő egy évig kell kezelni.

A menekült, az oltalmazott, illetve a menedékes lakóhelye, tartózkodási helye vagy szálláshelye szerint illetékes közigazgatási szerv nyilvántartást vezet a hatáskörébe tartozó ellátásra, illetve támogatásra való jogosultság megállapítása céljából a jogosult személy

- a) természetes személyazonosító adatairól;
- b) lakóhelyéről, tartózkodási helyéről vagy szálláshelyéről;
- c) a folyósított támogatás összegéről;
- d) a folyósítás időpontjáról, visszatérítendő támogatás esetén a törlesztési határidőről.

A hatóság külföldi állam és nemzetközi szervezet részére adatot szolgáltat

- a) a menekültügy területén alkalmazandó jogszabályokról és gyakorlatról;
- b) az e törvény hatálya alá tartozó személyek érkezésének és állampolgárság szerinti megoszlásának havi alakulásáról;
- c) az elismerés iránti kérelmek általános tendenciáiról.

Az országinformáció szolgáltatásáért felelős szerv külföldi állam és nemzetközi szervezet részére adatot szolgáltat az e törvény hatálya alá tartozó személy származási országa vagy a korábbi tartózkodási helye szerinti ország helyzetéről.

2.4.19 A migrációhoz kapcsolódó speciális nemzetközi pénzügyi alapok

A „Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása” elnevezésű általános program keretében a 2007–2013-as időszakra az EK létrehozott négy speciális, a migrációhoz kapcsolódó pénzügyi alapot. A Tanács a [2000/596/EK határozattal](#) létrehozta az Európai Menekültügyi Alapot (EMA), mely a menedékkjogot kérelmezők fogadása körülményeinek javítására, a hosszabb távon a tagállam területén tartózkodók beilleszkedésének elősegítésére, a hazatérés támogatására irányuló programokhoz nyújt támogatást. Az EMA a társfinanszírozás elvén működik, forrásaiból a tagállamok az elismert menekültek, a kiegészítő védelemben részesítettek, a menedékkérők, a menedékesek és az ideiglenes védelem iránt kérelmet benyújtott

külföldiek számarányában részesülhetnek. Az alap prioritásai a befogadás, a nemzetközi védelemben részesített személyek integrációja, illetve az önkéntes hazatelepülés támogatása.

A [2007/575/EK határozattal](#) létrejött az Európai Visszatérési Alap. Elsődleges célja a visszatérés nemzeti szintű integrált igazgatásának előmozdítása. A tagállamokat ösztönzik arra, hogy a visszatérési műveleteket az integrált visszatérési cselekvési tervek figyelembevételével hajtsák végre, amelyek elemzik a tagállamokban a célcsoportok tekintetében fennálló helyzetet, a tervezett műveletekkel kapcsolatos célokat tűznek ki, és az érdekelt felekkel – például az ENSZ Menekültügyi Főbiztosával és a Nemzetközi Migrációs Szervezettel – együttműködve többféle intézkedés révén megvalósuló hatékony és fenntartható visszatérési rendszereket kínálnak. Az alap célja, hogy támogassa a tagállamok által a visszatérés igazgatásának javítására tett erőfeszítéseket annak minden dimenziójában, az integrált igazgatás elvének alkalmazásával és a tagállamok által végrehajtandó közös intézkedések, vagy a szolidaritás elve alapján a közösségi céloknak megfelelő nemzeti intézkedések előírásával, figyelembe véve az e területet érintő közösségi jogszabályokat, és „teljes összhangban az alapvető jogokkal”. Idetartozik a visszatérés integrált igazgatásának bevezetése és tagállami szervezésének javítása, a tagállamok közti együttműködés fokozása a visszatérés integrált igazgatása kapcsán, illetve a visszatérésre vonatkozó közös szabályok eredményes és egységes alkalmazásának elősegítése.

Az Európai Külső Határok Alapot az [574/2007/EK határozat](#) hozta létre. Célja a közös, integrált európai határigazgatási rendszer létrehozásának, ezen belül a tagállamok harmadik országokban lévő konzuli és egyéb szolgálatait által szervezett, a harmadik országok állampolgárainak a tagállam területére áramlásával kapcsolatos tevékenységek igazgatásának támogatása. Funkciója többek között, hogy hozzájáruljon a tagállamok közötti, a határelőőrzés terén folyó operatív együttműködés eredményeként születő ajánlások, működési előírások és legjobb gyakorlatok végrehajtásához, a határátkelőhelyek közötti határőrizeti rendszerek javításához szükséges intézkedések kidolgozásához, továbbá ahhoz, hogy megfelelő nyilvántartás álljon rendelkezésre valamennyi típusú külső határon (szárazföldi, légi, vízi) az átkelő személyek számára vonatkozóan.

Az Európai Integrációs Alapot a [2007/435/EK határozat](#) állította fel. A társfinanszírozási rendszer alapvető célja a harmadik országok állampolgárainak a befogadó tagállamok társadalmába történő beilleszkedésének elősegítése, a közös alapelvek keretein belül. A kifizetések rendeltetése támogatni a tagállamok erőfeszítéseit annak lehetővé tételére vonatkozóan, hogy a különböző gazdasági, társadalmi, kulturális, vallási, nyelvi és etnikai háttérű harmadik országbeli állampolgárok teljesítsék a tartózkodási feltételeket, és ez megkönnyítse beilleszkedésüket az európai társadalmakba.

Létrejött emellett a [491/2004/EK rendelet](#) által a migráció és menekültügy területén a harmadik országok számára biztosított pénzügyi és technikai segítségnyújtás programja (AENEAS). Célja, hogy egyedi és kiegészítő pénzügyi és technikai segítségnyújtást biztosítson a harmadik országok részére azon törekvéseik támogatásához, amelyek a migrációs áramlatok valamennyi vonatkozása kezelésének fejlesztésére irányulnak.

2.5 Migrációs stratégia 2014–2020

A Kormány 1698/2013. (X. 4.) határozatával elfogadta a Migrációs Stratégia és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014–2020 ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentumot” (a továbbiakban: *Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentum*). 2014. március 31-ig a belügyminiszternek le kell folytatnia a Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentumban foglaltak szerint az Európai Bizottsággal az Európai Unió által a 2014–2020 ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alap vonatkozásában a szakpolitikai párbeszédet, és annak alapján kell kidolgoznia Magyarország kapcsolódó nemzeti programját. A Kormány döntése alapján a Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentumban szereplő forrásigények a hétéves Menekültügyi és Migrációs Alapban kiemelt prioritásként szerepelnek.

A Kormány által elfogadott *stratégia célja*, hogy Magyarország külkapcsolati, nemzetpolitikai, nemzetgazdasági és nemzetbiztonsági érdekeit szem előtt tartva, az Európai Unió e tárgyban megfogalmazott normáira is tekintettel, egységes dokumentumba foglalja mindazokat a körülményeket, amelyekre az ország területén megjelenő migrációval kapcsolatos jogalkotási feladatok és a hatályos jogi szabályozás érvényesülése (jogalkalmazás, kapacitásbővítés) során tekintettel kell lenni.

A stratégia meghatározza a migráció pozitív és negatív hatásaiból adódó feladatokat, konkrét intézkedéseket a 2014–2020 közötti időszakra, lehetőséget teremtve a nemzetgazdasági, demográfiai, társadalmi előnyök kihasználására. Világosan megjeleníti a migráció várható társadalmi, szociális és költségvetési hatásait, hangsúlyozza a méltányos elbánás biztosításának követelményét, a migráció emberi jogi vonatkozásait, határozott választ ad a migráció illegális elemeivel összefonódó nemzet- és közbiztonsági, valamint közrendi kockázatokra, és ezzel együtt nyomatékosítja, hogy a beutazó, tartózkodni, integrálódni kívánó külföldinek el kell fogadnia, tiszteletben kell tartania az európai uniós normákat, *Magyarország Alaptörvényét*, jogszabályait, mindezekkel együtt a társadalmi együttélés szabályait.

2.5.1 A stratégia elvei

A stratégia kialakításának elméleti alapja, hogy Magyarország a területén megjelenő migráció szabályozása és ellenőrzése során

- a) egyrészt támogatja a legális migráció minden formáját, jogi eszközei révén lehetőséget biztosít a huzamos idejű tartózkodásra, a letelepedésre, a magyar állampolgárság megszerzésére (honosításra), ez utóbbi körben külön figyelmet fordít a magyar diaszpórához tartozó személyek (mint privilegizált személyi kör) egyszerűsített honosítására az ilyen eljárást kezdeményezők lakóhelyüktől történő elszakadása kötelezettségének mellőzésével (*a mozgás szabadságának biztosítása*);
- b) másrészt eleget tesz nemzetközi és európai uniós menekültügyi kötelezettségeinek, a menedéket kérelmezők számára a nemzetközi és a hazai normákban előírt védelmet biztosítja (*a nemzetközi védelem biztosításának elve*);
- c) harmadrészt elősegíti a huzamosan Magyarországon tartózkodó külföldiek: legális migránsok és nemzetközi védelmet élvezők társadalmi beilleszkedését (*az integráció elve*);

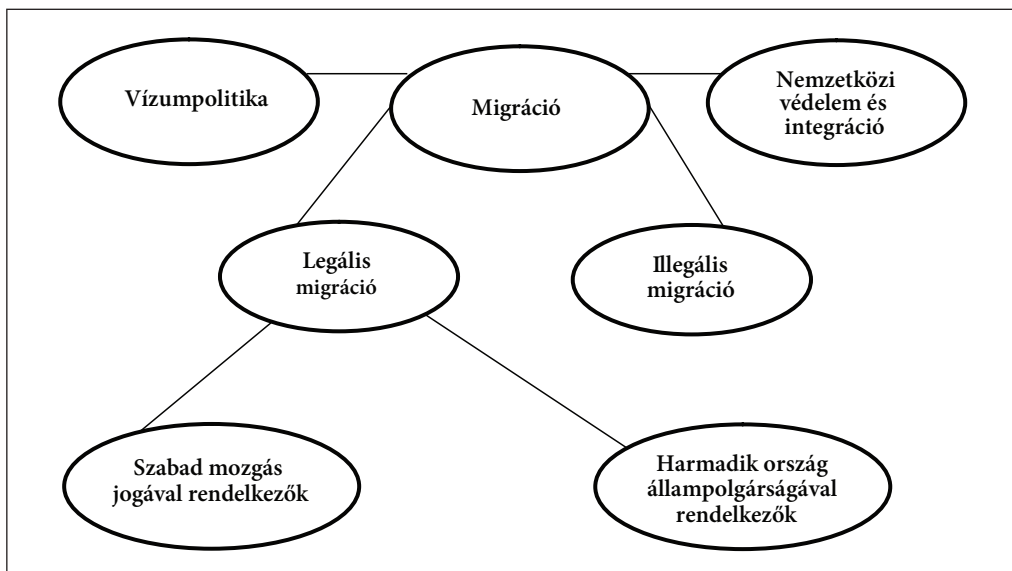
- d) negyedrészt a hontalanság eseteinek csökkentése mellett hathatós segítséget kíván nyújtani a hontalanok számára, önálló, magas szintű védelmet kínáló jogállással (*a hontalanok védelmének elve*);
- e) ötödrészt határozottan fellép az országba való beutazás és tartózkodás szabályainak megsértése vagy az országban való tartózkodásra jogosító lehetőségekkel való visszaélés esetén fennálló jogellenes állapot megszüntetése érdekében (*az illegális migráció elleni határozott fellépés elve*).

2.5.2 A stratégia rendszere

A stratégia a népmozgási folyamatok helyzetelemzését követően, azok jellemző irányainak, kiváltó okainak azonosítása alapján, hazánk nemzeti érdekeinek, értékeinek, céljainak markáns megfogalmazásával, átfogóan meghatározza a belépési, befogadási, nemzetközi védelmi, integrációs és visszatérési politika cselekvési nyomvonalát, a kitűzött célok megvalósításához szükséges eszközrendszert, határozottan megjeleníti Magyarország közrend, közbiztonság megóvásához fűződő érdekét. Ugyanakkor a stratégia egy olyan dokumentum, amely választ ad az összetett migrációs jelenségből adódó, Magyarországot érintő kihívásokra. Meghatározza a migráció pozitív és negatív hatásaiból adódó feladatokat, lehetőséget teremtve a nemzetgazdasági, demográfiai, társadalmi előnyök kihasználására. Olyan stratégiaként szolgál, mely megalapozza a hosszú távon követendő migrációs lépéseket, kijelöli az ezzel összefüggő kormánysszintű, illetve szakágazatok által lehetségesnek ítélt főbb beavatkozási irányokat, a migrációs folyamatok hatékony kezelésének komplex eszközrendszerét, a szükséges fejlesztési területek prioritásait.

A magyar migrációs közgondolkodásban – figyelemmel a migrációval kapcsolatos elméletekre, valamint a hagyományosan kialakult magyar idegenrendészeti és menekültügyi szabályozásra – a legális-illegális, valamint a menekültügyi elhatárolás a meghatározó.

Ennek megfelelően a stratégia az alábbi fő célterületeket kívánja megjelölni (1. ábra).

1. ábra: A stratégia fő célterületei

Az alapelvekből kiindulva a stratégia elsősorban a legális migráció és az ennek teljesüléséhez kapcsolódó vízumpolitika legfontosabb elemeit fogja át. Ennek keretében külön veszi számba a szabad mozgás jogával rendelkező személyek és a harmadik országbeli állampolgárok jogviszonyait, illetve a jogok és kötelezettségek megszegése miatt fennálló jogellenes állapot kezelésére vonatkozó feladatokat. Önálló stratégiai részt alkotnak a nemzetközi védelemben részesülők körére és a hontalanok helyzetére vonatkozó kívánalmak, illetve a külföldiek integrációjának kérdései.

A hatékony migrációs stratégia a vízumpolitika, a legális migráció és a szabad mozgás elősegítése, az illegális migráció elleni fellépés, valamint a nemzetközi védelem és a külföldiek társadalmi beilleszkedésének elősegítése (integráció) terén igényli a célkitűzések és intézkedések meghatározását.

Kérdések

- 1) Határozza meg a migráció fajtáit!
- 2) Ismertesse a migráció hazai intézményrendszerét!
- 3) Mit takar a szabad mozgás tartalma?
- 4) Mely szerződés vezette be az uniós polgárság fogalmát, és melyik vezette be az EK szerződésbe a menekültügyi, bevándorlási és a személyek szabad mozgására vonatkozó politikát?
- 5) Az Szmvtv. kinek biztosítja a szabad mozgás és tartózkodás jogának gyakorlását?
- 6) Az EGT-állampolgár, illetve a magyar állampolgárt kísérő vagy EGT-állampolgárhoz csatlakozó harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtag milyen módon jogosult beutazni Magyarországot területére?
- 7) A harmadik ország állampolgárságával rendelkező családtagként mely esetekben jogosult beutazni Magyarországot területére?
- 8) Mely EGT-állampolgár jogosult három hónapot meghaladó tartózkodásra, és mikor szűnik meg a tartózkodási joga?
- 9) Milyen feltételei vannak az állandó tartózkodás jogának?
- 10) Korlátozható-e a szabad mozgás és tartózkodás joga?
- 11) Mely esetben alkalmazható idegenrendészeti kiutasítás?
- 12) Ki minősül harmadik országbeli állampolgárnak?
- 13) Fejtse ki a Schengeni Információs Rendszer (SIS) lényegét!
- 14) Mi az EU Kék Kártya?
- 15) Ki nem kaphat EU Kék Kártyát?
- 16) Ismertesse a kilencven napot meghaladó tartózkodásra vonatkozó különös szabályokat!
- 17) Ki minősül letelepedettnak?
- 18) Mi a nemzeti letelepedési engedély?
- 19) Ki nem kaphat EK letelepedési engedélyt?
- 20) Milyen rendészeti szabályok vonatkoznak a harmadik országbeli állampolgárokra?
- 21) Mikor alkalmazható kitoloncolás a harmadik országbeli állampolgárral szemben?
- 22) Csoportosítsa a menedékjogot élvező személyek körét!
- 23) Ismertesse a menekült jogállására vonatkozó főbb szabályokat!
- 24) Melyek a menekültkénti elismerést kizáró okok?
- 25) Ismertesse az oltalmazott jogállására vonatkozó főbb szabályokat!
- 26) Melyek az oltalmazottkénti elismerést kizáró okok?
- 27) Ismertesse a menedékes jogállására vonatkozó főbb szabályokat!
- 28) Melyek a menedékeskénti elismerést kizáró okok?
- 29) Mit jelentenek a befogadási feltételek?
- 30) Ismertesse a menekültügyi őrizet szabályait!
- 31) Mi a rendelkezésre állást biztosító intézkedések célja, formái?
- 32) Ismertesse az előzetes vizsgálati eljárást!
- 33) A dublini rendeletekben lefektetett eljárás szerint melyik tagállam köteles kivizsgálni?
- 34) Mi a részletes vizsgálati eljárás célja, menete?
- 35) A menekültkénti elismerés visszavonása?
- 36) Ismertesse a repülőtéri eljárást!

Jogszabályok

Törvények

[Magyarország Alaptörvénye](#)

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásáról szóló 2010. évi L. törvény

A helyi önkormányzati képviselők jogállásának egyes kérdéseiről szóló 2000. évi XCVI. törvény

[A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény](#)

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény

A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény

A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény

A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény

Rendeletek

A szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény végrehajtásáról szóló 113/2007. (V. 24.) Korm. rendelet

A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelet

A menekültügy szervezeti rendszeréről szóló 52/2007. (XII. 11.) IRM rendelet

A Migrációs Stratégia és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014–2020 ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiáról szóló 1698/2013. (X. 4.) Korm. határozat

A Migrációs Stratégia és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014–2020. ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentum (Belügyminisztérium)

2000/596/EK határozat; 2007/575/EK határozat; 574/2007/EK határozat; 491/2004/EK rendelet; 2007/435/EK határozat

Irodalomjegyzék

- Bíró Gáspár (1995): *Az identitásválasztás szabadsága*. Budapest, Osiris–Századvég.
- Brunner, Georg (1995): *Nemzetiségi kérdés és kisebbségi konfliktusok Kelet-Európában*. Budapest, Teleki László Alapítvány.
- Dövényi Zoltán (2009): A belső vándormozgalom Magyarországon: folyamatok és struktúrák. In: *Statisztikai Szemle*, 87. évf. 7–8. sz. 748–762.
- Girasoli, Nicola (1995): A nemzeti kisebbségek fogalmáról. Budapest, Akadémiai.
- Karoliny Eszter – Mohay Ágoston (2009): *A nemzetközi migráció jogi keretei*. Pécs, IDResearch Kutatási és Képzési Kft. Forrás: www.solidalapok.hu/sites/default/files/IDResearch_Itt%20vagyunk!_2.pdf
- Michalkó Gábor – Illés Sándor – Berényi István (2003): Adalékok a turizmus és a migráció kapcsolatának elméleti megközelítéséhez. In: *Tér és Társadalom*, 17. évf. 4. sz. 51–66.
- Szalayné Sándor Erzsébet (2009): *Bevándorlási politika az Európai Unióban és Magyarországon*. Pécs, IDResearch Kutatási és Képzési Kft. Forrás: www.publikon.hu/application/essay/500_1.pdf
- Wetzel Tamás (2009): *A bevándorlás kérdése Magyarországon*. Budapest, PPKE. Forrás: <https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Wetzel%20Tam%C3%A1s%20PhD.pdf>

